

Taarna Valtonen
Utsjoen Paistunturien inventointi
6.6.-28.6. ja 9.8.-26.8.1999

ABSTRAKTI

Tekijä: Taarna Valtonen

Julkaisutyyppi: Inventointikertomus

Teoksen nimi: Utsjoen Paistunturien inventointi 6.6.-28.6. ja 9.8.-26.8.1999

Työnantajat: Lapin maakuntamuseo ja Museovirasto

Taustaorganisaatio: Oulun yliopisto, Taideaineiden ja antropologian laitos, arkeologian oppiaine

Lyhennelmä:

Kesällä 1999 tehtiin harjoitustyönä Utsjoen Paistunturin erämaa-alueella ja Kevon luonnonpuiston alueella osa-alueinventointi. Rahoitus tuli valtion harjoittelurahoista sekä työnantajilta. Inventoinnin tarkoituksena oli saada mahdollisimman kattava kuva suppeahkon tunturiylänköalueen muinaisjäännöskannasta. Työ jäi tältä osin kesken. Inventoinnin aikana tarkastettiin 84 kohdetta, joista kahdeksan oli aikaisemmin tunnettuja ja sen lisäksi muutamista olivat seudulla liikkuneiden retkeilijöiden ilmoituksia. Tarkastettujen kohteiden joukossa on kaikenikäisiä kohteita, myös selvästi sataa vuotta nuorempia eli kansatieteellisiksi laskettavia. Merkittävää on, että inventoinnin aikana löytyi joitakin Suomen puolella uusia muinaisjäännöstyyppejä sekä monien muinaisjäännöstyyppien esiintymistajuus moninkertaistui.

Asiasanat: arkeologia, esihistoria, kansatiede, saamelaiset, Lappi

Oulussa 6.12.1999

Taarna Valtonen

SISÄLLYSLUETTELO

	sivu
Johdanto	6
Alueen luonne	9
Hakemistot	
Luettelo kiinteistä muinaisjäänöksistä	11
Inventointialueen yleiskartta	14
Muinaisjäänökset peruskarttalehdittäin	15
Kohdekuvaukset	
1 (188) Ristinäsjarvet ² 1070 01 0908	19
2 (76) Ristinäsjarvi 1 890 01 0076	21
3 (189) Ristinäsjarvet (koillinen) [?] 1570 00 0909	23
4 (85) Roavvepokaja 870 01 0085	26
5 (89) Njaggaljavri 870 01 0087	30
6 (41) Kenestupa 870 01 0041	32
7 (88) Puvrrasjavri 870 01 0088	33
8 (112) Pâdjeseävtteg 1000 00 0877	35
9 Luopmošjávrguotku 254 1000 00 0762	37
10 Ristinäsjarvien taukopaikka 255	38 1000 00 0765
11 Girjeatnanjohka 256	39 1000 00 0766
12 Ullaváráš 257	40 1000 00 0767
13 Čopmalotvuopmeája 258	44 1000 00 0773
14 Eardnavadđa 259	45 1000 00 0774
15 Ahkojávrgielas 1 260	47 1000 00 0781
16 Ahkojávrgielas 2 261	48 1000 00 0782
17 Ahkojávrgielas 3 262	50 1000 00 0783
18 Akukamminvaara 263	51 1000 00 0780
19 Čeavrresgielas 1 264	52 1000 00 0781
20 Akukammi 265	55 1000 00 0782

21 Čeavrresgielas 2 266	56 1000 00 1001
22 Guivin käämpä 268	57 1000 00 1002
23 Guivin laki 267	59 1000 00 1003
24 Gamajohka pohjoinen 1 269	61 1000 00 1004
25 Gamajohka pohjoinen 2 270	62 1000 00 1005
26 Gamajohka pohjoinen 3 271	63 1000 00 1006
27 Njaggaljávrrit 1 272	67 1000 00 1007
28 Njaggaljávrrit 2 273	68 1000 00 1008
29 Njárčagahperroavvi 1 274	69 1000 00 1014
30 Mádjjohlohkkačopma 275	70 1000 00 1015
31 Lohkkačomajeakkeája 276	71 1000 00 1016
32 Lukkokukkulanlampi 277	73 1000 00 1017
33 Njárčagahperroavvi 2 275	75 1000 00 1018
34 Njárčagahperroavvi 3 279	77 1000 00 1026
35 Gabbavárečopma 280	79 1000 00 1027
36 Gottetvárrit 1 281	81 1000 00 1029
37 Gottetvárrit 2 282	83 1000 00 1032
38 Gottetvárrit 3 283	85 1000 00 1034
39 Gottetvárrit 4 284	87 1000 00 1036
40 Gottetvároalgi 285	89 1000 00 1037
41 Gamajohka eteläinen 1 286	90 1000 00 1061
42 Leakšagoađejojha 287	92 1000 00 1065
43 Čeavrresgielas 3 288	94 1000 00 1066
44 Goahppelávžejávri 1 289	96 1000 00 1067
45 Goahppelávžejávri 2 290	97 1000 00 1068
46 Sirddaávži 291	98 1000 00 1076
47 Čársejojha 292	101 1000 00 1077
48 Roaiskaleamit 293	102 1000 00 1078
49 Juovvaskáidi 1 294	103 1000 00 1079
50 Juovvaskáidi 2 295	105 1000 00 1080
51 Juovvaskáidi 3 296	106 1000 00 1081
52 Borgebeaskačopma 297	108 1000 00 1082
53 Borgebeaskaávži 298	110 1000 00 1083

54 Davimuš Mádjjohsuorgi 1	299	111	1000 00	1084
55 Davimuš Mádjjohsuorgi 2	300	112	1000 00	1085
56 Gaskkamuš Mádjjohsuorgi 1	301	114	1000 00	1086
57 Gaskkamuš Mádjjohsuorgi 2	302	116	1000 00	1088
58 Hoigadanoaivi	303	117	1000 00	1091
59 Šlivvgodanája	304	118	1000 00	1092
60 Máttimuš Mádjjohsuorgi	305	120	1000 00	1097
61 Gamajohka eteläinen 2	306	121	1000 00	1093
62 Gamajohka eteläinen 3	307	122	1000 00	1094
63 Gamajohka eteläinen 4	308	123	1000 00	1095
64 Gamajohka eteläinen 5	309	125	1000 00	1096
65 Gamajohka eteläinen 6	310	126	1000 00	1097
66 Guivi	311	127	1000 00	1098
67 Leakšagoahti 1	312	128	1000 00	1099
68 Leakšagoahti 2	313	132	1000 00	1100
69 Leakšagoahti 3	314	133	1000 00	1101
70 Leakšagoahti 4	315	135	1000 00	1102
71 Leakšagoahti 5	316	137	1000 00	1103
72 Guovdaoaiivi	317	139	1000 00	1104
73 Gáimmioaivi	318	141	1000 00	1106
74 Huihkkanjohka	319	143	1000 00	1107
75 Mávnnajohka 1	320	145	1000 00	1108
76 Mávnnajohka 2	321	146	1000 00	1247
77 Niibevarri	322	147	1000 00	1109
78 Stohpoaláš	323	148	1000 00	1110
79 Stohposaičohkka	324	149	1000 00	1111
80 Mávnnáávži 1	325	151	1000 00	1112
81 Mávnnáávži 2	326	152	1000 00	1114
82 Aslakolbmočeavi	327	154	1000 00	1113
83 Urračohkka	328	155	1000 00	1129
84 Mádjjohka	329	156	1000 00	1140

JOHDANTO

Inventointi tehtiin Utsjoen kunnassa, Paistunturin erämaa-alueella ja Kevon luonnonpuistossa. Kysymyksessä oli siis osa-alueinventointi, joka täydentää aikaisempia Utsjoen kunnassa tehtyjä inventointeja. Inventointi tehtiin arkeologian opintoihin kuuluvana kenttäharjoitteluna Oulun yliopiston arkeologian opetuksen puitteissa. Alueen valinta johtui inventoijan henkilökohtaisista kiinnostuksenkohteista sekä siitä ettei aluetta ole aikaisemmin inventoitu.

Inventoinnin kenttätyöt tehtiin kahdessa jaksossa: 6.-28. kesäkuuta ja 9.-26. elokuuta 1999. Jälkityöt tehtiin samana vuonna, muun opiskelun ohessa syys-marraskuussa. Inventoinnin kenttätyöosuus rahoitettiin Oulun yliopiston kautta kanavoiduilla valtion harjoittelurahoilla, lukuunottamatta sosiaalikuluja, joista vastasivat työnantajat: Lapin maakuntamuseo ja Museovirasto.

Inventoinnin vastuuhenkilönä ja varsinaisena toteuttajana toimi Oulun yliopiston taideaineiden ja antropologian laitoksen arkeologian oppiaineen opiskelija filosofina ylioppilas Taarna Valtonen. Inventointi oli samalla hänen arkeologian syventävien opintojensa kenttäharjoitteluosuus.

Ajalla 6.-17. kesäkuuta inventoinnissa oli vapaaehtoisena palkattomana filosofian ylioppilas Mikael A. Manninen Helsingin yliopiston arkeologian laitokselta. Hänelle osallistuminen oli myös yksi arkeologisen kenttäharjoittelun osuus. Ajalla 9.-11. elokuuta inventoijaa vapaaehtoisesti avustivat ja opastivat filosofian ylioppilaat Marja Montonen ja Harri Hakala Aittijoelta/Helsingistä, jotka ovat myös ilmoittaneet inventoijalle lukuisia kohteita. Samoin Martti Montonen Aittijoelta/Helsingistä on ilmoittanut useita merkittäviä kohteita. Kiitos kuuluu myös Ph D. Tuija Rankamalle, joka on ystävällisesti tarkistanut löydetyn kiviaineiston.

Virallisempi luonteista yhteistyötä oli Metsähallituksen Ylä-Lapin luonnonhoitoalueen kanssa, joka myönsi tutkimusluvan Kevon luonnonpuiston alueelle. Metsähallituksen palveluita voitiin tietenkin käyttää myös autiotuvilla. Vastapalveluksena inventoinnin aikana tehdyt lintu-, eläin- ja kasvihavainnot ilmoitettiin Metsähallitukselle. Yhteistyöstä on syytä kiittää erityisesti puistomestari Kari Kyröä sekä Ylä-Lapin luonnonhoitoalueen

muinaisjäännösvastaavaa Matti Melaa.

Paistunturien alueella ei aikaisemmin ole tehty laajempaa inventointia. Vuonna 1986 Tuija Rankama ja Aki Arponen ovat käyneet tarkistamassa Roavvepokajan latomuskohteen ja siinä sivussa löytäneet muutamia muitakin kohteita. Lisäksi Hilikka Oksala on Kevon kanjonia seuraavaa polkua retkeillessään vuonna 1989 tarkastanut muutamia kohteita. Vuoden 1989 Utsjoen inventoinnin yhteydessä Tuija Rankama on myös liikkunut Utsjoen kirkon läheisessä maastossa. Muut kohteista saadut vihjeet ovat peräisin alueella retkeilleiltä ihmisiltä, erityisesti Marja ja Martti Montoselta.

Inventoinnissa käytettiin työkarttoina kopioita uusimmista 1:20 000 peruskartoista. Lisäksi apuna oli vuoden 1998 painos 1:100 000 retkeilykartasta Utsjoki Kevo. Uusia kohteita nimettäessä kartoissa esiintyvät paikannimet on säännönmukaisesti kirjoitettu pohjoissaamen nykyortografian mukaisesti. Tämä käytäntö on kielitoimiston suosittelema eikä kirjoitustavan muutos vaikeuta kohtuuttomasti paikannimien tunnistamista. Ongelmallisempia ovat vanhoissa kartoissa esiintyvät virheelliset muodot. Kompromissina olen kuvauksissa kirjannut sulkuihin vanhan ortografian mukaisen muodon. Tähdennän kuitenkin sitä, että pidän nykyortografian mukaista muotoa virallisena nimenä. Kartta-aineistoa uusiessaan Maanmittaushallitus on noudattanut samaa periaatetta eli uudet kartat ovat jo nykyortografialla ja lisäksi korjatussa muodossa.

Koska peruskarttoihin on painettu vain hyvin harvaan paikannimistöä, olen joutunut tiheäkohteisilla alueilla nimeämään joitakin kohteita kartalla esiintymättömillä nimillä. Nimien muodostamisessa on noudatettu pohjoissaamelle tyypillistä nimitystraditioita sekä terminologiaa ja lisäksi nimeen on sisällytetty joku kartoissa näkyvä paikannimi, jotta paikallistus helpottuisi.

Inventoinnin ydinalue käsittää Paistunturien ylänköalueen. Tämän lisäksi on tarkastettu matkalla varsinaiselle inventointialueelle kohdatut kohteet sekä inventoijalle aikaisemmin ilmoitetut kohteet. Etäisyydet äärimmäisten kohteiden välillä ovat itä-länsisuunnassa noin 37 km ja pohjois-eteläsuunnassa noin 55 km, mutta intensiivisesti tutkittu alue on paljon suppeampi. Suurin osa kohteista sijaitsee noin 20 x 15 km laajalla alueella Gama-, Njil- ja Mádjjokien varsilla ja väleissä. Erityisen paljon löytöjä on Gamajohkan laaksosta sekä Gottetvárrin ympäristöstä. (Ks. Alueen yleiskartta)

Inventoinnin tavoitteena oli saada mahdollisimman kattava kuva suppeahkon alueen muinaisjäännöskannasta. Erityisenä mielenkiinnon kohteena olivat nykyisin puuttomat tai vähäpuustoiset ylätunturialueet. Myös muita vähemmän inventoituja maastotyyppisiä, kuten soita ja kivikkoja, sisällytettiin tutkimusalueeseen. Vastaavaa intensiivi-inventointi-idea on Ruotsissa, Sarekin tunturialueella, toteuttanut Rolf Kjellström. Sarekissa toteutettu inventointi onkin jonkinlainen metodistis-ideologinen esikuva tälle inventoinnille. Intensiiviseen, kaiken kattavaan tarkasteluun päästiin kuitenkin vain paikoittain. Lisäksi inventoinnin aikana kävi konkreettisesti ilmi, kuinka paljon sää, väsymys, nälkä ynnä muut vastaavat tarkkuuteen vaikuttavat tekijät vaikuttavat tulokseen. Luotettavan kokonaiskatsauksen aikaansaaminen edellyttäisi kenttätöiden jatkamista tulevana aikoina.

Inventoinnin aikana tarkastettiin kaiken kaikkiaan 84 kohdetta. Näistä kahdeksan oli aikaisemmin tunnettuja ja sen lisäksi muutamista olivat seudulla liikkuneet ilmoittaneet inventoijalle ja hän edelleen aluevalvoja Markku Torviselle. Tarkastettujen kohteiden joukossa on kaikenikäisiä kohteita, myös selvästi sataa vuotta nuorempia, kansatieteellisiä, kohteita. Niiden erottaminen muiden joukosta olisi ollut keinotekoisia, joten ne esitellään muiden kohteiden joukossa ja samalla tavalla. Myös irtolöytökohteet on sijoitettu kuvausosaan. Merkittävää on että inventoinnin aikana löytyi joitakin Suomen puolella uusia muinaisjäännöstyyppisiä sekä monien muinaisjäännöstyyppien esiintymistäajuus moninkertaistui.

Alkuperäistä inventointikertomusta säilytetään Oulun yliopiston arkeologian laboratorion arkistossa. Inventoinnin yhteydessä kuvatut negatiivit ovat inventoijan hallussa.

ALUEEN LUONNE

Inventoinnin ydinalue on laaja jokien halkoma tunturiylänkö, joka idässä rajautuu Kevojoen rotkolaaksoon, lännessä Tenoon. Ylängön korkein alue, Guivi-tunturin seutu on vedenjakaja Kevoon ja Tenoon laskevien vesien välillä. Kevoon laskevista joista suurimmat ovat Fiellogeadggehohka, Gamajohka, Mádjjohka ja Čársehohka. Tenoon laskevat Ahkojohka ja Njiljohka. Ne saavat vetensä ylätunturin suoalueilta, joihin lumesta sulavat vedet varastoituvat.

Alueen kallioperä on vanhaa ja kulunutta. Mannerjää on hionut tunturit pyöreämuotoisiksi. Monin paikoin inventointialueella on havaittavissa mannerjään jälkeensä jättämiä harjumuodostelmia sekä kivikoita. Erityisesti jokivarsissa on paikoin hienoa hiekkamaata, muutoin maaperä on tavallista moreenia. Kasvillisuus on seudulla vallitsevien sääolosuhteiden takia varsin karua. Lisäksi seudulla laiduntavat porolaumat kuluttavat kasvillisuutta, mutta myös maaperää. Monin paikoin, erityisesti hiekkamailla, on porojen aloittama ja tuulen jatkama eroosio huolestuttavasti edennyt. Tämä tietenkin lisää arkeologin mahdollisuuksia havaita mineraalimaassa olevia löytöjä.

Alueella 1960-luvulla massaesiintyneet tunturimittarin toukat ovat monin paikoin tappaaneet koko koivupuuston, joka ei enää ylläiduntamisen ja eroosion takia kykene uusiutumaan. Kevon kanjonin pohjoisosassa ja paikoin muuallakin kasvaa mäntyä jäänteinä lämpimämmiltä kausilta. Mäntyä on kasvanut vielä sata vuotta sitten huomattavasti enemmän korkeillakin alueilla. Mänty on ollut haluttua raaka-ainetta, joka ei enää nykyisissä ilmasto-olosuhteissa kykene lisääntymään korkeilla alueilla, varsinkin kun tunturikoivikon suojaava vaikutus on lakannut.

Koko inventointialue on karkeasti ottaen luonnontilainen. Alueella ei ole muita kiinteitä rakennuksia kuin kolme Metsähallituksen autiotupaa sekä joitakin turvekotia. Ihmisen läsnäolo näkyy tietenkin retkeilyreitteinä, jotka paikoin tuhoavat myös muinaisjäännöksiä. Toisaalta Kevon luonnonpuiston alueella liikkuminen polkujen ulkopuolella on kiellettyä, paitsi paikallisille luontaiselinkeinojen harjoittajille. Olisi syytä miettiä miten retkeilyyn, tiedonjaon ja muinaisjäännösten suojelun sekä tutkimuksen yhteiset edut olisi parhaiten saavutettavissa alueella.

Koska alue on valtaosin supra-akvaattista, on jääkauden jälkeisten aikojen ympäristö pysynyt kasvillisuutta lukuunottamatta lähes muuttumattomana. Toki vesi ja edellä mainittu muu eroosio ovat osaltaan muokanneet maisemaa. Nykymaisema vastaa kuitenkin pitkälti muinaismaisemaa. Ainoa huomioitava piirre on, että ilmasto-optimin aikana noin 5000 vuotta ennen ajanlaskumme alkua, koko tunturiylänkö, korkeimpia lokia lukuunottamatta, kasvoi mäntymetsää. Nykyisenkaltaisen kasvillisuuden kehitys on alkanut noin 2500 eaa.

LUETTELO KIINTEISTÄMUINAISJÄÄNNÖKSISTÄ

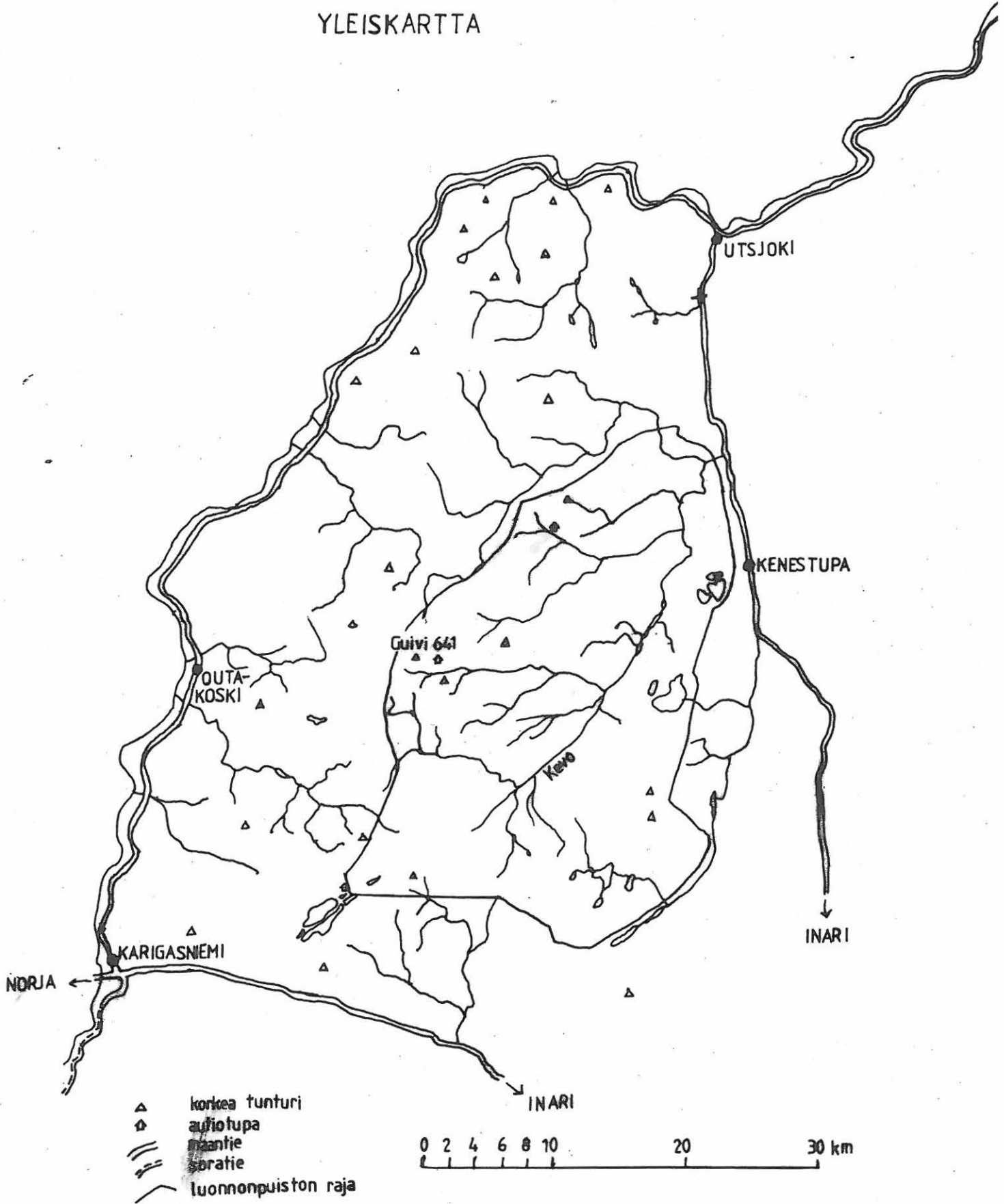
Luettelossa, samoin kuin koko kertomuksessa, on käytetty juoksevaa numerointia. Ennestään tunnettujen kohteiden virallinen kuntakohdenumero on suluisissa juoksevan numeron perässä.

- 1 (188) Ristinäsjarvet
- 2 (76) Ristinäsjarvi
- 3 (189) Ristinäsjarvet (koillinen)
- 4 (85) Roavvepokaja
- 5 (89) Njaggaljavri
- 6 (41) Kenestupa
- 7 (88) Puvrrasjavri
- 8 (112) Pádjeseävtteg
- 9 Luopmošjávrguotku
- 10 Ristinäsjarvien taukopaikka
- 11 Girjeatnanjohka
- 12 Ullavaráš
- 13 Čopmalotvuopmeája
- 14 Eardnavadđa
- 15 Ahkojávrgielas 1
- 16 Ahkojávrgielas 2
- 17 Ahkojávrgielas 3
- 18 Akukamminvaara
- 19 Čeavrresgielas 1
- 20 Akukammi
- 21 Čeavrresgielas 2
- 22 Guivin kámppä
- 23 Guivin laki
- 24 Gamajohka pohjoinen 1
- 25 Gamajohka pohjoinen 2
- 26 Gamajohka pohjoinen 3
- 27 Njaggaljávrrit 1

- 28 Njaggaljávrrit 2
- 29 Njárčagahperroavvi 1
- 30 Mádjjohlohkkačopma
- 31 Lohkkačomajeakkeája
- 32 Lukkokukkulanlampi
- 33 Njárčagahperroavvi 2
- 34 Njárčagahperroavvi 3
- 35 Gabbavárečopma
- 36 Gottetvárri 1
- 37 Gottetvárri 2
- 38 Gottetvárri 3
- 39 Gottetvárri 4
- 40 Gottetvároalgi
- 41 Gamajohka eteläinen 1
- 42 Leakšagoađejohka
- 43 Čeavrresgielas 3
- 44 Goahppelávžejávri 1
- 45 Goahppelávžejávri 2
- 46 Sirddaávži
- 47 Čársejohka
- 48 Roaiskaleamit
- 49 Juovvaskáidi 1
- 50 Juovvaskáidi 2
- 51 Juovvaskáidi 3
- 52 Borgebeaskačopma
- 53 Borgebeaskaávži
- 54 Davimuš Mádjjohsuorgi 1
- 55 Davimuš Mádjjohsuorgi 2
- 56 Gaskkamuš Mádjjohsuorgi 1
- 57 Gaskkamuš Mádjjohsuorgi 2
- 58 Hoigadanoaivi
- 59 Šlivggodanája
- 60 Máttimuš Mádjjohsuorgi

- 61 Gamajohka eteläinen 2
- 62 Gamajohka eteläinen 3
- 63 Gamajohka eteläinen 4
- 64 Gamajohka eteläinen 5
- 65 Gamajohka eteläinen 6
- 66 Guivi
- 67 Leakšagoahti 1
- 68 Leakšagoahti 2
- 69 Leakšagoahti 3
- 70 Leakšagoahti 4
- 71 Leakšagoahti 5
- 72 Guovdaoavi
- 73 Gáimmioaivi
- 74 Huihkkanjohka
- 75 Mávnnajohka 1
- 76 Mávnnajohka 2
- 77 Niibevarri
- 78 Stohpoaláš
- 79 Stohposaičohkka
- 80 Mávnaávži 1
- 81 Mávnaávži 2
- 82 Aslakolbmočeavi
- 83 Urračohkka
- 84 Mádjjohka

YLEISKARTTA

MUINAISJÄÄNNÖKSET PERUSKARTTALEHDITTÄIN

3913 01 AILIGAS

9 Luopmošjávrguotku

3913 04 LUOMUSJÄRVET

1 (188) Ristinäsjärvet

2 (76) Ristinäsjärvi

3 (189) Ristinäsjärvet (koillinen)

10 Ristenäsjärvien taukopaikka

3913 05 NJAUGOAIROAVVI

11 Girjeatnanjohka

12 Ullavaráš

18 Akukamminvaara

3913 06 KUIVI

13 Čopmalotvuopmeája

14 Eardnavadđa

15 Ahkojávrgielas 1

16 Ahkojávrgielas 2

17 Ahkojávrgielas 3

19 Čeavrresgielas 1

20 Akukammi

21 Čeavrresgielas 2

23 Guivin laki

24 Gamajohka pohjoinen 1

25 Gamajohka pohjoinen 2

43 Čeavrresgielas 3

64 Gamajohka eteläinen 5

65 Gamajohka eteläinen 6

66 Guivi

67 Leakšagoahti 1

68 Leakšagoahti 2

69 Leakšagoahti 3

70 Leakšagoahti 4

71 Leakšagoahti 5

3913 09 KODDEHVARRI

4 (85) Roavvepokaja

22 Guivin kämppä

26 Gamajohka pohjoinen 3

35 Gabbavárečopma

36 Gottetvárri 1

37 Gottetvárri 2

38 Gottetvárri 3

39 Gottetvárri 4

40 Gottetvároalgi

41 Gamajohka eteläinen 1

42 Leakšagoađejohka

58 Hoigadanoaivi

60 Máttimuš Mádjjohsuorgi

61 Gamajohka eteläinen 2

62 Gamajohka eteläinen 3

63 Gamajohka eteläinen 4

84 Mádjjohka

3913 12 VUOGOJAVRI

27 Njaggaljávrrit 1

28 Njaggaljávrrit 2

29 Njárčagahperroavvi 1

32 Lukkokukkulanlampi

33 Njárčagahperroavvi 2

34 Njárčagahperroavvi 3

3914 01 + 3912 10 TUODDAR-MAVDNA

81 Mávnaávži

82 Aslakolbmočeavi

83 Urračohkka

3914 04 PAISTUNTURIT

72 Guovdaoavi

73 Gáimmioavi

74 Huihkanjohka

75 Mávnaajohka 1

76 Mávnaajohka 2

77 Niibevarri

78 Stohpoaláš

79 Stohposaičohkka

80 Mávnaávži 1

3914 07 JUOVVASKAIDI

49 Juovvaskáidi 1

50 Juovvaskáidi 2

51 Juovvaskáidi 3

52 Borgebeaskačopma

53 Borgebeaskaáži

54 Davimuš Mádjjohsuorgi 1

55 Davimuš Mádjjohsuorgi 2

56 Gaskkamuš Mádjjohsuorgi 1

57 Gaskkamuš Mádjjohsuorgi 2

59 Šlivggodanája

3914 10 UHTSASKAIDDAŠ

5 (89) Njaggaljavri

7 (88) Puvrrasjavri

30 Mádjjohlohkkačopma

31 lohkačomajeakkeája

3914 11 MIELKEJOKSKAIDI

46 Sirddaávži

47 Čársejohka

48 Roaiskaleamit

3914 12 ROAVVEOAIVI

8 (112) Pádjeseävtteg

44 Goahppelávžejávri 1

45 Goahppelávžejávri 2

3932 01 KENESJÄRVI

6 (41) Kenestupa

Utsjoki Paistunturin erämaa 1 (188)

Kohteen nimi: Ristinäsjärvet

Muinaisjäännöstyyppi ja määrä: pyyntikuoppia 3

Rauhoitusluokka: 2

Peruskartta: 3913 04 RUOHTIR

Koordinaatit: x = 7708 73 , y = 473 52 , z = n. 345 m mpy (arvoa muutettu aikaisemmasta)

Suunta ja etäisyys kirkosta tms: n. 19,5 km Karigasniemen kylästä itäkoilliseen

Hoito ja kunto: A 4, B 1, C 5, D -, E 5, F 1, G -

Maanomistaja: Valtio/Metsähallitus, Ylä-Lapin luonnonhoitoalue, puhelin: 0205 647701, osoite: PL 36, 99801 IVALO

Aiemmat tiedot: Hilikka Oksalan tarkastuskertomus vuodelta 1989, Museoviraston esihistorian toimiston topografinen arkisto (85/8.3.1990)

Kohde tarkastettu: 8.6.1999

Kairanäytepiirros kuopasta 3

Peruskarttaote

Yleiskartta

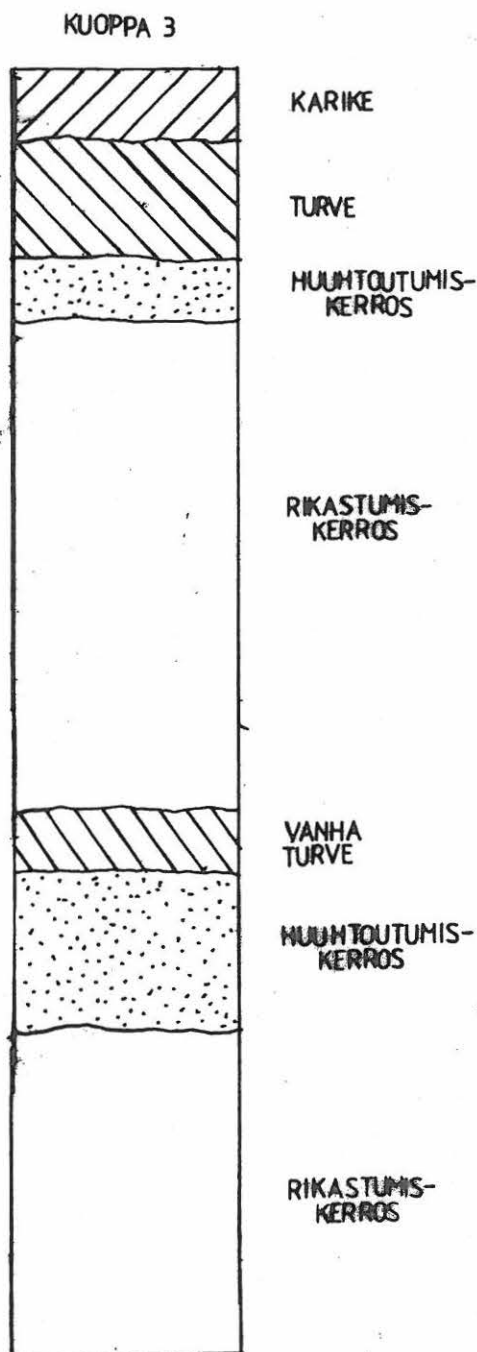
Hilikka Oksalan vuonna 1989 tarkastama kolmen pyyntikuopan kohde. Kuopat sijaitsevat retkeilyreitien varressa, Kevon luonnonpuiston alueella, pitkällä harjulla Ristenäsjärvin (Ristenäsjarvin) ja Basijärvin (Päsijärvin) välissä. Paikalla on mantereista tunturi-koivikkoa, jonka aluskasvillisuutena on variksenmarjaa, mustikkaa, puolukkaa ja jäkälää. Maaperä on hiekkaa. Kuoppa 1 on heti harjun reunassa, polun noustessa sille, reitin vasemmalla puolella, etelästä päin tultaessa. Kuoppa 2 sijaitsee siitä takaoikealle, harjun vastakkaisella reunalla, noin seitsemän metrin päässä. Kuoppa 3 on noin 50 metriä kuopasta 2 suuntaan $55^{\circ}/360^{\circ}$ aivan polun kupeessa, vasemmalla puolella etelästä tultaessa, harjun laella.

Kuoppa 1 on suuri, noin 4 x 3 metriä, ja epämääräisen soikean muotoinen. Poropolku ja retkeilyreitien haarauma kulkevat kuopan halki, minkä takia pohja ja reunat ovat melko pahoin erosioituneet eikä alkuperäistä syvyyttä pysty arvioimaan. Kairatessa ei löytynyt podsolia, mutta se johtunee myöhäisemmästä kulumisesta. Kuoppa 2 on harjun pi-

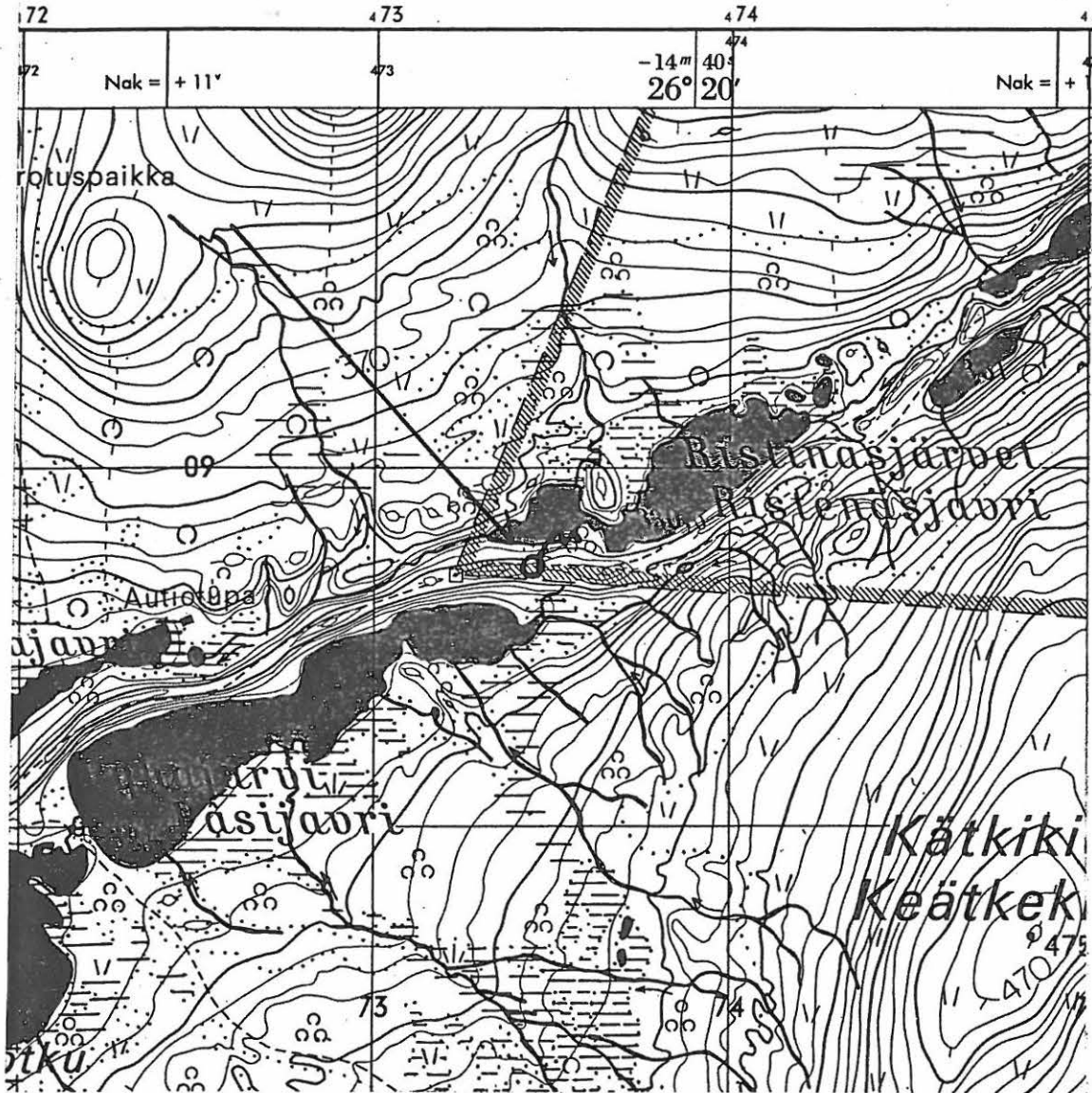
tuussuunnan mukaan pitkittäin sijoittunut suorakaiteinen suuri kuoppa: 3 x 1,5 metriä, syvyys noin metrin. Kuopassa on matala ympärysvalli. Kairatessa vallissa ja kuopan pohjalla oli selvä pintapodsoli, muttei kaksoispodsolia.

Kuoppa 3 on itäreunaltaan retkeilyreitit syövä ja hyvin matala. Muodoltaan kuoppa on soikea, 2,5 metriä pitkä, 1,5 metriä leveä ja noin 40 senttimetriä syvä. Reunusvalli on säilynyt siinä kuopan reunassa, jota polku ei ole syönyt. Siitä saatiin kairatessa esille erittäin selvä ja kaunis kaksoispodsoli (ks. kairanäytepiirros).

KAIRANÄYTEPIIRROS 1:1

PERUSKARTTAOTE 1:20 000

1(188) RISTINÄSJÄRVET

YLEISKARTTA 1:1000

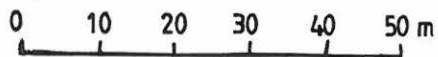
piirt. T. Valtonen

○ oivua

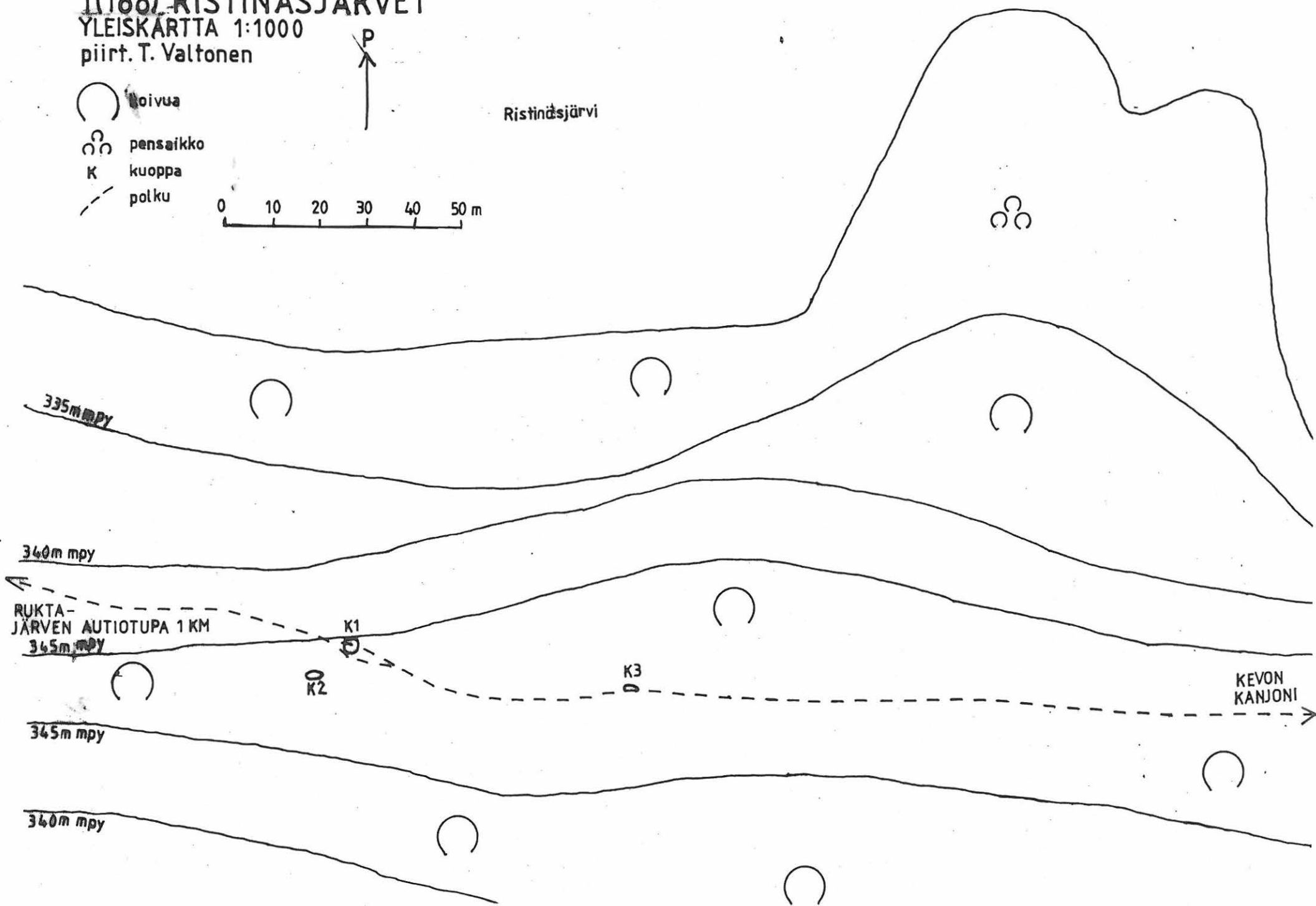
○○ pensaikko

K kuoppa

- - - polku

Ristinäsjärvi

Utsjoki Paistunturin erämaa 2 (76)

Kohteen nimi: Ristenäšjavri

Muinaisjäännöstyyppi ja määrä: (Siuttavaarantyyppin) kivilatomuksia 3 ja kehäliesi 1

Rauhoitusluokka luokka: 2

Peruskartta: 3913 04 RUOHTIR

Koordinaatit: x = 7709 00, y = 474 30, z = n. 345 m mpy

Suunta ja etäisyys kirkosta tms: n. 19,8 km Karigasniemen kylästä itäkoilliseen

Hoito ja kunto: A 1, B 1, C 7(5), D -, E 5, F 1, G -

Maanomistaja: Valtio/Metsähallitus, Ylä-Lapin luonnonhoitoalue, puhelin: 0205 647701, osoite: PL 36, 99801 IVALO

Aiemmat tiedot: Hannu Ormion kirje Tuija Rankamalle 6.11.1986

Hilkka Oksalan tarkastuskertomus vuodelta 1989, Museoviraston esihistorian toimiston topografinen arkisto (85/8.3.1990)

Kohde tarkastettu: 8.6.1999

Kuva 1. s. 158

Peruskarttaote

Yleiskartta

Hilkka Oksalan 1989 tarkistama kolmen Siuttavaaran tyyppisen kivilatomuksen kohde. Kevon itäinen retkeilyreitti kulkee kohteen halki, samoin kuin useampi poropolkukin. Kohde on Kevon luonnonpuiston alueella. Paikka on kahden harjun välinen tasainen, kaikilta suunnilta suojainen, koillis-lounaissuuntainen laakso, joka päättyy korkeatörmäisen puron rantaan. Siellä täällä laaksossa kasvaa yksinäisiä tunturikoivuja. Maa-perä on polkujen, ylilaiduntamisen ja tuulen pahoin erosioimaa hiekkamaata. Jäljelle jäänyt kasvillisuus muodostuu ohuella jäkälä-sammalturpeella kasvavasta heinästä ja mättäisestä variksenmarjasta. Liesien ympärillä oleva kasvillisuus ei eroa ympäröivästä.

Paikalla on kolmen latomuksen luode-kaakkosuuntainen rivi, joka seurailee puron juoksua laakson suun tasanteella noin 37 metrin päässä purosta ja 30 metrin päässä törmän reunasta. Latomusten pituusakseli on poikkisuunnassa puroon nähden. Lisäksi latomusrivistä noin 70 metriä itään eli puron yläjuoksua kohden, sijaitsee yksinäinen

kehäliesi.

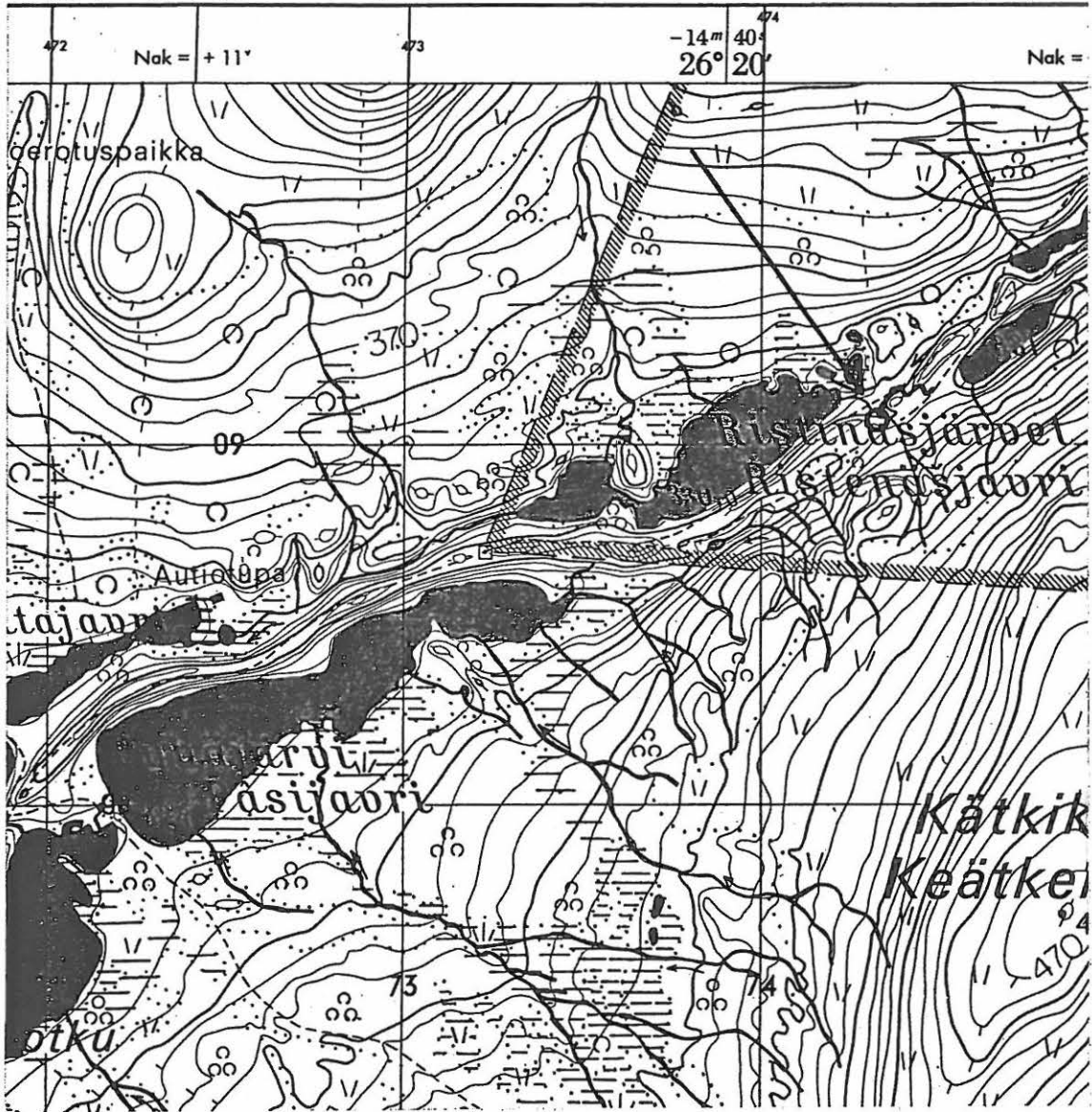
Latomus 1 eli luoteenpuoleisin latomus on 1,45 metriä pitkä ja 95 senttimetriä leveä. Se sijaitsee aivan Kevon retkeilyreitillä vieressä tai oikeastaan alla ja sen toinen reuna on vaeltajien askelten paljaaksi kuluttama. Näkyvyydestään huolimatta latomus ei ole joutunut kaivelun kohteeksi, ainakaan vielä. Kiveys on selvästi koholla maasta ja siinä on erotettavissa reunakehä. Puron puoleisessa päässä on suuri päätykivi, toisessa päässä taas kaksi erillistä suurempaa kiveä. Muutoin latomus on tehty tasakokoisista kahden-kolmen nyrkin kokoisista, pyöreistä kivistä. Latomus 1 on selvästi latomuksista suurin.

Latomus 2 on 1,35 metriä pitkä, metrin leveä ja sijaitsee neljän metrin päässä latomuksesta 1. Toisin kuin latomus 1, latomus 2 on lähes kasvillisuuden kätkemä, mutta kuitenkin selvästi kohollaan maasta. Myös tässä latomuksessa selvä kehäkiveys ja laakson puolella isompi päätykivi. Muuten kuten latomus 1 eli kahden-kolmen nyrkin kokoisista, pyöreistä kivistä ladottu.

Latomus 3 on metrin pitkä, 90 senttimetriä leveä ja 4,5 metrin päässä latomuksesta 2. Tämä latomus on muihin verraten pyöreämpi, ilmeisesti itäsvultaan jonkin verran hajonnut. Reunakehä on tässäkin liedessä selvä ja laakson puolella on muita suurempi päätykivi. Muutoin kiveys kuten latomuksissa 1 ja 2. Myös tämä latomus on kasvillisuuden kätkemä, mutta erottuu kuitenkin selvänä kohoumana. Latomusten 2 ja 3 välissä noin metrin päässä latomuksesta 3 kulkee hiekkamaahan kulunut poropolku.

Yksinäinen kehäliesi sijaitsee viisi metriä korkeammalla, muihin liesiin nähden, puron törmällä, suojaisessa, tasaisessa painaumassa. Tulisija on tyypillinen kotaliesi eli árran. Se on ulkopuolelta 105 senttiä pitkä ja 70 senttiä leveä. Liesi on noin pohjois-eteläsuuntainen eikä seuraa joen topografiaa, kuten latomukset. Liesi erottuu selvänä kasvillisuuden peittämänä kohoumana. Sen kivet ovat suuria ja kulmikkaita. Pohjoispäässä on suuri päätykivi, eteläpäädyssä lounaiskulmassa yksi suuri laakea kivi, joka on tyypillinen kotaliesien posiokivi. Maa tulisijassa hyvin nokista.

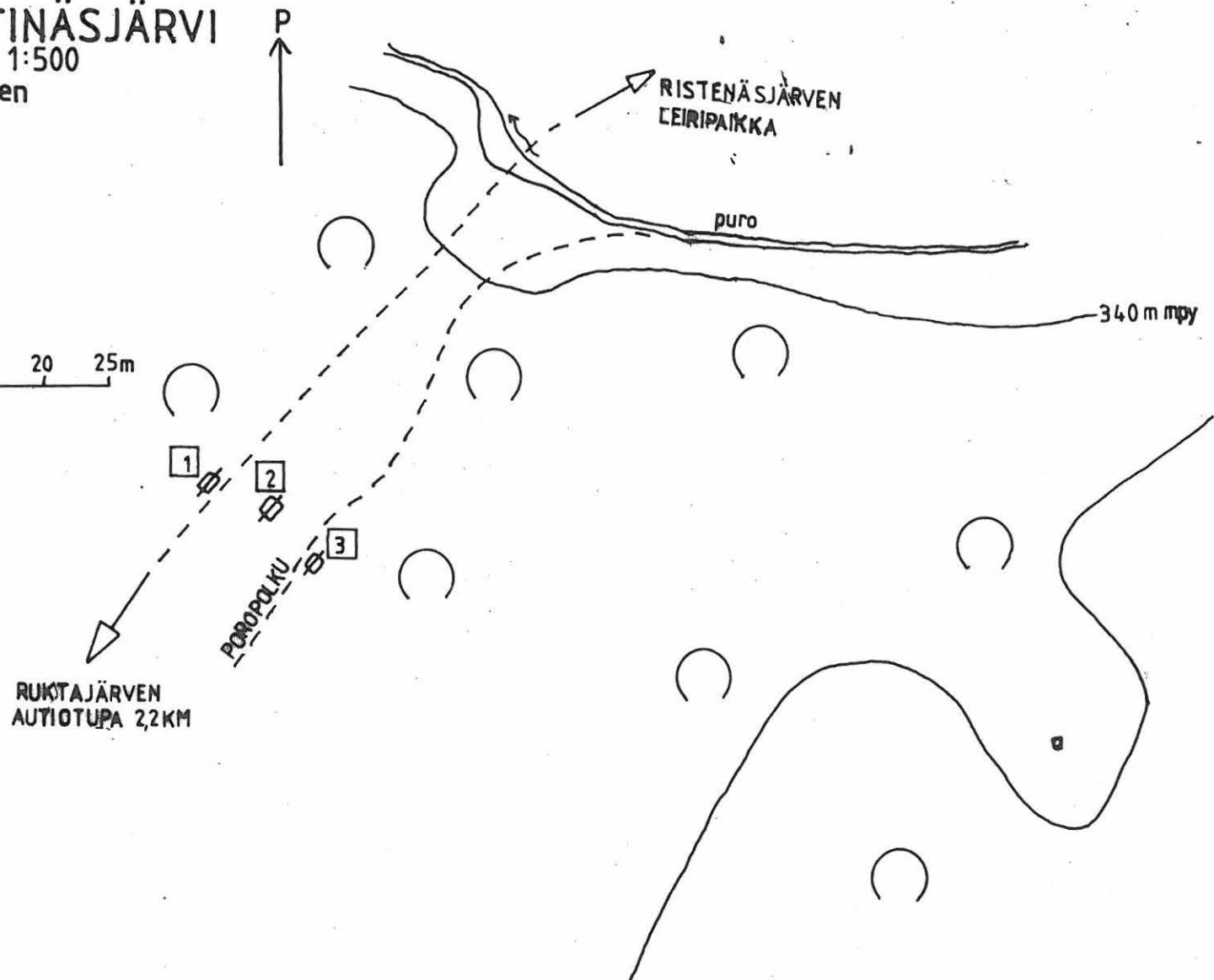
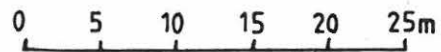
PERUSKARTTAOTE 1:20 000

2(76) RISTINÄSJÄRVI

YLEISKARTTA 1:500
piirt. T. Valtonen

- ⊕ kivilatomus
- - - Polku
- koivikko
- o kehäliesi

Utsjoki Paistunturin erämaa 3 (189)

Kohteen nimi: Ristinäsjärvet (koillinen)

Muinaisjäänöstyyppi ja määrä: pyyntikuoppia 8

Rauhoitusluokka: 2

Peruskartta: 3913 04 RUOHTIR

Koordinaatit: x = 7709 48, y = 474 69, z = n. 335-345 m mpy (arvoa muutettu aikaisemmasta)

Suunta ja etäisyys kirkosta tms: n. 20,5 km Karigasniemen kylästä itäkoilliseen

Hoito ja kunto: A 1, B 1, C 7, D -, E 5, F 1, G -

Maanomistaja: Valtio/Metsähallitus, Ylä-Lapin luonnonhoitoalue, puhelin: 0205 647701, osoite: PL 36, 99801 IVALO

Aiemmat tiedot: Hilikka Oksalan tarkastuskertomus vuodelta 1989, Museoviraston esihistorian toimiston topografinen arkisto (85/8.3.1990)

Kohde tarkastettu: 8.6.1999

Kairanäytepiirroksiset kuopista 4 ja 8

Peruskarttaote

Yleiskartta

Hilikka Oksalan 1989 tarkistama pyyntikuoppakohde. Kuopat sijaitsevat Kevon luonnonpuistossa aivan itäisen retkireitin vieressä. Maasto on korkeussuhteiltaan hyvin vaihtelevaa hiekkamaaperäistä harjuseutua. Pyyntikuopat sijaitsevat harjun ja tunturrinteen välisessä melko ahtaassa solassa, tarkistushetkellä kuivillaan olleen purouoman varressa. Puro on solan koillispäässä sijaitsevan lähdejärven tulvimisuoma. Alue on mantereista tunturikoivikkoa, aivan purouoman ympäristöä lukuunottamatta, joka on kenttämaista heinikkoa. Koivikkoalueen pohjakasvillisuutena on variksenmarjaa, mustikkaa, puolukkaa ja jäkälää.

Hilikka Oksala ilmoittaa kohteesta kaksi erillistä ja kuusi lähekkäistä kuoppaa. Näistä eteläisin sijaitsee Kevon vaellusreittiä etelästä tultaessa polun vasemmalla puolella harjun laella, mutta matalahkossa kohdassa, josta harju on helppo ylittää. Tämä kuoppa 1 on toinen Oksalan erillisistä kuopista. Kuopassa on hyvin selkeä podsoli ja se on muista poiketen selvästi suorakaiteinen, myös pohjasta. Kuopan pituus on kaksi metriä,

leveys 1,4 metriä ja syvyys noin 60 senttimetriä. Kuopan pituusakseli on poikittainen suhteessa harjun pituusakseliin. Kuoppa on noin 70 metriä ennen muita kuoppia.

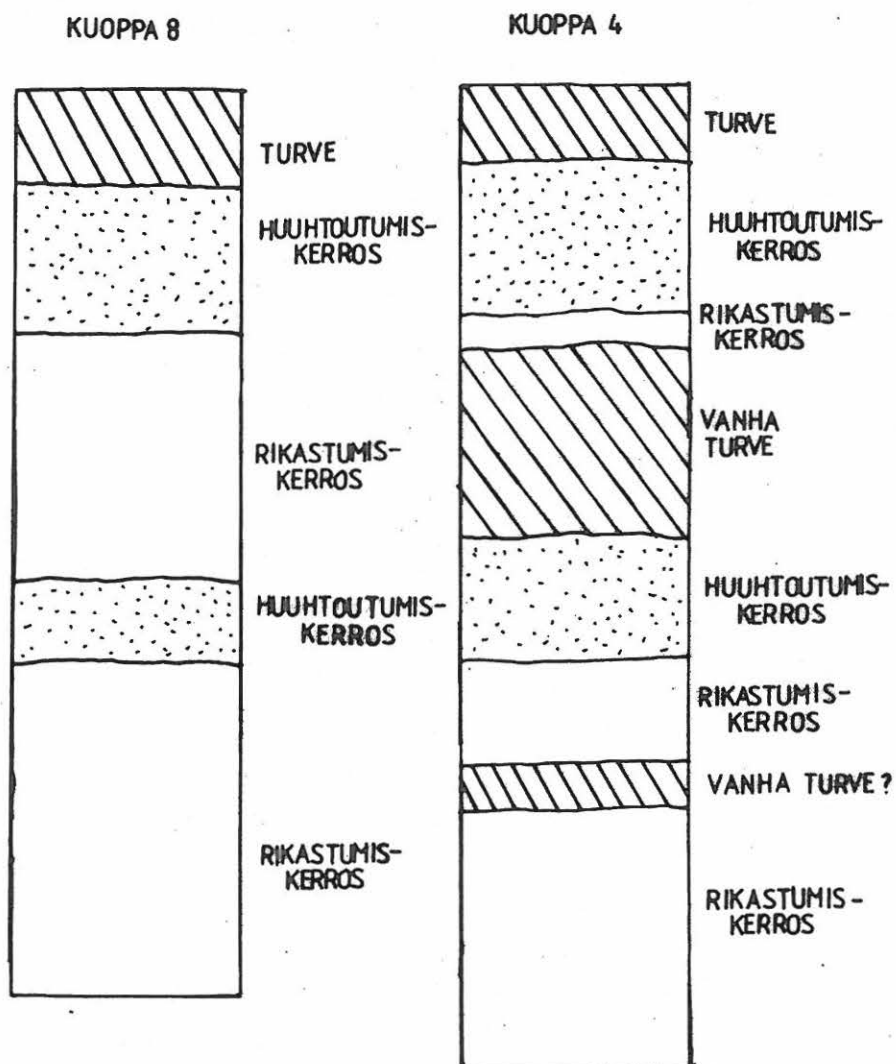
Kuoppa 2 sijaitsee poikkeuksellisesti kuivan purouoman länsipuolella, kun muut kuopat ovat purouoman itäpuolella ja on toinen Oksalan erillisistä kuopista. Se on valtavan suuri. Pohja oli inventointiajankohtana vielä paksuhkon lumen peitossa. Kuoppa sijaitsee aivan purouoman reunassa törmässä, ja sitä on vaikea havaita puron toiselta rannalta tai purouomasta. Kuoppa on yläreunasta pyöreä ja kapenee alas suppilomaisesti. Suun halkaisija vaihtelee 4-4,5 metrin välillä. Pohjalta ja matalasta reunavallista saatiin kairausnäytteet, joissa oli podsoli, mutta kaksoispodsolista ei ollut merkkejä. Myöskään hiilestä tai tervahautaan viittaavista rakenteista ei ollut merkkejä, eikä tervanpolttoaseudulla tiedetä harjoitetunkaan.

Kuopat 3-8 sijaitsevat purouoman itäpuolella purouoman ja harjun välisessä kapeikossa tiiviinä jonona. Ne ovat kaikki soikean pyöreitä ja reunat viettävät loivasti pohjaa kohden. Pohjan muoto on useimmissa hahmotettavissa pyöreäkulmaiseksi suorakaitteeksi. Reunoilla erottuu epäsäännöllisen muotoinen matalahko valli. Kuopat ovat lähes toistensa kaltaisia. Retkeilyreitti kulkee jonon rinnalla ja paikoin sen halki, mutta kuopat ovat kuitenkin, ilmeisesti syvyytensä vuoksi, säästyneet suuremmalta kulutukselta. Kuopat erottuvat vasta yllättävän lähelle tultaessa, erityisesti, jos lähestyy niitä purouomaa seurailleen, kuten poropolut.

Kuoppa 8 on soikean pyöreä, 2,6 metriä pitkä ja kaksi metriä leveä. Syvyys on noin 50 senttiä. Kairatessa pohjasta saatiin kaunis podsoli ja vallista kaksoispodsoli (Kairanäytepiirros). Kuoppa 7 on neljä metriä pitkä ja 3,5 metriä leveä. Syvyyttä sillä on 80-90 senttimetriä. Kairatessa ei löytynyt podsolia vallista eikä kuopan pohjasta. Kuoppa 6 on 2,2 metriä pitkä ja 1,6 metriä leveä, syvyys on 30-40 senttiä. Pohjasta ja vallista saatiin selkeän podsolin sisältävät kairanäytteet. Kuoppa 5 on 3,2 metriä pitkä ja 2,5 metriä leveä. Syvyys on noin 40 senttiä. Podsoli oli heikko sekä pohjassa että vallissa. Kuoppa 4 on kaksi metriä pitkä ja 1,5 metriä leveä, syvyyttä on noin 35 senttiä. Kairanäytettä ei voitu ottaa pohjasta, koska kuopan pohja oli vielä lumen peitossa ja maa roudassa. Kuoppaa ympäröivästä vallista saatiin kuitenkin näyte, jossa on selvä kaksoispodsoli (Kairanäytepiirros). Kuoppa 3 on 3,7 metriä pitkä ja 3,25 metriä leveä, syvyys vaihtelee 60-90 sentin välillä vallin epätasaisuuden takia. Kuopan pohjalta saatiin

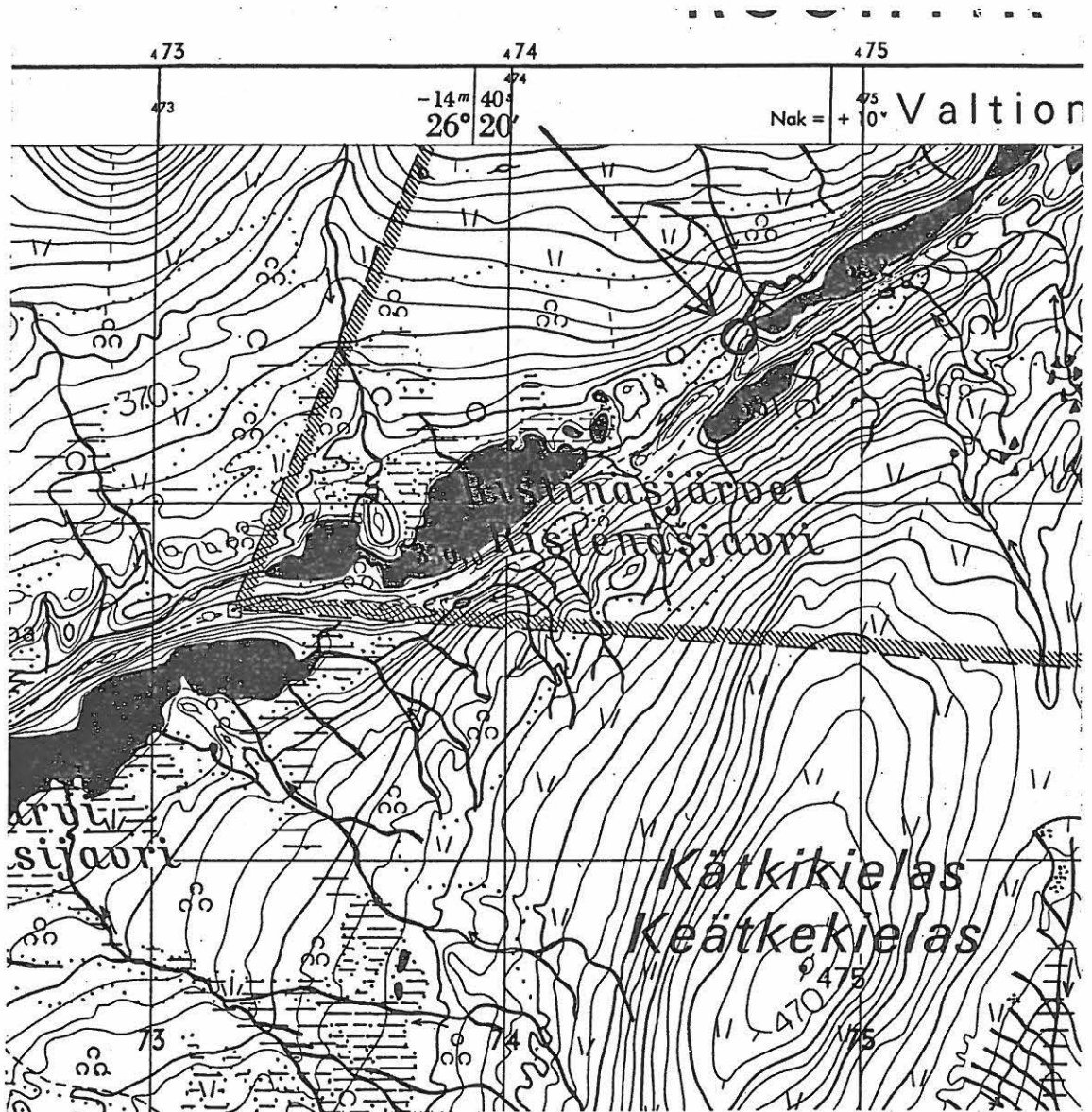
selvä podsoli, mutta vallista ei.

KAIRANÄYTEPIIRROKSET 1:1

PERUSKARTTAOTE 1:20 000

3(189) RISTINÄSJÄRVET (KOILLINEN) JA 10 RISTENÄSJÄRVIEN TAUKOPAIKKA

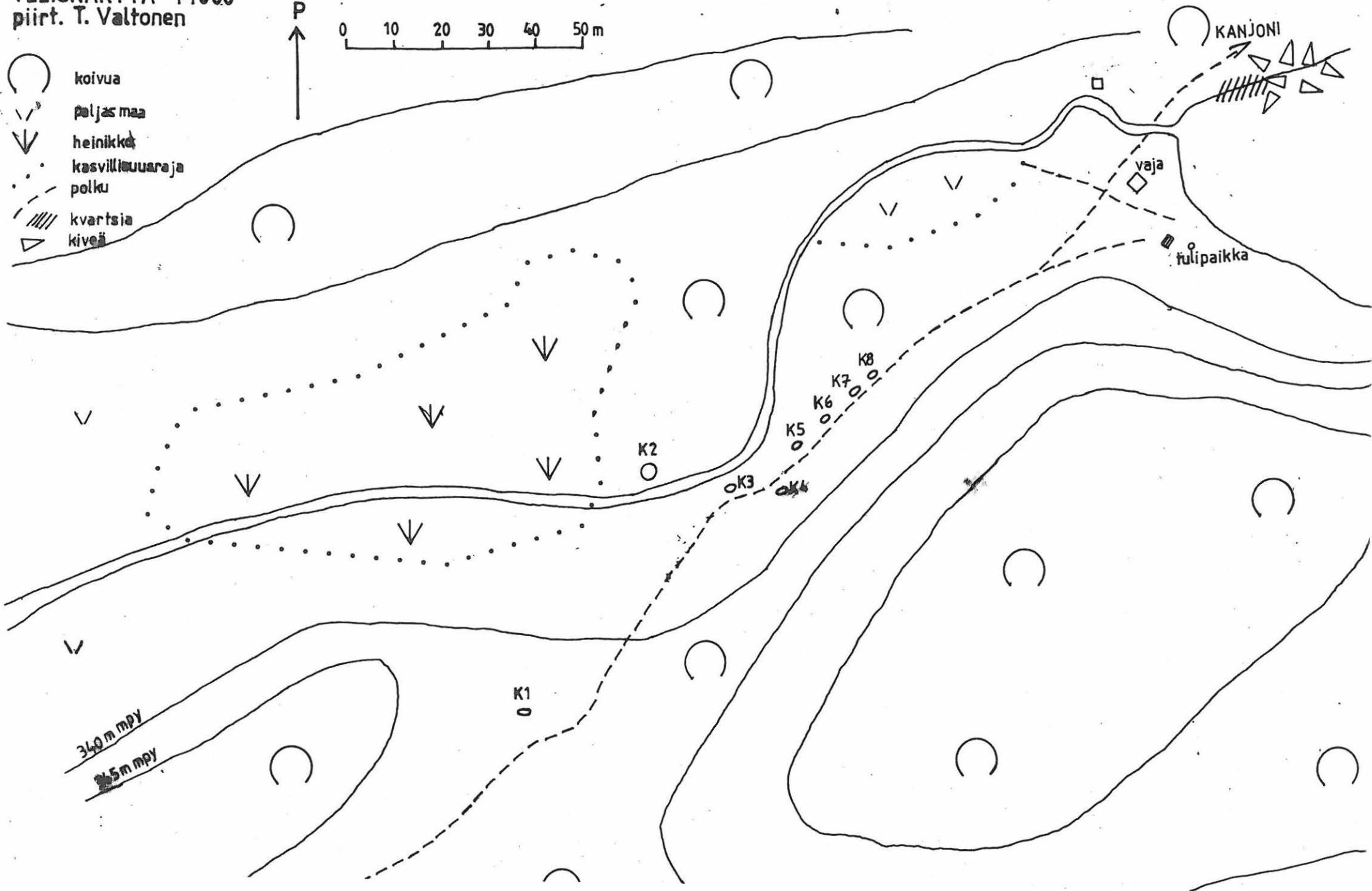
YLEISKARTTA 1:1000

piirt. T. Valtonen

P
↑

0 10 20 30 40 50 m

- koivua
- paljas maa
- heiniköt
- kasvillisuusaraja
- polku
- kvartsia kiveä

KANJONI

vaja

tulipaikka

K2

K5

K6

K7

K8

K3

K4

K1

340 m mpy

355 m mpy

Utsjoki Paistunturin erämaa 4 (85)

Kohteen nimi: Roavvepokaja

Muinaisjäännöstyyppi ja määrä: (Siuttavaarantyyppin) kivilatomuksia 10 ja kehäliesiä 10

Rauhoitusluokka: 2

Peruskartta: 3913 09 KODDEHVARRI

Koordinaatit: x = 7728 42-88, y = 486 16-22, z = n. 320 m mpy (x- ja y-arvoja muutettu entisestä)

Suunta ja etäisyys kirkosta tms: n. 28 km Utsjoen kirkosta lounaaseen

Hoito ja kunto: A 1/4, B 1, C 7, D -, E 5, F 1, G -

Maanomistaja: Valtio/Metsähallitus, Ylä-Lapin luonnonhoitoalue, puhelin: 0205 647701, osoite: PL 36, 99801 IVALO

Aiemmat tiedot: Tuija Rankaman ja Aki Arposen tarkastuskertomus vuodelta 1986, Museovirasto esihistorian toimiston topografinen arkisto (354/6.9.1996)

Kohde tarkastettu: 16.6.1999

Löydöt: kvartsi-iskos 1

Peruskarttaote

Yleiskartta

Tuija Rankama ja Aki Arponen tarkastivat vuonna 1986 paikallisen Josef Laitin ilmoittaman 8 latomuksen kohteen. Se sijaitsee Kevon luonnonpuiston alueella Gottetvárri (Koddehvarri) -tunturin ja Gabbavárečopma (Kâbbavaretšobma) -tunturin välisessä purolaaksoosessa, Roavvebokája (Roavvepokaja) -puron varressa. Puro taasen laskee Mádjjohka (Madjohka) -jokeen, joka puolestaan laskee Kevoon. Seudulla on aikaisemmin kasvanut harvaa tunturikoivikkoa, mutta 1960-luvun tunturimittarituhojen jäljiltä alueella on jäljellä vain yksittäisiä eläviä koivuja ja pökkelöitä. Aluskasvillisuutena on matalaa mustikkaa, variksenmarjaa, paikoin heinää, loppuun kaluttua jäkälää ja runsaasti katajaa. Puronvarsi on soinen ryteikkö. Liedet sijaitsevat puron törmällä, joka aukeaa laajana tasanteena, jota lännestä suojaa tunturin jyrkästi nouseva rinne. Tasanteen keskellä on suuri, erittäin vanhan näköinen mänty.

Tänä kesänä paikkaa tarkistettaessa löytyi kaksi Siuttavaaran tyyppin latomusta lisää sekä yhdeksän suorakaiteen muotoista kehäliettä. Ne ovat tyyppillisiä kotaliesiä eli árra-

neita. Yhden kehälieden olivat ilmoittaneet myös Rankama ja Arponen vuonna 1986. Erityyppiset liedet lomittuvat toinen toisensa lomaan, sopiville alueille, mutta niiden alueet eivät koskaan mene päällekkäin, vaikka ovatkin eri-ikäisiä. Tähän on varmasti vaikuttanut paikallinen uskomus, että Siuttavaaran tyyppin latomukset ovat hautoja.

Seutu on tärkeää porojen vasomisaluetta, joten kehäliedet voivat liittyä vasotukseen tai kevättalven paimentamiseen. Edes uudempien kotasijojen ympärillä ei ole kentän muodostusta, mikä kertoo, että niitä on käytetty talvisin ja/tai vain lyhyitä aikoja. Ilmeisesti hyvistä kotasijoista on ollut pulaa, koska jokainen kelvollinen paikka tuntuu käytetyin.

Pohjoisin muinaisjäännöskompleksin kohde on kehäliesi 1, joka sijaitsee 40 metriä länteen Roavvebok-ojasta ja noin 300 metrin päässä Mádj-joesta. Se on melko tasakokoisista, kulmikkaista kivistä suorakaiteen muotoon ladottu. Pituus on 105 senttiä ja leveys 90 senttiä. Liesi on selvästi koholla, mutta vaikea havaita kaukaa, koska kasvillisuus on sen kätkenyt. Paikka on harvassa tunturikoivikossa, jossa edelleen on lieden ympärillä kodan kokoinen avoin ja hyvin tasainen alue. Muutama kataja on kuitenkin kasvanut vanhan kotasijan kohdalle.

Kehäliedestä 2 lounaaseen 50 metriä on kehäliesi 2. Se on 95 senttiä pitkä ja 90 senttiä leveä. Kasvillisuus peittää liettä, mutta havaitsemista haittaavat enemmän sen ympärillä kasvavat puut ja pensaat. 40 metriä kehäliedestä 2 etelään on kehäliesi 3. Se on erityisen vaikea havaita, jopa vierestä, koska kasvillisuus peittää sen lähes täysin eikä se ole kovin korkea. Ympärillä kasvaa lisäksi katajia ja joku koivukin. Lieden pituus on 105 senttiä ja leveys 95 senttiä.

Kehäliedestä 3 lounaaseen 40 metriä on kehäliesi 4. Se on 95 senttiä pitkä ja 75 senttiä leveä. Liesi on melko matala, mutta kohdalle sattuessa sen kyllä helposti huomaa. Paikan ympärillä on vain pötkelöitä, ei eläviä puita. 45 metriä kehäliedestä 4 etelään on kehäliesi 5. Se on 100 senttiä pitkä ja 95 senttiä leveä. Sen vieressä on poikkeuksellisesti muutama eläväkin puu. Lieden kivet ovat kulmikkaita, mutteivät erityisen korkeita ja siksi paljolti kasvillisuuden peitossa. Erikoista on, että liedessä on muutama puoliksi palaneen polttopuun jäännös. Ne ovat jo sammaloituneet ja lahonneet, mutta on toki mahdollista, että ne ovat jäänteitä myöhemmästä käytöstä.

30 metriä kehäliedestä 5 etelälounaaseen on kehäliesi 6. Se on 85 senttiä pitkä ja 75 senttiä leveä. Se on hyvin kasvillisuuden kätkemä. Kehäliedestä 6 etelään 25 metriä on Siuttavaaran tyyppin latomus 1, joka on toinen uusista löydöistä. Latomus on todella järeä. Pituutta sillä on 155 senttiä ja leveyttä 100 senttiä. Päädyissä on kummassakin suuret pystykiviparit. Latomuksessa on selvä kivikehä, jonka keskus on sitten täytetty pienemmillä kivillä. Keskusalue on tällä hetkellä lähes kauttaaltaan kasvillisuuden peitossa, mutta päädyt erottuvat selvästi ja liesi hahmottuu muutoinkin kohoumana. Kuten tyypillistä on, latomuksen pituusakseli on poikkisuunnassa puroon nähden.

Siuttavaaran tyyppin latomuksesta 1 etelään 16 metriä on latomus 2, joka on myöskin uusi löydös. Se on 150 senttiä pitkä ja 100 senttiä leveä. Tunturin puoleisessa päädyssä pienet päätykivet. Latomus on lähes aluskasvillisuuden kätkemä, lisäksi yhdestä nurkasta kasvaa rehevä kataja, joka vaikeuttaa latomuksen hahmottamista. Tarkemmin tutkaillen latomus on kuitenkin selvästi tunnistettavissa. Latomuksen kehys on tehty hieman keskustan kiviä suuremmista murikoista. Keskustan kivet ovat 10-30 sentin kokoisia. Latomus kohoaa selvästi eli noin 10 senttiä maanpinnasta.

Siuttavaaran tyyppin latomuksesta 1 etelälounaaseen 14 metriä on kehäliesi 7. Se on 110 senttiä pitkä ja 85 senttiä leveä. Kasvillisuus peittää liesikiveystä, minkä lisäksi paikalla kasvaa katajapuskia. Tässä liedessä on hieno, tasainen posioikivi eli sen takakulmassa, siis pois päin ovelta, on kivi, jolla on voitu paistaa lapinleipää, kakkua, ja pitää ruokia sekä kahvia lämpimänä. 85 metriä itäkaakkoon kehäliedestä 7 on kehäliesi 8. Se sijaitsee erillään muista törmän alapuolella 20 metriä purosta länteen. Sen pituus on 90 senttiä ja leveys 80 senttiä. Liesi on osin kasvillisuuden peitossa. Sen ympärillä maasto on kovin kivistä, mutta juuri lieden ympärillä on kodan kokoinen tasainen alue.

Siuttavaaran tyyppin latomukset 3-10 ovat Rankaman ja Arposen vuonna 1986 kartoittamia. Latomukset 3-6 sijaitsevat omana ryhmänään, peräkkäin matalalla kohoumalla, törmällä, koillis-lounassuuntaisina. Latomus 3 on 19 metriä kaakkoon latomuksesta 2. Se on 150 senttiä pitkä ja 110 senttiä leveä. Tunturin puoleisessa päässä on silmiin pistävät päätykivet ja koko liettä kiertää kivikehä, keskuksen kivet ovat pienempiä 10-30 senttisiä. Kasvillisuus peittää latomusta monin kohdin, mutta se erottuu komeana

kohoumana.

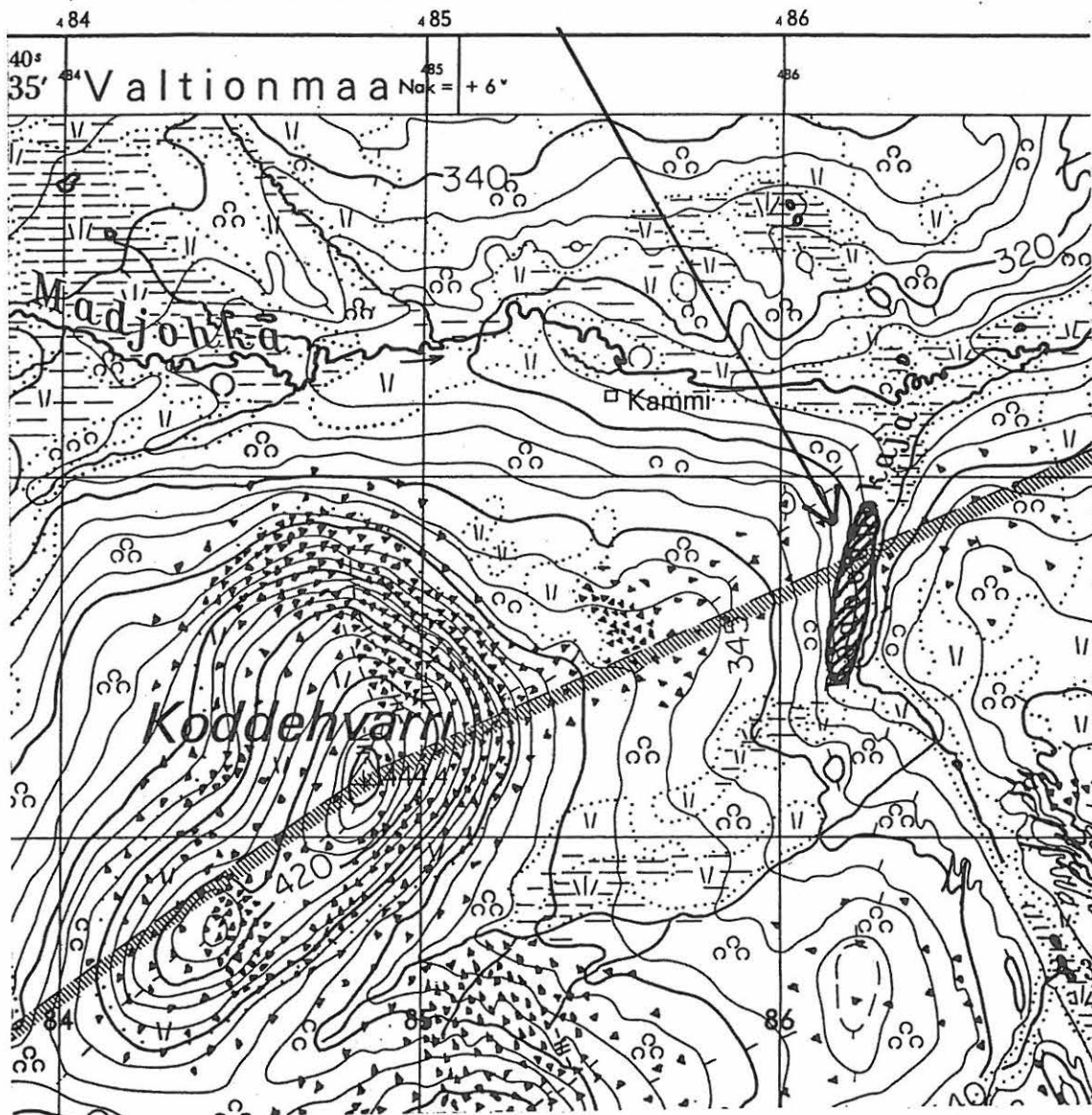
Latomus 4 on viiden metrin päässä latomuksesta 3 eteläkaakkoon. Pituus on 150 senttiä pitkä ja 100 senttiä leveä. Hahmo on todella massiivinen. Latomus 5 on neljä metriä latomuksesta 4 eteläkaakkoon. Sitä on kohteesta ilmoittanut Laiti aikoinaan kaivellut, ja se on edelleen samassa tilassa eli kuoppa hiekkaisessa maassa, jota ympäröivät sikin sokin heitellyt kivet. Laiti oli Rankaman mukaan ilmoittanut, ettei kaivettaessa löytynyt hiiliä tai muuta erityistä. Puolen metrin syvyydessä tuli vastaan läpipääsemätön moreeni. Latomus 6 taasen on seitsemän metriä kuopasta eteläkaakkoon. Se on 120 senttiä pitkä ja 90 senttiä leveä. Sen molemmissa päissä on isot, pystyt päätykivet.

Myös latomukset 7-9 muodostavat oman ryhmänsä. Latomus 7 on 24 metriä latomuksesta 6 etelään. Se on todella suuri 160 senttiä pitkä ja 110 senttiä leveä. Tunturin puoleisessa päässä on pystyt päätykivet. Latomus on selvästi koholla maasta. Latomus 8 on latomuksesta 7 viisi metriä etelään. Se on 180 senttiä pitkä ja 140 senttiä leveä. Sen tunturin puoleisen pään vieressä eteläpuolella on suurehko kivi lieden tasossa eli valtaosin maan sisällä. Se saattaa liittyä jollakin tavoin lieteen. Latomus 9 on etelään latomuksesta 8 noin viisi metriä. Se on 150 senttiä pitkä ja 120 senttiä leveä. Latomus 10 sijaitsee erillisenä 14 metriä latomuksesta 9 etelään. Se on 90 senttiä pitkä ja 70 senttiä leveä.

Kehäliesi 9, jonka jo Rankama ja Arponen kartoittivat sijaitsee yhdeksän metriä lounaaseen latomuksesta 10. Se on muodoltaan hieman pyöristynyt suorakaide, mutta täyttää kuitenkin selvästi kotalieden, árranin, tunnusmerkit. Sen pituus on 80 senttiä ja leveys 70 senttiä. Kasvillisuus kätkee sen lähes täysin. Kehäliesi 10 sijaitsee 125 metrin päässä etelälounaassa kehäliedestä 9. Se on 90 senttiä pitkä ja 80 senttiä leveä. Kasvillisuus peittää sen osin, minkä takia se on hankalasti löydettävissä.

Poropolulta 25 metrin päästä kehäliedestä 9 etelään löytyi yksinäinen bipolaaritekniikalla isketty kvartsi-iskos.

PERUSKARTTAOTE 1:20 000

Utsjoki Paistunturin erämaa 5 (89)

Kohteen nimi: Njaggaljavri

Muinaisjäänöstyyppi ja määrä: pyyntikuoppia 2

Rauhoitusluokka: 2

Peruskartta: 3914 10 UHTSASKAIDDAŠ

Koordinaatit: x = 7730 50-52, y = 496 95, z = n. 118-120 m mpy (arvoja muutettu entisestä)

Suunta ja etäisyys kirkosta tms: n. 24 km Utsjoen kirkosta etelälounaaseen

Hoito ja kunto: A 1, B 1, C 7, D -, E 5, F 1, G -

Maanomistaja: Valtio/Metsähallitus, Ylä-Lapin luonnonhoitoalue, puhelin: 0205 647701, osoite: PL 36, 99801 IVALO

Aiemmat tiedot: Tuija Rankaman ja Aki Arposen tarkastuskertomus vuodelta 1986, Museovirasto esihistorian toimiston topografinen arkisto (354/6.9.1996)

Kohde tarkastettu: 17. ja 18.6.1999

Peruskarttaote

Yleiskartta

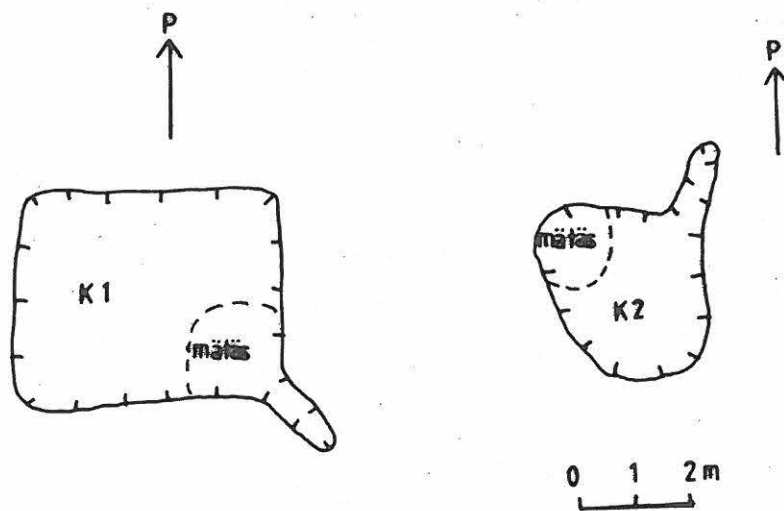
Yksityiskohtakartat kuopista

Rankama ja Arponen ovat tarkastaneet vuonna 1986 Kevon luonnonpuistossa, kanjonipolun varressa kaksi suurta pyyntikuoppaa. Ne sijaitsevat aivan retkeilyreitit länsipuolella noin puolessa välissä Tapiolagoahtin taukopaikan ja pohjoisimman kahlaamon välissä. Retkeily ei niitä ole kuitenkaan kuluttanut. Paikka on Kevojoen rannassa, järvi-leventymän kohdalla. Eteläisempi kuoppa 1 on melko korkean törmäkukkulan laella. Pohjoisempi kuoppa 2 on törmän pohjoispuolella loivassa rinteessä. Törmän päällä kasvaa lähinnä mäntyä, puolukkaa, variksenmarjaa ja jäkälää, kun taas törmän pohjoisrinne on vehreää tunturikoivulehtoa.

Kuoppa 1 on lähes neliön muotoinen, viisi metriä pitkä, neljä metriä leveä ja yhden metrin syvä. Sen reunat ovat edelleen hyvin jyrkät. Kuopan kaakkoisnurkassa pohjalla on kohouma, johon johtaa polkumainen ura kuopan reunalta. Maa on hyvin kivistä kuopan pohjalla, mutta kivettömästä tilkkusesta onnistuttiin kairaamaan näyte, jossa ohut podsoli.

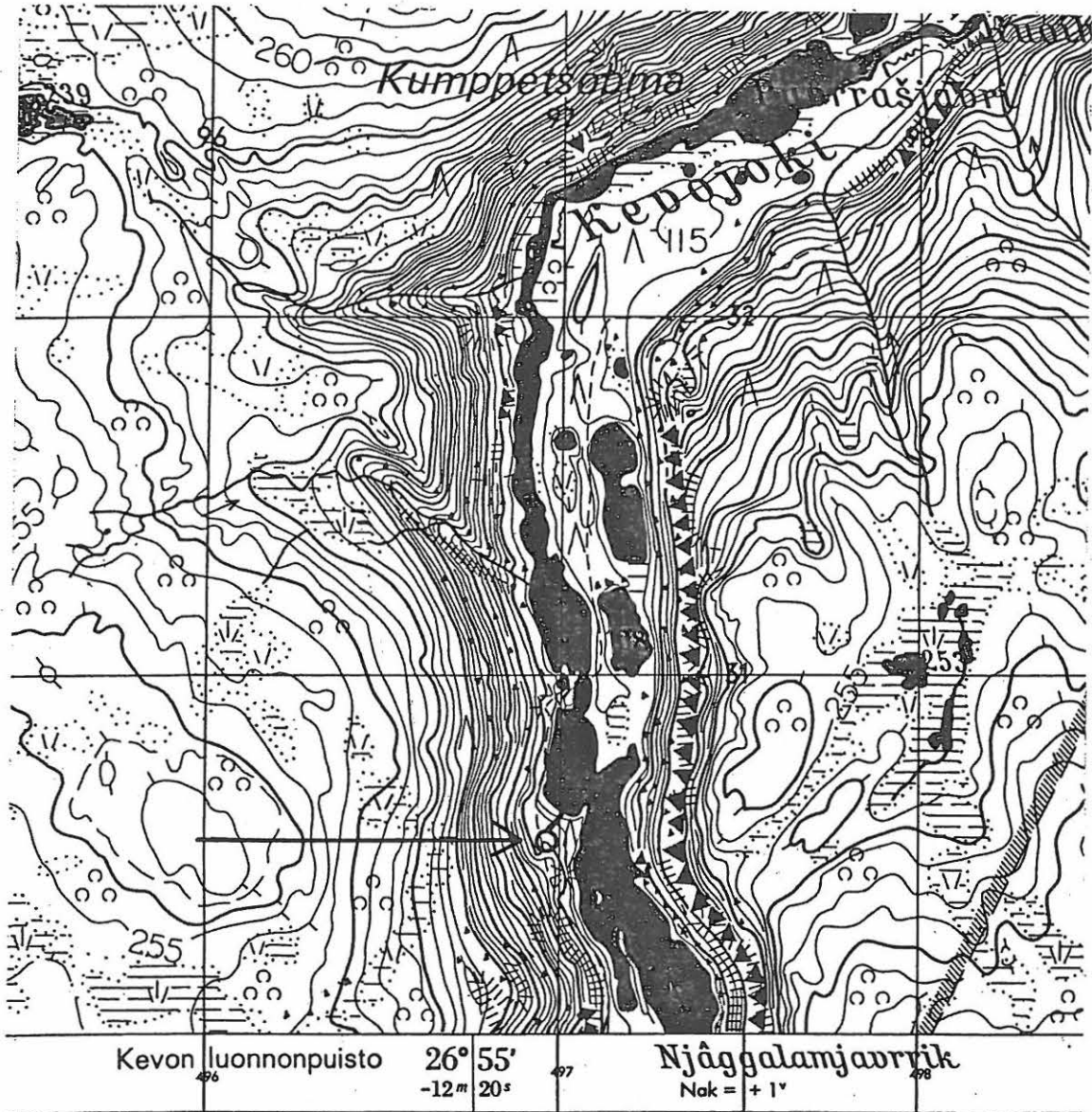
Kuoppa 2 on noin 30 metrin päässä kuopasta 1, verraten suoraa retkeilyreittiä seura-
ten. Se on pienempi kuin kuoppa 1: neljä metriä pitkä, kolme metriä leveä ja 60 senttiä
syvä. Kuoppa on muodoltaan pyöristynyt, yhdestä kulmasta venynyt suorakaide (ks.
Yksityiskohtakartta). Kuopan reunat ovat kiviset, mutta pohja pehmeämpi. Pohjasta
saatiin reilu podsoli. Vallissa ei ollut kaksoispodsolia. Kaakkoisnurkassa vastaava pol-
kumainen ura kuin kuopassa 1. Luoteisnurkassa, pohjalla matala kohouma, mah-
dollisesti romahtanut seinämä.

YKSITYISKOHTAKARTAT KUOPISTA 1 JA 2

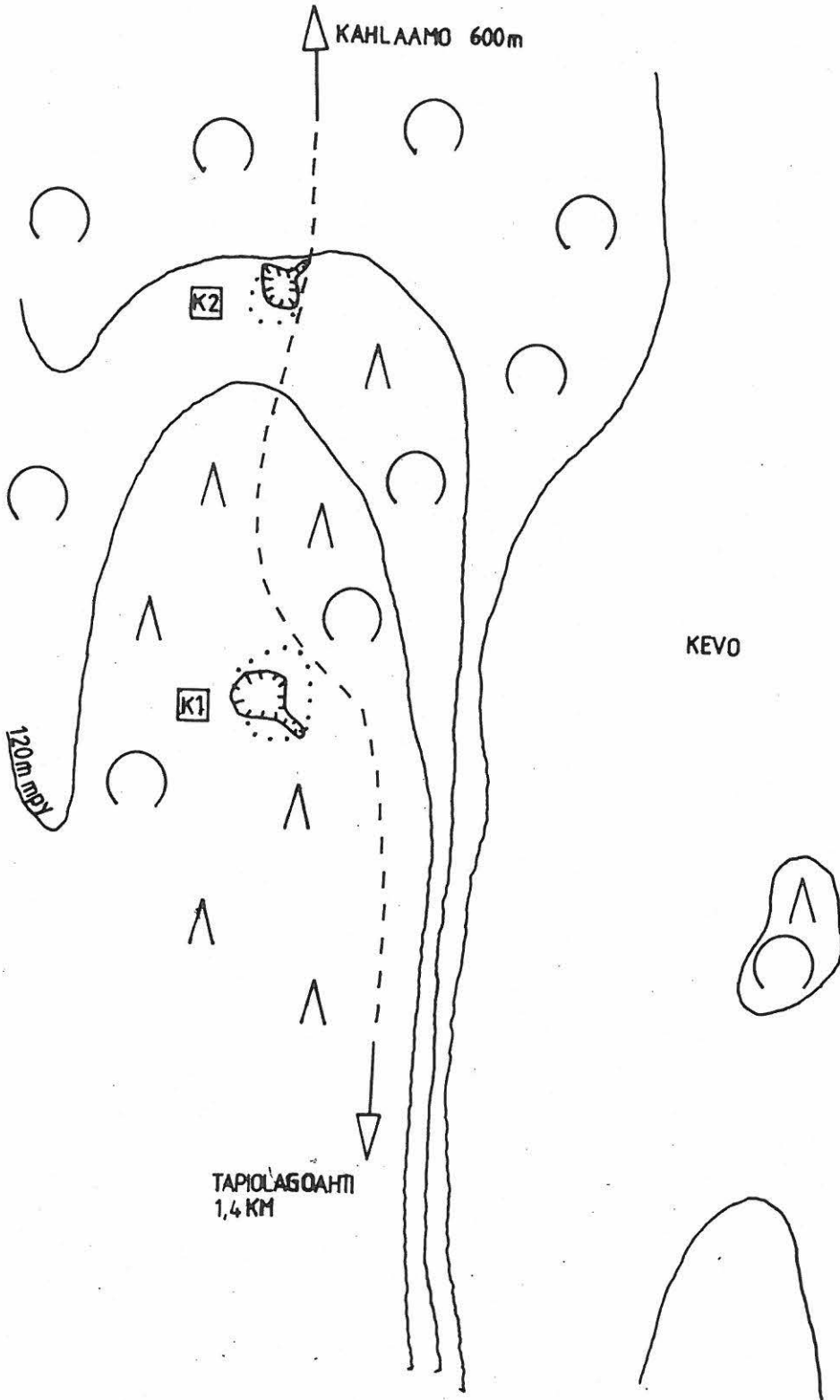
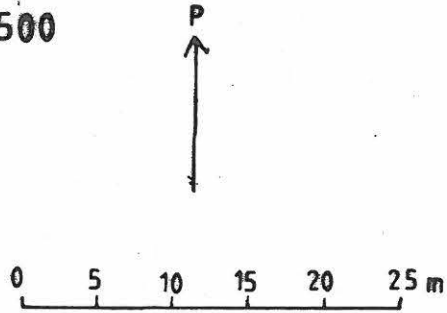

PERUSKARTTAOTE 1:20 000

5(89) NJAGGALJAVRI
YLEISKARTTA 1:500
piirt. T. Valtonen

- kuoppa
- polku
- vallin raja
- mäntyä
- koivua

Utsjoki Paistunturin erämaa 6 (41)

Kohteen nimi: Kenestupa

Muinaisjäännöstyyppi ja määrä: varhaismetallikautinen asuinpaikka 1

Rauhoitusluokka: 2

Peruskartta: 3932 01 KENESJÄRVI

Koordinaatit: x = 7733 58, y = 503 36, z = 95-100 m mpy

Suunta ja etäisyys kirkosta tms: n. 21 kilometriä Utsjoen kirkosta eteläkaakkoon

Hoito ja kunto: A 4, B 1, C 5, D -, E 1, F 1, G -

Maanomistaja: Kenestuvan leirintäalue, Kenesjärvi, 99990 UTSJOKI

Aiemmat tiedot: Markku Torvisen tarkastuskertomus vuodelta 1984 (157/11.9.1986),

Tuija Rankaman ja Aki Arposen tarkastuskertomus vuodelta 1986 (352/6.9.1989),

Tuija Rankama inventointikertomus vuodelta 1988, Museoviraston esihistorian toimiston topografinen arkisto

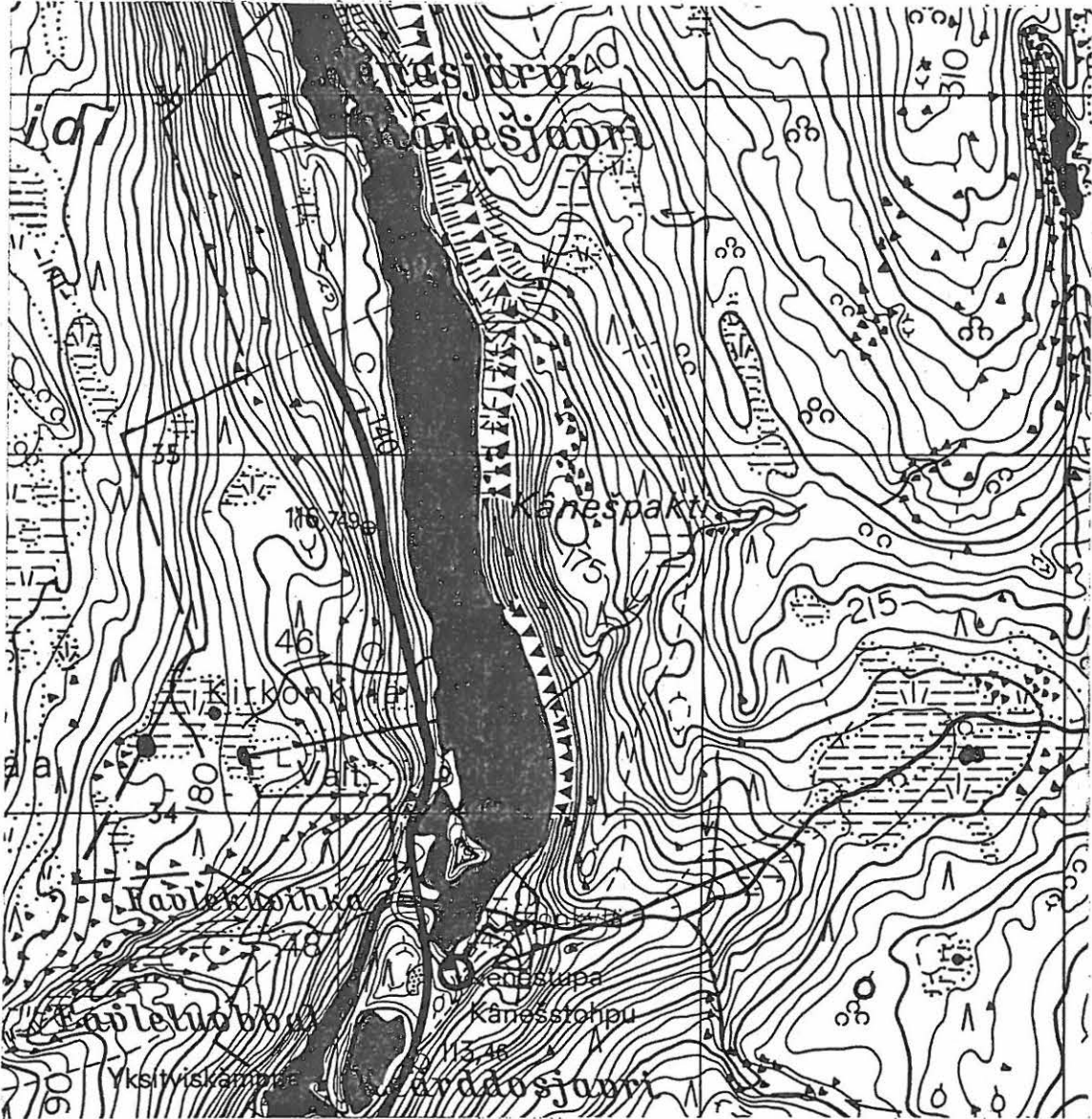
Kohde tarkastettu: 18.6.1999

Aikaisemmat löydöt: ruodollisen kvartsiittinuolenkärjen teelmiä, kivilajiveitsi, kvartsiittia, kivilajikaapimia, piitä, dolomiittia, kvartsi-iskoksia

Peruskarttaote

Torvisen, Rankaman ja Arposen tarkastama kohde sijaitsee Kenestuvan leirintäalueella, vanhan postituvan, Kenestuvan, pihamaalla, Ganešjávrin (Kânešjavrin) etelärannalla. Kohde on harjujen välisellä suojaisella järvenrantakentällä, jota käytetään autojen kääntöpaikkana ja parkkipaikkana. Kenestupa lähes ainoa kunnossa oleva Utsjoen postireitin autiotupa, siksi se on myös suosittu matkailukohde. Alue onkin kulunut monin paikoin hiekkamaata myöten, josta kvartsi-iskokset paistavat. Myös läheisellä hiekkatien pohjalla on iskoksia näkyvillä. Kenestuvan vieressä oleva kodanpohja on myös hyvin kulunut. Alueen omistaja kokee kohteen rasitteeksi, koskei voi käyttää maata kuten haluaisi eli rakentaa ilman kaivatuskustannuksia. Tämä asenne ei ainakaan paranna tilannetta.

PERUSKARTTAOTE 1:20 000

Utsjoki Paistunturin erämaa 7 (88)

Kohteen nimi: Puvrraşjavri

Muinaisjäänöstyyppi ja määrä: Pyyntikuoppia 9

Rauhoitusluokka: 2

Peruskartta: 3913 10 UHTSASKAIDDAŠ

Koordinaatit: x = 7732 03-12, y = 497 20-32, z = n. 115

Suunta ja etäisyys kirkosta tms: n. 22 km Utsjoen kirkosta etelään

Hoito ja kunto: A 1, B 1, C 7, D -, E 5, F 1, G -

Maanomistaja: Valtio/Metsähallitus, Ylä-Lapin luonnonhoitoalue, puhelin: 0205 647701, osoite: PL 36, 99801 IVALO

Aiemmat tiedot: Tuija Rankaman ja Aki Arposen tarkastuskertomus vuodelta 1986, Museovirasto esihistorian toimiston topografinen arkisto (354/6.9.1996)

Kohde tarkastettu: 18.6.1999

Kuva 2. s. 158

Kairanäytepiirros kuopasta 9

Peruskarttaote

Osayleiskartta

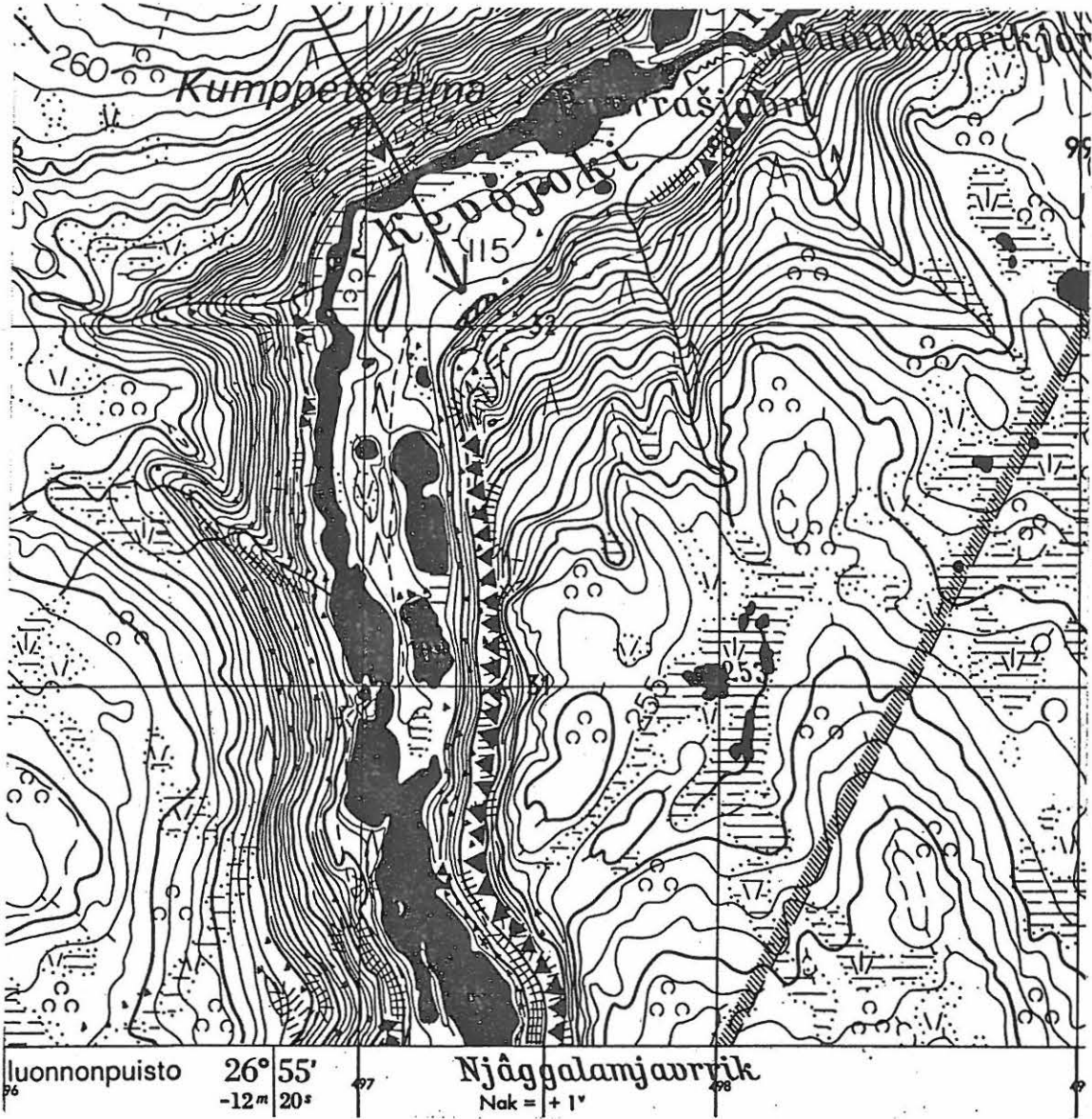
Kohteen ovat tarkastaneet Tuija Rankama ja Aki Arponen vuonna 1986. Paikka on Kevon luonnonpuistossa, retkeilyreitinvieressä, Kevojoen rantatasanteella. Matkaa joelle on noin 350 metriä. Aivan kuopparivin vieressä, noin 16 metrin etäisyydellä, nousee jyrkkä kalliopahta. Kohde on mäntykankaalla, joka on tyypiltään pohjoissuomalaisista kuivaa kangasmetsää: mäntyä, mustikkaa, puolukkaa, jäkäliä ja liekoja. Alueella on paljon maapuita merkinä metsän huomattavan korkeasta iästä.

Yhdeksän kuoppaa sijaitsevat 6-50 metrin päässä toisistaan koillis-lounaissauntaisessa rivissä. Koillisimmat kuopat, 1 ja 2, ovat lähekkäisiä, sitten on noin 35 metriä väliä, sitten kuopat 3-7 aivan lähekkäin ja noin 45 metrin päässä kuopat 8-9 melko lähekkäin. Kuopat ovat muodoltaan soikeata lähenteleviä ja niitä ympäröivät vallit. Ne ovat erittäin kookkaita ja syviä: 4-5 metriä pitkiä ja 4 metriä leveitä, syvyyttä on kaikilla yli metri. Kaakkoisimman kuopan, kuopan 9, vallin yli menee Kevon retkeilyreitti, joka on pahoin kuluttanut vallia. (Ks. kuva 7. Ja osayleiskartta) Tämän kuopan reunasta otetussa kai-

ranäytteessä oli selvä podsolikerros ja sen päällä vielä hiilikerros, ilmeisesti taannoisen metsäpalon jäljiltä. Metsäpalosta täytyy kuitenkin olla jo pitkä aika, koska hi-daskasvuinen puustokin on jo ehtinyt melkoiseen ikään. (Ks. kairanäytepiirros)

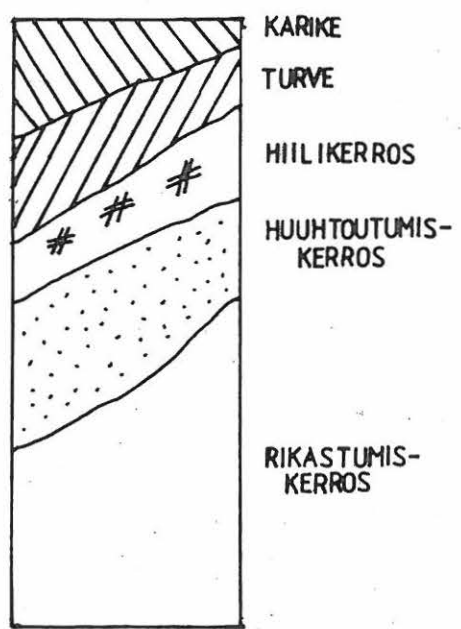
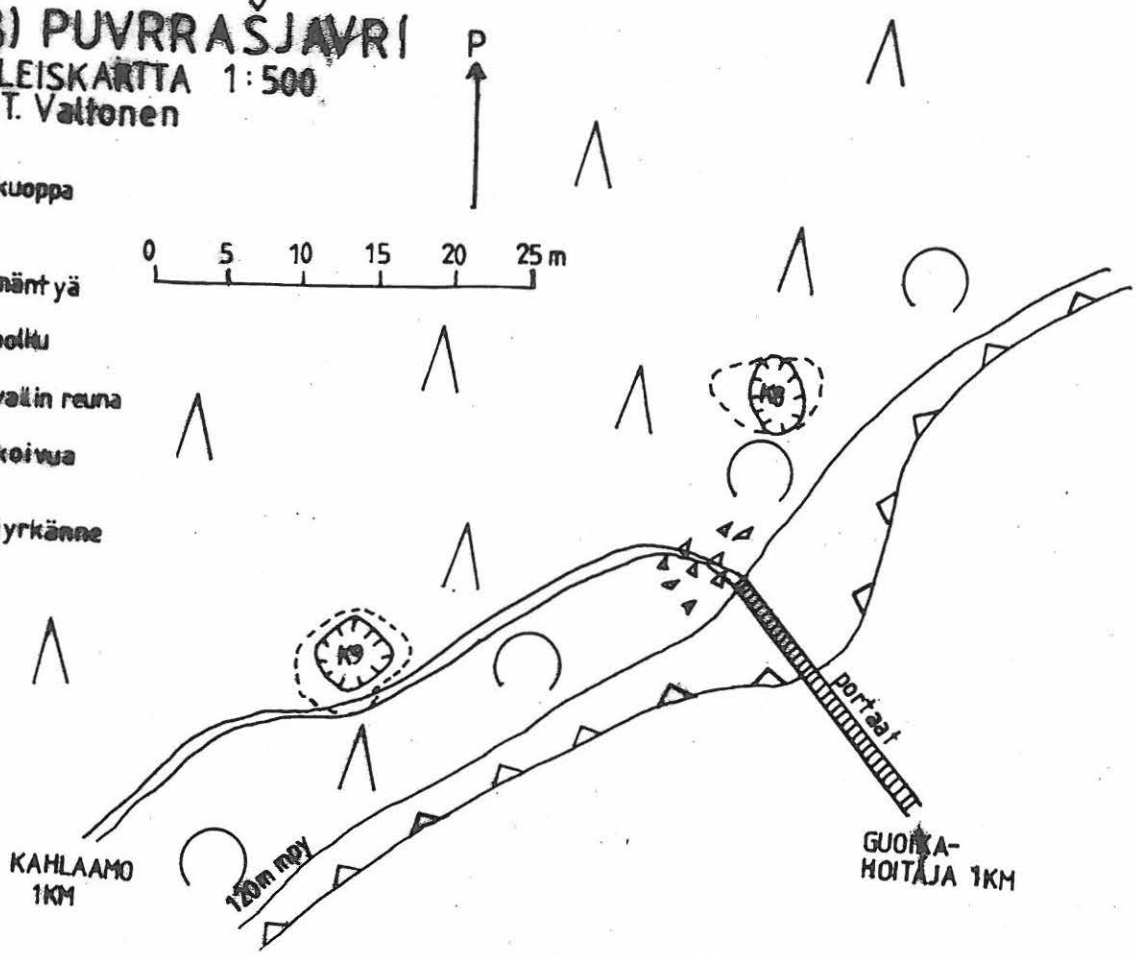
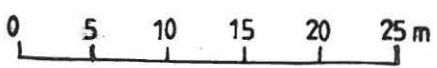

PERUSKARTTAOTE 1:20 000

7188) PUURRAŠJAVRI
 OSAYLEISKARTTA 1:500
 piirt. T. Valtonen

- K } kuoppa
- ▲ mäntyä
- polku
- - - - - vallin reuna
- koivua
- ▲ jyrkäne

KAIRANÄYTEPIIRROS 1:1
 KUOPPA 9

Utsjoki Paistunturin erämaa 8 (112)

Kohteen nimi: Pâdjeseävtteg

Muinaisjäännöstyyppi ja määrä: rakennuksen pohja 1

Rauhoitusluokka: 2

Peruskartta: 3914 12 ROAVVEOAIVI

Koordinaatit: x = 7753 12, y = 496 90, z = n. 250-255 m mpy

Suunta ja etäisyys kirkosta tms: n. 3,5 km Utsjoen kirkosta länsilounaaseen

Hoito ja kunto: A 1, B 1, C 7, D -, E 5, F 1, G -

Maanomistaja: Valtio/Metsähallitus, Ylä-Lapin luonnonhoitoalue, puhelin: 0205 647701, osoite: PL 36, 99801 IVALO

Aiemmat tiedot: Tuija Rankaman inventointikertomus vuodelta 1989, Museoviraston esihistorian toimiston topografinen arkisto

Kohde tarkastettu: 9.8.1999

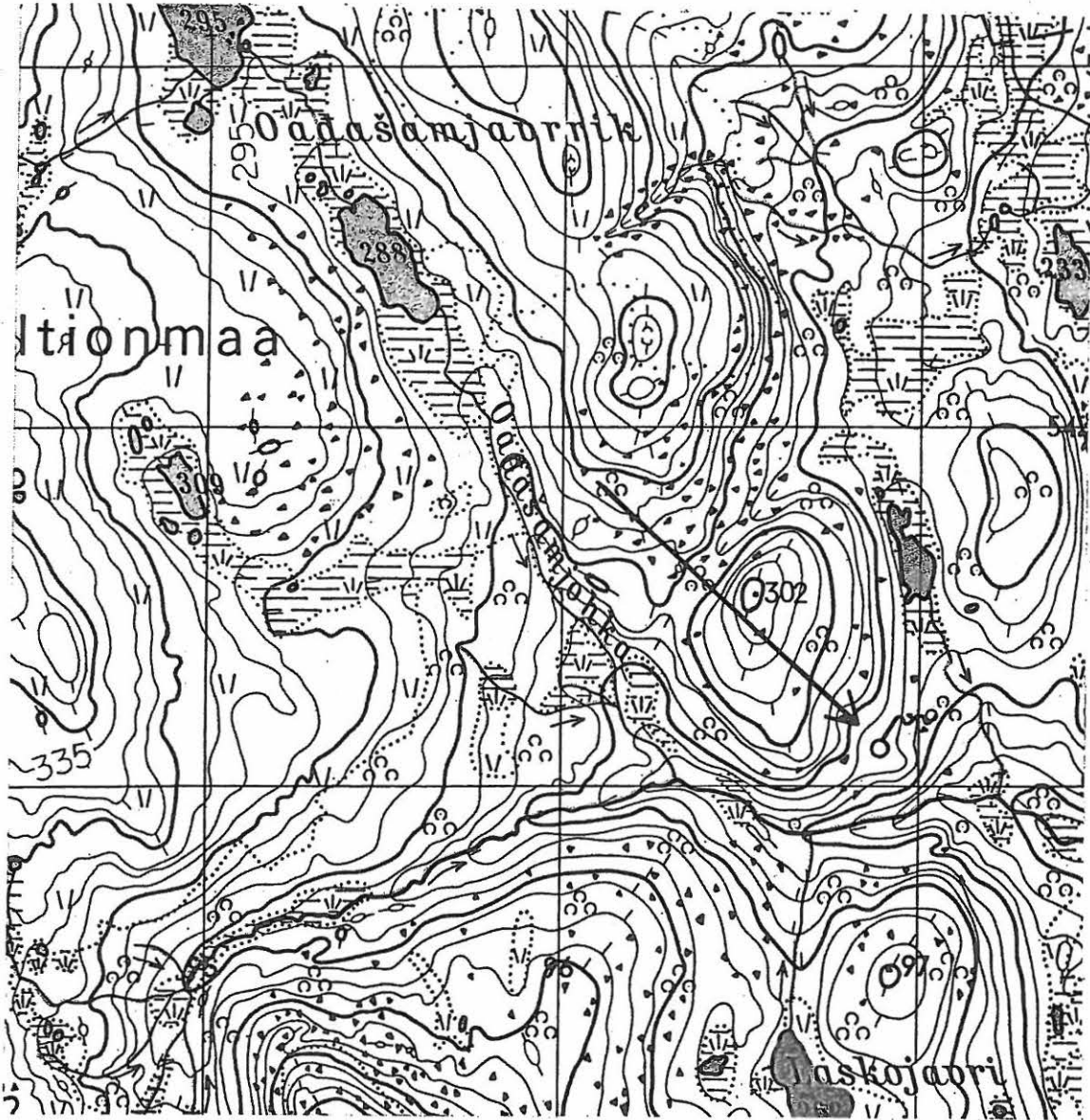
Peruskarttaote

Kohde sijaitsee Badjeseavttet (Bâdjeseävtteg) -joen pohjoispuolella olevan vaaran kaakkoisrinteellä. Tarkka sijoituspaikka on kielekemäinen, aavistuksen viettävä tasanne vaaran rinteiden puolivälissä. Maasto on erittäin kivistä, lähes louhikkoa. Paikalla on aikaisemmin kasvanut harvaa tunturikoivikkoa ja jonkin verran mäntyä. Puuston ovat kuitenkin ilmeisesti tunturimittarit ja eroosio tuhonneet. Nykyinenkin puuraja on hyvin lähellä. Aluskasvillisuuden muodostavat lähinnä variksenmarja ja muut varvut. Rakennuksen pohjan kohdalla kasvaa ympäristöön nähden poikkeuksellisen runsaasti katajia. Badjeseavttet-joelle on matkaa noin 200 metriä. Pieni joki on ilmeisesti paikoin sula läpi vuoden. Pientä jokikalaa, tammukkaa ja harjusta, siinä joka tapauksessa on. Paikalta on esteetön näkymä luodetta lukuunottamatta joka suuntaan. Siitä huolimatta paikka on kohtuullisen suojaisa. Kohta on ihanteellinen, jos on tarve tarkkailla ympäristön tapahtumia.

Itse rakennuksen pohja on todella vaikuttava eikä sitä voi millään muotoa ajatella luonnonmuodostumaksi. Erittäin kiviselle tasanteelle on vaakatasoon tasattu kulmista pyörityvän suorakaiteen muotoinen ala, jota ympäröivät leveät päältä tasaiset vallit. Pohjan ulkopituus on noin 14 metriä ja ulkoleveys 9,5 metriä. Paikoin selvästi erottuvat val-

lit ovat noin 1½ metriä leveät ja 20-30 senttiä korkeat eikä niissä erotu kiviä, lukuun ottamatta ylärinteen puoleisessa päädyssä olevaa suurta maakiveä. Asumuspainanteen pohja on noin 20-30 senttiä ympäröivää maanpintaa alempana. Pohjan puolivälissä on tunnustelemalla erotettavissa jonkinlainen poikittainen kivilinja, mahdollisesti väliseinän paikka. Ympäröivää "pihamaata" ei ole perattu, mutta alarinteen puoleisen päädyn läheisyydessä on poikkeava kivikasa, joka muodostuu mahdollisesti asumuksen pohjasta poistetuista kivistä. Koillispäässä on mahdollinen liesi.

PERUSKARTTAOTE 1:20 000

Utsjoki Paistunturin erämaa 9

Kohteen nimi: Luopmošjávrguotku (Luobmošjavrkuotku)

Muinaisjäännöstyyppi ja määrä: kvartsiasuinpaikka 1

Rauhoitusluokka: 2

Peruskartta: 3913 01 AILIGAS

Koordinaatit: x = 7705 20, y = 468 80, z = n. 350 m mpy

Suunta ja etäisyys kirkosta tms: n. 13,5 km Karigasniemen kylästä itäkoilliseen

Hoito ja kunto: A 1, B 1, C 7, D -, E 1, F 1, G -

Maanomistaja: Valtio/Metsähallitus, Ylä-Lapin luonnonhoitoalue, puhelin: 0205 647701,

osoite: PL 36, 99801 IVALO

Aiemmat tiedot: -

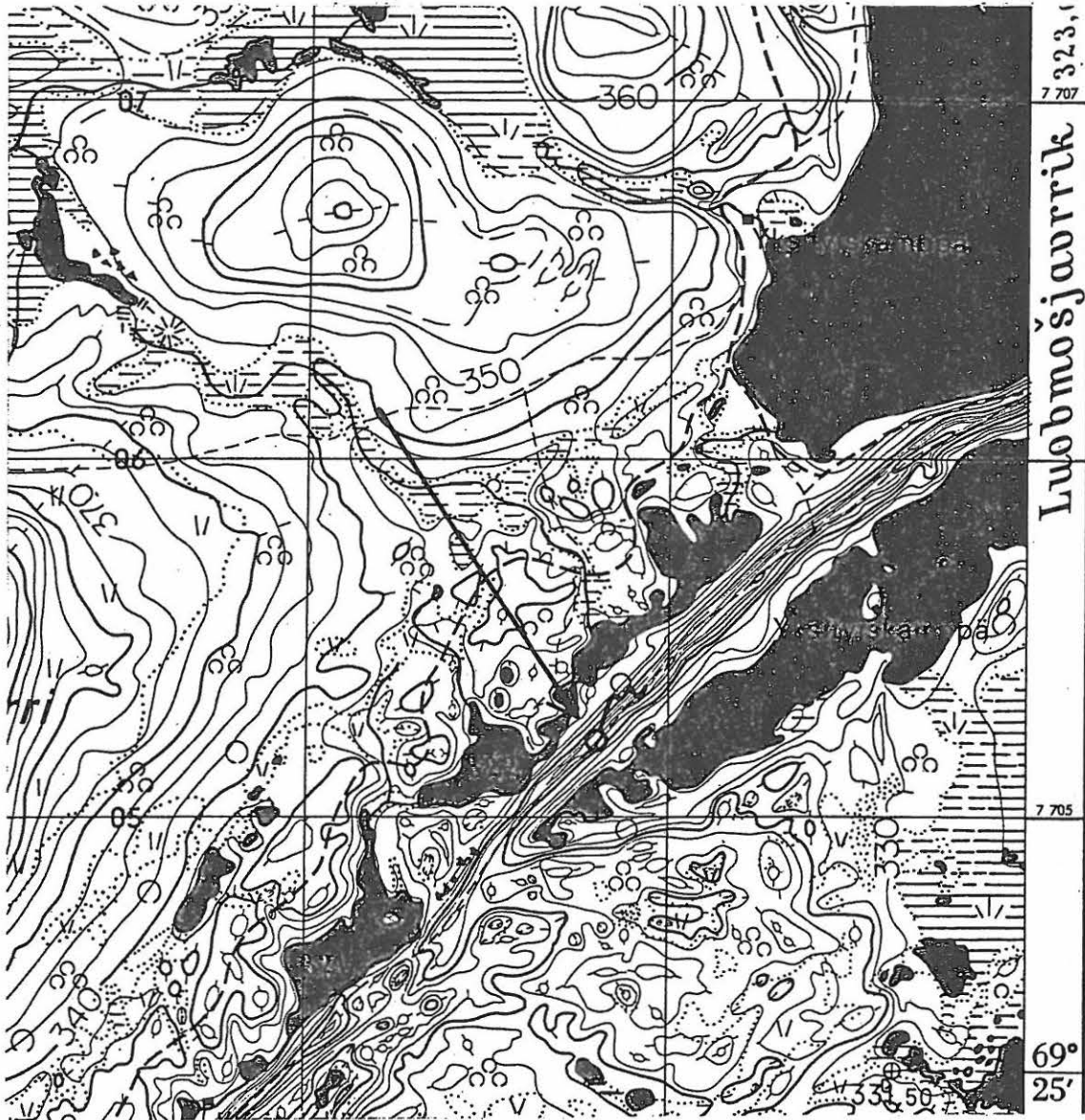
Kohde tarkastettu: 7.6.1999

Löydöt: retusoitu kvartsi-iskos 1, kvartsi-iskoksia 5

Peruskarttaote

Luopmošjärvien välisen kannaksen eteläpäästä, Nuorttahjärven lounaiskärjen kohdalta löytyi kvartsi-iskoksia. Kohde on Kevon retkeilyreittiä pitkin kuljettaessa noin kuusi kilometriä Karigasniemen tieltä pohjoiseen. Kannas on harjumainen, hyvin jyrkkäreunainen ja kapea, löytökohdalta vain noin neljä metriä leveä. Seutu on hyväkasvuista tunturikoi-vikkoa, jossa on aluskasvillisuutena mustikkaa, variksenmarjaa, puolukkaa ja heiniä. Löytökohdalla retkeilyreitti on kuluttanut kasvillisuuden kokonaan pois, vain humuksen sekaista hienoa hiekkaa on jäljellä. Kohta on ympäristöön verraten vähäkivistä ja aavistuksen painanteella. Maassa erottuu pienikokoisia kvartsi-iskoksia noin kahden metrin pituisella alueella. Kvartsi on erittäin hyvälaatuista. Kohde on hyvin vaikea paikantaa, sillä kannas on usean kilometrin matkalla aivan samannäköinen.

PERUSKARTTAOTE 1:20 000

Utsjoki Paistunturin erämaa 10

Kohteen nimi: Ristenäsjärvien taukopaikka

Muinaisjäännöstyyppi ja määrä: kvartsiasuinpaikka 1

Rauhoitusluokka: 2

Peruskartta: 3913 04 RUOHTIR

Koordinaatit: x = 7709 52, y = 474 69, z = n. 332 m mpy

Suunta ja etäisyys kirkosta tms: n. 20,7 km Karigasniemen kylästä itäkoilliseen

Hoito ja kunto: A 1, B 1, C 7, D -, E 1, F 1, G -

Maanomistaja: Valtio/Metsähallitus, Ylä-Lapin luonnonhoitoalue, puhelin: 0205 647701, osoite: PL 36, 99801 IVALO

Aiemmat tiedot: -

Kohde tarkastettu: 8.6.1999

Löydöt: retusoitu kvartsi-iskos 2, kvartsi-iskos 11

Peruskarttaote

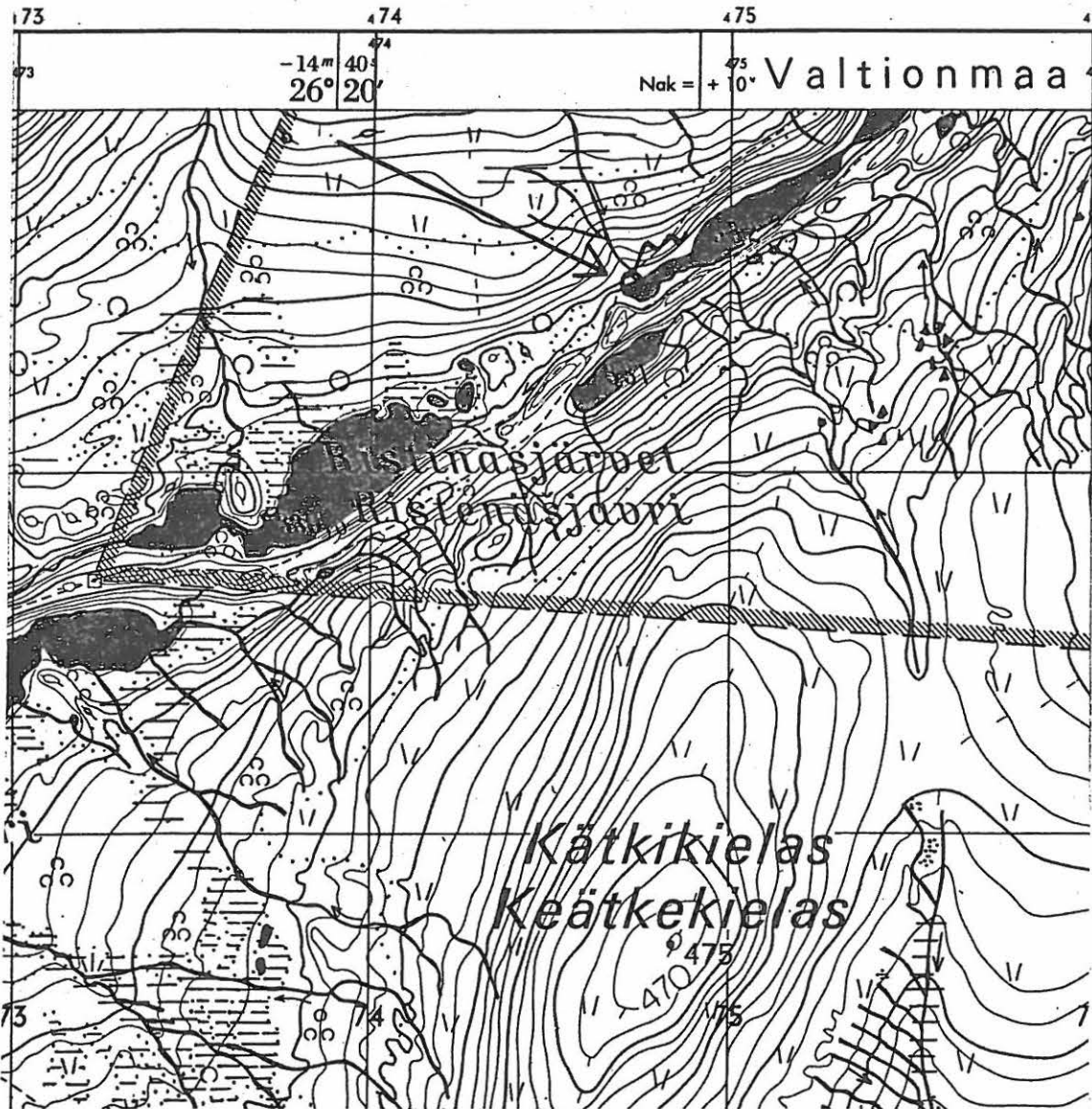
Yleiskartta (Ks. kohde 3 (189))

Kohde on Kevon itäisen retkireitin tauko- ja tulentekopaikalla, Ristenäsjärvin (Ristenäsjärvin) rannassa, Kevon luonnonpuistossa. Kyseisen järven pinta vaihtelee voimakkaasti pohjaveden korkeuden mukaan. Seutu on maaperältään hiekkaista harju- aluetta, jossa pohjavesi on pinnassa. Järven ympäristö on mantereista tunturikoivikkoa eli aluskasvillisuutena on variksenmarjaa, puolukkaa, mustikkaa ja jäkälää. Itse taukopaikan kasvillisuus on rannasta kulunut hiekkaa myöten pois. Ristenäsjärvestä länteen laskevan, inventointihetkellä kuivan tulvauoman ympärillä pohjakasvillisuus on kenttä- mäisen heinäistä, paikoin kuitenkin myös porojen ja retkeilijöiden puhki kuluttamaa.

Inventointiajankohtana järven vesi oli erittäin matalalla paljastaen useiden kymmenien metrien matkalta hienon pohjahiekan. Kuivillaan olevan tulvauoman pohjoispuolella ylimmän rannan tasalla, noin 15 metriä taukopaikan halkosuojasta koilliseen ranta- hiekassa ja -kivikossa havaittiin runsaasti kvartsi-iskoksia. Päättellen iskosten sijoittumisesta vesi on huuhdellut ne esille hiekasta.

PERUSKARTTAOTE 1:20 000

Utsjoki Paistunturin erämaa 11

Kohteen nimi: Girjeatnanjohka (Kirje-eädnamjohka)

Muinaisjäännöstyyppi ja määrä: (Siuttavaarantyyppin) kivilatomus 1

Rauhoitusluokka: 2

Peruskartta: 3913 05 NJAVGOAIROAVVI

Koordinaatit: x = 7711 06, y = 472 59, z = n. 406 m mpy

Suunta ja etäisyys kirkosta tms: n. 19,5 km Karigasniemen kylästä koilliseen

Hoito ja kunto: A 1, B 1, C 7, D -, E 5, F 1, G -

Maanomistaja: Valtio/Metsähallitus, Ylä-Lapin luonnonhoitoalue, puhelin: 0205 647701,

osoite: PL 36, 99801 IVALO

Aiemmat tiedot: -

Kohde tarkastettu: 9.6.1999

Kuva 3. s. 159

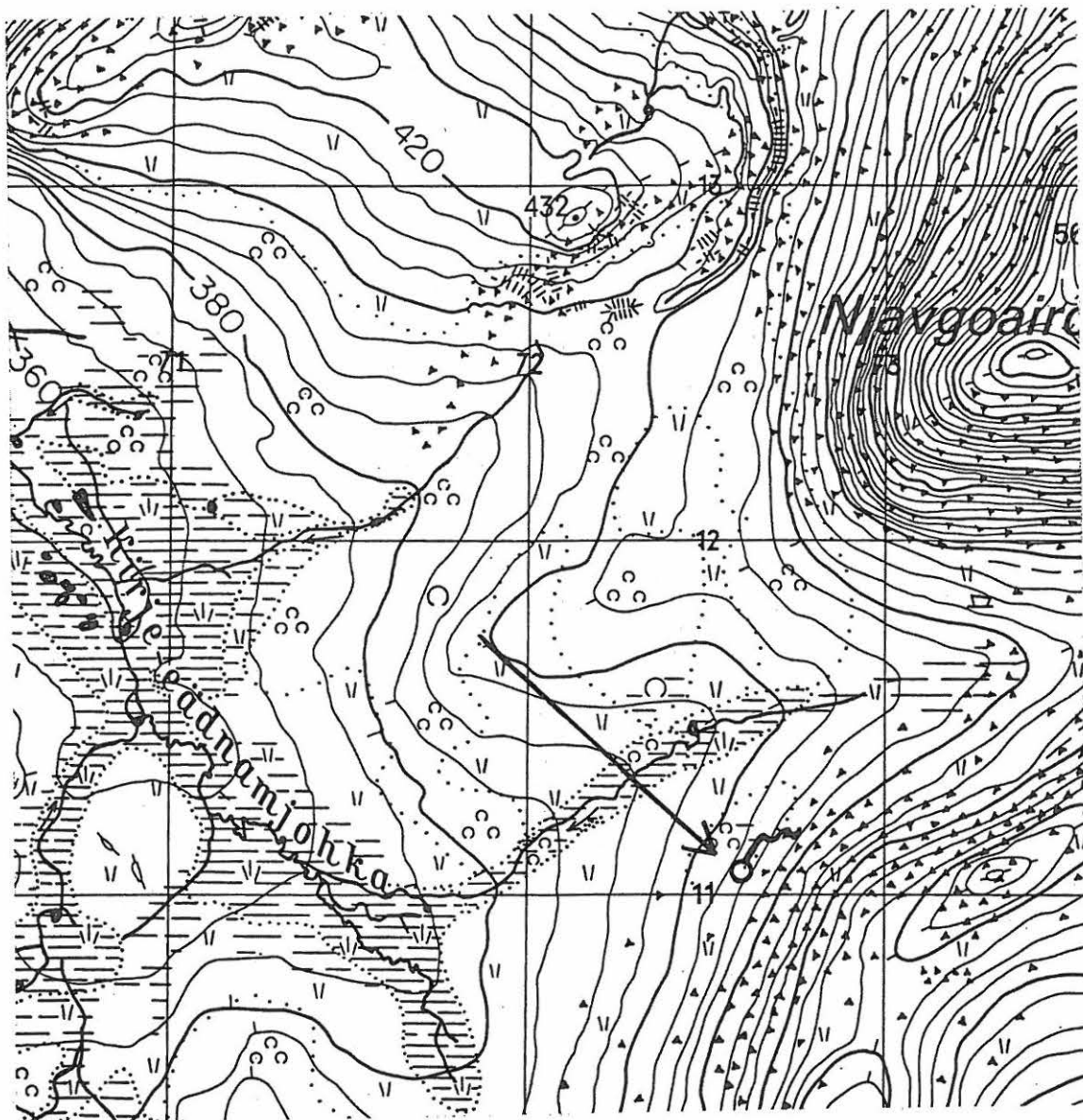
Peruskarttaote

Njaugoairoavvi-tunturin eteläpuolella olevan harjanteen loivalla alarinteellä, aivan Kevon läntisen retkeilyreitillä, ns. Guivin reitin, vieressä, länsipuolella, on yksinäinen, pienehkö Siuttavaaran tyyppiä muistuttava kivilatomus. Paikka on puuton tunturiylänkölaakso, jota halkoo Girjeatnan (Kirje-eädnam) -joki. Aluskasvillisuus on karua: vaivaiskoivua, variksenmarjaa, mustikkaa ja hieman jäkälää. Juuri latomuksen alapuolella on pienehkö alue, jossa kasvaa yksittäisiä, matalia tunturikoivuja, vain yksi koivu on latomuksen yläpuolella. Muita erikoisia maastotuntomerkkejä ei ole, joten lieden paikallistaminen on erittäin vaikeaa. Latomuksen yläpuolella harjanteen rinne jyrkkenee voimakkaasti ja antaa siten hyvän suojan eteläpuolella. Myös lounaispuolella on jonkin verran suojaa, mutta muihin suuntiin on avointa.

Itse liesi on selvästi kohollaan maanpinnasta, mutta lähes kasvillisuuden ja sen muodostaman turpeen peitossa. Liesi on pituusakseliltaan itäkaakko-länsiluodesuuntainen. Pituutta on 120 senttiä, leveyttä 65 senttiä ja korkeutta 10-15 senttiä. Molemmissa päädyissä on suuret päätykivet, muutoin lieden kivet ovat reilun nyrkin kokoisia. Pituusakseli on poikkisuunnassa korkeuskäyriin ja 400 metrin päässä virtaavaan Girjeatnan-joen uomaan nähden.

PERUSKARTTAOTE 1:20 000

Utsjoki Paistunturin erämaa 12

Kohteen nimi: Ullavaráš (Ullavaraš)

Muinaisjäännöstyyppi ja määrä: kynnellinen liesi 1, kehäliesi 1, kuoppia 9 ja säilytystila 1

Rauhoitusluokka: 2

Peruskartta: 3913 05 NJAUGOAIROAVVI

Koordinaatit: x = 7717 04-18, y = 473 67-79, z = n. 360 m mpy

Suunta ja etäisyys kirkosta tms: n. 23,5 km Karigasniemen kylästä koilliseen

Hoito ja kunto: A 1, B 1, C 7, D -, E 5, F 1, G -

Maanomistaja: Valtio/Metsähallitus, Ylä-Lapin luonnonhoitoalue, puhelin: 0205 647701, osoite: PL 36, 99801 IVALO

Aiemmat tiedot: -

Kohde tarkastettu: 10.6.1999

Kuva 4. s. 159

Peruskarttaote

Yleiskartta

Yksityiskohtakartat: kynnellinen liesi, kuoppa 1 ja kuoppa 3

Kevon retkeilyreitien läntisen haaran, ns. Guivin polun, varrelta, Ullavaráš (Ullavaraš) -vaaran ja Aihtečohkka (Aihetšohkka) -tunturin välisessä laaksossa kulkevan puron varrelta löytyi monipuolinen kohde. Puron itäpuoliselta matalahkolta törmältä, retkireitin länsipuolelta, löytyi kaksi erilaista liettä ja näiden takaa, etäämpänä purosta, kuoppa-parivi. Puron itäpuolelta, Ullavarášin alarinteen pienialaisesta kivikosta, löytyi lisäksi laakakivien avulla muodostettu säilytystila.

Törmä, jolla kohteet sijaitsevat, on joka suuntaan kovilta tuuilta suojassa, mutta näkyvyys on silti kohtuullisen hyvä. Läheinen puro on hyvin matala latvavesi, ja siksi kuivilaan loppukesällä. Laakson kasvillisuus on harvaa mantereista tunturikoivikkoa. Kasvillisuus on erittäin karua: matalaa variksenmarjaa, vaivaiskoivua ja loppuun kaluttua jäkälää. Siellä täällä on myös pieniä katajia. Maaperä on kivinen.

Kynnellinen liesi sijaitsee 60 metrin päässä, suunnassa $292^{\circ}/360^{\circ}$ retkeilyreitistä, koh-

dasta, jossa polku nousee puron itätörmälle. Kynnellisen lieden keskuksena on 70 x 80 senttimetrin kokoinen suorakaiteinen kehäliesi. Lieden toisen pään kulmista lähtee kaksi kivilinjaa eli kynttä kohti oviaukon paikkaa, jossa ne yhdistyvät poikittaiseksi kynnyskiveykseksi (ks. yksityiskohtakartta 1). Kynsien pituus on 120-130 ja kynnyskiveyksen leveys noin 130 senttimetriä. Kotasija on lähellä törmän reunaa ja kynnet on rakennettu törmän suuntaisiksi. Liesi erottuu suhteellisen selvänä kohoumana, vaikka onkin osin turpeen ja katajikon peitossa. Maa liedessä on nokista ja se kasvaa liesille tyypillistä matalaa karhunsammalta. Kotasijan kohdalla tai sen ympäristössä kasvillisuus ei poikkea ympäröivästä, lukuunottamatta elinvoimaista katajaa, joka puskee liesikiveyksen reunasta. Maa on kotasijan kohdalla tasaista ja kivetöntä.

Noin 65 metriä kynnellisestä liedestä pohjoiseen on tavallinen kehäliesi suorakaiteinen kodan kehäliesi, árran, ilman kynsiä. Liesi on 80 senttiä pitkä ja 65 senttiä leveä. Pituusakseli on törmän suuntainen. Se erottuu selvästi maanpinnalla ja on vain hieman kasvillisuuden peitossa. Kehälieden ja sen ympäristön kasvillisuus ei eroa ympäröivästä.

Kehäliedestä noin 20 metriä itään alkaa seitsemän selvän ja kahden epäselvemmän kuopan rivi, jonka luonne ei selviä ilman tarkempia tutkimuksia. Kuopat sijaitsevat 1-3 metrin päässä toisistaan ja ovat suurinpiirtein saman suuntaisia. Kuoppien reunoilla on näkyvillä runsaasti lohkeillutta kiveä, joka on joko tulen tai veden ja pakkasen haurastamaa. Pisteltäessä myös kuoppien pohjissa havaittiin olevan runsaasti kiveä. Täytyy kuitenkin huomauttaa, että maaperä alueella on muutoinkin melko kivistä. Kolme kuoppaa (1, 3 ja 9) ovat muita isompia ja pyöreämpiä. Muut kuopat ovat hieman pienempiä ja lähempänä suorakaiteen muotoa.

Kuoppaan 1 johtaa kaksi polkumaista uraa, mikä tekee muutoin pyöreästä kuopasta hahmoltaan kolmiomaisen. Sen sivujen pituuden ovat 2 x 2 x 2,5 metriä ja syvyys noin 40 senttiä. Erityisesti kuopan itäsivulle oli kasattu kiveä. Kuopan pohjan maa oli vielä jäässä, mutta siitä pystyttiin saamaan näyte, jossa oli paksu podsoli. Vallissa ei ollut podsolia, mutta maa on punertavaa ja rasvaisen tuntuista, joten siitä otettiin pieni maanäyte mahdollista analyysia varten.

Kuoppa 2 on muodoltaan suorakaidetta lähentelevä. Se on 165 senttiä pitkä, 120 sent-

tiä leveä ja 25 senttiä syvä. Kuoppa 3 on perusmuodoltaan pyöreä, mutta siihen viideltä suunnalta tulevat polkumaiset urat tekevät hahmosta tähtimäisen. Kuopan äärimitat ovat noin 1,5 x 2 metriä, mutta ydinalueen halkaisija on noin metrin. Syvyys on noin 35 metriä.

Kuopat 4 ja 5 ovat epämääräisempiä kuin muut kuopat. Molemmat ovat lähinnä suorakaiteen muotoisia. Kuoppa 4 on kaksi metriä pitkä ja 1,2 metriä leveä, syvyys on 15 senttiä. Kuoppa 5 on kaksi metriä pitkä ja 1,25 metriä leveä, syvyys on 20 senttiä. Kuoppa 6 on vain 15 senttiä syvä, mutta hahmoltaan selkeä pyörästynyt suorakaide. Se on 180 senttiä pitkä ja 105 senttiä leveä. Kuoppa 7 on myös suorakaidetta lähentelevä 180 senttiä pitkä ja 140 senttiä leveä. Syvyyttä on 25 senttiä. Kuoppa 8 on suorakaiteinen ja pituudeltaan 170 senttiä. Leveyttä kuopalla on 120 senttiä ja syvyyttä 20 senttiä. Kuoppa 9 sijaitsee muista kuopista erillään, retkeilyreitillä vieressä, sen toisella puolella. Se on säännöllisen pyöreä ja sen halkaisija on 1,5 metriä, syvyys 30 senttiä. Muista kuin kuopasta 1 ei saatu kivisyyden takia kairanäytteitä podsolin selvittämiseksi.

Säilytystila sijaitsee 45 metriä suuntaan $130^{\circ}/360^{\circ}$ samasta kohdasta törmän päältä, kuin suunta kynnelliselle liedelle on otettu. Paikka on pienen Ullováraš-vaaran aivan rinteiden alapäässä olevassa, hyvin pienessä kivikossa. Säilytystilan suuaukko erottuu pitkän matkaa retkeilypolulle etelästä päin Aihtehohkkan kylkeä tultaessa. Säilytystila on noin 60 metrin päässä purosta.

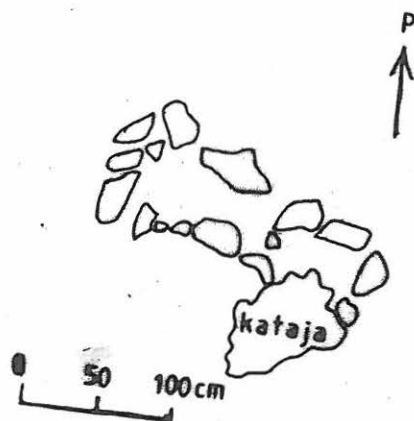
Itse tila on muodostettu muutaman suuren maakiven väliin asettamalla niiden laelle kivilaaka katoksi. Säilytystilan peräpää on viistosti rinteeseen päin ja sitä on tilkitty pienillä kivillä. Sisäpuolelle peräseinäksi on vielä asetettu pysty-laakakivi, joka ei millään muotoa voi olla kuin ihmisen paikoilleen asettama. Näin muodostuneen onkalon korkeus on suuaukolla 50 senttiä ja leveys 70 senttiä. Syvyys suulta takaseinän kiveen on 100 senttiä. Onkalon korkeus perällä on 30 senttiä ja leveys 35 senttiä. Suuaukon ulkopuolella on havaittavissa merkkejä kylmämuurauksesta, jolla suuaukko lienee suljettu. Myös aukon vieressä oleva suuri laakakivi on mahdollinen ovi. Onkalon sisällä oli joitakin keppejä sekä tuore linnun luu, ilmeisesti merkkeinä jonkin eläimen vierailusta.

Tämä säilytystila vastaa täydellisesti Rolf Kjellströmin teoksessa Lappmarksmikroskop-Intensivinventering av kulturlämningar i Jokkmokksfjällen (Nordiska museet 1983)

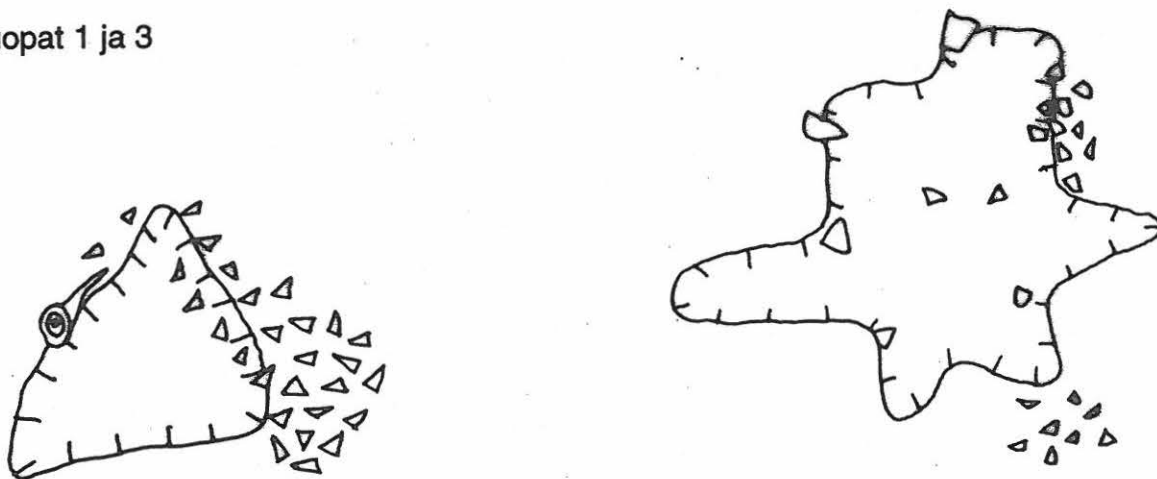
esittelemää muinaisjäännösryhmää "förvaringsutrymmen". Hänen määritelmänsä mukaan "Förvaringsutrymmen är - som framgår av namnet - sådana utrymmen som bedömts användas för förvaringsändamål." Lisätuntemerkkeinä Kjellström antaa, että säilytystilat ovat usein suuren kiven tai lohkareen yhteydessä. Toisinaan kohteet sijaitsevat kukkulan laella. Hän jakaa tyyppin kahdeksaan alaryhmään, joista tyyppi kolme vastaa lähinnä Ullovárášin kohdetta. Tyyppi kolme on muodostettu kahden suuren maakiiven väliin siten, että reunat suljetaan kylmämuurauksella ja katetaan jotenkin. Kjellström viittaa myös säilytystilojen poikkeuksellisen korkeaan sijaintiin, tämä tulee esille erityisesti kahdessa muussa säilytystilakohteessa (kohteet 33 ja 36).

YKSITYISKOHTAKARTAT

Kynnellinen liesi

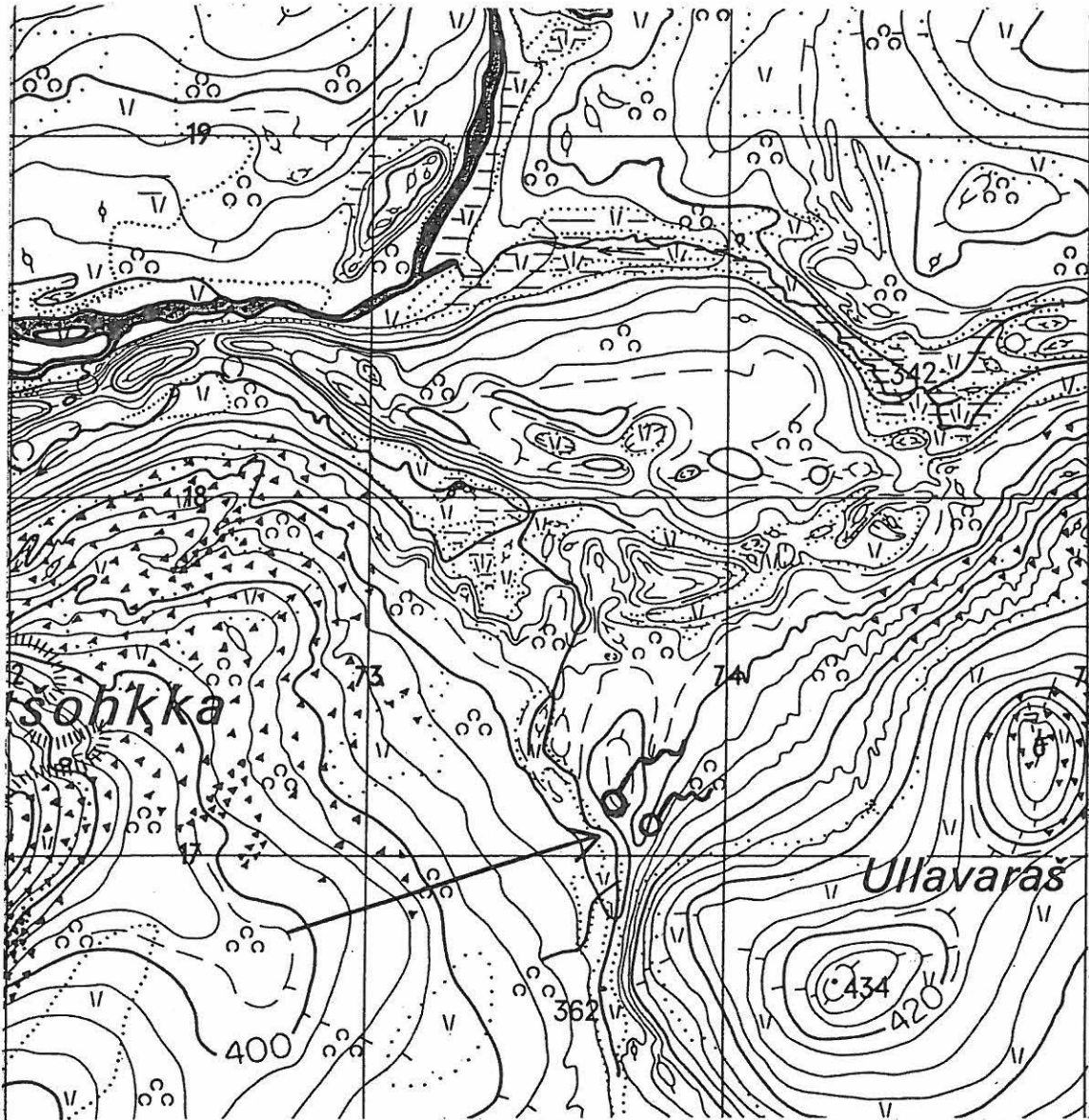

Kuopat 1 ja 3

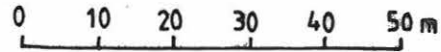

PERUSKARTTAOTE 1:20 000

12 ULLAVÄRÄS
 YLEISKARTTA 1:1000
 piirt. M.A. Manninen
 puhtaaksi piirt. T. Valttonen

- ↓ SUO
- KOIVUA
- ▽ KIVIKKOA
- - - POLKU
- ST SÄILYTYSILA
- KL KEHÄLIESI
- KY KYNELLINEN LIESI
- K KUOPPA

AHKOJOTGOAHTI 4 KM

KUOPAT

12 3 5 6 7 8
 x x x x x x
 4

KL
 x

360 m mpy

KY
 x

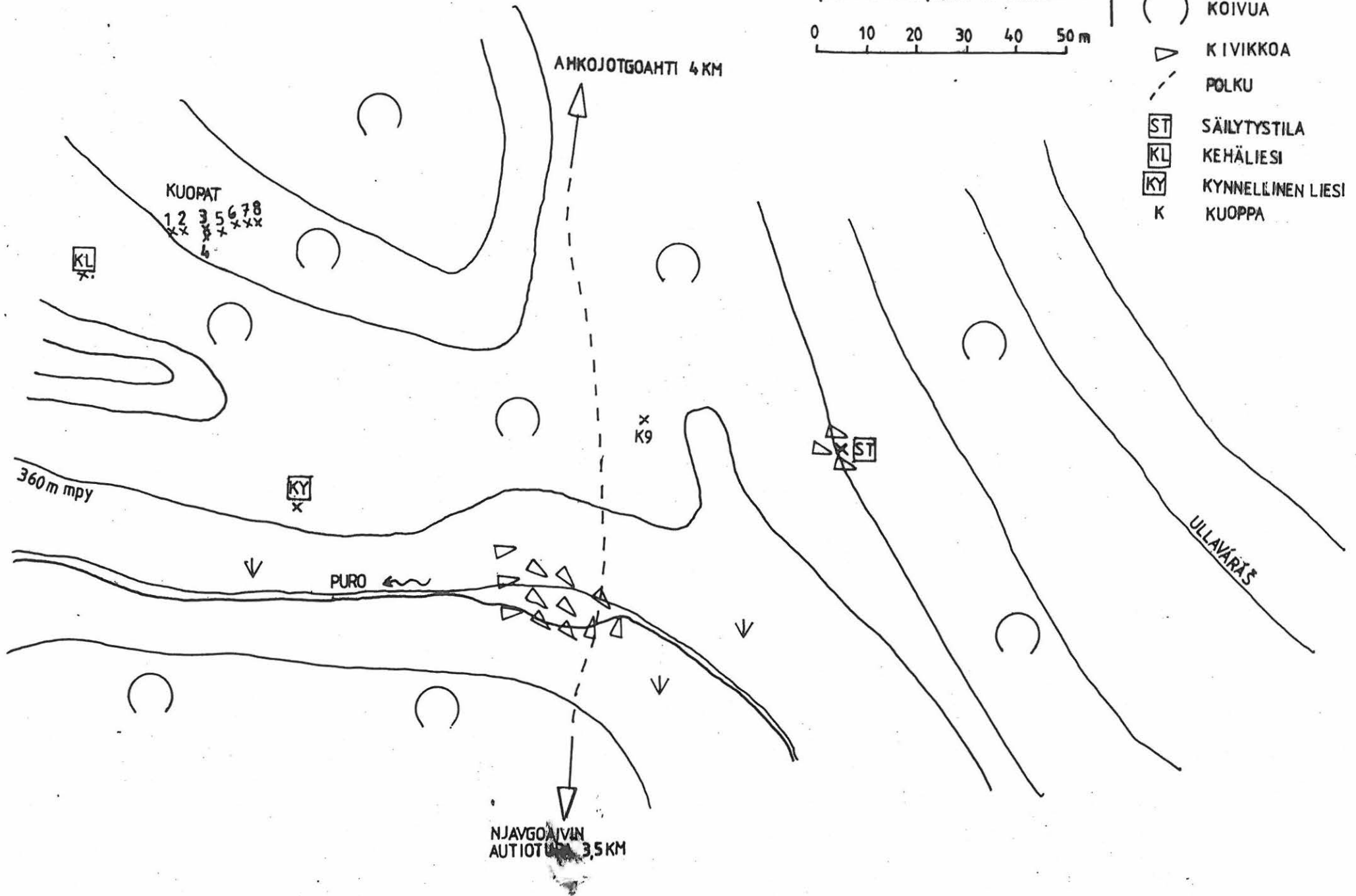
PURO

KX
 9

ST

ULLAVÄRÄS

NJAVGOJIVIN
 AUTIOTUVA 3,5 KM

Utsjoki Paistunturin erämaa 13

Kohteen nimi: Čopmalotvuopmeája (Tšobmalohvuobmeaja)

Muinaisjäännöstyyppi ja määrä: Kvartsi-irtolöytökohde 1

Rauhoitusluokka: 2

Peruskartta: 3913 06 KUIVI

Koordinaatit: x = 7720 33, y = 474 81, z = n. 350 m mpy

Suunta ja etäisyys kirkosta tms: n. 15,5 km Outakosken kylästä itäkaakkoon

Hoito ja kunto: -

Maanomistaja: Valtio/Metsähallitus, Ylä-Lapin luonnonhoitoalue, puhelin: 0205 647701,

osoite: PL 36, 99801 IVALO

Aiemmat tiedot: -

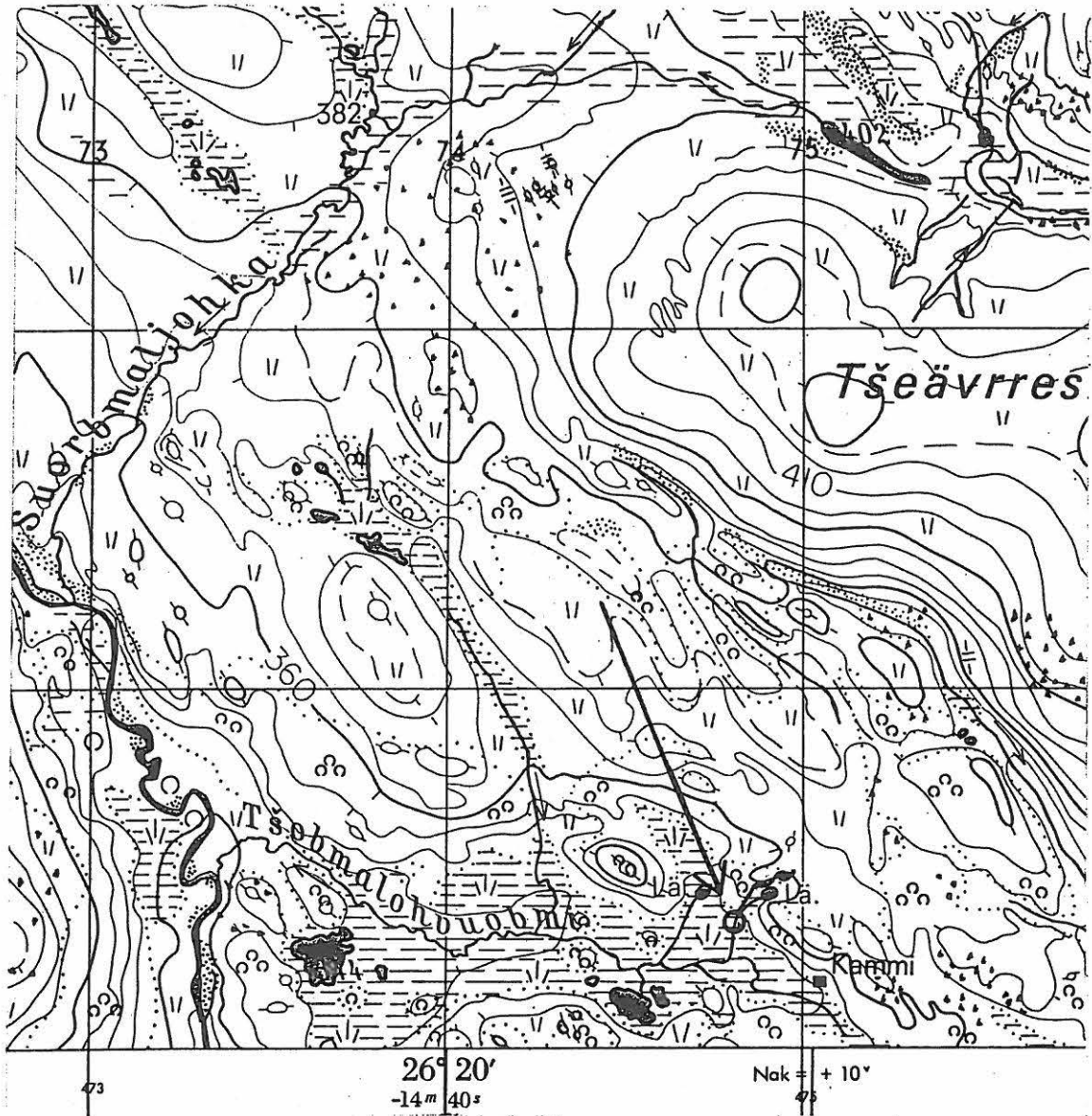
Kohde tarkastettu: 11.6.1999

Löydöt: koverateräinen kvartsiesine

Noin 300 metriä Akukammin (Ahkojotgoahdin) taukopaikasta (koordinaatit: x = 7720 18, y = 475 00) länteen purosta löytyi koverateräinen kvartsiesine. Löytöpaikka on Čopmalotvuopmeája (Tšobmalohvuobmeaja) -puroa ympäröivän suon reunassa, tunturikoivikossa virtaava lähdepuro. Paikka on korkeavarpuista rämettä: suopursua, vai-vaiskoivua, suokukkaa, mustikkaa ja saroja. Maaperä turpeen alla on moreenia. Suo on kahden tunturiylängön välisessä laaksoessa. Joka puolella ympärillä on merkkejä muinaisesta toiminnasta. Puro, josta esine löytyi saa alkunsa noin 40 metriä pohjoisempana lähteestä ja laskee Čopmalotvuopme-ojaan saman verran etelämpänä. Muita asuinpaikkaan viittaavia merkkejä ei havaittu.

PERUSKARTTAOTE 1:20 000

Utsjoki Paistunturin erämaa 14

Kohteen nimi: Eardnavadđa (Eärnavâdđa)

Muinaisjäänöstyyppi ja määrä: purnuja 2

Rauhoitusluokka: 2

Peruskartta: 3913 06 KUIVI

Koordinaatit: x = 7720 37, y = 472 93, z = n. 365 m mpy

Suunta ja etäisyys kirkosta tms: n. 13,7 km Outakosken kylästä itäkaakkoon

Suunnat maastokiintopisteisiin: Stuorraroadján laki 87°/360°, Guivin laki 17°/360°, Čopmalohvuopmin läntisimmän lammen eteläkärki 100°/360°.

Hoito ja kunto: A 1, B 2, C 7, D -, E 5, F 1, G -

Maanomistaja: Valtio/Metsähallitus, Ylä-Lapin luonnonhoitoalue, puhelin: 0205 647701, osoite: PL 36, 99801 IVALO

Aiemmat tiedot: -

Kohde tarkastettu: 11.6.1999

Peruskarttaote

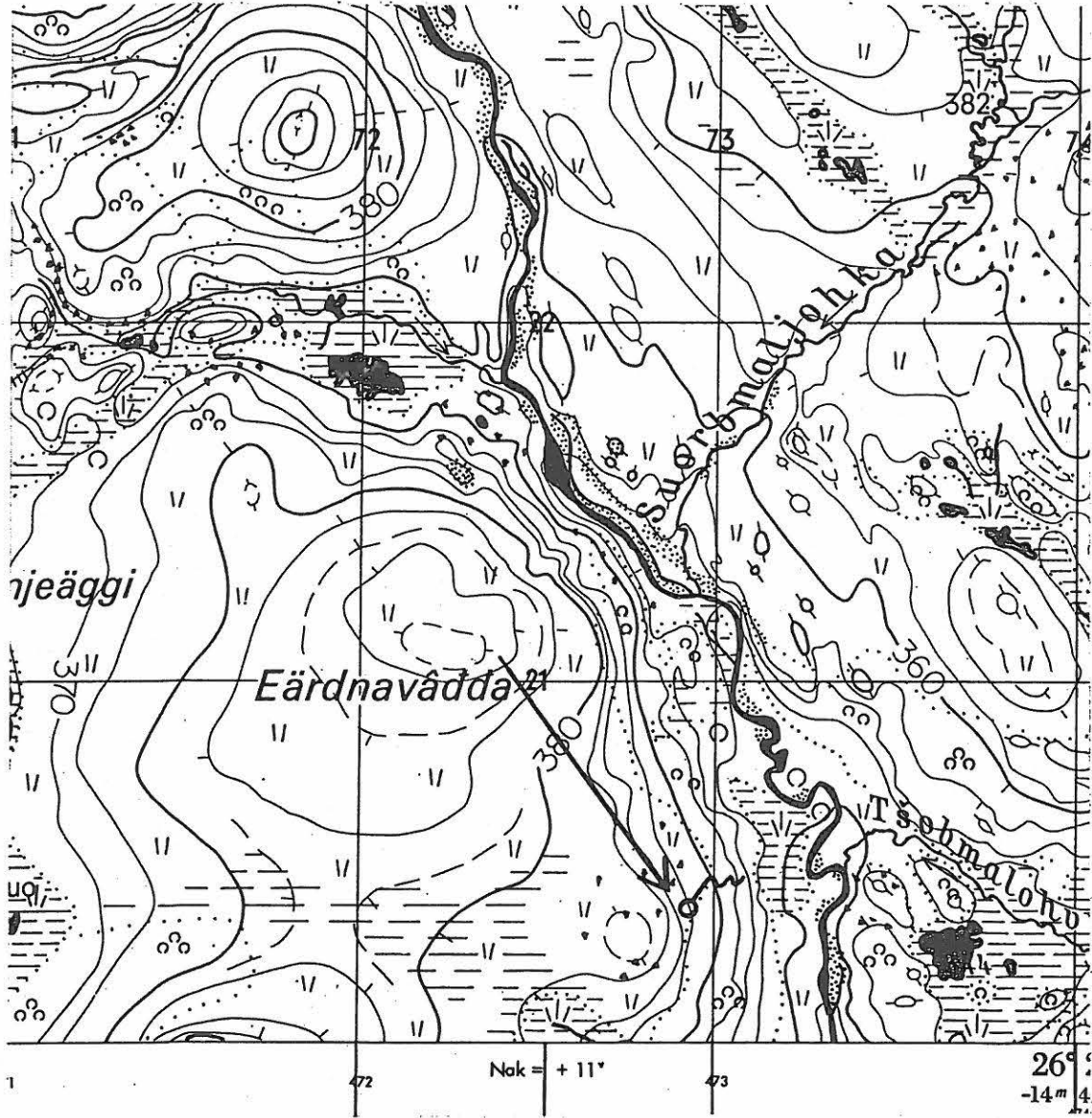
Eardnavadđan itäsivulta eli Ahko-joelle antavalta ylärinteeltä, rakkakivikosta, löytyi kahden purnun kohde. Paikka on avotunturissa ja sen kasvillisuus on karua: kulunutta jäkälikköä, vaivaiskoivuja sekä variksenmarjaa. Olosuhteet ovat hyvin tuuliset eli säilytystarkoituksiin ihanteelliset. Rakka-alueet ovat pienialaisia ja molemmat purnut on saavutettavissa kivikossa kulkematta.

Purnu 1 on muodoltaan pyöreä, halkaisijaltaan 140 senttiä ja syvyydeltä 35 senttiä. Se on rakennettu pienehköön pitkulaiseen rakkakivikkoon poistamalla kivet maanpintaa myöten ja latomalla reunus kestäväksi seinäksi. Kuopan reunakivien päällä on kehässä laakamaisia kiviä, joita lienee käytetty purnun kattamiseen. Osa reunasta on sortunut sisälle kuoppaan. Kuopan pohjalla kasvaa heinää ja poikkeuksellisen rehevää jäkälää. Päättellen katekivissä kasvavasta jäkälästä purnua ei ole käytetty todella pitkään aikaan.

Purnu 2 sijaitsee 38 metrin päässä purnusta 1 suunnassa 85°/360°. Se on muodoltaan suorakaidetta lähentelevä, 170 senttiä pitkä ja 130 senttiä leveä. Pidempi sivu on rin-

teen suuntainen. Purnu sijaitsee edellistä isommalla rakka-alueella, sen puolivälissä, noin 3-4 metriä reunasta. Kuoppa on muodostettu kaivamalla kivet maata myöten pois ja latomalla kestävä seinämä. Reunoilla erottuvat suuret jäkälöityneet laakakivet, joilla purnu lienee peitetty. Seinämässä ei erotu selvää kylmämuurausta, vaan pikemminkin kivet on vain ladottu siten, että seinämä kestää käytössä.

PERUSKARTTAOTE 1:20 000

Utsjoki Paistunturin erämaa 15

Kohteen nimi: Ahkojávrgielas (Ahkojavrkielas) 1

Muinaisjäännöstyyppi ja määrä: kehäliesi 1

Rauhoitusluokka: 2

Peruskartta: 3913 06 KUIVI

Koordinaatit: x = 7722 70, y = 470 43, z = n. 370 m mpy

Suunta ja etäisyys kirkosta tms: n. 10,3 km Outakosken kylästä itäkaakkoon

Hoito ja kunto: A 1, B 1, C 7, D -, E 5, F 1, G -

Maanomistaja: Valtio/Metsähallitus, Ylä-Lapin luonnonhoitoalue, puhelin: 0205 647701,

osoite: PL 36, 99801 IVALO

Aiemmat tiedot: -

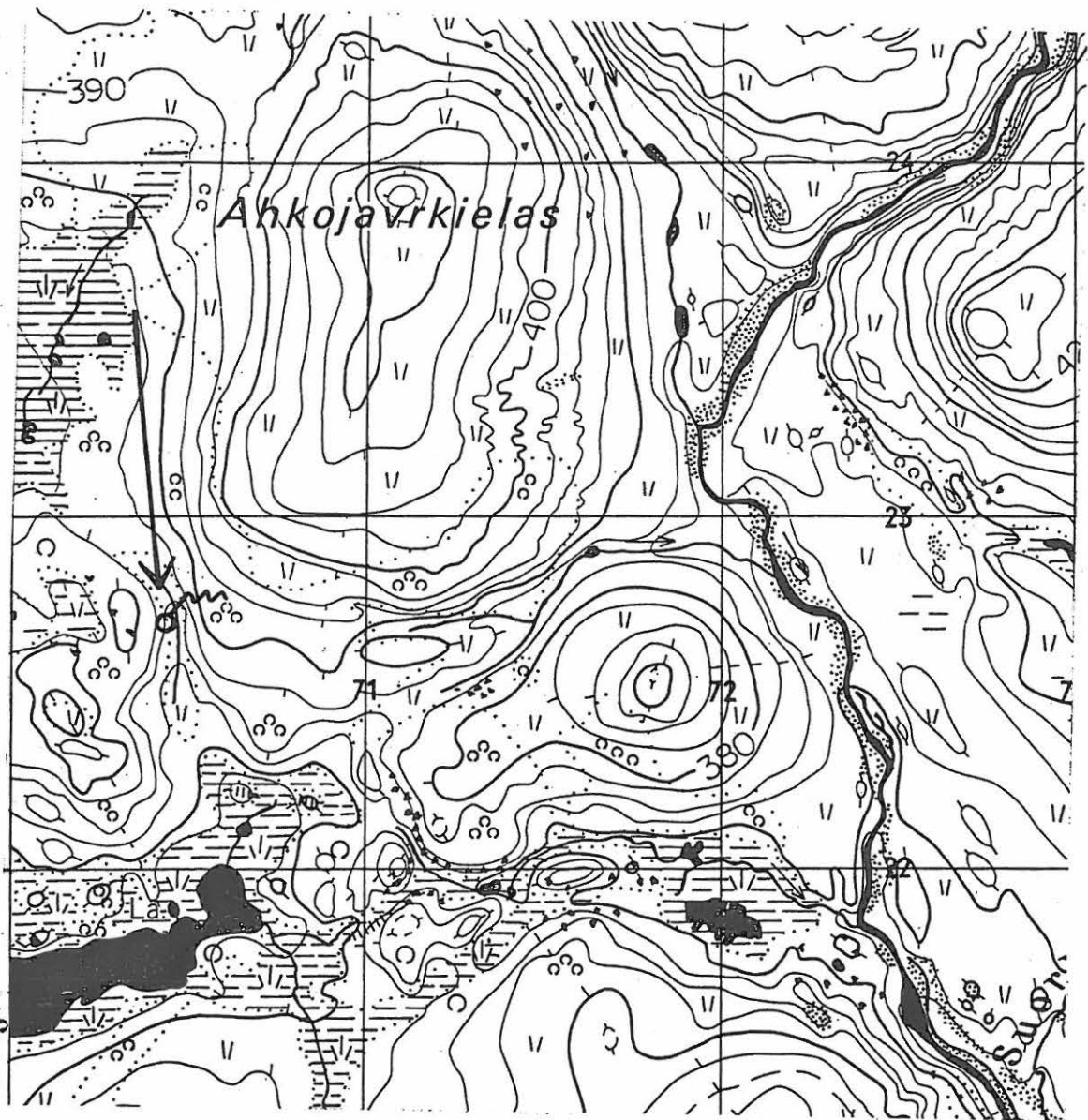
Kohde tarkastettu: 11.6.1999

Peruskarttaote

Ahkojávrgielasin (Ahkojavrkielasin) lounaispuolella kulkevan pienoisen purosen rannalta löytyi suuri yksinäinen kehäliesi. Paikka on gielasin ja läheisten kukkuloiden välisessä laaksoessa, joka yhdistää pohjoisessa olevan suuren suon Čulloveijeaggin (Tšulloveijeäggin) sekä etelässä sijaitsevan Ahkojärven. Alueella kasvaa harvaa tunturikoivikkoa, aluskasvillisuutena katajaa, vaivaiskoivua, variksenmarjaa ja jäkälää, punonvarressa myös heinää. Kohta on hyvin tuulilta suojassa. "Tyhjältä" alkava, Ahkujärven laskeva puro on ilmeisesti lähdealkuinen. Seutu on outakoskelaisten, etenkin suvantolaisten, perinteistä hillastus- ja kalastusseutua sekä tärkeä porojen kesälaidun.

Liesi on tehty erittäin jyrkeistä, kulmikkaista kivistä, jotka ovat jo ehtineet sammaloitua. Lieden hahmo lähentelee neliötä. Kodanpohja sijaitsee 15 metrin päässä purosta, sen länsirannalla, matalalla penkalla. Liesi on sijoitettu kulmittain suhteessa puroseen. Sen ulkomitat ovat 110 x 105 senttimetriä, sisämitat 50 x 47 senttiä.

PERUSKARTTAOTE 1:20 000

Utsjoki Paistunturin erämaa 16

Kohteen nimi: Ahkojávrgielas (Ahkojavrkielas) 2

Muinaisjäännöstyyppi ja määrä: kvartsilouhos 1

Rauhoitusluokka: 2

Peruskartta: 3913 06 KUIVI

Koordinaatit: x = 7723 36, y = 470 52, z = n. 387 m mpy

Suunta ja etäisyys kirkosta tms: n. 10,5 km Outakosken kylästä itäkaakkoon

Suunnat maastokiintopisteisiin: Ahkovárrin laki $278^{\circ}/360^{\circ}$ ja 4,9 km, Ahkojärven keski-
vaiheilla rannassa sijaitseva kalatupa $202^{\circ}/360^{\circ}$ ja 1,7 km.

Hoito ja kunto: A 1, B 1, C 7, D -, E 5, F 1, G -

Maanomistaja: Valtio/Metsähallitus, Ylä-Lapin luonnonhoitoalue, puhelin: 0205 647701,
osoite: PL 36, 99801 IVALO

Aiemmat tiedot: Marja Montosen ilmoitus syyskuulta 1998 inventoijalle ja edelleen
aluevalvojalle.

Kohde tarkastettu: 11.6.1999

Aikaisemmat löydöt: kvartsi-iskoksia

Peruskarttaote

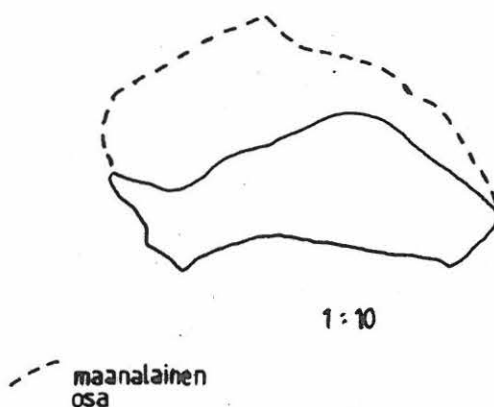
Yksityiskohtakartta

Kohteen löysi Marja Montonen syyskuussa 1998 vaellusretkellä. Hän ilmoitti kohteesta inventoijalle ja edelleen aluevalvoja Markku Torviselle. Louhos on suurehko kvartsi-
lohkare Ahkojávrgielasin (Ahkojavrkielasin) länsirinteessä, melko alhaalla. Tunturin län-
sipuolella aukeaa suuri hillasuo ja kesälaidun Čulloveijeaggi (Tšulloveijeäggi), johon
rinne päättyy. Rinne on louhoksen kohdalla melko loiva, mutta jyrkkenee nopeasti ylös-
päin mentäessä ja loivenee vielä hiukan ennen suota. Louhokselta on suonreunaan
noin 200 metrin matka ja näkyvyys on jonkinlainen. Luoteispuolella pilkottaa suon
reunimmaisain lampi. Tunturin laki ei näy kohteelle. Kohteella ei ole erityisiä maasto-
tuntomerkkejä, mutta etsittäessä kivi näkyy alarinteen puolelle yli 10 metrin päähän.
Alueella on harvaa tunturikoivikkoa, joka pian louhoksen yläpuolella loppuu paljakan
alkaessa. Aluskasvillisuutena on katajaa, vaivaiskoivua, jäkälää, variksenmarjaa ja tu-
pottaista heinää.

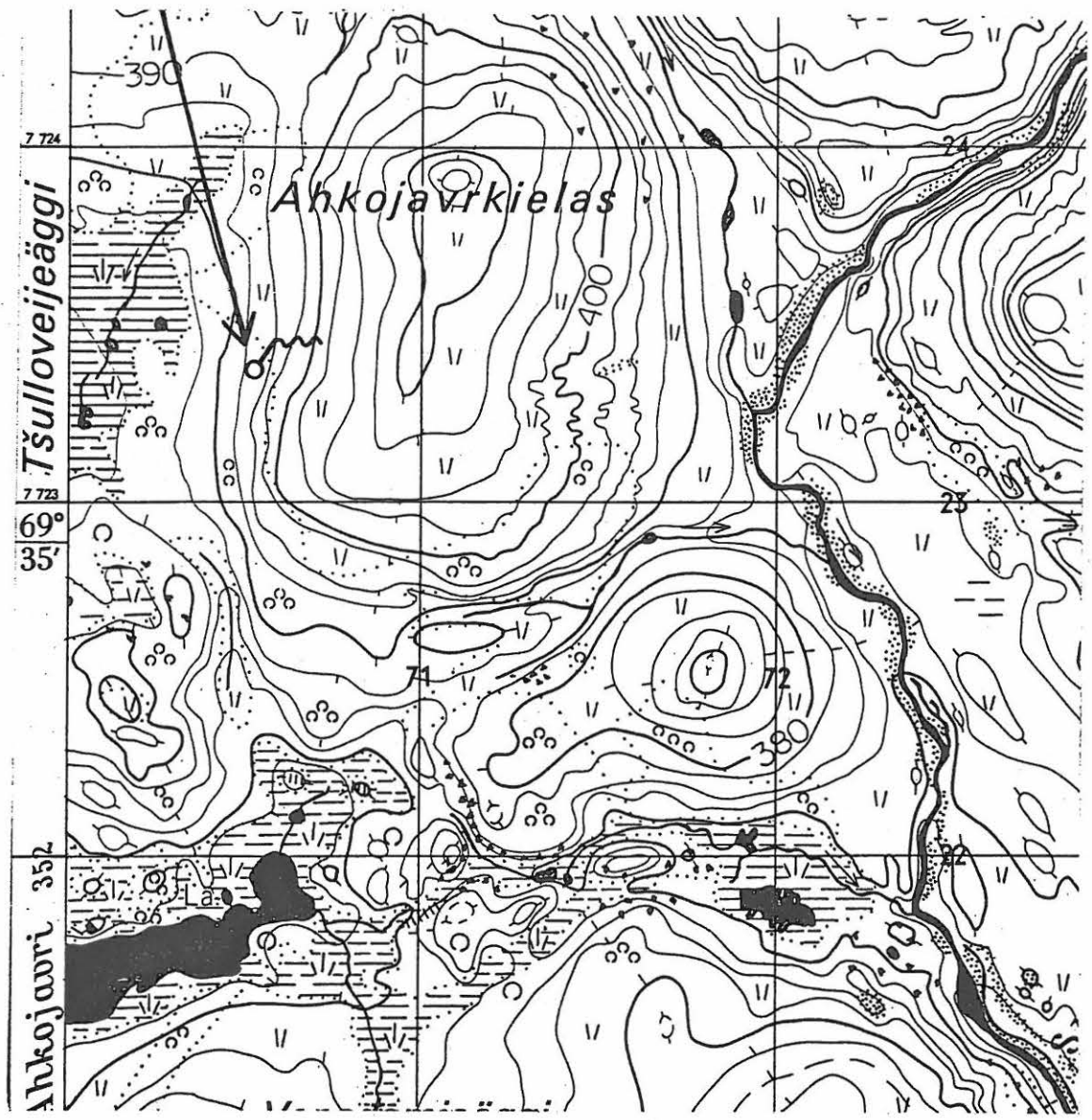

Itse kivi on ainakin puoliksi maan sisällä, mutta sen paljas länsikylki on lähes suora ja jyrkkäreunainen. Tämä kylki on kauttaaltaan täynnä iskuarpia. Maassa kyljen alapuolella on kivistä iskettyjä kappaleita. Kvartsi on laadultaan erittäin hyvää, hienokiteistä ja puhtaan valkoista. Isketyn reunan leveys on 44 senttiä ja pystypinnan korkeus on 13 senttiä maan pinnasta. Kiven maan päälle erottuvan, osin sammalen peitossa olevan, osan pituus on noin 30 senttiä.

YKSITYISKOHTAKARTTA

PERUSKARTTAOTE 1:20 000

Utsjoki Paistunturin erämaa 17

Kohteen nimi: Ahkojávrgielas (Ahkojavrkielas) 3

Muinaisjäännöstyyppi ja määrä: kvartsilouhos 1

Rauhoitusluokka: 2

Peruskartta: 3913 06 KUIVI

Koordinaatit: x = 7723 15-20, y = 471 54-60, z = n. 390-393 m mpy

Suunta ja etäisyys kirkosta tms: n. 11,2 km Outakosken kylästä itäkaakkoon

Hoito ja kunto: A 1, B 1, C 7, D -, E 1, F 1, G -

Maanomistaja: Valtio/Metsähallitus, Ylä-Lapin luonnonhoitoalue, puhelin: 0205 647701,

osoite: PL 36, 99801 IVALO

Aiemmat tiedot: -

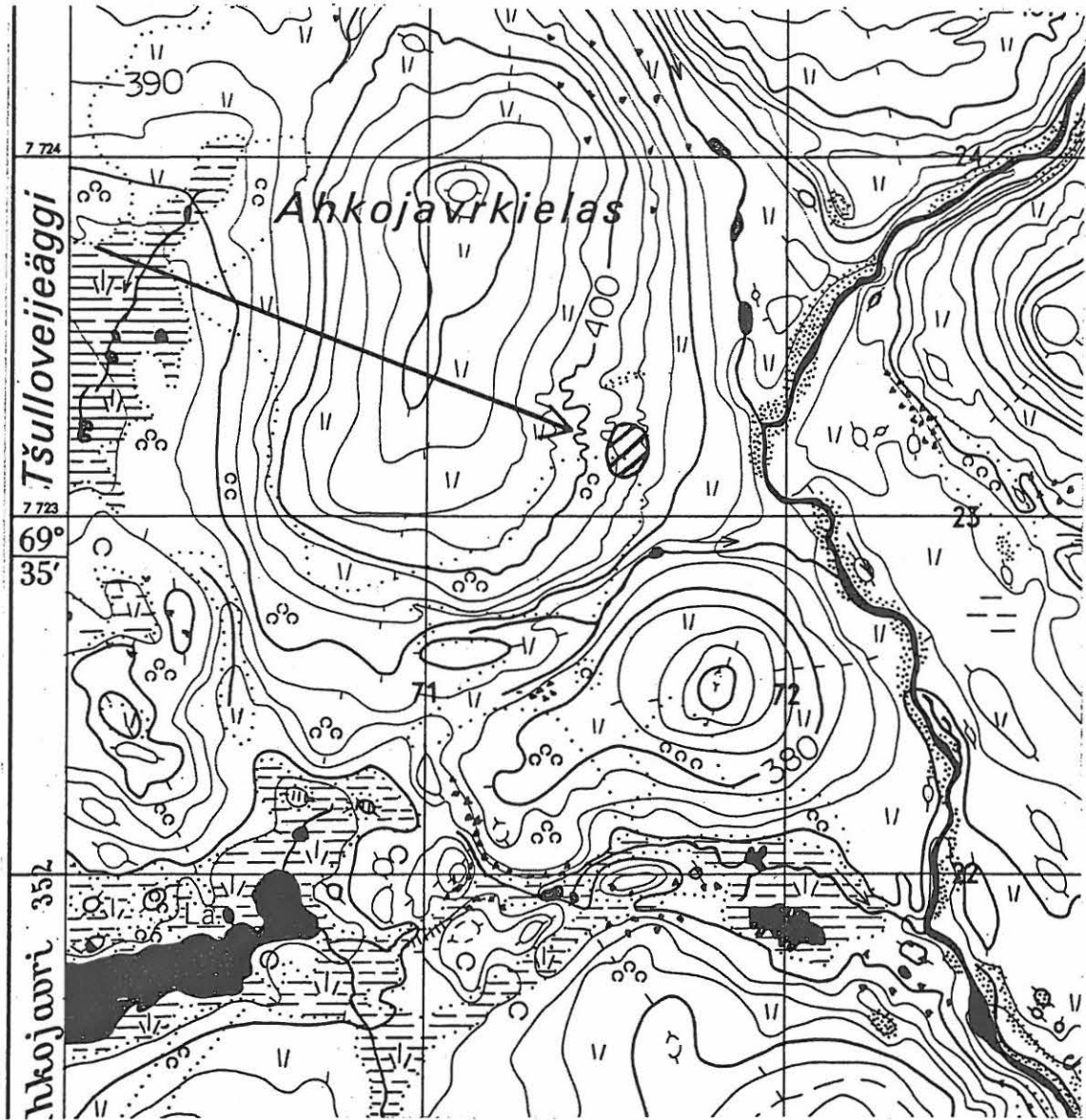
Kohde tarkastettu: 11.6.1999

Löydöt: pyöreäteräinen kvartsiesine 1, kvartsi-iskokset 4

Peruskarttaote

Ahkojávrgielasin (Ahkojavrkielasin) itärinteellä, paljakalla, suppealla alueella, on runsaasti kvartsimurikoita moreenin joukossa aivan pinnassa. Suurta osaa kivistä oli lohkottu tai niistä oli isketty kappaleita, myös iskoksia oli levinneenä pitkin aluetta. Paikka on melko jyrkällä rinteellä, joka juuri louhosalueen vieressä on mannerjään sulamisvesien jäljiltä poikittaissuunnassa aaltoilevaa. Alueen kasvillisuutenä on lähinnä vaivaiskoivua, variksenmarjaa ja jäkäliä. Ahkojoelle on matkaa 400-500 metriä itään päin. Alueelta otettiin näytteeksi vain joitakin iskoksia, koska monet kappaleista olivat kovin isoja kuljetettaviksi.

PERUSKARTTAOTE 1:20 000

Utsjoki Paistunturin erämaa 18

Kohteen nimi: Akukamminvaara

Muinaisjäännöstyyppi ja määrä: purnu 1

Rauhoitusluokka: 2

Peruskartta: 3913 05 NJAVGOAIROAVVI

Koordinaatit: x = 7719 62, y = 475 16, z = n. 386 m mpy

Suunta ja etäisyys kirkosta tms: n. 16 km Outakosken kylästä itäkaakkoon

Suunnat maastokiintopisteisiin: Akukammi 340°/360°, Stuorroadján laki 64°/360°.

Hoito ja kunto: A 1, B 1, C 7, D -, E 5, F 1, G -

Maanomistaja: Valtio/Metsähallitus, Ylä-Lapin luonnonhoitoalue, puhelin: 0205 647701, osoite: PL 36, 99801 IVALO

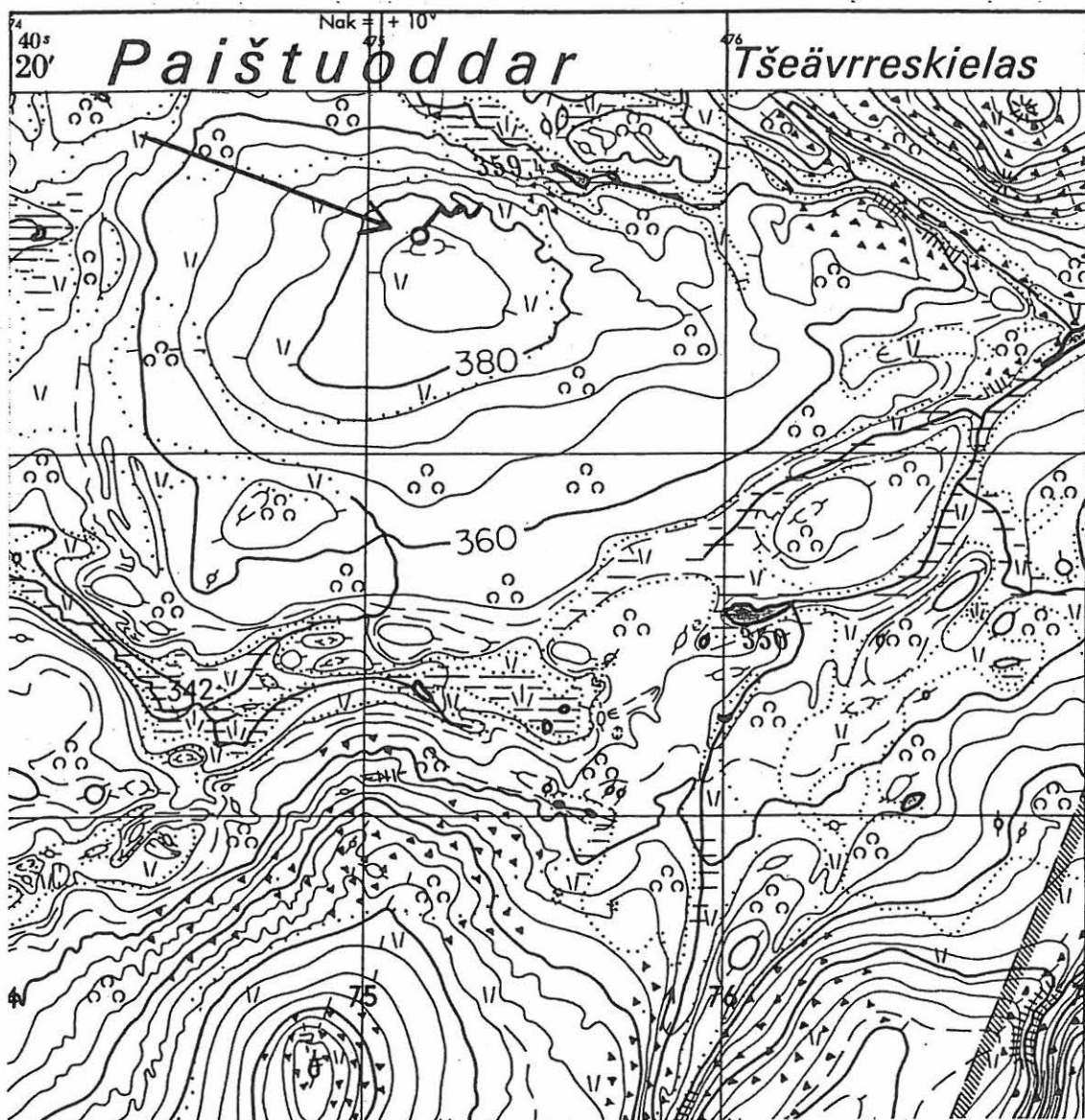
Aiemmat tiedot: -

Kohde tarkastettu: 12.6.1999

Peruskarttaote

Akukammin (Áhkojotgoahthin) taukopaikan (koordinaatit x = 7720 18, y = 475,00) eteläpuolisen vaaran laelta, sen pohjoispuolelta, löytyi yksinäinen purnu. Paikka on hyvin tuulinen ja karu paljakka. Kasvillisuuden muodostavat pääasiassa variksenmarja ja matalat jäkälät. Yksittäisiä, matalia tunturikoivuja kasvaa rinteellä. Laella on siellä täällä pieniä rakkakivikkoja. Purnu on kaivettu kivikkoon, lähelle sen reunaa, siten että maa on lähes paljastunut. Seinämän kivet on huolella aseteltu seinäksi. Lopputuloksena on viisikulmion muotoinen 80 senttiä pitkä, 65 senttiä leveä ja 40 senttiä syvä tila. Kuopan reunoilla on kehänä isompia laakakiviä, joilla kuoppa lienee katettu. Tämä reunus erottuu kauemmas ympäristöön. Kuopan pohjalla on myös joitakin kiviä, mm. yksi laaka. Pohja on näiden alla vehreän sammal- ja jäkäläkerroksen peitossa. Myös peitinkivien pinta on jo jäkälöitynyt. Purnulta on 250 metrin matka länteen Kevon retkeilyreitillä läntiselle haaralle eli ns. Guivin reitille.

PERUSKARTTAOTE 1:20 000

Utsjoki Paistunturin erämaa 19

Kohteen nimi: Čeavrresgielas (Tšeavrreskielas) 1

Muinaisjäännöstyyppi ja määrä: purnuja 5

Rauhoitusluokka: 2

Peruskartta: 3913 06 KUIVI

Koordinaatit: x = 7720 25-40, y = 475 26-45, z = n. 368-370 m mpy

Suunta ja etäisyys kirkosta tms: n. 15,8 km Outakosken kylästä itäkaakkoon

Hoito ja kunto: A 1, B 1, C 7, D -, E 5, F 1, G -

Maanomistaja: Valtio/Metsähallitus, Ylä-Lapin luonnonhoitoalue, puhelin: 0205 647701,

osoite: PL 36, 99801 IVALO

Aiemmat tiedot: -

Kohde tarkastettu: 12.6.1999

Kuva 5

Peruskarttaote

Yleiskartta

Čeavrresgielasin (Tšeävvrreskielasin) lounaispuolta reunustavilta harjanteilta löytyi upea viiden purnun kohde. Purnut sijoittuvat Kevon retkeilyreitien läntisen haaran eli ns. Guivin reitin molemmin puolin, osin luonnonpuiston alueelle. Harjanteet ovat etelä-pohjoissuuntaisia ja niiden laella on usein pienialaisia rakkakivikkoja. Seudulla kasvaa harvaa, matalaa puurajan tunturikoivikkoa, johon läheinen tunturiylänkö puhalttaa kylmät tuulensa. Aluskasvillisuutena on lähinnä jäkälää, harvoja vaivaiskoivuja ja variksenmarjaa.

Purnu 1 näkyy noin 40 metrin päässä lounaassa Kevon luonnonpuiston rajalta, retkeilypolun kohdalta. Suunnat maastokiintopisteisiin: Njavgoaivin laki $190^{\circ}/369^{\circ}$ ja Fiellogeadggeskáidin laki $130^{\circ}/360^{\circ}$. Se erottuu kauempaa pienessä rakkakivikossa pronssikautisen rökkiön muotoisena kivimuodostelmana. Lähempänä huomaa, että rökkiömäisen vaikutelman aikaansaavat purnun korotetut seinämät, ja että itseasiassa "rökkiö" onkin ontto. Purnu 1 on etelä-pohjoissuunnassa kaksi metriä pitkä. Leveyttä on 140 senttiä ja syvyyttä 95 senttiä. Tämä valtaisa soikea tila on aikaansaatu poistamalla kohdasta kivet lähes maata myöten, pienimpiä lukuun ottamatta. Purnun metrin

korkeat seinämät on erittäin huolellisesti ladottu, paikoin voi puhua kylmämuurauksesta. Lisäksi paikalta poistetuilla kivillä on korotettu purnun seinämiä, mikä saa sen muistuttamaan röykkiötä. Seinän laella on lisäksi todennäköisiä katelaakoja. Yksi kylki on hieman sortunut. Kivet ovat hyvin jäkäläisiä.

Purnu 2 sijaitsee purnun 1 länsipuolella noin metrin päässä, samassa kivikossa. Se on muodoltaan epämääräisempi, suppilomainen, eikä siinä ole selviä erillisiä seiniä. Päällä on kuitenkin tyypillinen peitinkivikehä. Kuopan halkaisija on 80 senttiä, syvyys 30 senttiä. Kivet on poistettu maata myöten.

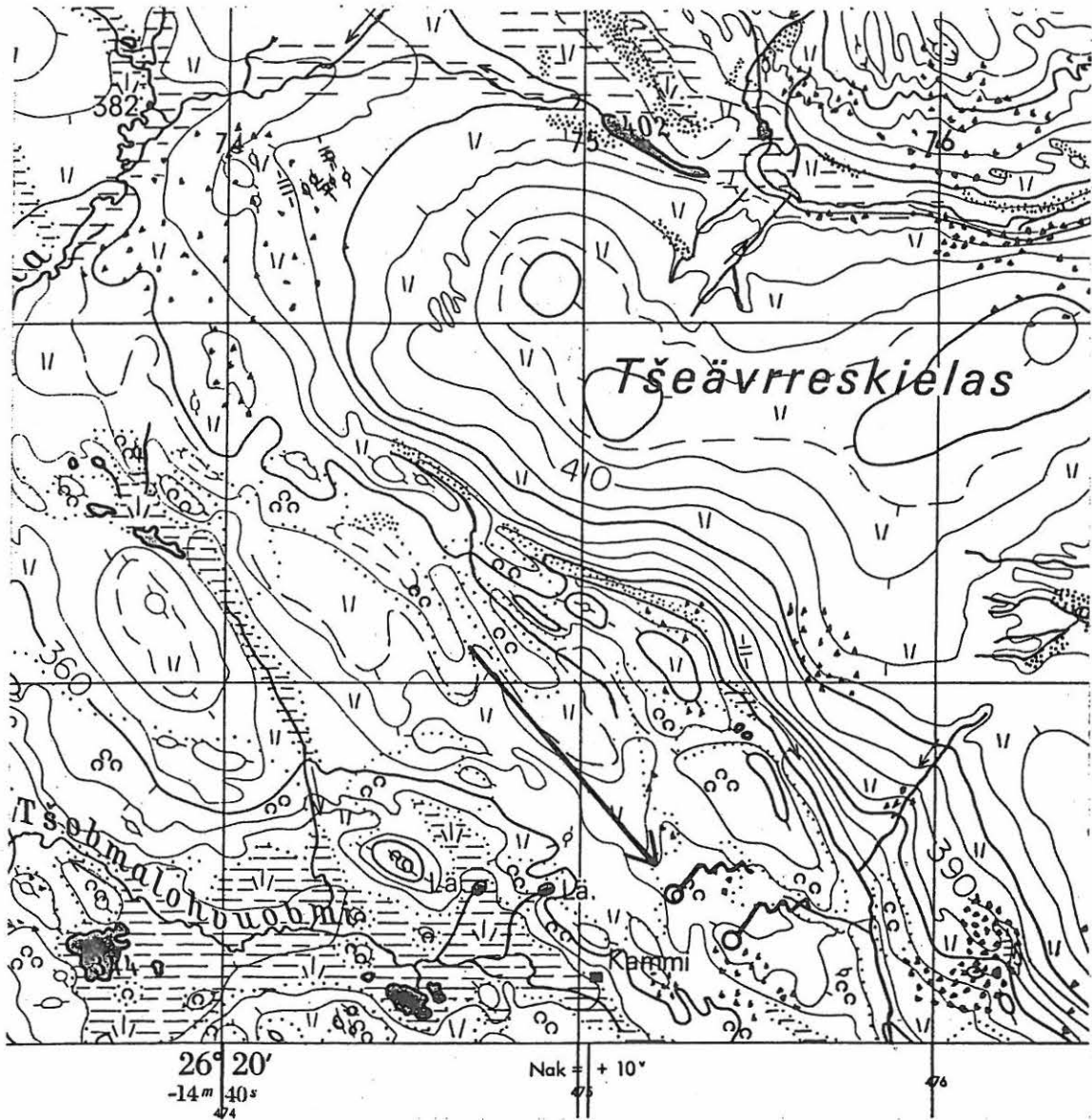
Kahdeksan metriä purnusta 1 kaakkoon, toisessa rakkaläntissä on toinen pieni rakka-kuoppa, purnu 3. Se on purnua 2 selvempi, suorakaiteinen. Pituus on 80 senttiä, leveys 70 senttiä sekä syvyys 30 senttiä. Seinämä on ladottu ja erottuu selvästi pohjasta. Purnu on kaivettu maata myöten tyhjäksi. Sen ympärillä on suuria peitinkiviä.

Purnusta 1 35 metriä suuntaan $344^{\circ}/360^{\circ}$ eli samalla harjanteella, etäämpänä retkeilyreitistä on toinen suurpurnu. Suunnat maastokiintopisteisiin: Njavgoaivin laki $216^{\circ}/360^{\circ}$ ja Fiellogeadggeskáidin laki $133^{\circ}/360^{\circ}$. Tämä purnu 4 on 160 senttiä pitkä etelä-pohjoissuunnassa, 110 senttiä leveä ja 75 senttiä syvä. Rakenne vastaa purnun 1 rakennetta. Seinämät ovat huolella ladotut. Syvyyttä on lisätty vastaavalla, yläreunaa korottavalla, kiviringillä. Pohjan muoto on kuitenkin purnua 1 selvemmin suorakaide. Pohjalla kasvaa paksu, vehmas sammal. Tämä purnu ei näy yhtä selvästi ja kauas kuin purnu 1.

Purnu 5 on retkeilyreitien kaakkoispuolella. Se sijaitsee noin 150 metriä kaakkoon Kevon retkeilyreitiltä, kohdasta joka on 100 metriä polkua pitkin luonnonpuiston rajasta pohjoiseen päin. Suunnat maastokiintopisteisiin: Njavgoaivin laki $222^{\circ}/360^{\circ}$, Fiellogeadggeskáidin laki $135^{\circ}/369^{\circ}$ ja Stuorraroadján laki $96^{\circ}/360^{\circ}$. Paikka on Kevon luonnonpuistoa. Purnu on lounais-kaakkosuuntaisessa, 20 metriä pitkässä ja neljä metriä leveässä rakkakivikossa. Sen vieressä on toinen samanlainen juotti, mutta muualla ympärillä on vain pieniä kivikkoalueita. Maasto on muutoin samanlaista kuin edellä esitetty, mutta tunturikoivikko on hieman tiheämpää, vaikka kohde onkin muutaman metrin korkeammalla kuin purnut 1-4. Purnu 5 on etelä-pohjoissuuntainen ja muodoltaan vinoneliö. Pituutta on 130 senttiä, leveyttä 100 senttiä ja syvyyttä 55 senttiä. Sei-

nät on ladottu erikokoisista kivistä ja niiden laella ovat peitinkivet. Myös purnun pohjalle on valunut jokunen kivi, kun osa seinästä on sortunut.

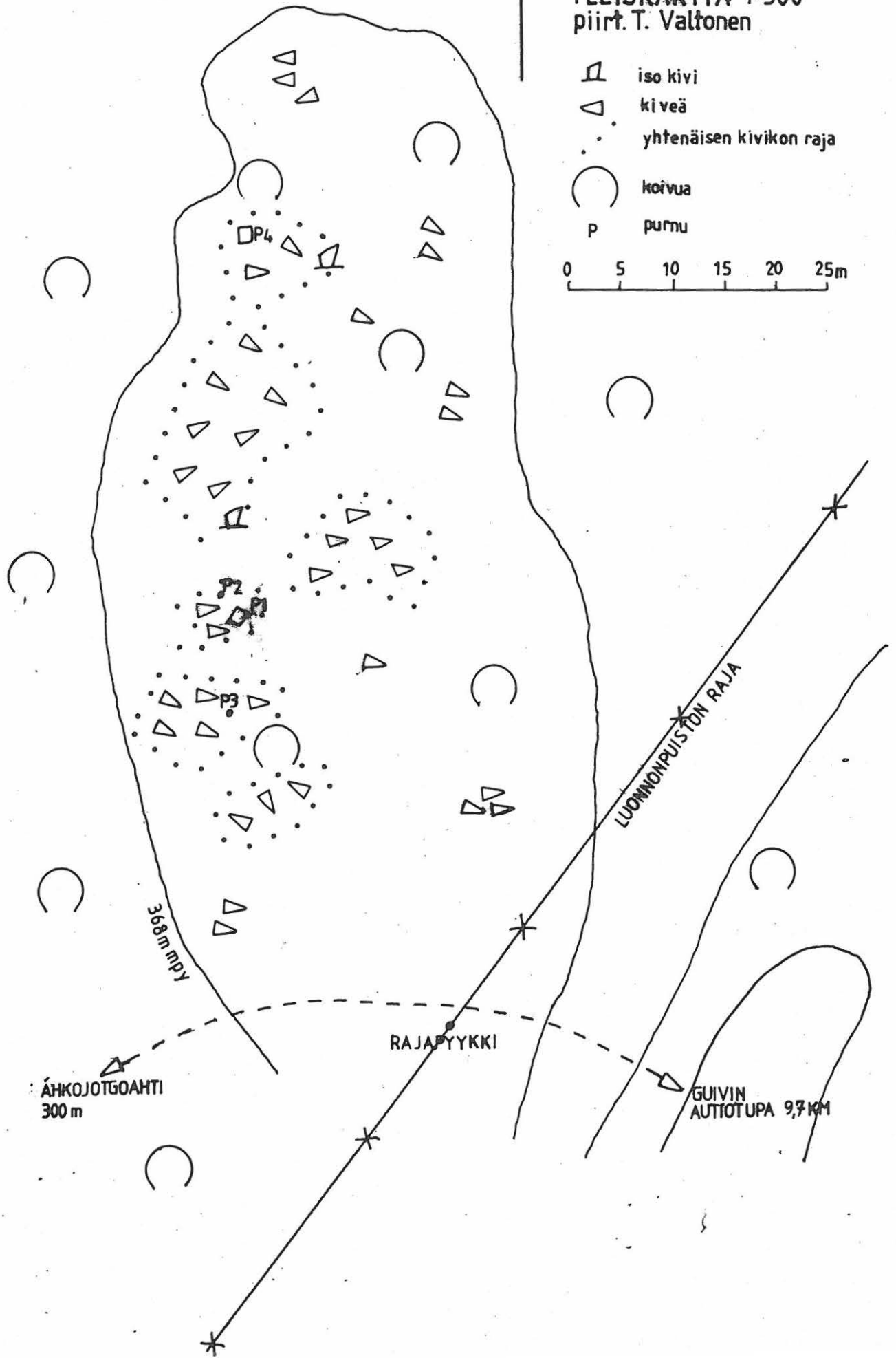
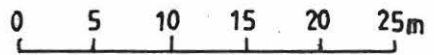
PERUSKARTTAOTE 1:20 000

19 ČEAVRRESGIELAS 1
 YLEISKARTTA 1:500
 piirt. T. Valtonen

- iso kivi
- ki veä
- yhtenäisen kivikon raja
- koivua
- purnu

Utsjoki Paistunturin erämaa 20

Kohteen nimi: Akukammi (Áhkojotgoahti)

Muinaisjäännöstyyppi ja määrä: kehäliesi 1

Rauhoitusluokka: 2

Peruskartta: 3913 06 KUIVI

Koordinaatit: x = 7720 14, y = 475 16, z = n. 358 m mpy

Suunta ja etäisyys kirkosta tms: n. 15,6 km Outakosken kylästä itäkaakkoon

Hoito ja kunto: A 1, B 1, C 7, D -, E 5, F 1, G -

Maanomistaja: Valtio/Metsähallitus, Ylä-Lapin luonnonhoitoalue, puhelin: 0205 647701,

osoite: PL 36, 99801 IVALO

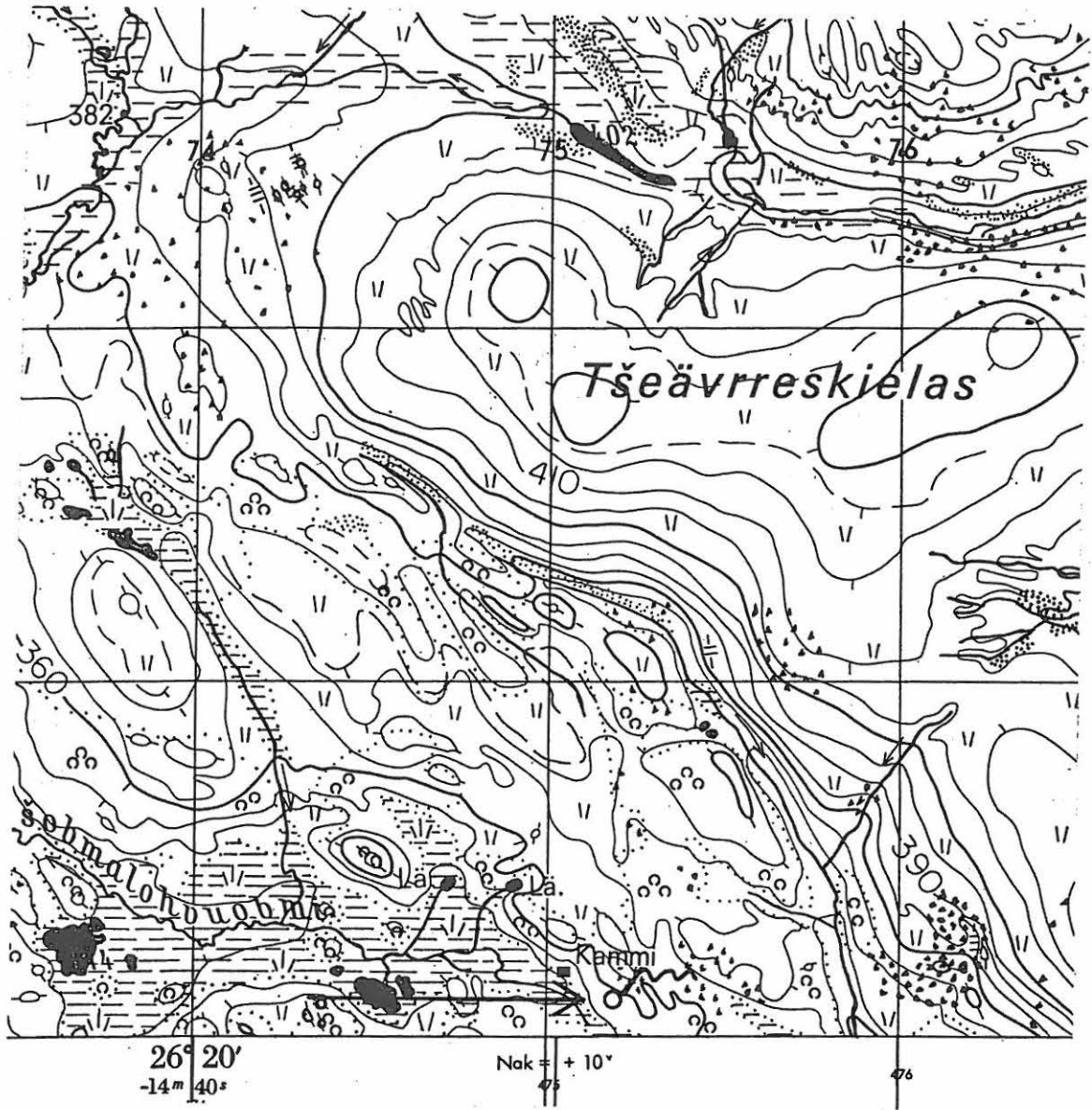
Aiemmat tiedot: -

Kohde tarkastettu: 12.6.1999

Peruskarttaote

Akukammista (Áhkojotgoahti) (koordinaatit: x = 7720 18, y = 475 00) noin 50 metriä suuntaan $120^{\circ}/360^{\circ}$ ja 8 metriä etelästä tulevasta Kevon retkeilyreitillä läntisestä haarakasta oikealle, ylärinteeseen on yksinäinen suorakaiteinen kehäliesi. Se on 75 senttiä pitkä ja 35 senttiä leveä. Aivan tulisijan vieressä keväisin "lähde" eli vesi purkautuu kivikon läpi ylhäällä rinteessä olevasta sulavesilammesta. Paikka on loivasti viettävä rinne jyrkän rinteiden tyvellä. Rinne päättyy suohon. Paikka on suhteellisen suojainen. Ympäristössä kasvaa tunturikoivuja, katajaa ja matalaa varvikkoa. Rinne on melko kivinen ja viettävä, joten liesi tuskin on kotasijan merkinä. Mahdollisesti liesi liittyy Akukammiin tai sitä edeltäneisiin aktiviteetteihin: joko retkeilyyn tai poronhoitoon. Liesi on hyvin sammaloitunut, mutta kivet erottuvat kuitenkin selvästi.

PERUSKARTTAOTE 1:20 000

Utsjoki Paistunturin erämaa 21

Kohteen nimi: Čeavrresgielas (Tšeävreskielas) 2

Muinaisjäännöstyyppi ja määrä: kvartsi-irtolöytökohde 1

Rauhoitusluokka: 2

Peruskartta: 3913 06 KUIVI

Koordinaatit: x = 7721 21, y = 476 02, y = n. 412 m mpy

Suunta ja etäisyys kirkosta tms: n. 16,1 km Outakosken kylästä itäkaakkoon

Maanomistaja: Valtio/Metsähallitus, Ylä-Lapin luonnonhoitoalue, puhelin: 0205 647701,

osoite: PL 36, 99801 IVALO

Aiemmat tiedot: -

Kohde tarkastettu: 12.6.1999

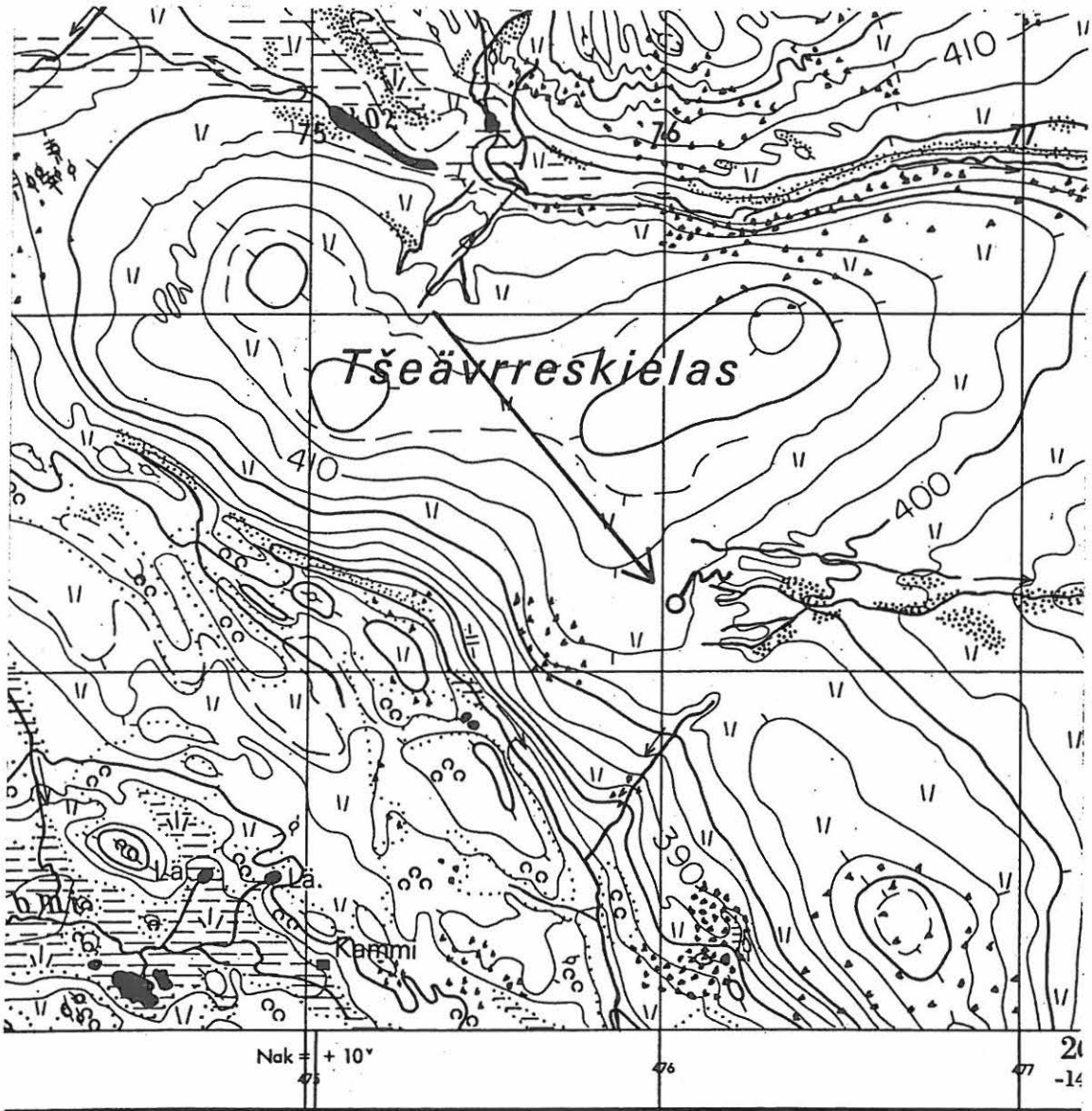
Löydöt: koverateräinen kvartsiesine

Peruskarttaote

Čeavrresgielasin (Tšeävreskielasin) eteläisen laen luoteispuolelta, retkeilyreitillä kuluttamasta kohdasta löytyi koverateräinen kvartsiesine. Se on tyypiltään hyvin samanlainen kuin Akukammin (Ahkojotgoahdin) läheisyydestä löytynyt kvartsiesine. Löytöpaikka on lakialuetta ja paljakkaa. Kasvillisuus on karua: variksenmarjaa, jäkälää ja pientä vaivaiskoivua. Ei muita asutuksen merkkejä eikä löytöjä.

PERUSKARTTAOTE 1:20 000

Utsjoki Paistunturin erämaa 22

Kohteen nimi: Guivin (Kuivin) kämppä

Muinaisjäännöstyyppi ja määrä: kvartsilouhoksia 2

Rauhoitusluokka: 2

Peruskartta: 3913 09 KODDEHVARRI

Koordinaatit: x = 7725 93, y = 481 24, z = n. 364-365 m mpy

Suunta ja etäisyys kirkosta tms: n. 20,4 km Outakosken kylästä itään

Suunnat maastokiintopisteisiin: Gamaoavin (Kâmaoavi) laki $212^{\circ}/360^{\circ}$ ja Guivin (Kuivin) laki $274^{\circ}/360^{\circ}$.

Hoito ja kunto: A 1, B 1, C 7, D -, E 5, F 1, G -

Maanomistaja: Valtio/Metsähallitus, Ylä-Lapin luonnonhoitoalue, puhelin: 0205 647701,

osoite: PL 36, 99801 IVALO

Aiemmat tiedot: -

Kohde tarkastettu: 13.6.1999

Löydöt: kvartsi-iskoksia 12

Peruskarttaote

Guivin (Kuivin) autiotuvan läheisyydestä, Kevon luonnonpuiston alueelta löytyi kaksi vierekkäistä kvartsilouhosta. Paikka sijaitsee Guivi-tunturin alapuolisella loivalla rinneellä, matalassa, harvassa kivikossa. Paikka on puutonta tunturiylänköä, jonka kasvillisuuden muodostavat variksenmarja, jäkälä, heinät ja vaivaiskoivu. Paikalla ei ole erityisiä maastotuntomerkkejä, mutta kvartsit erottuvat muista kivistä niitä tyypillisesti peittävän vaalean, kellertävänvihreän jäkälän ansiosta.

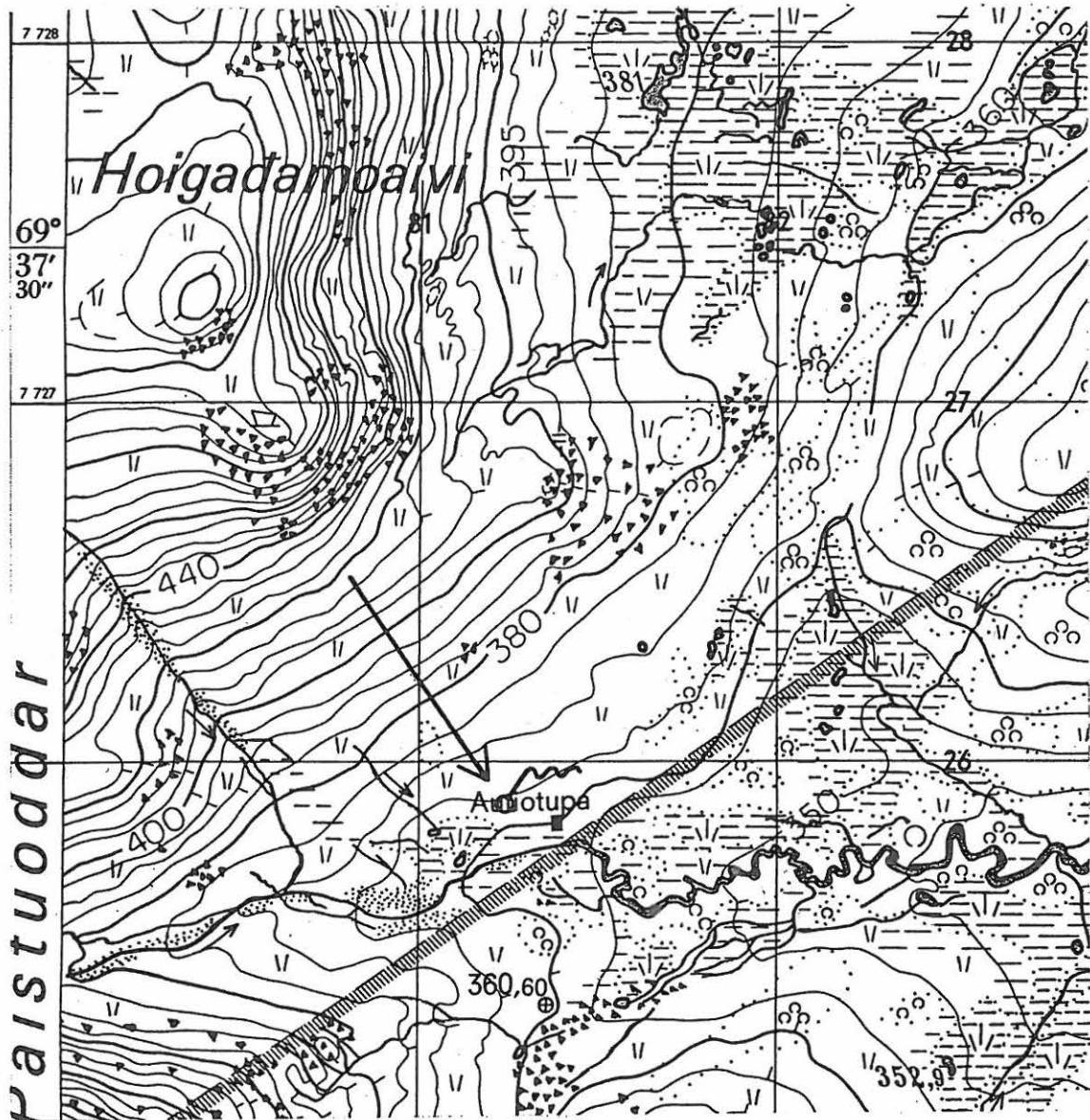
Autiotuvan lähistöllä on paljon retkeilijöiden liikuttelemia kvartsimöhkäleitä. Ne ovat kuitenkin huomattavasti pienempiä ja aivan kämpän lähiympäristössä. Louhosten 1 ja 2 ympärillä olevat iskokset on lisäksi niin taidokkaasti iskettyjä, ettei siihen keskiverto retkeilijä pysty. Iskuarvet ovat myös jo jäkälän valtaamia.

Louhos 1 sijaitsee 200 metriä suuntaan $302^{\circ}/360^{\circ}$ Guivin kämpältä ja 19 metriä suuntaan $216^{\circ}/360^{\circ}$ kämpältä Guivin laelle johtavan polun varresta. Louhos on pienehkö maakivi: pituus 55 senttiä ja leveys 34 senttiä. Kivi on lähes maanmyötäinen, mutta

kuitenkin toiselta sivultaan 7 senttiä kohollaan. Tässä kyljessä iskuarpia, jotka jo osin jäkälöityneet. Kyljen alapuolella maassa siitä iskettyjä iskoksia. Kivessä on lisäksi kaksi suurehkon kvartsikiteen koloa, joista kide on irrotettu. Päättellen kidekoloihin kertyneestä orgaanisesta aineksesta ja jäkäläkasvustosta, kiteet on poistettu pitkän aikaa sitten. Kvartsi on erittäin hyvälaatuista.

Louhos 2 on 10 metrin päässä suunnassa $158^{\circ}/360^{\circ}$ louhoksesta 1 ja noin metrin alempana. Se on hyvin samanlainen kuin louhos 1: maantasainen pienehkö kvartsi-möhkäle. Kivi on hyvin huomaamaton, koska se on yläpinnaltaan vaalean kellanvihreän jäkälän peitossa. Se sijaitsee pienialaisessa rakkakivikossa. Pituutta on 40 senttiä ja leveys 35 senttiä. Isketyn pystyseinämän korkeus on 13 senttiä. Kiven ympärillä on paljon iskoksia noin viiden metrin säteellä. Kivessä itsessään on jäkälöityneitä iskuarpia. Louhoksen 2 kivi ei ole yhtä hyvälaatuista kuin louhoksen 1.

PERUSKARTTAOTE 1:20 000

Utsjoki Paistunturin erämaa 23

Kohteen nimi: Guivin (Kuivin) laki

Muinaisjäännöstyyppi ja määrä: uhriluola 1

Rauhoitusluokka: 2

Peruskartta: 3913 06 KUIVI

Koordinaatit: x = 7726 65, y = 477 73, z = n. 635 m mpy

Suunta ja etäisyys kirkosta tms: n. 17 km Outakosken kylästä itään

Suunnat maastokiintopisteisiin: Gamaoaivin (Kâmaoaivin) laki 126°/360° ja Karigasniemen Ailigasin laki 201°/360°.

Hoito ja kunto: A 1, B 1, C 5, D -, E 5, F 1, G -

Maanomistaja: Valtio/Metsähallitus, Ylä-Lapin luonnonhoitoalue, puhelin: 0205 647701, osoite: PL 36, 99801 IVALO

Aiemmat tiedot: Erkki Nickulin valokuvat SUK 571:1-16 kuvateksteineen vuodelta 1961, Museoviraston kansatieteen kuva-arkisto

Kohde tarkastettu: 14.6.1999

löydöt: poron/peuran sarvia

Peruskarttaote

Erkki Nickul kävi tarkastamassa vuonna 1961 muutamia Utsjoen seitakohteita. Näihin kuului myös Guivi (Kuivi) -tunturi, kuuluisa pyhä tunturi, joka nykyisin kuuluu Kevon luonnonpuistoon. Hänellä oli oppaana paikallinen saamelainen. Kävimme inventoinnin yhteydessä tarkistamassa myös tämän kohteen. Paikka on todella karua tunturipaljakkaa: kivistä maata, jossa kasvaa hieman jäkäliä ja variksenmarjaa. Lakialue on usein pilvien peitossa ja lumi viipyy siellä pitkälle kesään. Laelta on hyvällä säällä suora näköyhteys Ahkovárrille ja Karigasniemen Ailigasille, jotka molemmat ovat pyhiä tuntureita. Guivin laki on myös seudun korkein laki: 640,5 metriä merenpinnan yläpuolella.

Erkki Nickul oppaineen löysi vielä vuonna 1961 kuusi uhriluolaa tai -onkaloa: "--huipun alapuolella "louhikäytävässä" ja onkaloissaan 6 paikassa (A-F) n. 6 metriä pitkällä alueella poron (tai peuran?)." [sarvia]. Sarvet olivat sekä vaatimien että hirvaiden ja kovin vihertyneitä. Kesällä 1999 emme enää kyenneet löytämään luolia A, B ja D-F. Voi tietenkin olla, että tarkimmin kätketyt luolat jäivät meiltä huomaamatta. Paikalla käy kui-

tenkin kymmeniä ellei satoja retkeilijöitä vuosittain, joten on todennäköistä, että joku on löytänyt sarvet jo aiemmin. Lakialueella ajelehti myös joitakin yksinäisiä, vihertyneitä hirvaan sarvia, eikä ole luultavaa, että porot viitsisivät nousta tunturin laelle sarvensa tiputtamaan. Myöskään jyrksijöille lakialue ei ole erityisen sopivaa seutua, joten sarvet voivat siellä säilyä pitkiäkin aikoja.

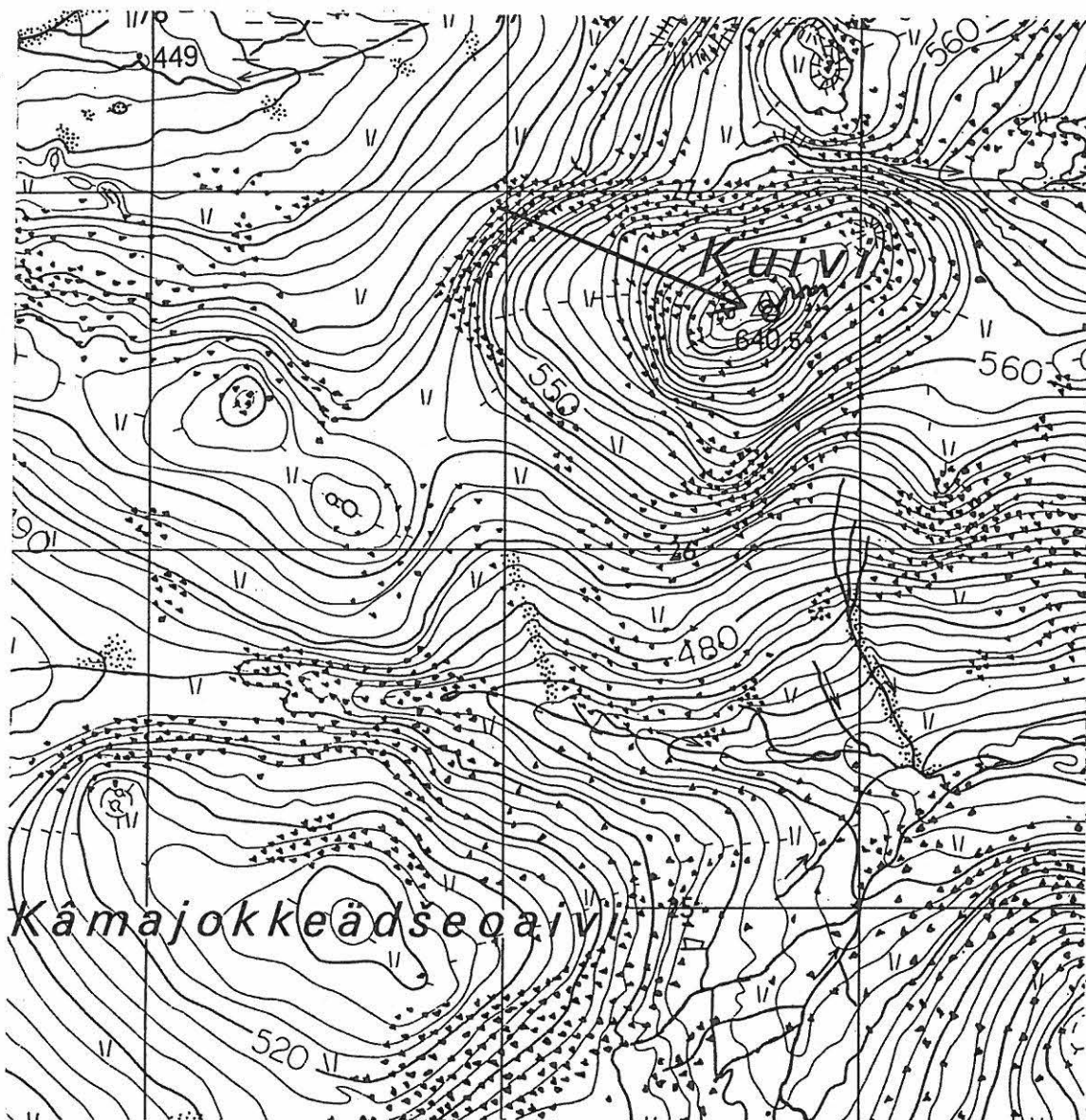
Nickul kuvailee uhrikätköjä vain kuvateksteissä, varsinaista kertomusta ei ole. Hänen nimeämistään ryhmistä A ja B olivat näkösellä ja niissä oli vähän sarvia, mutta ne olivat uroksen. Nämä on todennäköisesti hajotettu, koska niistä ei ollut merkkiäkään. E- ja D-ryhmän sarvet olivat kielekkeen alla kivikon peitossa. D-ryhmässä oli hirvaiden sarvia ja ne oli tarkoin kätketty tiiviinä nippuna. E-ryhmän sarvet olivat paremmin näkyvillä ja myös hirvaiden sarvia. E-ryhmä sijoittui D-ryhmän eteen. Periaatteessa ryhmä D saattaa vielä olla kätkössään säilyneenä, muttemme huomanneet sitä. Ryhmästä F ei ollut kuvaa.

Guivin pyhän tunturin laen uhriluolista pystyttiin löytämään yksi lähes koskemattomana. Nickulin valokuvista pystyin tunnistamaan sen luolaksi C, jossa vielä vuonna 1961 on ollut kuitenkin paljon enemmän sarvia. Se sijaitsee Guivin lakipisteen merkiksi ladotusta kiviurrasta eli -latomuksesta suuntaan $176^{\circ}/360^{\circ}$ suorinta tietä, noin 15 metrin päässä, noin viisi metriä laen tasoa alempana. Luola on suuren kiven alle muodostunut pieni luontainen luola, jota on kyljiltä rajattu kylmämuurauksella. Luolan syvyys suulta peräseinään on 35 senttiä ja korkeus 20 senttiä. Leveyttä ei pystytty mittaamaan.

Muodostuneessa tilassa on vihertyneitä, halkeilleita peura- tai porovaatimen sarvia. Sarvet ovat luonnostaan tippuneita eli niitä ei ole hakattu irti, toisin kuin esimerkiksi Outakosken Seitalan uhrilähteellä, kuten Nickul mainitsee. Tämä näkyy paremmin säilyneiden sarvien tyvistä. Sarvet pilkottavat esille muuraukseen jätetystä tai siihen kai- vetusta aukosta. Vaikka luola onkin hyvin huomaamaton, joitakin sarvia on jo kaiveltu sieltä. Jos kohteesta halutaan vielä jotain luotettavaa tietoa irti, on se viipymättä tutkitava. Tämän luolan avulla on mahdollista suurinpiirtein paikallistaa muutkin kätköt, vaikka ne olisi tyhjennettykin.

PERUSKARTTAOTE 1:20 000

Utsjoki Paistunturin erämaa 24

Kohteen nimi: Gamajohka (Kâmajohka) pohjoinen 1

Muinaisjäänöstyyppi ja määrä: purnu 1

Rauhoitusluokka: 2

Peruskartta: 3913 06 KUIVI

Koordinaatit: x = 7725 52, y = 479 25, z = n. 400 m mpy

Suunta ja etäisyys kirkosta tms: n. 18,3 km Outakosken kylästä itään

Suunnat maastokiintopisteisiin: Gamaoavin (Kâmaoavin) laki 140°/360° ja Guivin (Kuivin) laki 308°/360°.

Hoito ja kunto: A 1, B 1, C 7, D -, E 5, F 1, G -

Maanomistaja: Valtio/Metsähallitus, Ylä-Lapin luonnonhoitoalue, puhelin: 0205 647701, osoite: PL 36, 99801 IVALO

Aiemmat tiedot: -

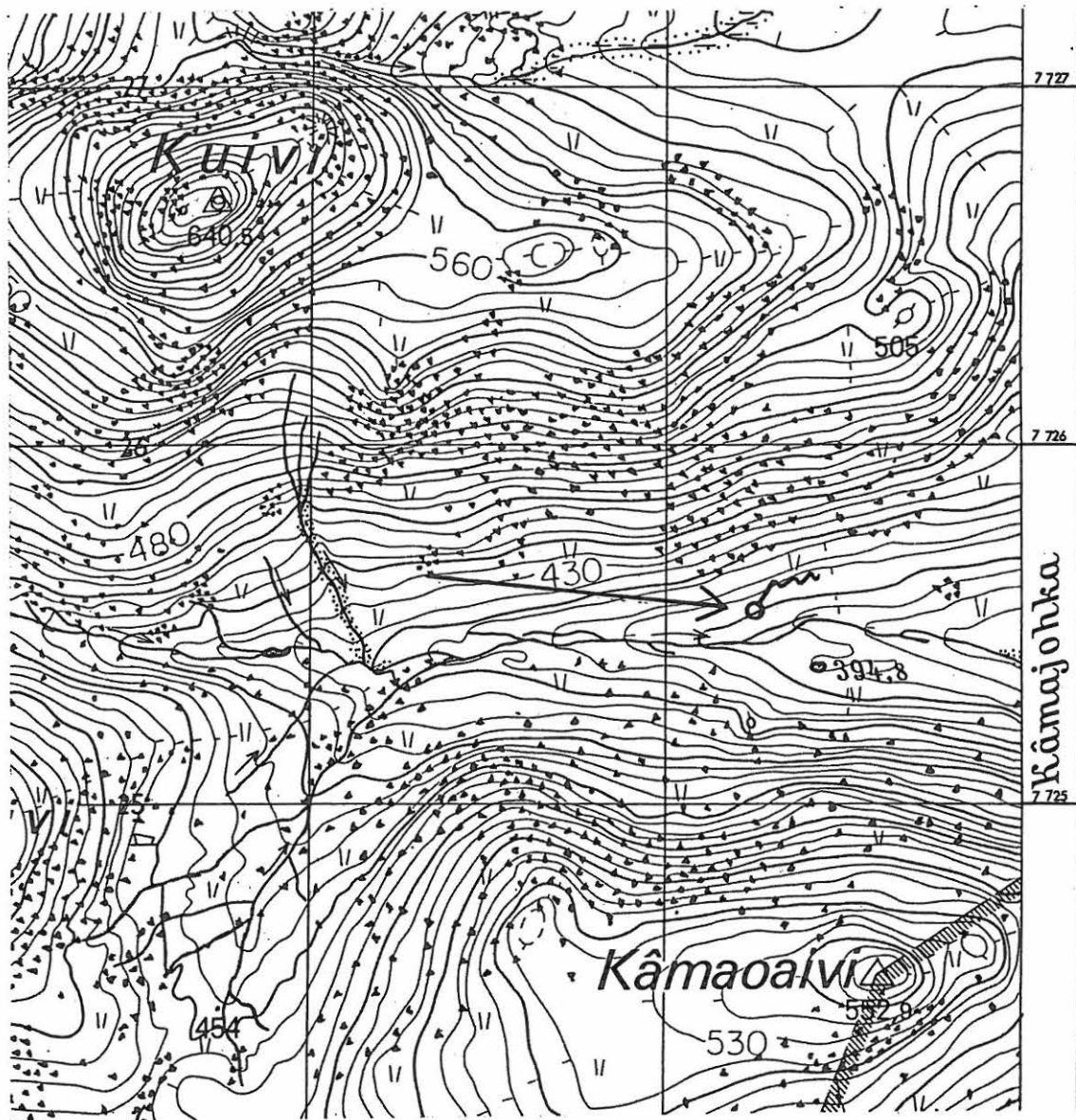
Kohde tarkastettu: 14.6.1999

Peruskarttaote

Guivi (Kuivi) -tunturin eteläiseltä loivalta alarinteeltä, Gamajohkan (Kâmajohkan) varresta löytyi yksinäinen suuri purnu. Kohde sijaitsee noin 100 metriä Gamajoen rannasta pohjoiseen, pienehkössä rakkakivikossa. Alue on puuton tunturiylängön jokilaakso Kevon luonnonpuiston länsireunalla. Aluskasvillisuuden muodostavat variksenmarja, vaivaiskoivu, jäkälät ja kataja. Purnu näkyy kauas rantaan päin röykkiömäisenä kivilatemuksena. Tunnistusapuna on myös joki, jolla purnun kohdalla pohjoisrannalla on lyhyen matkaa matala, pysty, valuva hiekkatörmä, mella.

Itse purnu on 110 ^{cm} metriä leveä, joen suuntaisesti, ja 90 senttiä pitkä. Syvyyttä on 75 senttiä. Purnu on muodostettu kaivamalla kivet purnun kohdalta pois, aivan pienimpiä lukuunottamatta. Joen eli alarinteen puoleista reunaa on korotettu latomalla siihen kivistä valli, joka kuitenkin aavistuksen sortunut. Purnua reunustavat todennäköisesti peittämiseen käytetyt laakamaiset kivet. Pohja on muodoltaan viisikulmio ja sitä peittää erittäin vehmas sammalkerros.

PERUSKARTTAOTE 1:20 000

Utsjoki Paistunturin erämaa 25

Kohteen nimi: Gamajohka (Kâmajohka) pohjoinen 2

Muinaisjäänöstyyppi ja määrä: Purnu 1

Rauhoitusluokka: 2

Peruskartta: 3913 06 KUIVI

Koordinaatit: x = 7725 50, y = 479 92, z = 385 m mpy

Suunta ja etäisyys kirkosta tms: n. 18,8 km Outakoskenkylästä itään

Suunnat maastokiintopisteisiin: Gamaoivin (Kâmaoivin) laki $180^{\circ}/360^{\circ}$, Guivin (Kuivin) autiotupa $72^{\circ}/360^{\circ}$ ja Guivin (Kuivin) laki $290^{\circ}/360^{\circ}$.

Hoito ja kunto: A 1, B 1, C 7, D -, E 5, F 1, G -

Maanomistaja: Valtio/Metsähallitus, Ylä-Lapin luonnonhoitoalue, puhelin: 0205 647701, osoite: PL 36, 99801 IVALO

Aiemmat tiedot: -

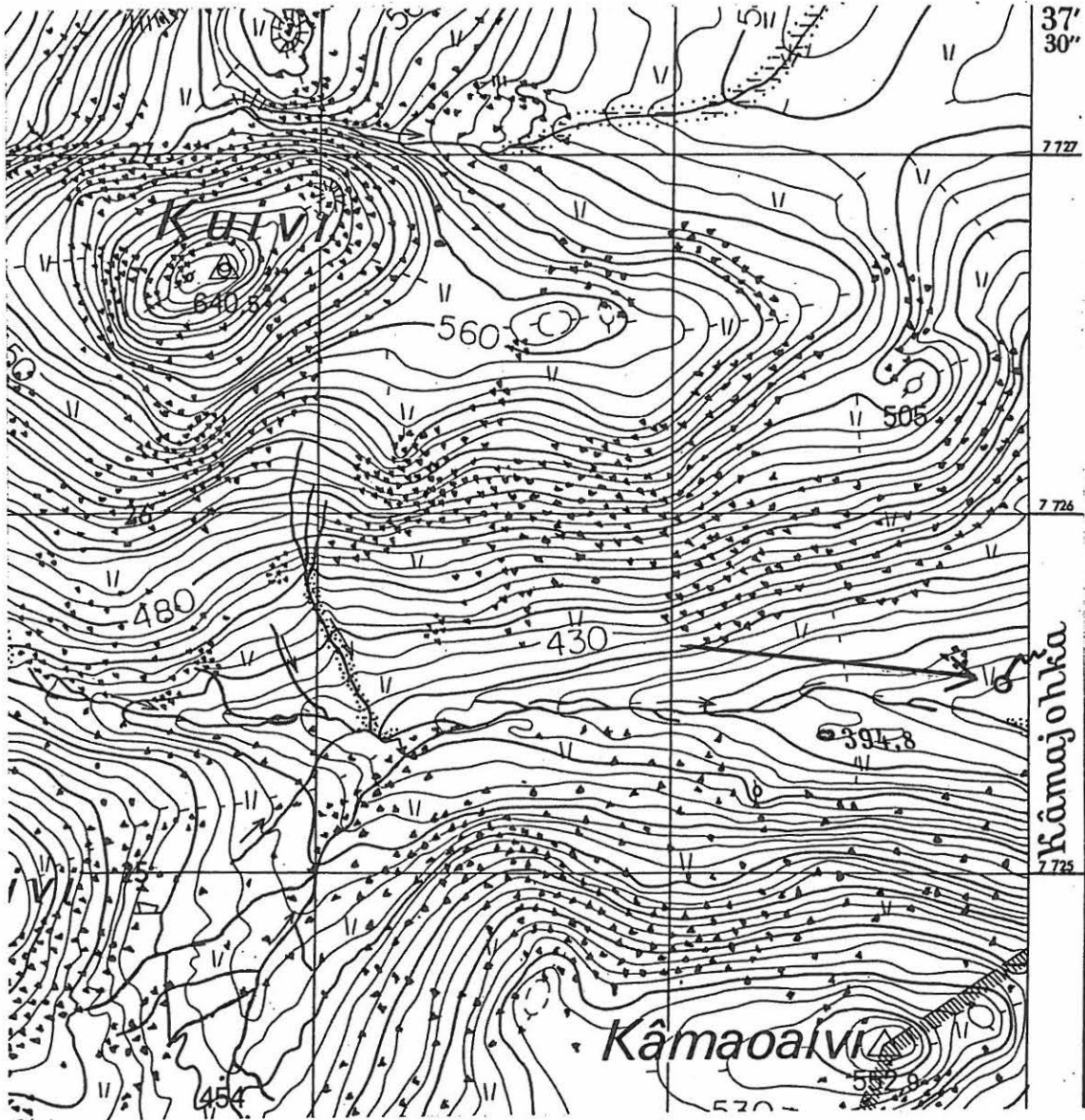
Kohde tarkastettu: 14.6.1999

Peruskarttaote

Guivi (Kuivi) -tunturin eteläiseltä, alimmalta rinteeltä Gamajohkan (Kâmajohkan) varresta löytyi yksinäinen suuri purnu. Kohde sijaitsee Kevon luonnonpuiston alueella noin 100 metriä Gamajoen rannasta pohjoiseen, pienehkössä rakkakivikossa. Kivikko sijaitsee noin 3 metriä joen tason yläpuolella, lähes tasaisella maalla. Alue on puuton, tunturiylängön jokilaakso. Aluskasvillisuuden muodostavat variksenmarja, vaivaiskoivu, jäkälät ja kataja. Purnu näkyy kauas röykkiömäisenä kivilatomuksena.

Itse purnu on vinoneliön muotoinen ja kulmittain jokeen nähden. Sen pituus on 140 senttiä, leveys 105 senttiä ja syvyys 55 senttiä. Reunan muodostavat pääosin erittäin suuret kivet, joiden keskeltä pienemmät kivet kaivettu pois. Seinämän laella tavalliseen tapaan pienempiä laakakiviä, joita lienee käytetty purnun katteina. Purnun pohjalla on jonkin verran pienoisia kiviä, joita peittää paksu sammal sekä alueella hyvin poikkeuksellinen vehreä heinä.

PERUSKARTTAOTE 1:20 000

Utsjoki Paistunturin erämaa 26

Kohteen nimi: Gamajohka (Kâmajohka) pohjoinen 3

Muinaisjäännöstyyppi ja määrä: purnuja 10 ja uhriluola 1

Rauhoitusluokka: 2

Peruskartta: 3913 09 GODDEHVARRI

Koordinaatit: x = 7725 60-72, y = 480 31-44, z = n. 374-380 m mpy

Suunta ja etäisyys kirkosta tms: n. 19,8 km Outakosken kylästä itään

Suunnat maastokiintopisteisiin: Gamaoavin (Kâmaoavin) laki 196°/360° ja Gottetvárrin (Koddehvarrin) laki 93°/360°.

Hoito ja kunto: A 1, B 1, C 5/7, D -, E 5, F 1, G -

Maanomistaja: Valtio/Metsähallitus, Ylä-Lapin luonnonhoitoalue, puhelin: 0205 647701, osoite: PL 36, 99801 IVALO

Aiemmat tiedot: -

Kohde tarkastettu: 14.-15.6.1999

Kuva 6.

Löydöt: Tuohivuoraus, luunjäänteitä, peuran/poron sarvia

Peruskarttaote

Yleiskartta

Yksityiskohtakartta purnuista 8 ja 9

Gamajohkan (Kâmajohkan) pohjoisrannalta, Kevon luonnonpuiston alueelta, löytyi merkittävä, laajahko muinaisjäännöskompleksi. Siihen kuuluu kymmenen purnua ja yksi uhriluola. Kohteen eteläraja on noin 50 metrin päässä joesta. Se on Guivi-tunturin aivan alimmilla rinteillä. Alueella on useita yksittäisiä rakkakivikkoja sekä halkeillut kiintokallioalue, jossa on myös suuria irtokiviä. Paikka on tuulinen tunturiylängön jokilaakso. Kasvillisuus on karua: variksenmarjaa, matalia jäkäliä sekä vaivaiskoivua. Guivin (Kuivin) autiotupa näkyy kohteelta suunnassa 70°/360° noin kilometrin päässä. Kohde on vaikea tunnistaa, jos ei satu aivan kohdalle. Tärkein tunnusmerkki ovat seudulle poikkeuksellisen isot kivet, jotka näkyvät erityisesti kämpältä päin tultaessa.

Alueen itäisin kohde on uhriluola. Se sijaitsee kiintokallioalueen reunassa olevassa kivikossa. Kaksi suurta irtolohkareta nojaavat yläreunoistaan toisiaan vasten siten, että

niiden väliin jää kapea kuilumainen, molemmista päistä avoin luola. Luolan leveys on alhaalla noin 50 senttiä, pituus noin 2 metriä ja korkeus metrin. Pohjalla on pään kokoisia kiviä, joiden välissä paikoin vettä. Kivien välissä osin vedessä, osin kuivilla vihertyneitä, halkeilleita vaadinten sarvia. Ne ovat jättösarvia. Luolaan vaikea nähdä tarkasti ilman lisävaloa, muunlaisia uhriesineitä ei näissä olosuhteissa havaittu.

Noin 5 metriä uhriluolasta länteen sijaitsee purnu 1. Se on tehty kiintokalliossa olevaan leveään halkeamaan rajaamalla halkeamasta osa pystyyn astetuilla kivillä. Lähes koko muukin halkeama on täytetty irtokivillä. Reunoilla eli kallion päällä on laakeita kiviä, joita lienee käytetty purnun kattamiseen. Purnun syvyys on 60 senttiä, pituus 50 senttiä ja leveys 40 senttiä. Purnun pohja on suorakaiteen muotoinen. Pohjalla on joitakin kiviä, kataja(?)keppi tai -keppejä sekä kokoon käpristynyttä tuohilevyä. Pohjimmaisoin tuohi kasvaa jo paksult karhunsammalta, jonka päälle reunustuohet ovat käpristyneet. Myös sammalettomat tuohet ovat jo hyvin haurastuneita, ja tulevat häviämään lähitulevaisuudessa ellei niitä pelasteta.

Purnu 2 sijaitsee noin 75 metriä länteen purnusta 1 erillisellä rakkasaarekkeella. Se on tyypiltään samanlainen eli kahden suuren kiven väliin rajattu tila. Rajaus on tehty pienillä kivillä, jotka on sitten katettu isommilla. Purnu on 60 senttiä pitkä, 35 senttiä leveä ja 35 senttiä syvä. Reunoilla on suurehkoja kivilaakoja. Pohjalle on pudonnut joko yksi katelaaka tai sitten yksi seinälaaka. Tämän laa'an alla on samanlainen paksu sammal kuin purnussa 1, mutta vuorauksesta ei ole varmoja merkkejä jäljellä.

Noin 55 metriä lounaaseen purnusta 1 sijaitsee purnu 3. Se sijaitsee erillisessä rakka-kivikossa yhdessä kahden muun purnun kanssa (purnut 4 ja 5). Purnu 3 on pienehkö sekä matala. Sen pituus on 100 senttiä, leveys 60 senttiä ja syvyys 35 senttiä. Muoto on epäsäännöllinen. Purnu on rakennettu lähelle rakan reunaa poistamalla kivet maata myöten. Reunoilla on suuria laakakiviä. Pohjalla kasvaa rehevää heinää ja sammalta.

Kolmisen metriä purnusta 3 lounaaseen on purnu 4. Se on rakennettu rakassa olevan suuren kiven kylkeen, siten että suuri kivi muodostaa osan seinästä ja loppu on ladottu tavalliseen tapaan pienemmistä kivistä. Pituutta purnulla on 50 senttiä, leveyttä 40 senttiä ja syvyyttä 55 senttiä. Seinämän muoto on epäsäännöllinen. Pohjalle on tippunut laakea kivi, sen alla kasvaa läikittäin paksu sammal. Pohjakivien välissä erottuu

myös vihertyneitä kylkiluiden(?) ja jalanluiden(?) kappaleita.

Noin kolme metriä purnusta 4 etelään on purnu 5. Se on rakennettu viiden suuren rakkassa olevan kiven keskelle tilkitsemällä näiden isojen kivien välit pienemmillä kivillä. Purnun pituus on 160 senttiä, leveys 60 senttiä ja syvyys 65 senttiä. Vinoneliön muotoisella pohjalla on paljon pientä kiveä ja reunoilla muutamia kivilaakoja. Pikkukivien alla ja joukossa kasvaa sammalta. Purnu 5 vaikuttaa tilapäisemmältä kuin muut purnut. Siitä saa hätäisesti kyhätyn vaikutelman. Se on ehkä ollut jonkinlainen varavarasto.

130 metriä purnusta 1 länteen on purnu 6, joka on alueen läntisin kohde. Se sijaitsee pienen, erillisen rakkakivikon reunassa. Se on rakennettu siten, että kaksi suurta kiveä muodostavat osan seinistä. Muodoltaan se lähentelee suorakaidetta. Purnun pituus on 75 senttiä, leveys 55 senttiä ja syvyys 50 senttiä. Reunalle on kasattu laakeita kiviä. Purnun pohjalla on pientä kiveä, joka lähes on sammalen peitossa.

Hieman vajaa 70 metriä purnusta 1 pohjoisluoteeseen sijaitsee purnu 7. Se on ylemmänä rinteellä erillisessä, läikittäisessä rakkakivikossa, jossa myös purnut 8, 9 ja 10. Purnu 7 on kookas: 95 senttiä pitkä, 70 senttiä leveä ja 70 senttiä syvä. Se erottuu ympäristöön pienen rökkiön näköisenä. Vaikutelman aikaansaavat reunoilla olevat laakakivet, mutta sitä ei ole varsinaisesti korotettu latomalla erillisiä seiniä. Purnun seinämä on aavistuksen sortunut. Pohja on muodoltaan epäsäännöllinen ja sammaleen peitossa. Sammalen joukossa erottuu kuitenkin pieni, hyvin hapertunut tuohen pala, ilmeisesti osa muinaista vuorausta. Pohjalla erottuu myös ilmeisesti puun jäännöksiä.

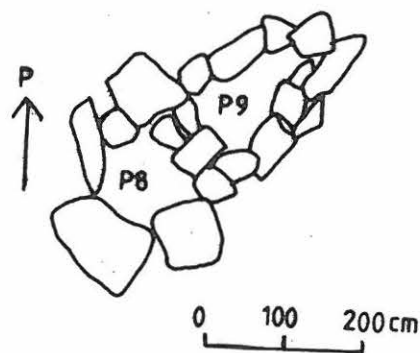
Purnut 8 ja 9 sijaitsevat noin seitsemän metriä purnusta 7 itään. Niillä on yksi yhteinen seinä, ja molemmat ovat myös osin vaurioituneita. Purnu 8 on lounaisempi, muodoltaan neliömäinen, mutta pohjoisreunaltaan pahoin sortunut. Entinen muoto on kuitenkin selvästi hahmotettavissa. Alkuperäiset mitat ovat olleet: pituus on 65 senttiä, leveys 60 senttiä ja syvyys 65 senttiä. Pohjalla kasvaa tyypilliseen tapaan sammalta ja reunoilla on laakakiviä. Purnu 9 on purnun 8 koilliskyljessä kiinni. Se on muodoltaan kolmiomainen ja matala. Pituus on 140 senttiä, leveys suurimmillaan 80 senttiä, mutta syvyys vain 35 senttiä. Pohjalla on hieman jäkälää sekä sammalta ja paljon kiviä. Tämäkin purnu vaikuttaa osin sortuneelta. (Ks. Yksityiskohtakartta)

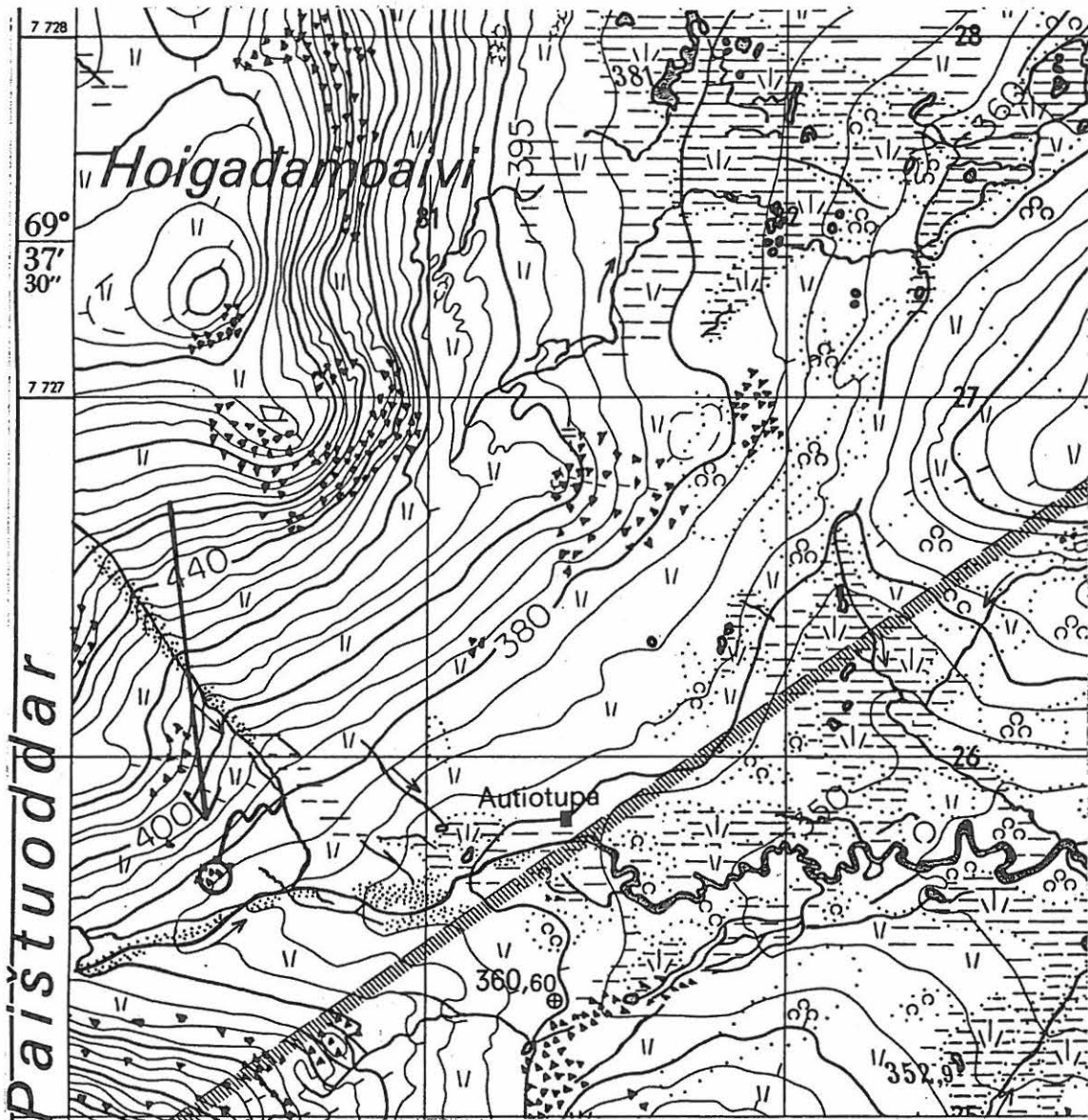
Purnusta 7 etelälounaaseen noin 4 metriä sijaitsee purnu 10, joka on pahoin sortunut. Se on alunperin muodostettu kivilaakojen avulla suuren kiven viereen. Ilmeisesti yksi kylkilaaosta on pettänyt ja sortunut purnuun sisälle. Kivien raoista erottuu puurakenteita(?) ja tuohta. Alkuperäiset mitat ovat arviolta: pituus 80 senttiä, leveys 50 senttiä ja syvyys 65 senttiä.

Alueen kivikoissa on lisäksi lukuisia merkkejä purnupaikkojen etsimisestä: hyvän näköisistä paikoista on kaiveltu kiviä pois, jotta on nähty onko niistä purnunpaikaksi.

YKSITYISKOHTAKARTTA PURNUISTA 8 JA 9

PERUSKARTTAOTE 1:20 000

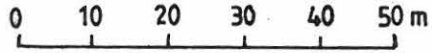
26 GAMAJOHKA POHJOINEN 3

YLEISKARTTA 1:1000

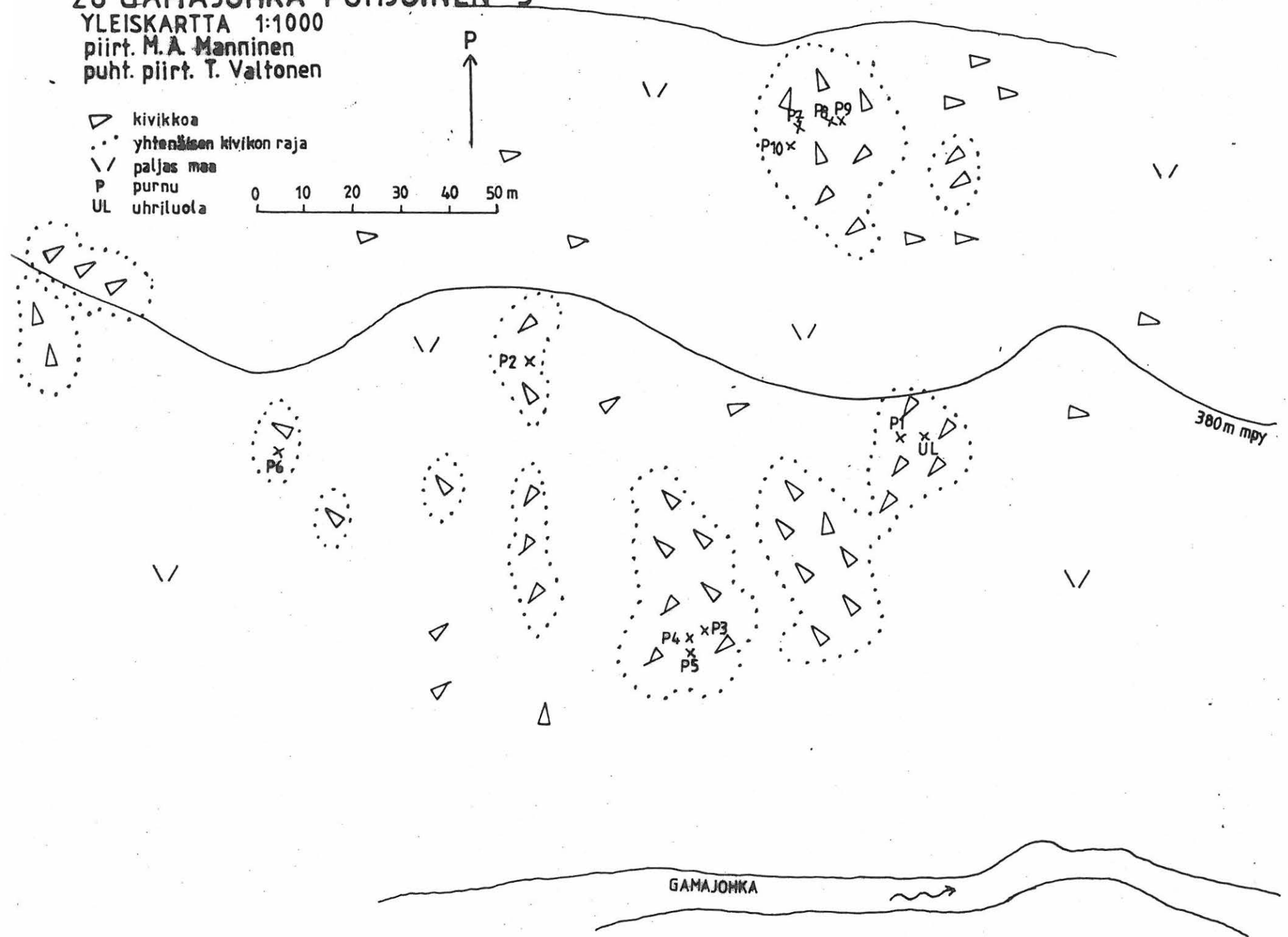
piirt. M.A. Manninen

puht. piirt. T. Valtonen

- ▷ kivikkoa
- ⋯ yhteisen kivikon raja
- ∖∖ paljas maa
- P purnu
- UL uhrituola

P

GAMAJOHKA

Utsjoki Paistunturin erämaa 27

Kohteen nimi: Njaggaljávrrit (Njâggaljavrrik) 1

Muinaisjäänöstyyppi ja määrä: kvartsiasuinpaikka? 1

Rauhoitusluokka: 2

Peruskartta: 3913 12 VUOGOJAVRI

Koordinaatit: x = 7729 36, y = 496 84, z = n. 110 m mpy

Suunta ja etäisyys kirkosta tms: n. 24,5 km Utsjoen kirkosta etelään

Hoito ja kunto: A 1, B 1, C 7, D -, E 1, F 1, G -

Maanomistaja: Valtio/Metsähallitus, Ylä-Lapin luonnonhoitoalue, puhelin: 0205 647701,
osoite: PL 36, 99801 IVALO

Aiemmat tiedot: -

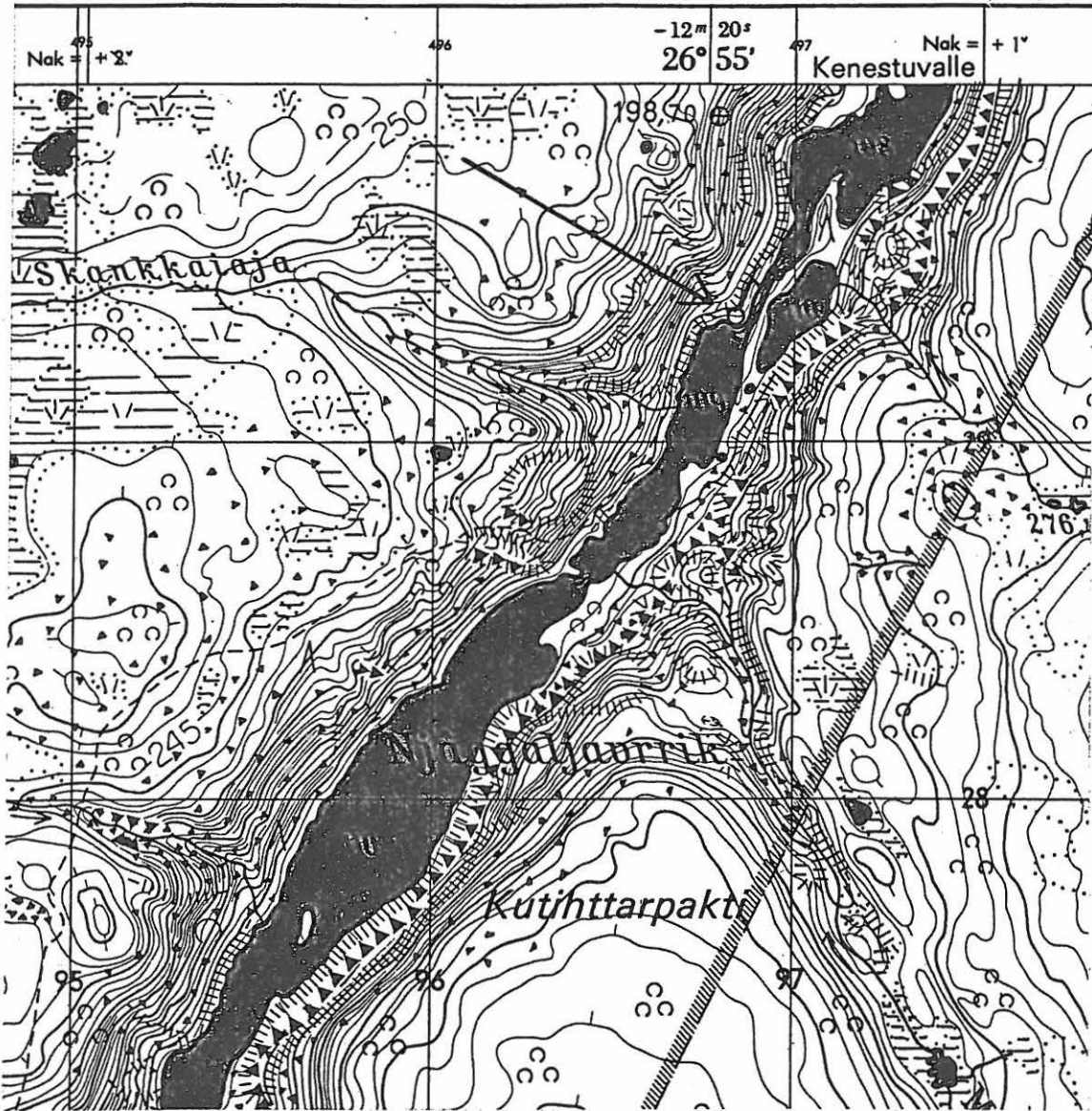
Kohde tarkastettu: 17.6.1999

Löydöt: kvartsi-iskos 4

Peruskarttaote

Kevon luonnonpuiston halki kulkevan kanjoniretkireitin levähdyspaikalta nimeltään Tapiolagoahti, löytyi kvartsi-iskoksia. Paikka on matala, tasainen, hiekkainen niemeke Kevojoen varressa. Niemeke on noin 150 metriä pitkän, kahden järven välisen kosken niskan kohdalla. Niemekkeen selkäpuolella nousee tunturin jyrkkä rinne, joten paikka on hyvin suojaisa kolonen. Niemekkeessä on myös Tapiolan talon turvekota eli Tapiolagoahti. Alueen valtapuulaji on mänty, sen lisäksi myös tunturikoivua. Aluskasvilisuuden ovat retkeilijät lähes kuluttaneet pois, minkä seurauksena myös hiekkamaa on monin paikoin avoimena. Juuri tällaisesta kohdasta löytyivät myös iskokset. Muita iskoksia tai asuinpaikan merkkejä ei havaittu.

PERUSKARTTAOTE 1:20 000

Utsjoki Paistunturin erämaa 28

Kohteen nimi: Njaggaljávrrit (Njåggaljávrrik) 2

Muinaisjäännöstyyppi ja määrä: kvartsiasuinpaikka? 1

Rauhoitusluokka: 2

Peruskartta: 3913 12 VUOGOJAVRI

Koordinaatit: x = 7729 90, y = 497 06, z = n. 111 m mpy

Suunta ja etäisyys kirkosta tms: n. 24 km Utsjoen kirkosta etelään

Hoito ja kunto: A 1, B 1, C 7, D -, E 1, F 1, G -

Maanomistaja: Valtio/Metsähallitus, Ylä-Lapin luonnonhoitoalue, puhelin: 0205 647701,
osoite: PL 36, 99801 IVALO

Aiemmat tiedot: -

Kohde tarkastettu: 17.6.1999

Löydöt: kvartsi-iskos 6

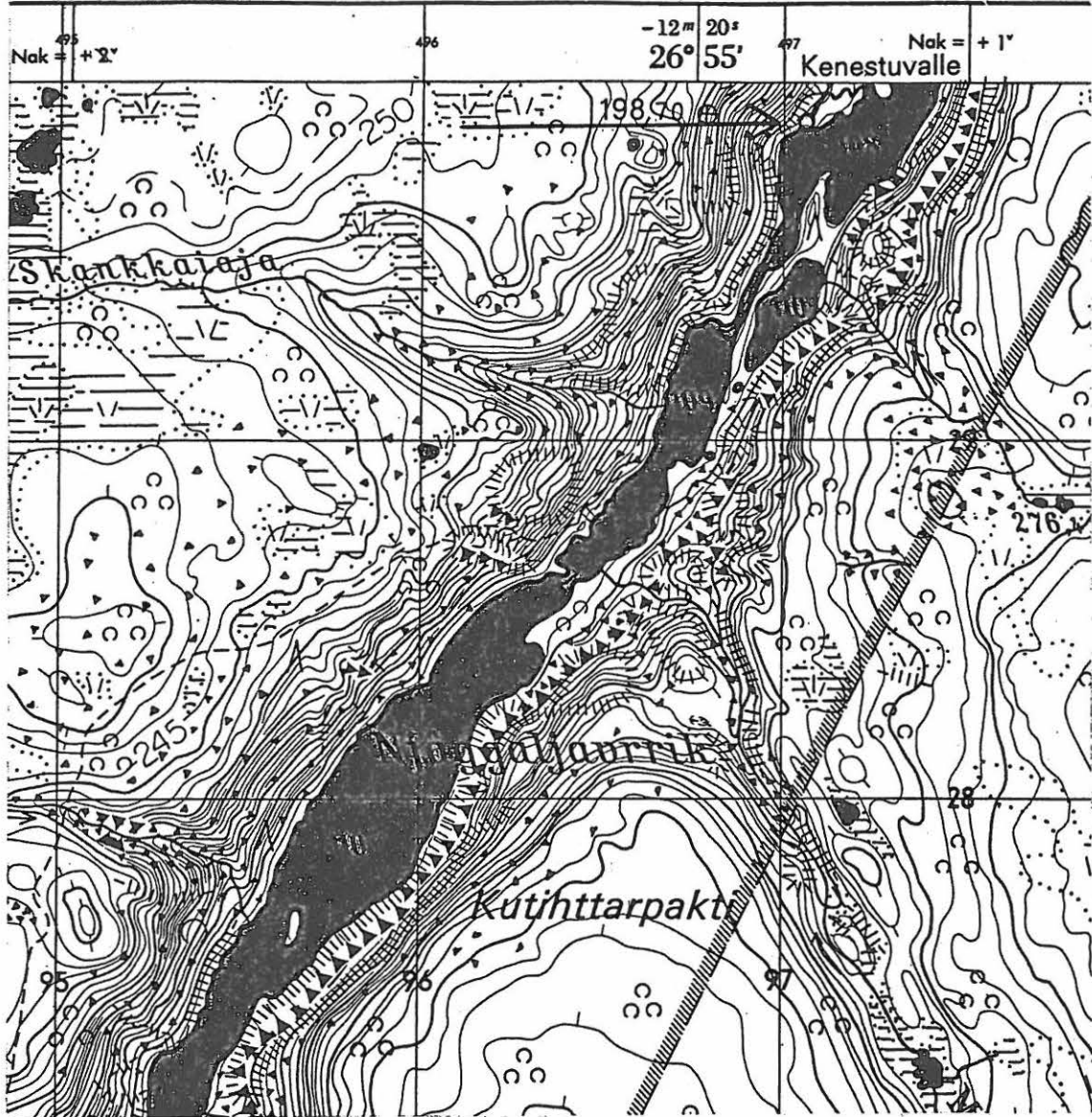
Peruskarttaote

Yleiskartta

Noin 800 metriä Kevon luonnonpuiston kanjonipolun taukopaikasta nimeltään Tapiola-gohti pohjoiseen löytyi polulta kvartsi-iskoksia. Polku oli sillä kohtaa kulunut turpeen läpi kivennäismaahan asti. Paikka on Kevojoen rannassa, hiekkaisella, melko korkealla törmällä, loivapiirteisen lahden pohjoisrannalla. Törmän selkäpuolella tunturin rinne nousee pian jyrkästi. Paikka ei ole kuitenkaan kovin suojainen, koska törmä on melko korkea ja aukeaa avoimelle järvilleventymälle sekä läheiselle tasaiselle niemelle. Paikka onkin miellyttävän tuulinen sääskiaikaan. Näköala on mitä mainioin ja poikkeuksellisen laaja. Törmällä kasvaa harvaa mäntyä ja tunturikoivua, aluskasvillisuutena ovat varvut ja jäkälät. Itse löytökohta on törmän korkeimman kohdan kyljessä oleva tasanne. Korkeimmalta kohdalta, joka on aivan tasainen, ei löytynyt iskoksia, vaikka kasvillisuus on siitä kulunut pois. Löytökohdalla maa on melko kivistä eikä iskosten lisäksi muita asuinpaikan merkkejä havaittu.

PERUSKARTTAOTE 1:20 000

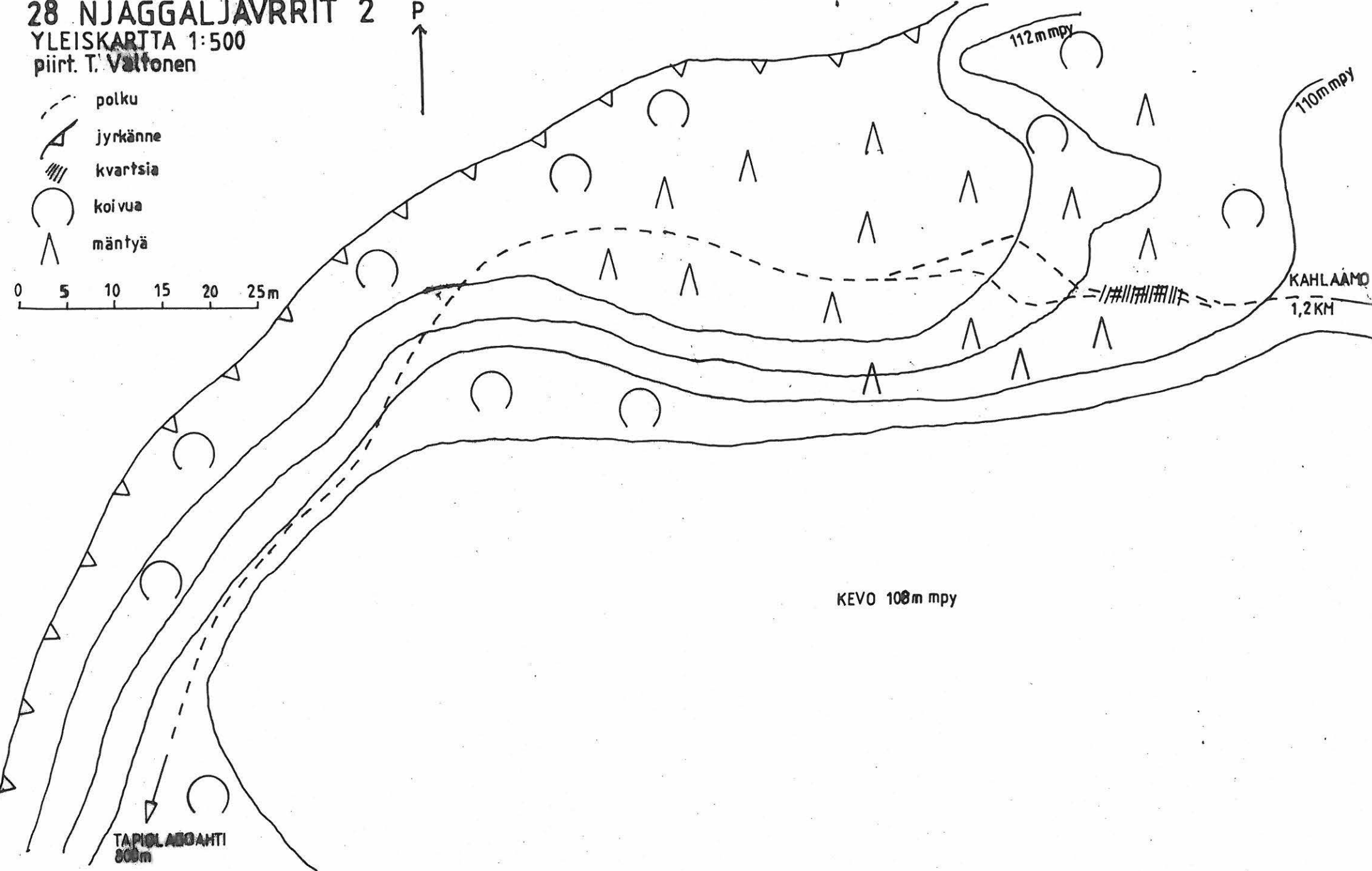
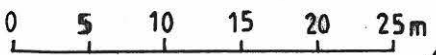

28 NJAGGALJÄVRRIT 2
YLEISKARTTA 1:500
piirt. T. Valttonen

P
↑

- polku
- jyrkäne
- kvartssia
- koi vua
- mäntyä

112 m mpy

110 m mpy

KAHLAAMO
1,2 KM

KEVO 108 m mpy

TAPIOLANSAHTI
800m

Utsjoki Paistunturin erämaa 29

Kohteen nimi: Njárčáhperroavvi (Njartšakâhperroavvi) 1

Muinaisjäänöstyyppi ja määrä: purnu 1

Rauhoitusluokka: 2

Peruskartta: 3913 12 VUOGOJAVRI

Koordinaatit: x = 7728 34, y = 491 45, z = n. 310 m mpy

Suunta ja etäisyys kirkosta tms: n. 26,7 km Utsjoen kirkosta etelälounaaseen

Hoito ja kunto: A 1, B 1, C 7, D -, E 5, F 1, G -

Maanomistaja: Valtio/Metsähallitus, Ylä-Lapin luonnonhoitoalue, puhelin: 0205 647701,

osoite: PL 36, 99801 IVALO

Aiemmat tiedot: -

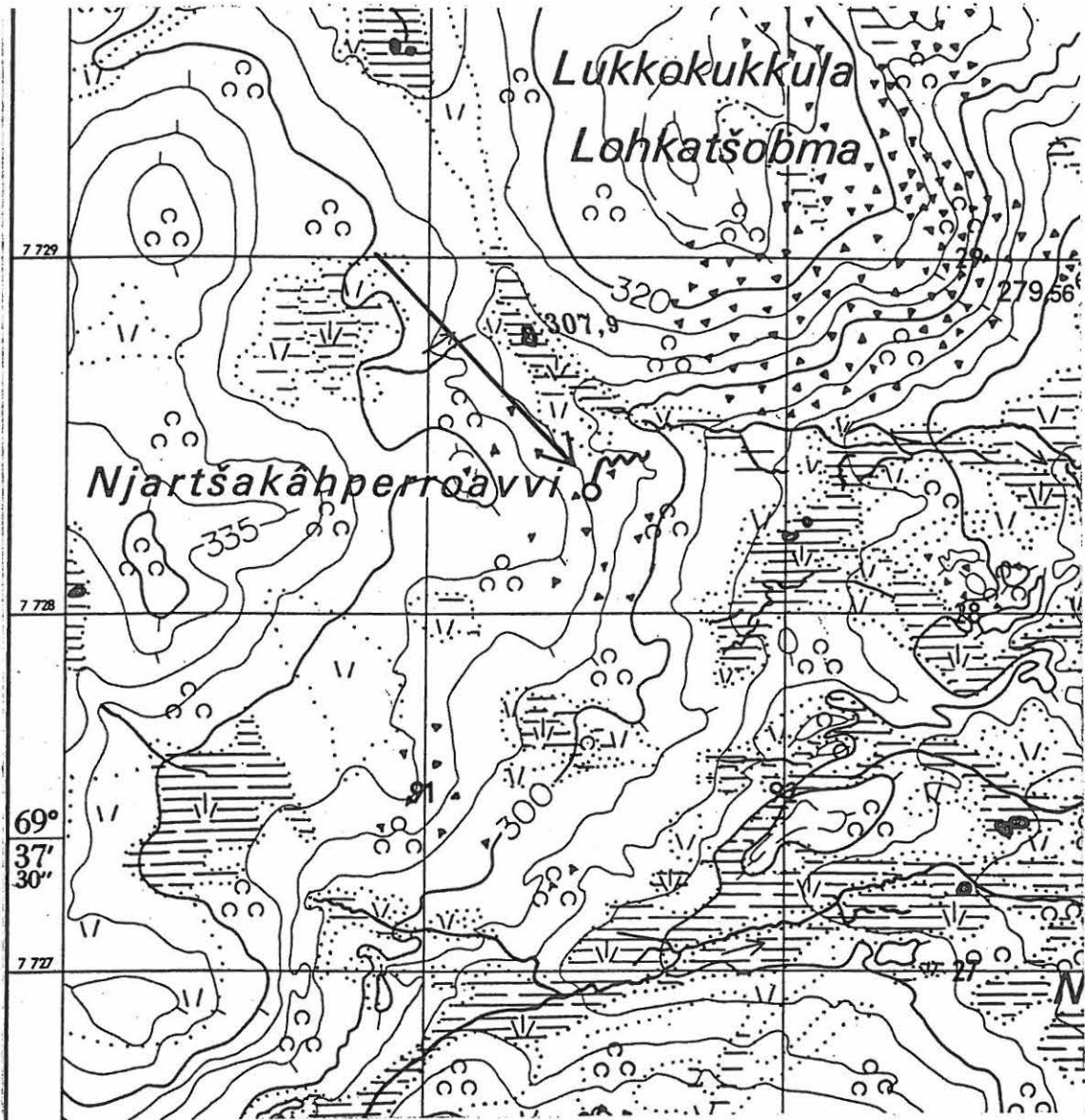
Kohde tarkastettu: 20.6.1999

Peruskarttaote

Kohde sijaitsee Kevon luonnonpuistossa Njárčáhperroavvi (Njartšakâhperroavvi) -tunturin itäisivulla. Erillisestä, melko pienialaisesta rakkakivikosta löytyi yksinäinen purnu. Kivikko sijaitsee loivapiirteisen laaksosen rinteessä vastapäätä Lohkkačopma (Lohkkatšobma)-tunturia. Itään päin aukeavat Kevojokeen laskevat suot. Suot ovat porojen kevätlaitumia ja läheisissä kuruissa poro vasoo. Alue on entistä puurajaa, josta tunturimittarit tuhonneet puuston 1960-luvulla. Aluskasvillisuuskin on vähäistä: varvikkoa ja jäkälää.

Purnu on keskikokoinen: 95 senttiä pitkä, 85 senttiä leveä ja 50 senttiä syvä. Purnun kohdalta on poistettu kivet, pienimpiä lukuun ottamatta. Se on koostettu keskikokoisista kivistä suuremman kiven kylkeen. Seinämiä on lisäksi korotettu latomalla matalaa muuria kuopan ympärille. Seinämän laella on laakeita, mahdollisesti kattamiseen käytettyjä kiviä. Pohjan muoto on epämääräisen kulmikas, lähinnä kuusikulmiota muistuttava. Pohjalla kasvaa vahva kerros, poikkeuksellisen rehevää jäkälää ja sammalta.

PERUSKARTTAOTE 1:20 000

Utsjoki Paistunturin erämaa 30

Kohteen nimi: Mádjjohlohkkačopma

Muinaisjäännöstyyppi ja määrä: kvartsilöytöpaikka 1

Rauhoitusluokka: 2

Peruskartta: 3914 10 UHTSASKAIDDAŠ

Koordinaatit: x = 7730 94, y = 491 14, z = n. 312 m mpy

Suunta ja etäisyys kirkosta tms: n. 24,5 km Utsjoen kirkosta etelälounaaseen

Maastokiintopisteet: Gottetvárrin (Kottehvarrin) laki $233^{\circ}/360^{\circ}$, Guivin (Kuivin) laki $242^{\circ}/360^{\circ}$ ja Guovdaoivin (Kuovdaoivin) laki $250^{\circ}/360^{\circ}$

Hoito ja kunto: A 1, B 1, C 7, D -, E 1, F 1, G -

Maanomistaja: Valtio/Metsähallitus, Ylä-Lapin luonnonhoitoalue, puhelin: 0205 647701, osoite: PL 36, 99801 IVALO

Aiemmat tiedot: -

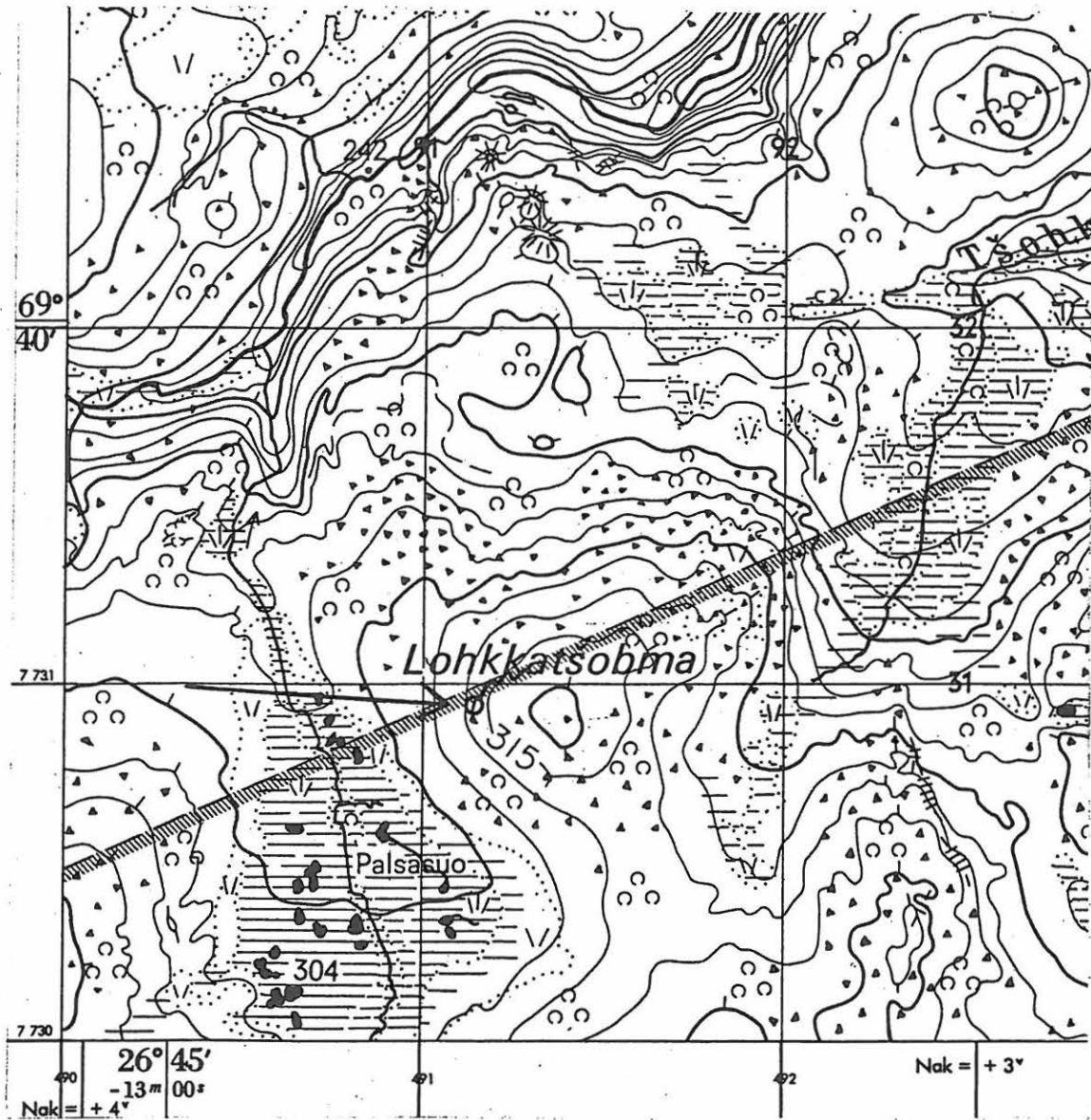
Kohde tarkastettu: 20.6.1999

Löydöt: koverateräinen kvartsiesine 1, kvartsi-iskos 2

Peruskarttaote

Kohde sijaitsee Lohkkačopman (Lohkkašobman) pohjoispuoleisen lakial^ueen länsirinteellä, Kevon luonnonpuistossa. Paikka on hyvin karu: viettävää, kivikkoista paljakkaa, jossa hieman jäkäliä, matalaa mustikkaa, variksenmarjaa ja puolukkaa. Paikka on tuulinen ja sieltä on loistavat näköalat lounaassa aukeavalle suurelle palsasuolle, jossa porot laiduntavat, sekä naapuritunturien rinteille. Löytökohdassa maanpinta on rikkoutunut noin 20 x 15 senttimetrin alueelta, ja tässä kohdassa oli paljastunut kahden iskoksen ja yhden esineen joukko. Muita iskoksia ei ollut näkyvillä, mutta lähiympäristössä oli hajanaisesti muutamia murskatun oloisia, suurempia kvartsikappaleita. Ne olivat noin ½ nyrkin kokoisia. Paikalla ei ole mitään muita asuinpaikkaan viittaavia merkkejä, joten paikkaa voisi ajatella ennemminkin tarkkailu- tai työpajapaikaksi, jossa on huollettu varusteita riistan liikkeitä tarkkaillen tai kumppaneita odotettaessa.

PERUSKARTTAOTE 1:20 000

Utsjoki Paistunturin erämaa 31

Kohteen nimi: Lohkkačomajeakkeája

Muinaisjäännöstyyppe ja määrä: kehäliesiä 4 ja kodanpohja 1

Rauhoitusluokka: 2

Peruskartta: 3914 10 UHTSASKAIDDAŠ

Koordinaatit: x = 7731 50-73, y = 490 51-59, z = n. 263-281 m mpy

Suunta ja etäisyys kirkosta tms: n. 24 km Utsjoen kirkosta etelälounaaseen

Hoito ja kunto: A 1, B 1, C 7, D -, E 5, F 1, G -

Maanomistaja: Valtio/Metsähallitus, Ylä-Lapin luonnonhoitoalue, puhelin: 0205 647701, osoite: PL 36, 99801 IVALO

Aiemmat tiedot: Lassi Saressalo mainitsee kohteen pro gradu -tutkielmassaan Talvadaoksen kylän etnohistoriallinen kehitys. Etnologinen tutkimus tenonsaamelaisen kylän elinkeinomuutoksesta. Turun yliopiston kulttuurien tutkimuksen laitoksen folkloristiikan tutkimuksia 1. Turku 1982.

Kohde tarkastettu: 20.6.1999

Peruskarttaote

Lohkkačopman (Lohkkačsobman) lounaispuoliselta palsasuolta laskee pohjoiseen Mádjijohkaan (Madjohkaan) puro, joka pohjoisemman laen kohdalla, juuri ennen Mádjijokea painuu melko syvään kuruun. Puron itärannalla on kymmenisen metriä leveä, useamman sata metriä pitkä, vihreä kenttäalue, jossa kasvaa laikuittain korkeahkoa koivua. Aluskasvillisuus on pääosin heinää, mutta myös hyvin rehevää mustikkaa, kosteammassa kohdissa hillaa sekä sammalta ja paikoin katajaa. Puron lähdesuo on hillasuo ja hyvä porolaidun. Lisäksi seutu kuuluu Dálvađaksen kylän perinteisiin riekostusalueisiin. Alueen vilkkaasta käytöstä kertovat myös purolaaksosesta löytyneet kehäliedet ja kodanpohja. Alue on Kevon luonnonpuistossa.

Ylimpänä, aivan purolaakson syvemmän kohdan yläreunalla ovat kehäliedet 1 ja 2. Liesi 1 on 70 senttiä pitkä ja 50 senttiä leveä. Se on tyypillinen suorakaiteen muotoinen kotaliesi eli árran, jonka kasvillisuus on jo melkein kokonaan kätkenyt. Kehäliesi 2 on 30 metriä liedestä yksi alavirtaan. Se on pyöreähkö ja halkaisijaltaan noin 80 senttiä. Liesi 2 ei ole yhtä umpeen kasvanut kuin liesi 1, mutta siinä kasvava noin 60 senttiä korkea kataja kertoo, ettei sekään ihan uusi ole. Liesi on kuitenkin väliaikaisen oloinen

eikä välttämättä kodan liesi.

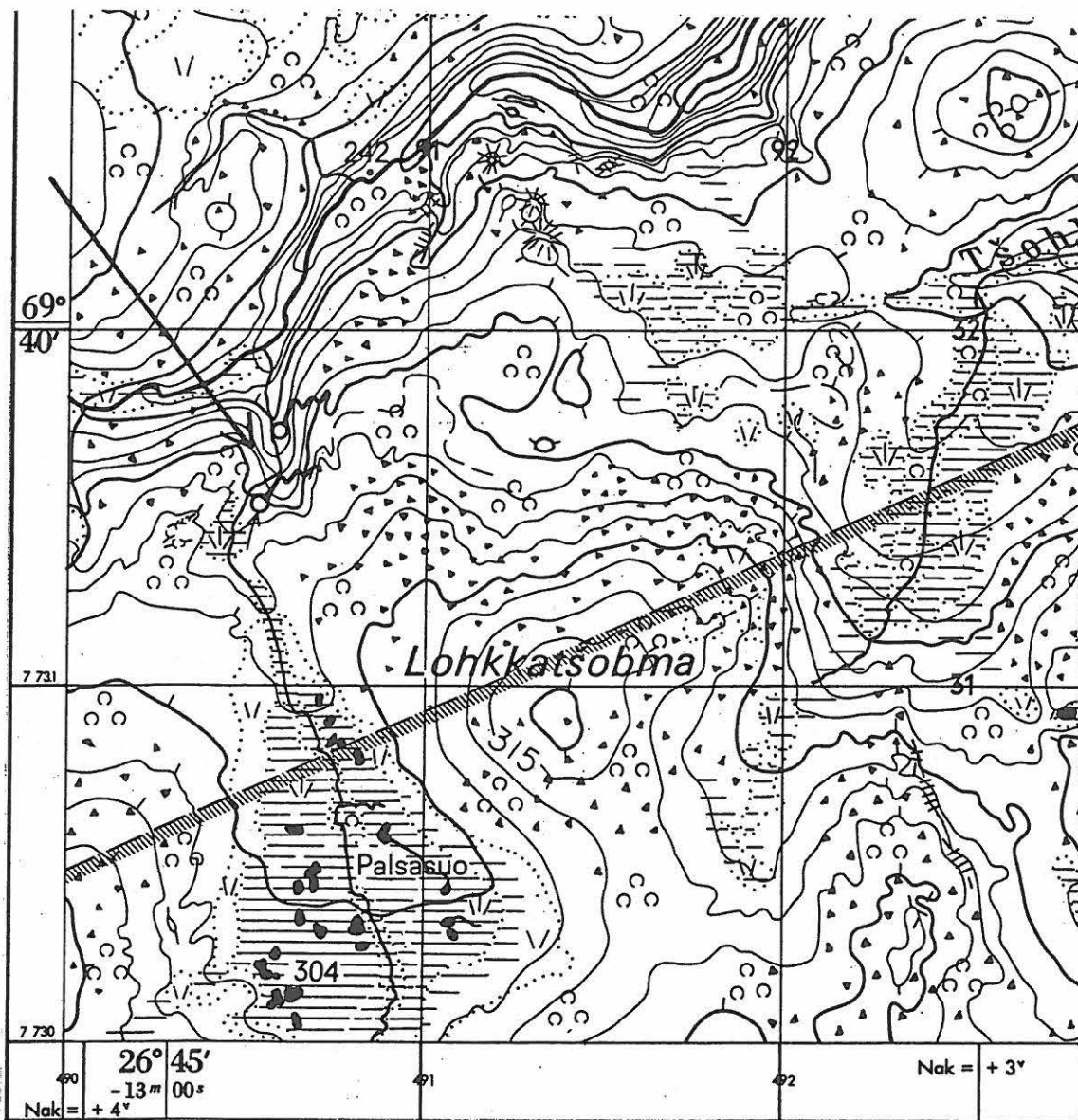
Noin 150 metriä kehäliedestä kaksi alajuoksulle päin on kehäliesi kolme. Se on täysin umpeen kasvanut, mutta erottuu massiivisena kohoumana. Se on tyypillinen suorakaitainen kotaliesi, árran, jonka pituus on metrin ja leveys 90 senttiä. Lyhyempi sivu on jolle päin. Noin 20 metriä kehäliedestä kolme alajuoksulle päin on vielä yksi kehäliesi. Tämä liesi 4 on selvästi nuorempi ja väliaikaisen oloinen. Muodoltaan se on pyöreähkö ja halkaisijaltaan noin 80 senttiä.

Kehäliesi neljä sijaitsee tasaisella aukealla, jonka keskellä on osin maaton kodanpohja. Kodanpohja on muodoltaan pyörästynyt nelikulmio. Sen ulkomitat ovat 2,7 x 2,7 metriä. Kodan kantavat rakenteet ovat niin sanotut korvakot eli bealljit, näistä vielä ainakin yksi pari on tunnistettavissa. Ne on tehty aisatusta eli kuorimaraudalla osin kuoritusta, luonnonvääristä tunturikoivusta. Kodan jäänteistä on sen sortumisen jälkeen oviaukon kohdalle rakennettu merkillinen tila, joka lienee ollut hilla- tai kalasäilönä. Ainakin tässä vaiheessa rakentamisessa käytetty kaupan nauvoja. Tämän rakenteen lisäksi kodasta ei ole juuri muuta kuin seinävallit jäljellä.

Saressalo käsittelee kirjassaan Talvadaksen kylän etnohistoriallinen kehitys myös kylän riekonpyyntiä. Tässä yhteydessä hän esittää myös kartan, johon on summittaisesti, informanttien tietojen mukaan merkitty kylän riekostuskodat. Juuri Lohkkačopman vieheiselle suolle on merkitty yksi, ja onkin luontevaa olettaa, että kyseessä on sama kota. Näin ollen kodan omistajana on ollut Dálvadaksen kylän Katekeettojen perhe. Kirjan aineistot on kerätty 1960-luvulla, jolloin nämä riekostuspaikat olivat jo jääneet käytöstä, joten kodanpohja ajoittunee aikaan ennen toista maailmansotaa. Seudulla on myös muita riekostuskodanpohjia.

PERUSKARTTAOTE 1:20 000

Utsjoki Paistunturin erämaa 32

Kohteen nimi: Lukkokukkulanlampi

Muinaisjäännöstyyppi ja määrä: purnuja 2

Rauhoitusluokka: 2

Peruskartta: 3913 12 VUOGOJAVRI

Koordinaatit: x = 7728 89-90, y = 492 64-76, z = n. 280-285 m mpy

Suunta ja etäisyys kirkosta tms: n. 26 km Utsjoen kirkosta etelälounaaseen

Hoito ja kunto: A 1, B 1, C 7, D -, E 5, F 1, G -

Maanomistaja: Valtio/Metsähallitus, Ylä-Lapin luonnonhoitoalue, puhelin: 0205 647701,

osoite: PL 36, 99801 IVALO

Aiemmat tiedot: -

Kohde tarkastettu: 22.6.1999

Peruskarttaote

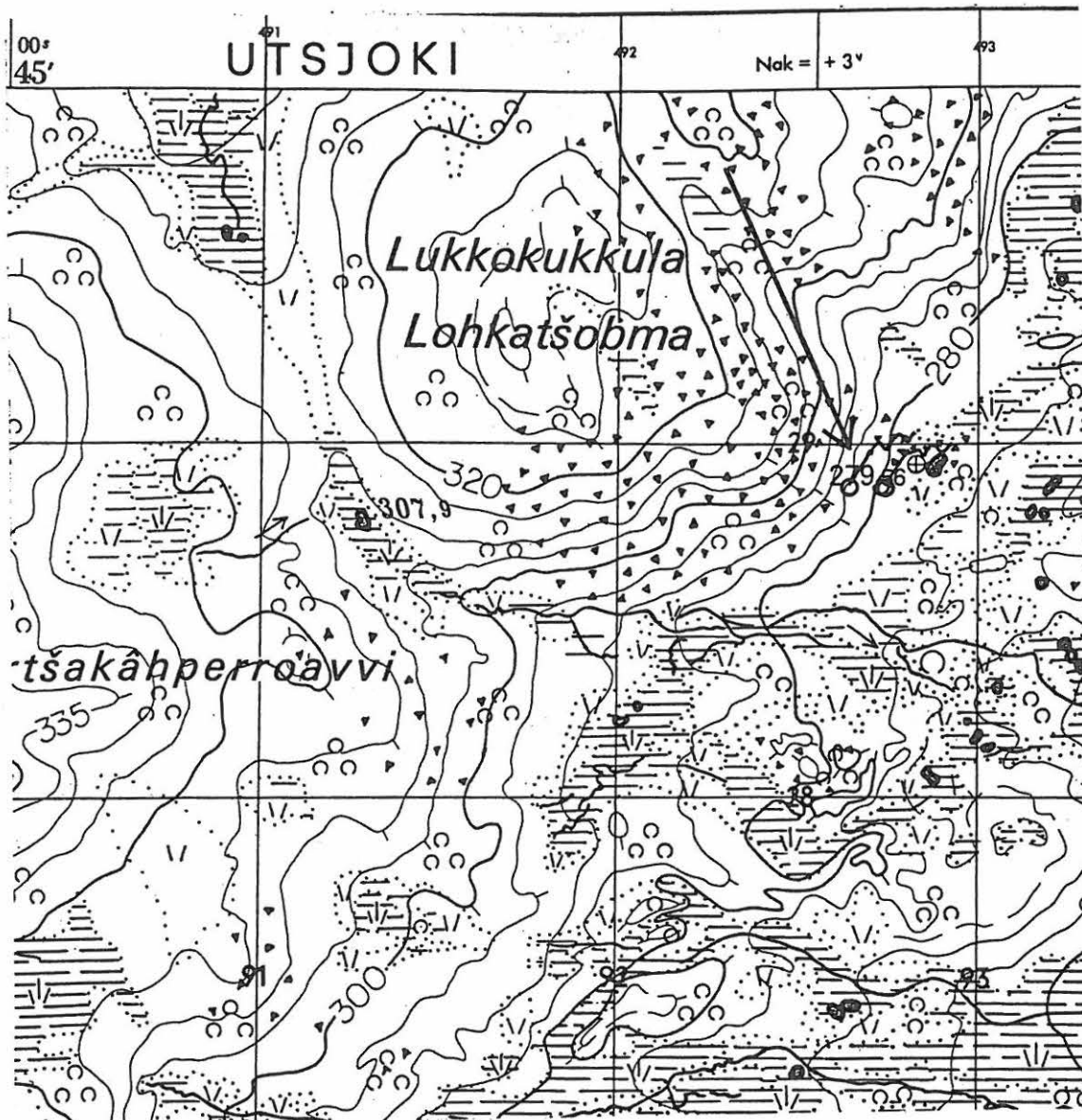
Kohde sijaitsee entisessä puurajassa, nykyisessä paljakassa, mosaiikkimaisen suoalueen reunamilla, Lohkkačopman eli Lukkokukkulan itärinteeseen tyvellä. Alue on Kevon luonnonpuistoa. Tunturimittarin tuhoamien koivujen rankojen lisäksi alueella kasvaa katajaa, variksenmarjaa, jäkälää ja paikoin mustikkaa. Kohde on helpoimmin paikallistettavissa Lukkokukkulan itäpuolisen lammen avulla, jossa on korkeuskiintopiste: x = 7728, 95, y = 492,83, z = 279,56 m mpy eli noin 12 metriä lammen rannasta suuntaan 300°/360°.

Korkeuskiintopisteestä noin 100 metriä suuntaan 230°/360° on yksinäinen purnu, purnu 1. Se on rakennettu pieneen rakkakivikkoon lähes tasaiselle maalle. Toinen maastokiintopiste on Suohppáščopman (Suohppaštšobman) laki suunnassa 177°/360°. Kivet on poistettu maata myöten pois, minkä lisäksi osan seinämästä muodostaa kaksi suurempaa kiveä. Purnu on muodoltaan suorakaide. Pituutta on metri, leveyttä 55 senttiä ja syvyyttä 40-50 senttiä. Pohjalla kasvaa rehevää sammalta, jäkälää, heinää, mustikkaa ja horsmaa. Pohjalla on myös paksuhko, vanhan näköinen keppi, jonka funktio on epäselvä.

Purnu 2 on 115 metriä purnusta 1 suuntaan 280°/360°. Se sijaitsee alarinteellä suuren

rakkakivikon alareunassa helposti saavutettavilla. Tila on koostettu pienempien kivien avulla suurten kivien viereen. Reunalle on ladottu joitakin korotuskiviä. Katteeksi soveltuvat laakakivet on viskely alarinteen puolelle. Niiden alapinnoillakin kasvaa jo jäkälää. Pohjalla on muutamia pienempiä kiviä sekä paksu sammalmatto. Purnu on metrin pitkä ja 60 senttiä leveä. Syvyyttä on 65 senttiä. Muodoltaan se on suorakaide, jonka toinen pääty on vinossa. Kohteen maastokiintopisteet ovat Lukkokukkulan lammen korkeuskiintopiste $81^{\circ}/360^{\circ}$ ja Suohppáščopman (Suohppaštšobman) laki $180^{\circ}/360^{\circ}$.

PERUSKARTTAOTE 1:20 000

Utsjoki Paistunturin erämaa 33

Kohteen nimi: Njárčagahperroavvi (Njartšakâhperroavvi) 2

Muinaisjäännöstyyppi ja määrä: säilytystila 1 ja purnu 1

Rauhoitusluokka: 2

Peruskartta: 3913 12 VUOGOJAVRI

Koordinaatit: x = 7727 89-90, y = 491 55-57, z = n. 300-302 m mpy

Suunta ja etäisyys kirkosta tms: n. 28 km Utsjoen kirkosta etelälounaaseen

Hoito ja kunto: A 1, B 1, C 7, D -, E 5, F 1, G -

Maanomistaja: Valtio/Metsähallitus, Ylä-Lapin luonnonhoitoalue, puhelin: 0205 647701, osoite: PL 36, 99801 IVALO

Aiemmat tiedot: -

Kohde tarkastettu: 23.6.1999

Peruskarttaote

Kohde on Njárčagahperroavvin (Njartšagâhperroavvin) itärinteellä, Kevon luonnonpuistossa, jossa laaja, mutta hajanainen rakkakivikko. Kivikon reunasta on reilu 100 metriä alarinteen tasanteella olevalle suolle. Kivikkoa ei ole merkitty peruskartalle. Alue on ollut puurajaa ennen tunturimittarituoja, jotka hävittivät koivut alueelta 1960-luvulla. Nyt alue on paljakkaa. Kasvillisuutena ovat varvut, jäkälä ja sammal. Myös muutama yksinäinen suuri mänty sinnittelee rovan rinteellä. Paikka on monelta suunnalta tuulelle altis eli ihanteellinen säilytyspaikka.

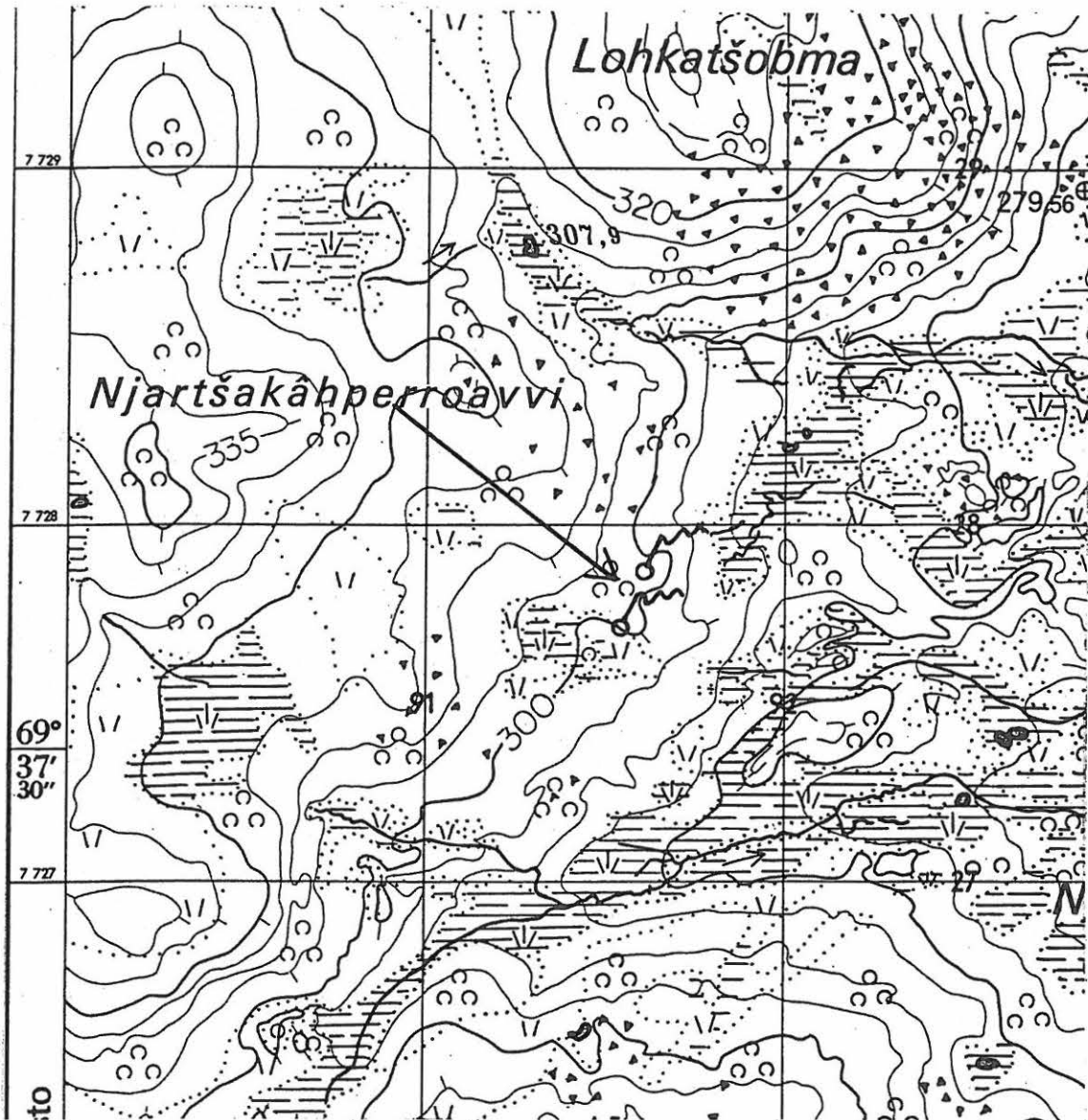
Kivikon alareunassa paikassa, joka on alakautta kivikkoa kulkematta saavutettavissa löytyi säilytystila, komero. Se on kolmen suuren kiven osin luontaisesti muodostama tila, jonka katoksi on asetettu isohko kivi ja jonka rakoja on tilkitty sovittelemalla pienempiä kiviä aukkoihin. Sisus on siistitty irtokivistä. Ympärillä on runsaasti kiviä, jotka on voitu latoa suuaukon tukkeeksi, vieressä on myös iso laakakivi. Valoa saava osa vehreän sammal- ja jäkälämaton peitossa. Tilan syvyys suulta peräkiveen on noin 75 senttiä, leveys suulta 60 senttiä, perältä 40-60 senttiä kohdasta riippuen. Korkeus on noin 55 senttiä. Kohteen maastokiintopisteet ovat Suohppáščopman (Suohppaštšobman) laki $160^{\circ}/360^{\circ}$ ja Sálteájan (Salteajan) suu Kevon toisella puolella $108^{\circ}/360^{\circ}$.

Tämä säilytystila vastaa täydellisesti Rolf Kjellströmin teoksessa Lappmarksmikroskop-Intensivinventering av kulturlämningar i Jokkmokksfjällen (Nordiska museet 1983) esittelemää muinaisjäännösryhmää "förvaringsutrymmen". Hänen määritelmänsä mukaan "Förvaringsutrymmen är - som framgår av namnet - sådana utrymmen som bedömts användas för förvaringsändamål." Lisätuntomerkkeinä Kjellström antaa, että säilytystilat ovat usein suuren kiven tai lohkareen yhteydessä. Toisinaan kohteet sijaitsevat kukkulan laella. Hän jakaa tyyppin kahdeksaan alaryhmään, joista tyyppi kolme vastaa lähinnä tätä kohdetta. Tyyppi kolme on muodostettu kahden suuren maakiven väliin siten, että reunat suljetaan kylmämuurauksella ja katetaan jotenkin. Kjellström viittaa myös säilytystilojen poikkeuksellisen korkeaan sijaintiin. (Vrt. kohteet 12 ja 36)

Noin 175 metriä säilytystilasta suuntaan $199^{\circ}/360^{\circ}$ on yksinäinen suuri purnu yksinäisellä rakkaläntillä. Se on muodostettu suuren maakiven rinnalle pienempien kivien avulla. Reunaa on korotettu kivillä siten, että purnu muistuttaa kauempaa pientä pronssikautista röykkiöhautaa. Seinämän päällä on lisäksi laakakiviä, joita on voitu käyttää purnun kattamiseen. Muutama kivi on vierinyt seinämältä pohjalle, jossa kasvaa rehevää jäkälää, sammalta ja variksenmarjaa. Tilan leveys on 80 senttiä ja pituus 135 senttiä. Syvyys on 60 senttiä. Muoto on epämääräinen. Maastokiintopisteet ovat Suohppáščopman (Suohppaštšobman) laki $153^{\circ}/360^{\circ}$ ja Sálteájan (Salteajan) suu Kevon toisella puolella $104^{\circ}/360^{\circ}$.

PERUSKARTTAOTE 1:20 000

Utsjoki Paistunturin erämaa 34

Kohteen nimi: Njárčagahperroavvi (Njartšakâhperroavvi) 3

Muinaisjäännöstyyppi ja määrä: kuoppa 1

Rauhoitusluokka: 2

Peruskartta: 3913 12 VUOGOJAVRI

Koordinaatit: x = 7726 77, y = 490 64, z = n. 305 m mpy

Suunta ja etäisyys kirkosta tms: n. 29 km Utsjoen kirkosta etelälounaaseen

Maastokiinto pisteet: Stuorraroadján (Stuorraroadjan) laki 225°/360° ja Suohppáš_opman (Suohppáššobman) laki 105°/360°

Hoito ja kunto: A 1, B 1, C 7, D -, E 5, F 1, G -

Maanomistaja: Valtio/Metsähallitus, Ylä-Lapin luonnonhoitoalue, puhelin: 0205 647701,

osoite: PL 36, 99801 IVALO

Aiemmat tiedot: -

Kohde tarkastettu: 23.6.1999

Kairanäytepiirrokset vallista ja pohjalta

Peruskarttaote

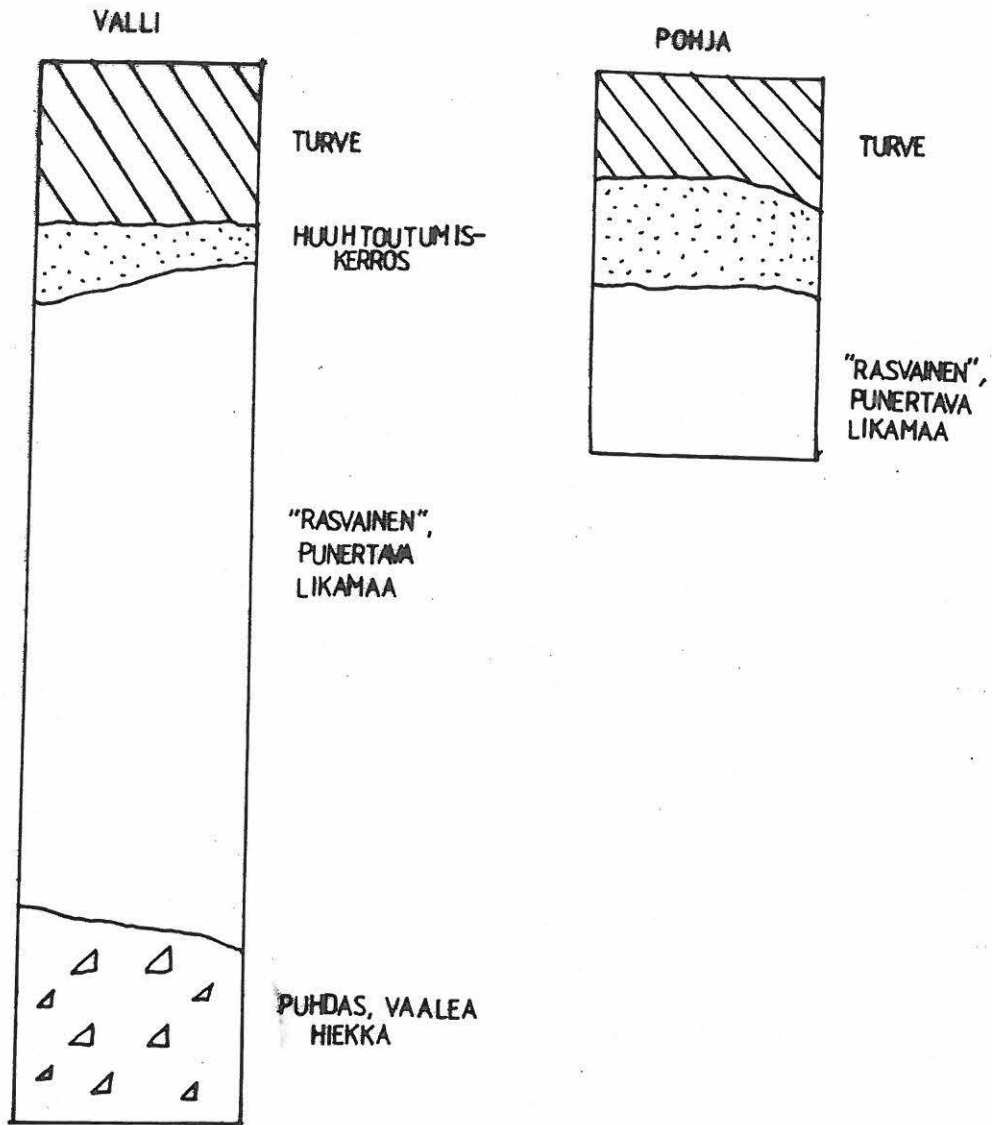
Yksityiskohtakartta

Kohde sijaitsee Njárčagahperroavvin (Njartšagâhperroavvin) laakealla kaakkoiskyljellä Rihtojávrin (Rihtojavrin) pohjoispuolella, Kevon luonnonpuistossa. Alueella on aikaisemmin kasvanut harvaa tunturikoivikko, mutta tunturimittarituhot 1960-luvulla ovat tappaneet suurimman osan niistä. Aluskasvillisuutena on variksenmarjaa, jäkäliä, vaivaiskoivua ja mustikkaa. Paikalta on loistava näköala useamman kilometrin matkalle rinteiden alla aukeavalle suolle ja vastapäisen tunturin eli Suohppáščopman (Suohppáššobman) rinteelle.

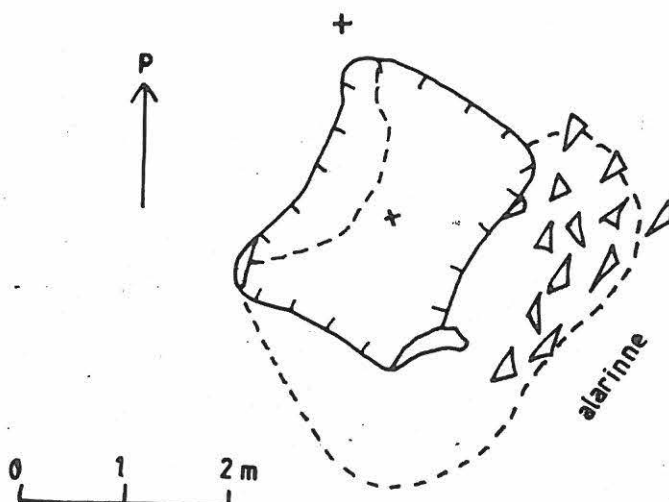
Laakealla rinteellä on yht' äkkiä suuri, pyöristyneen suorakaiteen muotoinen kuoppa. Se on rinteiden suuntaan 3 metriä pitkä ja rinteiden suuntaa vasten 2 metriä leveä. Syvyyttä kuopalla on 50-60 senttiä kohdasta riippuen. Alarinteiden puolella on selvä valli. Kuopan pohja ja valli ovat hyvin kivisiä, valli osin jopa pelkkää kiveä. Ylärinteiden puolelta kuopan reuna jonkin verran valunut kuopan pohjalle. Sekä kuopan pohjassa että vallissa on selvä podsolikerros, muttei kaksoispodsolia (ks. kairanäytepiirrokset). Vallin maa

tuntui omituisen rasvaiselta ja vaikutti punertavaksi värjäytyneeltä. Hiiltä maanäytteessä ei ollut. Kuoppa tuo mieleen kohteet 5 ja 48.

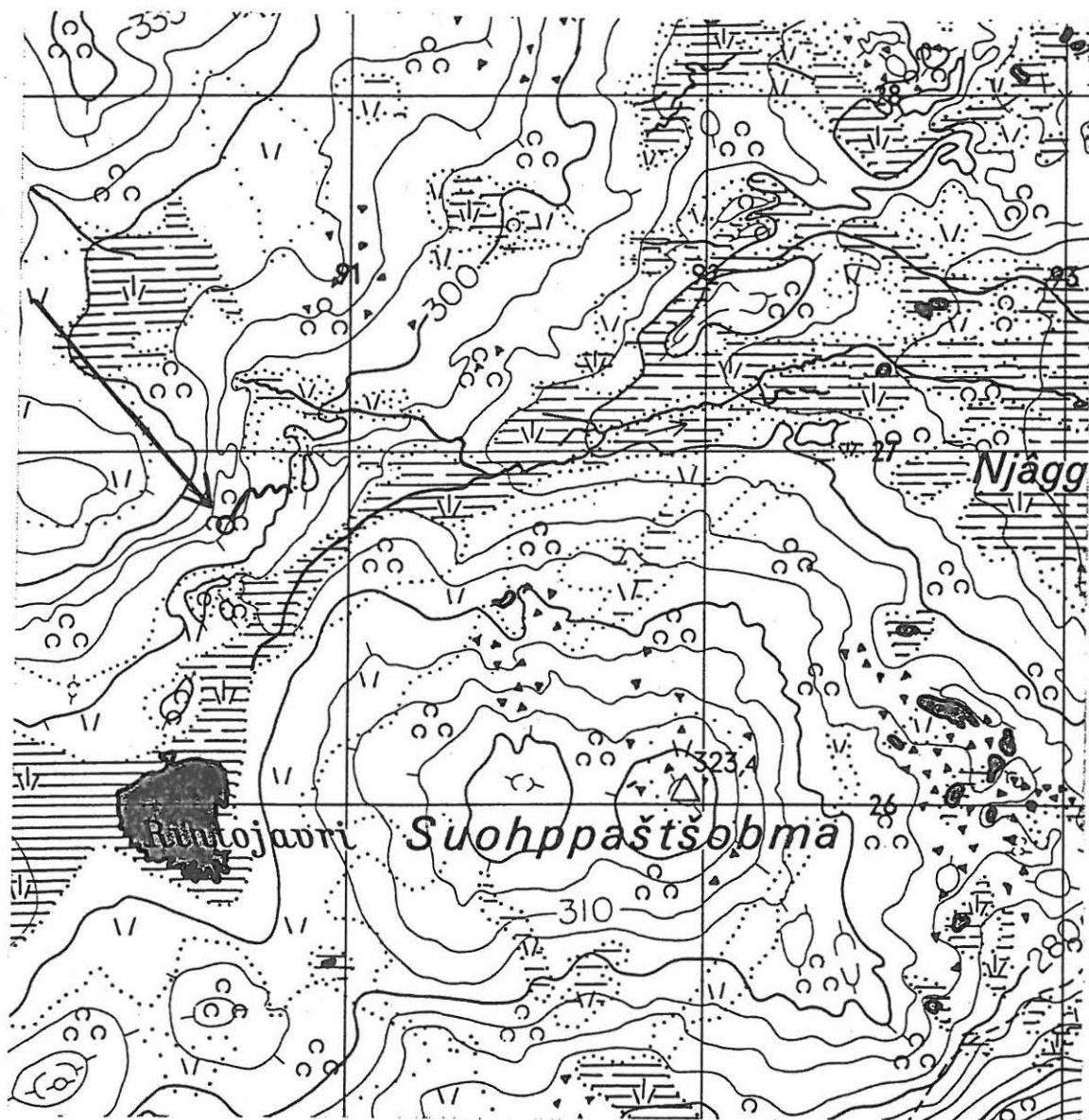
KAIRANÄYTEPIIRROS 1:1

YKSITYISKOHTAKARTTA (kairanäytteet otettu ristillä merkityistä kohdista)

PERUSKARTTAOTE 1:20 000

Utsjoki Paistunturin erämaa 35

Kohteen nimi: Gabbavárečopma (Kábbavaretšobma)

Muinaisjäänöstyyppi ja määrä: kynnellinen liesi

Rauhoitusluokka: 2

Peruskartta: 3913 09 KODDEHVARRI

Koordinaatit: x = 7727 65, y = 487 17, z = n. 345 m mpy

Suunta ja etäisyys kirkosta tms: n. 34 km Utsjoen kylästä etelälounaaseen

Suunnat maastokiintopisteisiin: Gottetvárrin (Kottehvarrin) laki 278°/360, Stuorraroadjá (Stuorraroadjan) laki 211°/360°

Hoito ja kunto: A 1, B 1, C 7, D -, E 5, F 1, G -

Maanomistaja: Valtio/Metsähallitus, Ylä-Lapin luonnonhoitoalue, puhelin: 0205 647701, osoite: PL 36, 99801 IVALO

Aiemmat tiedot: -

Kohde tarkastettu: 23.6.1999

Peruskarttaote

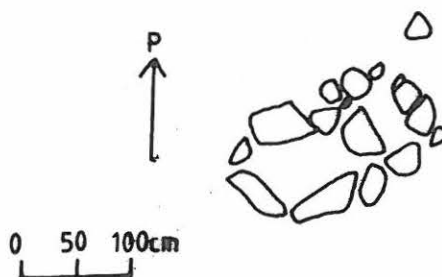
Yksityiskohtakartta

Kohde sijaitsee Kevon luonnonpuistossa, Gabbavárečopman kahden laen välisessä puronuomalaaksoosessa, tunturin paljakkaja-alueella, loivassa rinteessä. Lieden ympärillä maasto on tasaista ja kivetöntä, toisin kuin ympäristössä, jossa on melko kivistä. Lieden vieressä on aiemmin virrannut pieni puro, mutta ilmeisesti muuttuneet puustolosuhteet eli 1960-luvun tunturimittarituhot, ovat kuivattaneet puron. Purouoma ja sitä ympäröivä rehevämpi kasvillisuus ovat vielä selvästi näkyvissä. Ennen puustotuhoakin paikka on ollut aivan ylimpien yksittäisten tunturikoivujen korkeudella. Paikalla on hyvin vähän suojaa säitä vastaan. Nykyisin lähin vesistö eli lähikurun pohjan suolammet, ovat noin 300 metriä kohteesta länteen. Tämän hetkinen ympäristö on karua paljakkaa: variksenmarjaa, vaivaiskoivua ja loppuun kaluttua jäkälää sekä purouoman ympärillä hieman matalia pajuja. Itse liedessä ja sen ympärillä poikkeuksellisesti puolukkaa ja sammalta.

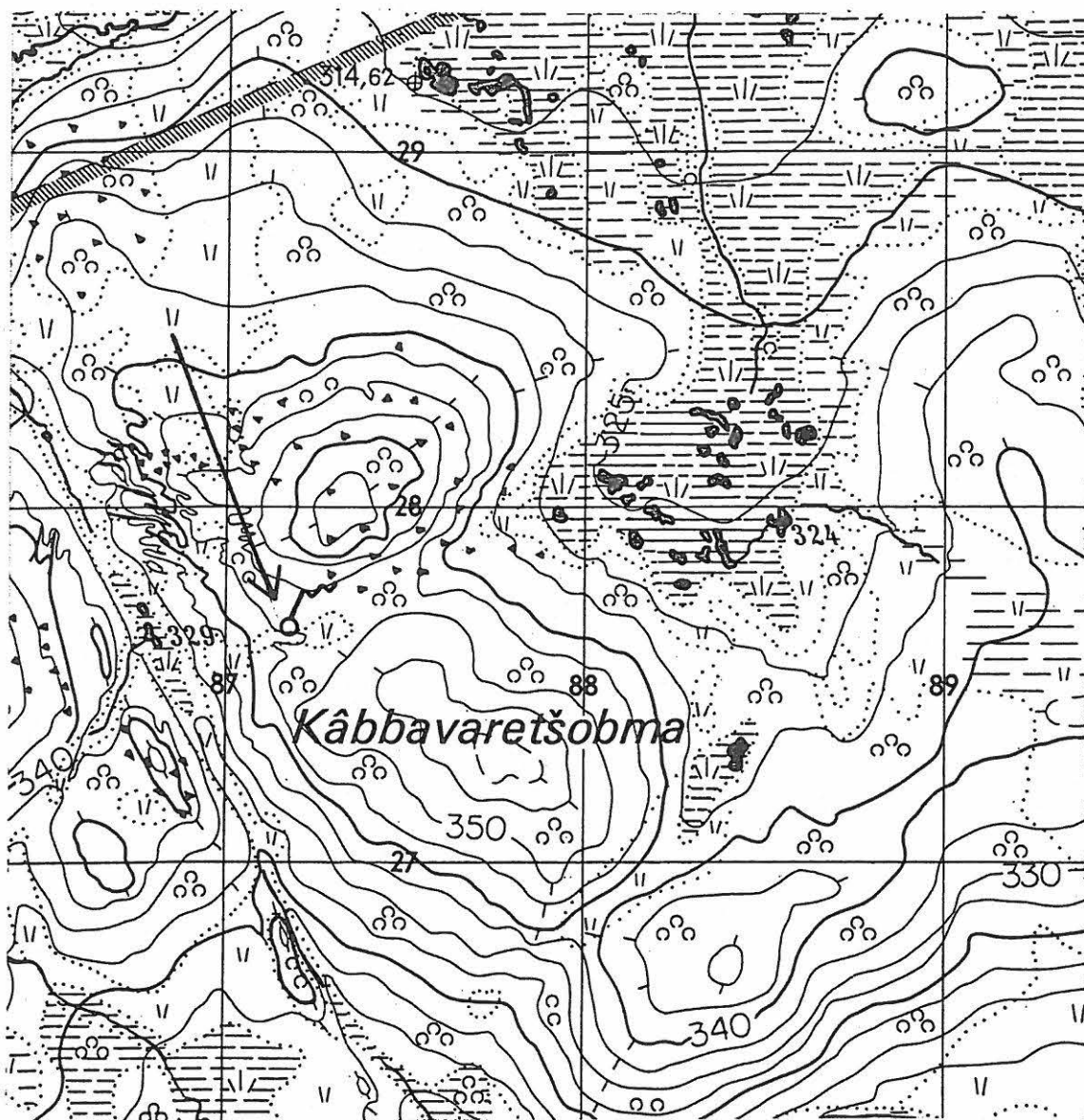
Kynnellinen liesi on muodostettu melko tasakokoisista pyöreäähköistä kivistä, mutta

kynnet eli lieden kulmista muinaiselle ovelle suuntautuvat kivijonot, pitkulaisista kivistä. Tulisija on osin kasvillisuuden peitossa, mutta erottuu selvänä kohoumana, samoin kuin kynsien välinen alue, joka ikäänkuin vaakatasoon korotettu. Maa liedessä hyvin nokista ja "likaista". Tulisija on ulkopuolelta 90 senttiä pitkä ja 90 senttiä leveä. Vastaavat mitat sisäpuolella ovat 60 x 40 cm. Kynsien pituus on 110 cm sekä oviaukon leveys 120 cm. Oviaukko avautuu purolle päin eli lounaaseen. Paikalta on hyvät näköyhteydet luode-kaakko suuntaiseen kuruun, jota pitkin porot siirtyvät ruokailualueilta toisille.

YKSITYISKOHTAKARTTA

PERUSKARTTAOTE 1:20 000

Utsjoki Paistunturin erämaa 36

Kohteen nimi: Gottetvárri (Koddetvarri) 1

Muinaisjäännöstyypin ja määrän: purnuja 2 ja säilytystila 1

Rauhoitusluokka: 2

Peruskartta: 3913 09 KODDEHVARRI

Koordinaatit: $x = 7728\ 43-63$, $y = 485\ 50-67$, $z = n.\ 350-356\ m\ mpy$

Suunta ja etäisyys kirkosta tms: n. 29 km Utsjoen kirkosta lounaaseen

Hoito ja kunto: A 1, B 1, C 7, D -, E 5, F 1, G -

Maanomistaja: Valtio/Metsähallitus, Ylä-Lapin luonnonhoitoalue, puhelin: 0205 647701,

osoite: PL 36, 99801 IVALO

Aiemmat tiedot: -

Kohde tarkastettu: 25.6.1999

Peruskarttaote

Yleiskartta

Kohde sijaitsee Gottetvárrin (Koddehvarrin) itäpuolella rinteiden tasaisella kielekkeellä, Njunášilla, Kevon luonnonpuiston alueella. Tasanne on kauttaaltaan kivistä, paikoin lohkeillutta kiintokalliota. Alueella kasvaa siellä täällä yksinäisiä tunturikoivuja, variksenmarjaa, jäkälää, vaivaiskoivua ja harvinaisena puolukkaa. Paikka on hyvin tuulinen joka suuntaan. Njunášin alapuolella sijaitsee Roavvebokájan (Roavvepokajan) lato-
mus- ja liesikohde (kohde 4 (85)). Kielekkeen halkoo Kevon luonnonpuiston vanha raja, joka on merkitty maastoon puuviitoin ja kivilatomuksin. Yksi rajalatomus, kaksi pystyyn tuettua kivilaakaa, on myös Njunášin keskellä kivikkoalueella ($x = 7728\ 56$, $y = 485\ 69$, $y = n.\ 352\ m\ mpy$).

Purnu 1 sijaitsee edellä mainitusta rajamerkistä 225 metriä suuntaan $231^\circ/360^\circ$ ($x = 7728\ 43$, $y = 485\ 55$, $z = n.\ 356\ m\ mpy$). Se on taidokkaasti latomalla muodostettu vi-
noneliön muotoinen tila. Pituus on 115 senttiä, leveys vaihtelee 90-125 sentin välillä. Syvyyttä on 80 senttiä. Tiiviiseen rakkaläikkään kaivettua purnua ei ole kohotettu reu-
navallilla, joten se on vaikea havaita kauempaa. Reunalla on vain muutamia laakakiviä. Yksittäisiä kiviä on sortunut purnun pohjalle, jossa kasvaa rehevää sammalta ja jäkä-
lää. Kivikkoalueen reunaan on purnulta vain noin 20 metrin matka. Suunnat maasto-

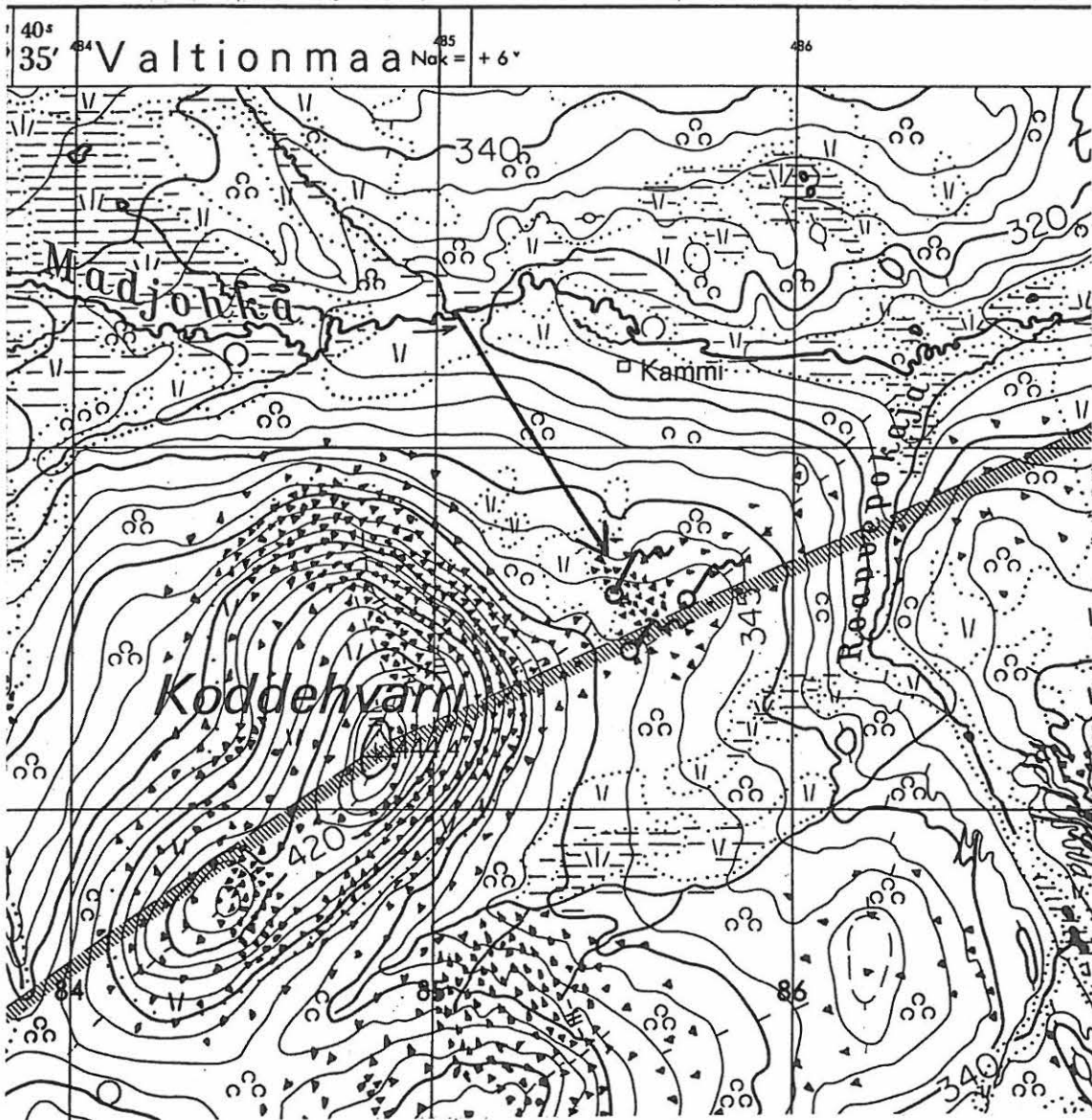
kiintopisteisiin ovat Gottetvårrin (Koddehvarrin) laki $240^{\circ}/360^{\circ}$ ja Gáimmioaivin (Kaimmioaivin) laki $290^{\circ}/360^{\circ}$.

Noin 60 metriä rajamerkistä suuntaan $354^{\circ}/360^{\circ}$ sijaitsee purnu 2 ($x = 7728\ 59$, $y = 485\ 67$, $y = n.$ $352\ m\ mpy$). Se on erittäin suuri, mutta suhteessa muuhun kokoon matala, itä-länsisuuntainen suorakaide. Purnun pituus on 180 senttiä, leveys 120 senttiä ja syvyys 65 senttiä. Tilan seinämät rakentuvat osin suurista maakivistä. Seinämän päällä on laakeita, mahdollisia peitinkiviä. Osa seinämästä on sortunut purnuun. Purnun pohjalla kasvaa rehevä sammal-, jäkälä- ja variksenmarjamatto. Suunnat maastokiintopisteisiin: Gottetvårrin laki $233^{\circ}/360^{\circ}$ ja Gáimmioaivin laki $287^{\circ}/360^{\circ}$.

Noin 200 metriä rajamerkistä suuntaan $287^{\circ}/369^{\circ}$ eli aivan kivikkoalueen reunassa sijaitsee säilytystila ($x = 7728\ 63$, $y = 485\ 50$ $z = n.$ $350\ m\ mpy$). Se on muodostettu suureen kiintokallion kiilamaiseen halkeamaan latomalla sen katteeksi laakakivistä katto, joka nyttemmin osin sortunut. Tämä kattolatomus erottuu lännestä katsoen röykkiömäisenä, reilun metrin levyisenä kasana kallion päällä. Säilytystila itse avautuu koilliseen. Tilan syvyys suulta perään on 170 senttiä, suuaukon leveys on 150 senttiä ja korkeus on ollut arviolta 70 senttiä. Tila kapenee perää kohti ja ylöspäin kiilamaisesti. Tilan pohjalla katosta pudonneiden kivien alla erottuu puuta (mäntyä?), joka saattaa olla jonkinlainen sisärakenne tai sen osa. Pohjalla on myös siellä täällä rehevää sammalta. Suunnat maastokiintopisteisiin: Gottetvårrin laki $220^{\circ}/360^{\circ}$ ja Gáimmioaivin $287^{\circ}/360^{\circ}$.

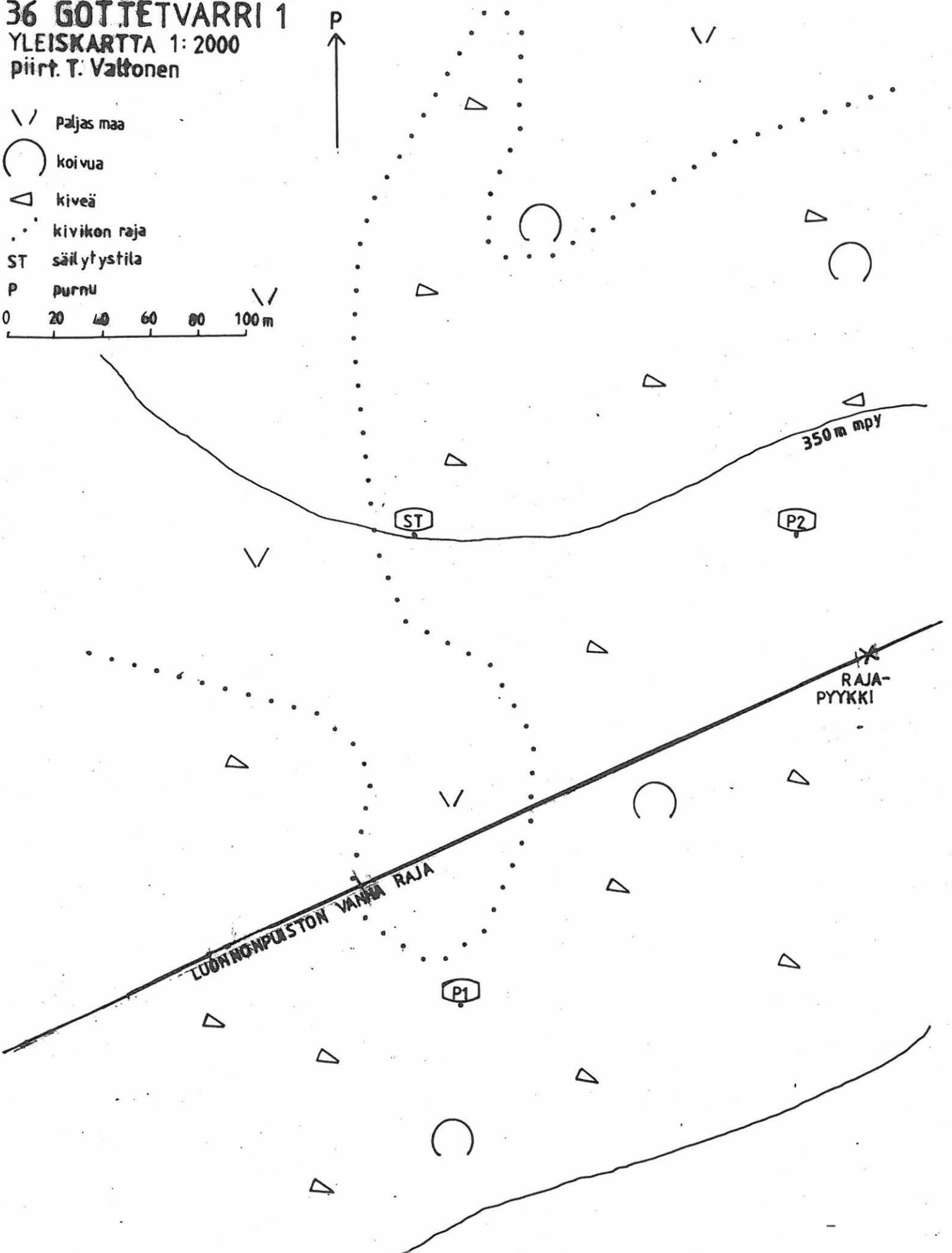
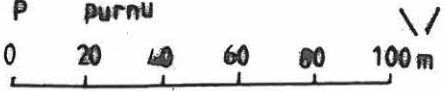
Tämä säilytystila vastaa hyvin Rolf Kjellströmin teoksessa Lappmarksmikroskop - Intensivinventering av kulturlämningar i Jokkmokksfjällen (Nordiska museet 1983) esittelemää muinaisjäännösryhmää "förvaringsutrymmen". Hänen määritelmänsä mukaan "Förvaringsutrymmen är - som framgår av namnet - sådana utrymmen som bedömts använda för förvaringsändamål." Lisätuntomerkkeinä Kjellström antaa, että säilytystilat ovat usein suuren kiven tai lohkareen yhteydessä. Toisinaan kohteet sijaitsevat kukkulan laella. Hän jakaa tyyppin kahdeksaan alaryhmään, joista tyyppi kuusi vastaa lähinnä tätä kohdetta. Tyyppi kuusi on muodostettu suuren maakiven halkeamaan siten, että reunat suljetaan sekä katetaan kylmämuurauksella ja/tai kivilaaioilla. Kjellström viittaa myös säilytystilojen poikkeuksellisen korkeaan sijaintiin. (Vrt. kohteet 12 ja 33)

PERUSKARTTAOTE 1:20 000

36 GOTTETVARRI 1
YLEISKARTTA 1:2000
piirt. T. Valtonen

- ∨ Paljas maa
- koihua
- △ kiveä
- kivikon raja
- ST säilytystila
- P purnu

Utsjoki Paistunturin erämaa 37

Kohteen nimi: Gottetvárrri (Koddehvarri) 2

Muinaisjäänöstyyppi ja määrä: purnuja 2

Rauhoitusluokka: 2

Peruskartta: 3913 09 KODDEHVARRI

Koordinaatit: x = 7728 87-94, y = 484 63, z = n. 353-355 m mpy

Suunta ja etäisyys kirkosta tms: n. 29,5 km Utsjoen kirkosta lounaaseen

Hoito ja kunto: A 1, B 1, C 7, D -, E 5, F 1, G -

Maanomistaja: Valtio/Metsähallitus, Ylä-Lapin luonnonhoitoalue, puhelin: 0205 647701,

osoite: PL 36, 99801 IVALO

Aiemmat tiedot: -

Kohde tarkastettu: 25.6.1999

Peruskarttaote

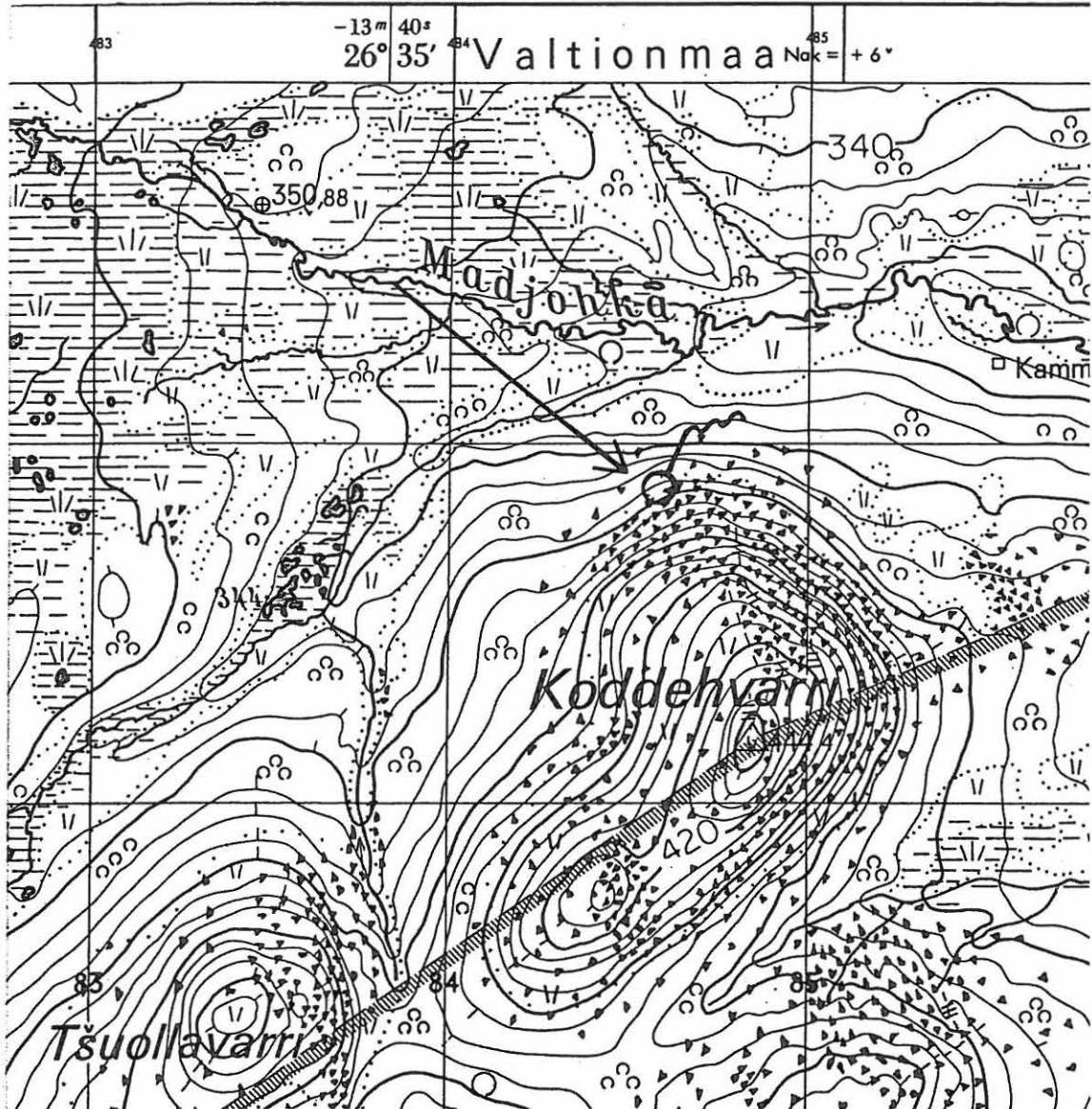
Kohde sijaitsee Gottetvárrin (Koddehvarrin) pohjois- eli Mádjjohkan (Madjohkan) puoleisella sivulla, Kevon luonnonpuistossa. Paikalla kasvaa harvaa, matalaa tunturikoivikkoa hajanaisten, melko pienialaisten rakkakivikoiden välissä. Alue on aivan puurajan tuntumassa. Aluskasvillisuutena on variksenmarjaa, puolukkaa, jäkäliä ja mustikkaa. Paikka on itään, etelään ja pohjoiseen avoin, suora, tuulinen rinne. Mádjjokea ympäröivät suot ovat porojen suosimaa laidunaluetta. Mádjjoelle on kohteelta matkaa reilut 400 metriä. Purnut erottuvat melko kauas röykkiömäisinä muodostelmina.

Purnu 1 (x = 7728 94, y = 484 63, z = n. 353 m mpy) on valtaisan suuri soikea tila. Se on rakennettu hyvin pienialaiseen kivikkoon, joka sijaitsee jyrkästi nousevassa rinteessä. Sijoituksesta johtuen purnun takareuna on rinteessä tasalla, mutta etureunaa eli joen puoleista reunaa on korotettu latomalla kiviä muurimaiseksi valliksi. Purnun rakennuskivet ovat poikkeuksellisen pieniä, mutta vallissa on myös yksi suurempi maakivi. Reunalla on muusta kiviaineksesta selvästi poikkeavia suurehkoja laakakiviä, jotka lienevät olleet purnun katteina. Purnun pituus on rinteessä suuntaisesti 200 senttiä ja leveys rinteessä vastaisesti 180 senttiä. Syvyyttä on 80 senttiä. Purnun pohjalla kasvaa ympäristöä huomattavasti rehevämpää kasvillisuutta. Pohjalle on myös valunut muutama kivi purnun reunalta. Suunnat maastokiintopisteisiin: Guivin (Kuivin) laki 243°/360° ja Gamao-

aivin (Kâmaoaivin) laki $270^{\circ}/360^{\circ}$.

Noin 100 metriä suuntaan $222^{\circ}/360^{\circ}$ aivan pienen rakkakivikon reunassa on purnu 2 ($x = 7728\ 87$, $y = 484\ 63$, $z = n. 355\ m\ mpy$). Se on vielä suurempi kuin purnu 1: pituus on rinteen suuntaisesti 210 senttiä, leveys rinteen vastaisesti 190 senttiä ja syvyys 95 senttiä. Purnu 2 sijoittuu lähes tasaiselle maalle, koska tällä kohtaa rinne muutoinkin loivenee, levenee ja tasoittuu länteen päin. Purnu on rakennettu purnua 1 suuremmista kivistä, mutta on muodoltaan samanlainen eli soikea. Alarinteen puoleista reunaa on hieman korotettu kivimuurin avulla. Erityisiä peitinkiviksi arveltavia kiviä ei reunalla ole selvästi erotettavissa. Purnun pohjaa peittää paksu sammal, jonka joukossa myös hie-
man jäkälää. Joitakin kiviä on ylärinteen puolelta valunut purnun pohjalle. Suunnat maastokiintopisteisiin: Guivin (Kuivin) laki $243^{\circ}/360^{\circ}$ ja Gamaoaivin (Kâmaoaivin) laki $292^{\circ}/360^{\circ}$.

PERUSKARTTAOTE

Utsjoki Paistunturin erämaa 38

Kohteen nimi: Gottetvárri (Koddehvarri) 3

Muinaisjäänöstyyppi ja määrä: purnuja 3

Rauhoitusluokka: 2

Peruskartta: 3913 09 KODDEHVARRI

Koordinaatit: x = 7727 29, y = 483 78, z = n. 383 m mpy

Suunta ja etäisyys kirkosta tms: n. 30 km Utsjoen kirkosta lounaaseen

Suunnat maastokiintopisteisiin: Gamaoivin (Kâmaoivin) laki 220°/360° ja Stuorraro-adján (Stuorraroadjan) laki 192°/360°

Hoito ja kunto: A 1, B 1, C 7, D -, E 5, F 1, G -

Maanomistaja: Valtio/Metsähallitus, Ylä-Lapin luonnonhoitoalue, puhelin: 0205 647701, osoite: PL 36, 99801 IVALO

Aiemmat tiedot: -

Kohde tarkastettu: 25.6.1999

Peruskarttaote

Yleiskartta

Kohde sijaitsee Kevon luonnonpuistossa Gottetvárrin (Koddehvarrin) lounaispuolella, sen ja Čuollavárrin (Tšuollavarrin) välisessä laaksosessa. Laaksosen keskellä ja Roavvebohkiin (Roavvepohkiin) laskeutuvalla rinteellä on pitkänomainen, melko leveä rakkakivikko ja halkeillutta kiintokalliota. Paikka on hyvin tuulinen, tuulen suunnasta riippumatta. Kivikon reunoilla kasvaa yksittäisiä koivuja, hieman heinää, variksenmarjaa, kaluttua jäkälää ja sammalta. Kivikossa on myös joitakin vanhoja, lähes lahonneita, vihertyneitä sarvia, mutta niillä ei välttämättä ole mitään tekemistä purnujen kanssa.

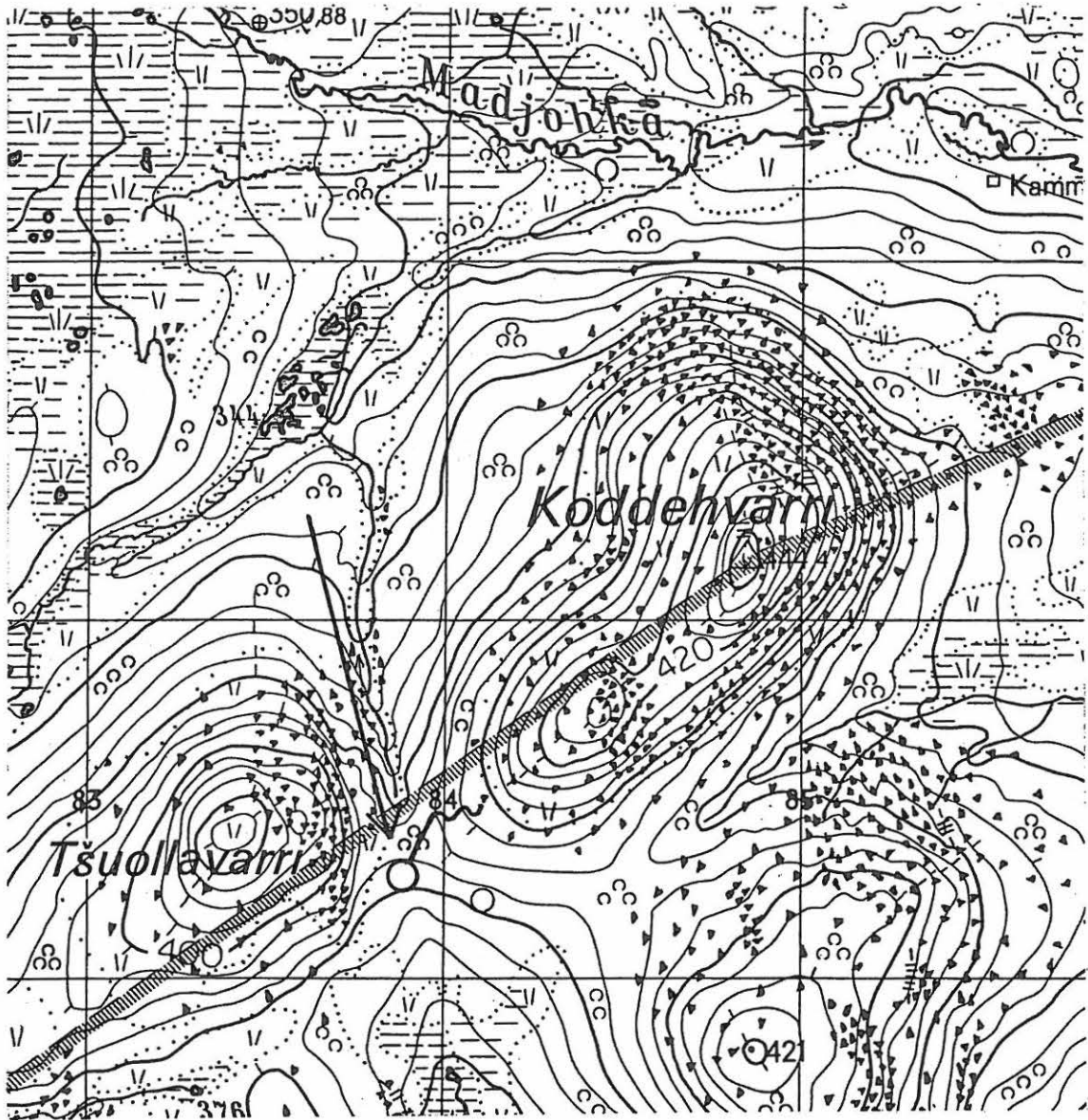
Lähes laakson korkeimmalla kohdalla kivikossa, aivan sen reunassa on purnu 1. Se erottuu ympäristöön hyvin loivapiirteisenä kivikohoumana. Purnu on suurehko vi-noneliö: pituus 120 senttiä, leveys 100 senttiä ja syvyys 60 senttiä. Tila on huolellisesti ladottu ja sen reunoilla on laakeita, mahdollisia peitinkiviä. Muutama reunakivi on hieman sortunut paikaltaan. Pohjalla kasvaa paksu sammal- ja jäkälämatto.

Purnun 1 länsipuolella noin neljän metrin päässä on purnu 2. Se on lähempänä tällä

kohtaa kapean kivikkojuotin toista reunaa. Purnu 2 on suorakaiteen muotoinen. Pituutta sillä on 170 senttiä, Leveyttä 70 senttiä ja syvyyttä 65 senttiä. Sekin kohoaa hie-
man kivikon tasosta, ja sen reunoilla on peitinkiviksi arveltavia laakakiviä. Purnun poh-
jan peittävät sankka jäkälä ja sammal. Myös yksittäisiä kiviä on pudonnut pohjalle.
Noin 40 metriä purnusta 2 suuntaan $138^{\circ}/360^{\circ}$ on purnu 3. Se sijaitsee aivan rakan
reunan tuntumassa purnuja 1 ja 2 alempana ($z = n. 380 \text{ m mpy}$). Purnu on muodostettu
kahden suuren kiven väliin jäävään, suorakaiteen muotoiseen tilaan. Loput seinät on
ladottu pienehköistä kivistä. Purnun pituus on 120 senttiä, leveys 55 senttiä ja syvyys
70 senttiä. Purnun pohjalla kasvaa vihreää sammal ja sinne on romahtanut myös yksit-
täisiä seinäkiviä. Seinien päälle ladottu ilmeisesti kattamiseen käytetyt kivet vaikeutta-
vat purnun havaitsemista. Hyvä tuntomerkki on aivan purnun vieressä kasvava koivu,
niin kauan kuin se pysyy hengissä.

PERUSKARTTAOTE 1:20 000

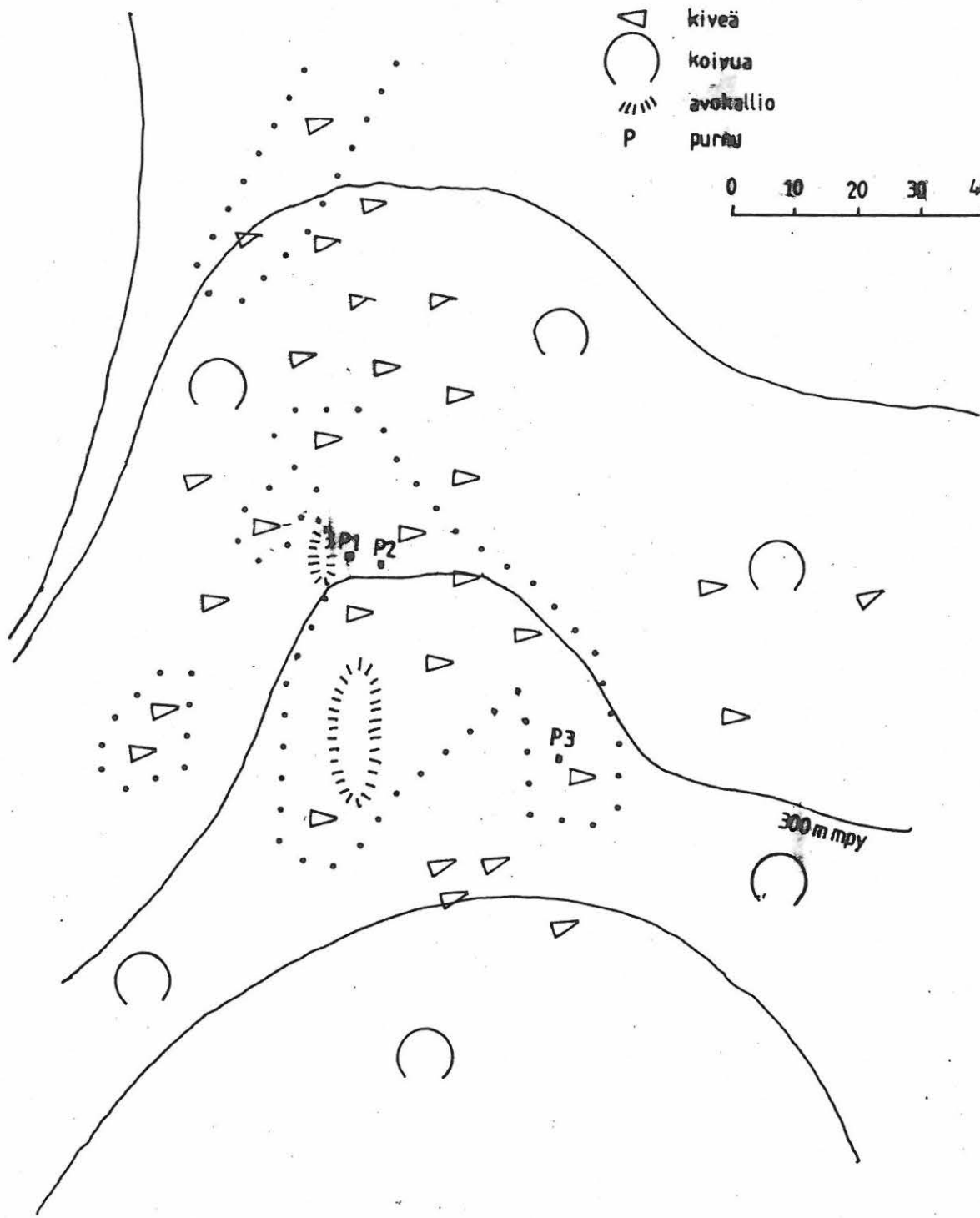
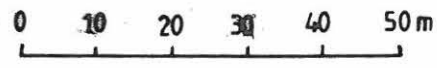

38 GOTTETVÄRRI 3

YLEISKARTTA 1:1000
piirt. T. Valtonen

P
↑

- yhtenäisen kiviäksen raja
- △ kiveä
- koirua
- ▨ avokallio
- P puruu

Utsjoki Paistunturin erämaa 39

Kohteen nimi: Gottetvárri (Koddehvarri) 4

Muinaisjäänöstyyppi ja määrä: kynnellinen liesi 1

Rauhoitusluokka: 2

Peruskartta: 3913 09 KODDEHVARRI

Koordinaatit: x = 7727 17, y = 484 21, z = n. 380 m mpy

Suunta ja etäisyys kirkosta tms: n. 29,5 km Utsjoen kirkosta lounaaseen

Suunnat maastokiintopisteisiin: Guivin (Kuivin) laki $257^{\circ}/260^{\circ}$ ja Gamaoaivin (Kâma-o-aivin) laki $227^{\circ}/360^{\circ}$

Hoito ja kunto: A 1, B 1, C 7, D -, E 5, F 1, G -

Maanomistaja: Valtio/Metsähallitus, Ylä-Lapin luonnonhoitoalue, puhelin: 0205 647701,

osoite: PL 36, 99801 IVALO

Aiemmat tiedot: -

Kohde tarkastettu: 25.6.1999

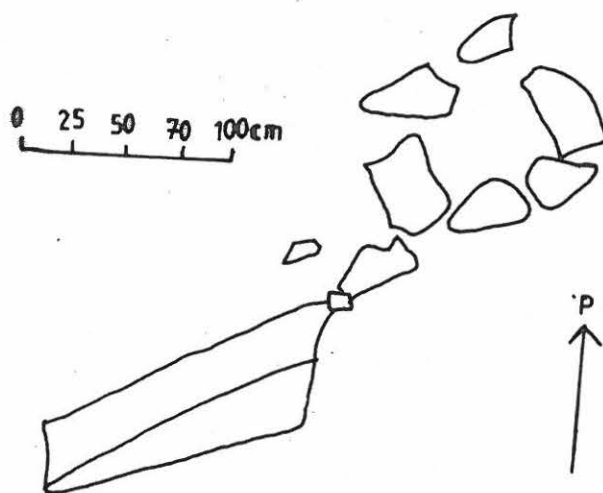
Peruskarttaote

Yksityiskohtakartta

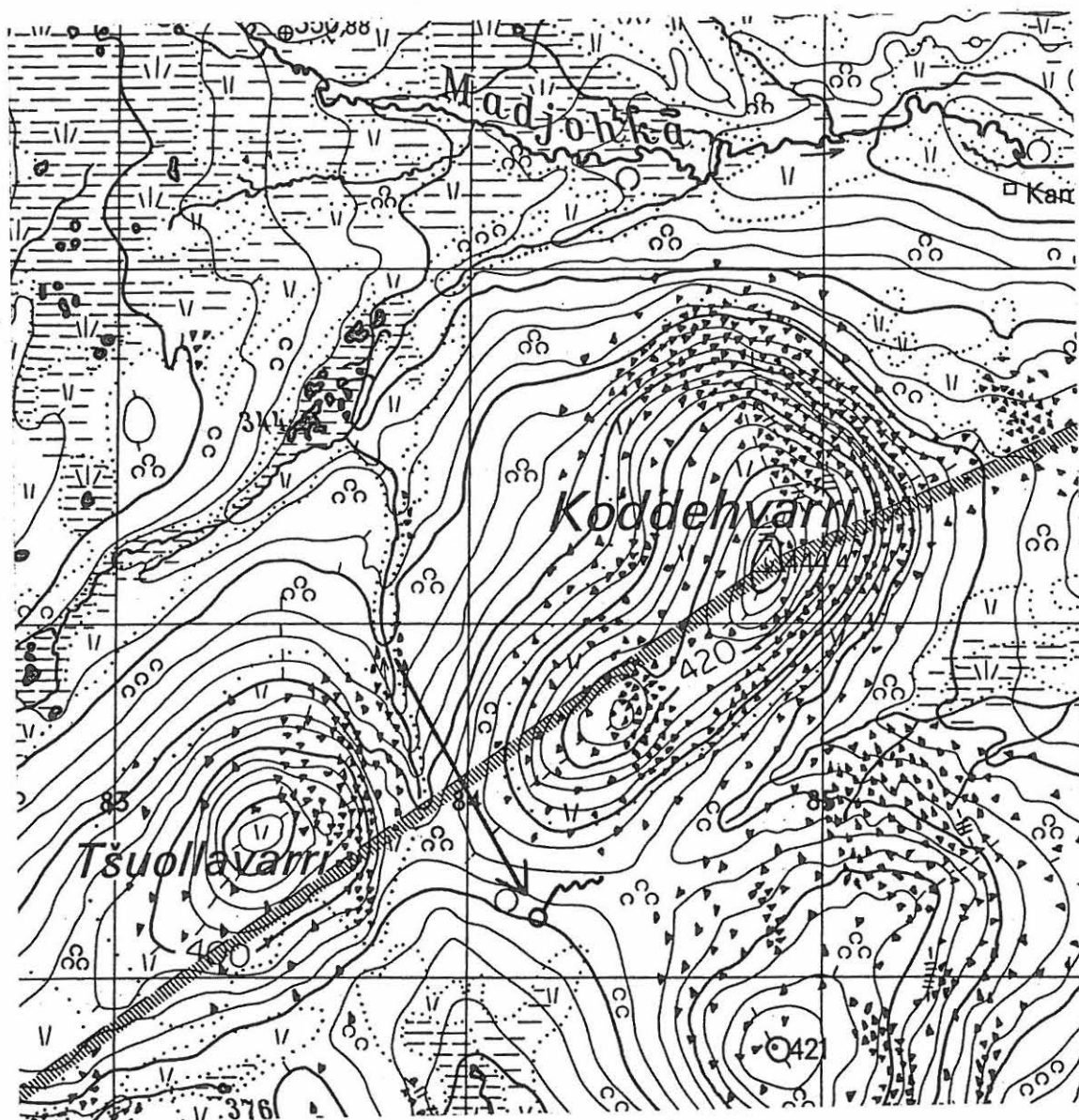
Liesi sijaitsee Kevon luonnonpuistossa Gottetvárrin (Koddehvarrin) etelälounaiskyljellä, loivassa paljakkarinteessä. Puurajalle on matkaa noin 30 metriä alaspäin. Kenttäkerroksessa kasvaa katajaa, aluskasvillisuuden muodostavat pääasiassa variksenmarja ja jäkälät. Liedessä ja sen ympärillä kasvillisuus on ympäristöä rehevämpää. Maaperä on kivetöntä ja tasaista. Lähimmälle vesilähteelle on matkaa noin 500 metriä. Paikalta on hyvä näköala lounaassa aukeavaan soiseen purolaaksoon.

Liesi on todella jykevää tekoa oleva nelisivuinen kehäliesi, jolla on yksi kynsi eli permukka eli liedestä muinaiselle oviaukolle johtava kivilinja. Liesi on osin kasvillisuuden peitossa, mutta erottuu hyvin massiivisuutensa vuoksi. Tulisijan ulkomitat ovat: pituus 110 senttiä ja leveys 105 senttiä. Sisämitat ovat vastaavasti 60 ja 50 senttiä. Ainokaisen kynnen pituus on kaksi metriä. Kynsi muodostuu pääosin puolitoista metriä pitkästä, kapeasta, harjamaisesta maakivestä, jonka sijainnin mukaan paikka lienee vähäkivisessä maastossa valittu.

YKSITYISKOHTAKARTTA

PERUSKARTTAOTE 1:20 000

Utsjoki Paistunturin erämaa 40

Kohteen nimi: Gottetvároalgi

Muinaisjäännöstyyppi ja määrä: purnu 1

Rauhoitusluokka: 2

Peruskartta: 3913 09 KODDEHVARRI

Koordinaatit: x = 7727 64, y = 485 93, z = n. 354 m mpy

Suunta ja etäisyys kirkosta tms: n. 29,5 km Utsjoen kirkosta lounaaseen

Suunnat maastokiintopisteisiin: Gottetvárrin (Koddehvarrin) laki 303°/360° ja Rástte-
gáisan (Rastigai'san) laki 338°/360°

Hoito ja kunto: A 1, B 1, C 7, D -, E 5, F 1, G -

Maanomistaja: Valtio/Metsähallitus, Ylä-Lapin luonnonhoitoalue, puhelin: 0205 647701,
osoite: PL 36, 99801 IVALO

Aiemmat tiedot: -

Kohde tarkastettu: 26.6.1999

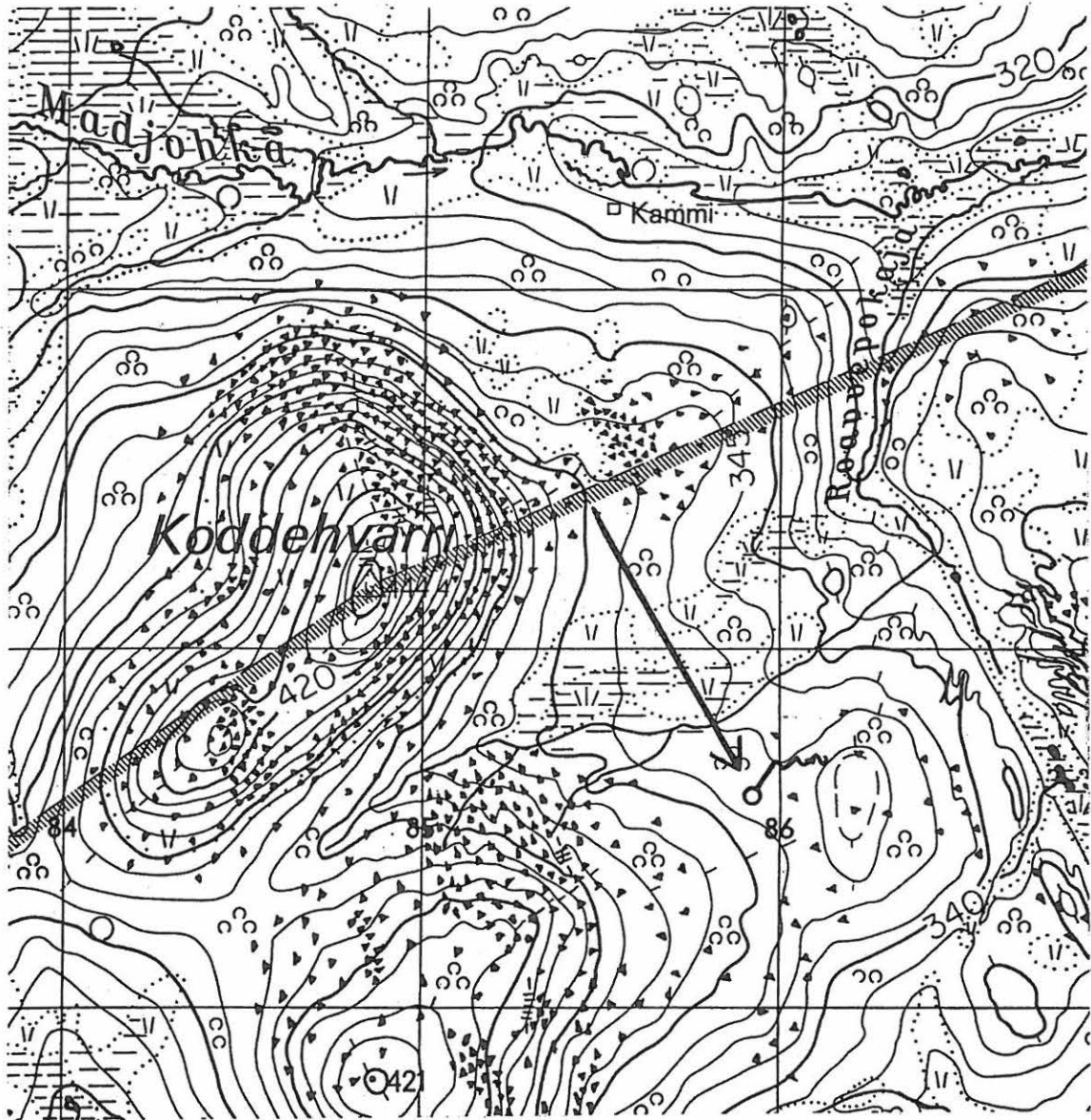
Peruskarttaote

Purnu sijaitsee Kevon luonnonpuistossa, Gottetvárrin (Koddehvarrin) olkavaaralla eli Gottetvárrin kyljessä, eteläkaakossa olevalla vaaralla. Purnu sijaitsee olkavaaran itäkyljellä olevalla kielekkeellä. Alueella on hajanaista kivikkoa, joka paikka paikoin tihentyy kunnan rakoiksi. Yhden tällaisen tihentymän reunalla on purnu. Paikka on noin 200 metriä kaakkoon Roavvebokájan (Roavvepokajan) läntisemmästä latvapurosta. Alue on puurajan tuntumassa, joten siellä kasvaa vain yksittäisiä koivuja. Lisäksi alueella on katajia, variksenmarjaa ja jäkälää. Paikka on tuulinen ja aukeaa pohjoiseen päin.

Itse purnu on kauempaa katsoen röykkiötä muistuttava ja melko kookas. Röykkiövai-
kutelma syntyy purnun ladotuista seinistä, sillä itse kivikko on melko matala eikä kiveä
ole purnun pohjan alalta paljoakaan ole ollut poistettavissa. Lisäksi seinämän päällä on
vielä melko kookkaita kivilaakoja, joiden voisi olettaa olleen katekivinä. Muutoin käytetty
kivimateriaali on pyöreähköä, keskikokoista kiveä. Purnu on muodoltaan soikea, 170
senttiä pitkä, 150 senttiä leveä, mutta vain 60 senttiä syvä. Sen pohjalla kasvavat rehe-
vä sammal ja jäkälä.

PERUSKARTTAOTE 1:20 000

Utsjoki Paistunturin erämaa 41

Kohteen nimi: Gamajohka (Kâmajohka) eteläinen 1

Muinaisjäännöstyyppi ja määrä: kvartsi-kvartsiittiasuinpaikka 1

Rauhoitusluokka: 2

Peruskartta: 3913 09 KODDEHVARRI

Koordinaatit: x = 7725 70, y = 481 31-33, z = n. 359 m mpy

Suunta ja etäisyys kirkosta tms: n. 20,5 km Outakosken kylästä itään

Suunnat maastokiintopisteisiin: Gamaoaivin (Kâmaoaivin) laki 224°/360° ja Gottehvár-
rin (Koddehvarrin) laki 40°/360°

Hoito ja kunto: A 1, B 1, C 7, D -, E 1, F 1, G -

Maanomistaja: Valtio/Metsähallitus, Ylä-Lapin luonnonhoitoalue, puhelin: 0205 647701,

osoite: PL 36, 99801 IVALO

Aiemmat tiedot: -

Kohde tarkastettu: 27.6. ja 20.8.1999

Löydöt: kvartsiittinuolenkärki 1, kvartsiydin 1, kvartsi-iskos 8

Peruskarttaote

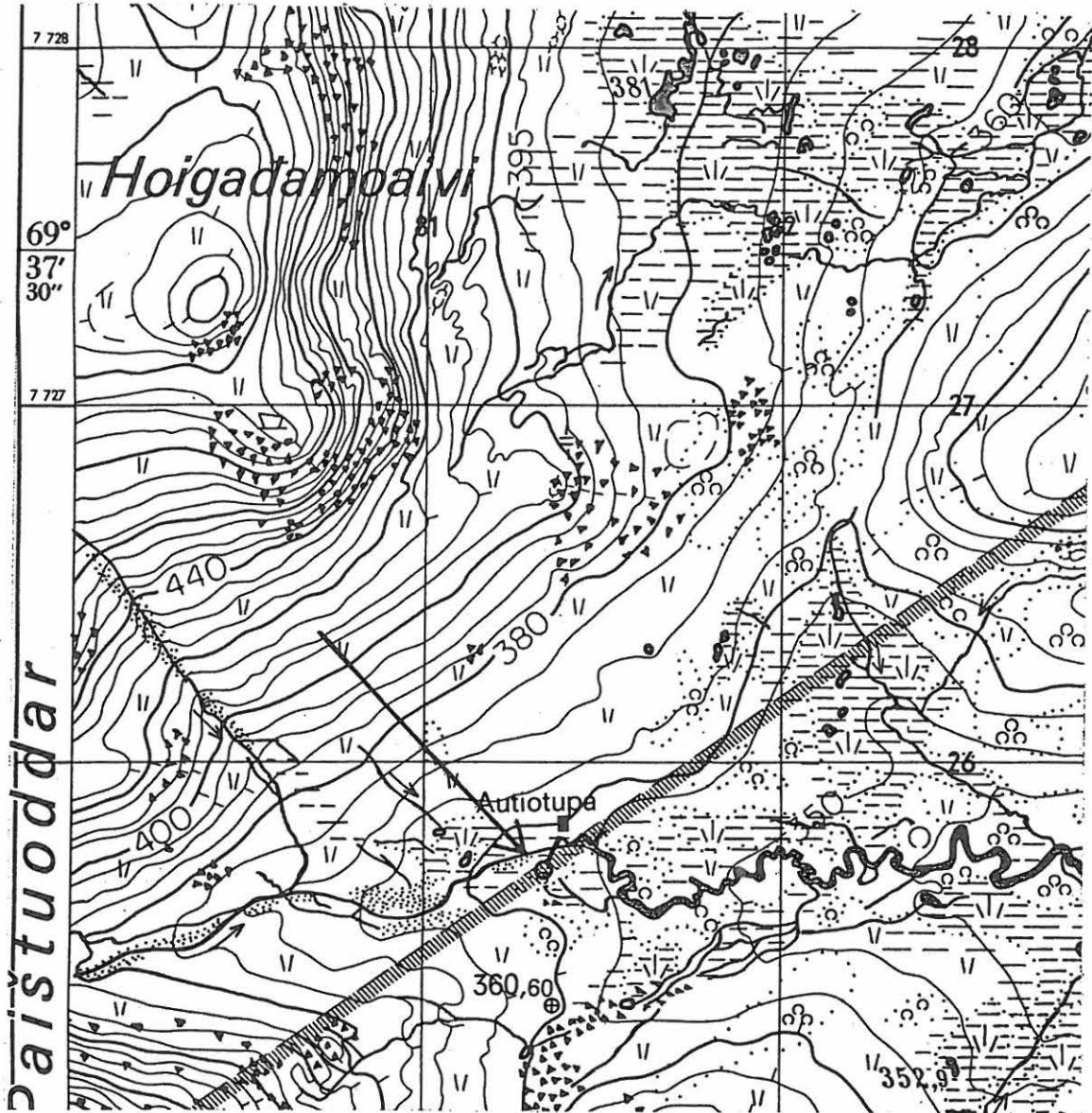
Yleiskartta

Asuinpaikka sijaitsee Kevon luonnonpuistossa, Gamajohkan (Kâmajohkan) etelärannalla, Gamaoaivin (Kâmaoaivin) melko tasaisella juurella. Paikka on puutonta tunturiylänköä, jonka kasvillisuutena ovat lähinnä vaivaiskoivut, variksenmarja ja jäkälät. Paikka on tuulinen ja siksi miellyttävä kesällä. Maaperä on hienoa hiekkaa eikä siinä ole suuria kiviä. Maan pinta on paikoin porojen ja tuulen rikki kuluttamaa, joten näissä kohdin havainnointi mahdollisuudet ovat hyvät.

Asuinpaikka sijaitsee noin 50 metrin päässä Gamajohkan (Kâmajohkan) rannasta, melko pian rannassa olevan suon yläpuolella. Guivin (Kuivin) autiotupa näkyy reilun sadan metrin päässä vastarannalla suunnassa 16°/360°. Asuinpaikan itäreunan läpi kulkee Kevon läntinen retkeilyreitti eli ns. Guivin polku. Juuri tämän polun kuluttamasta maasta löytyi yksi kvartsi-iskoksista sekä kvartsiittinen nuolenkärki (x = 7725 70, y = 481 33, z = n. 359 m mpy). Muut löydöt ovat noin 40 metriä lännempää, pienen kukkulan toiselta kyljeltä, jossa porot ja tuulieroosio ovat kuluttaneet erään tasanteen maan-

pinnan rikki ($x = 7725\ 70$, $y = 481\ 31$, $z = n. 359\ \text{m mpy}$). Alueelle jäi edelleen erittäin runsaasti iskoksia.

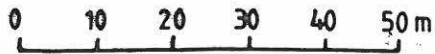
PERUSKARTTAOTE 1:20 000

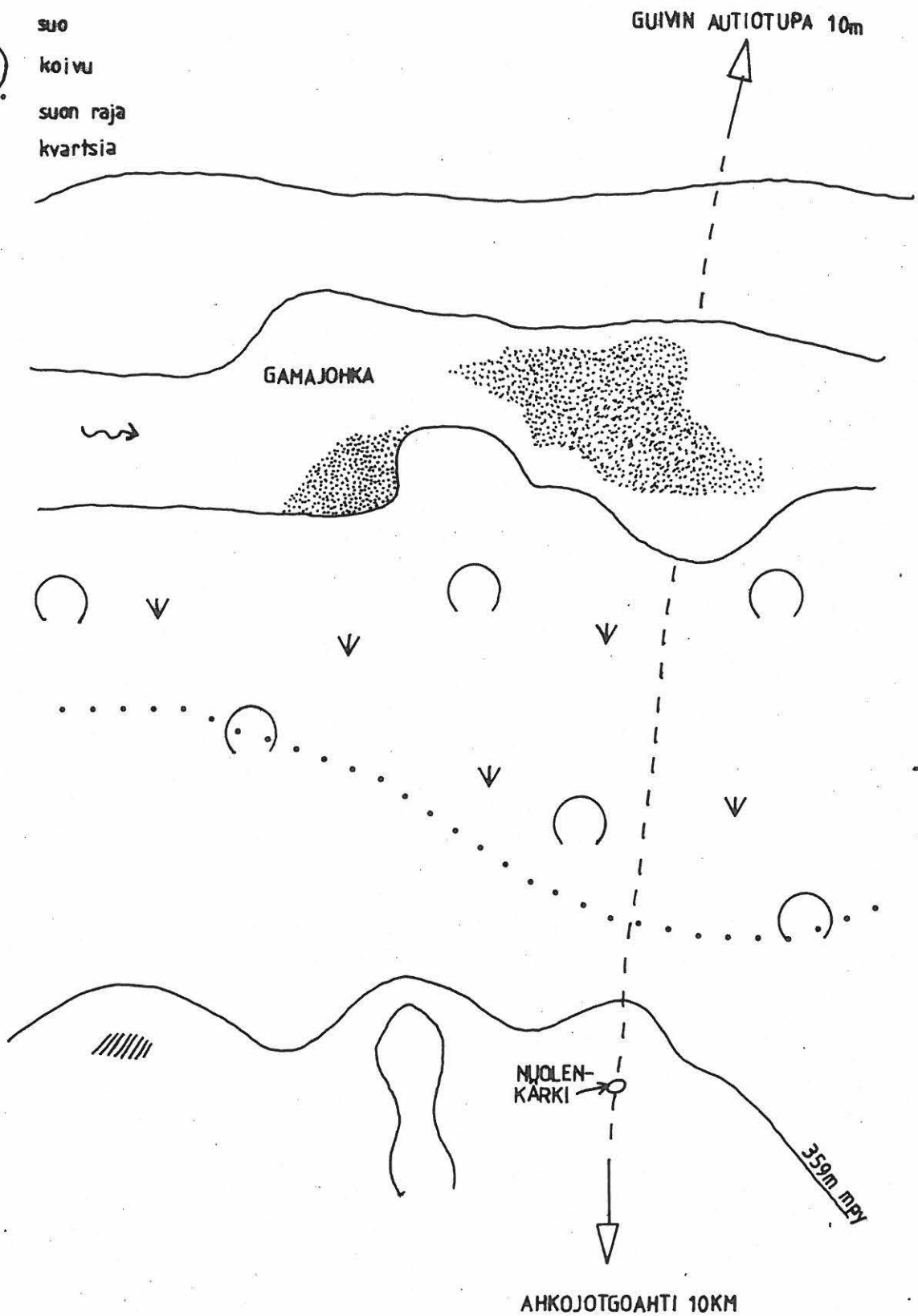
41 GAMAJOHKA ETELÄINEN 1

YLEISKARTTA 1:1000

piirt. T. Valtonen

- sorainkko
- polku
- suo
- koiwu
- suon raja
- kvartsia

Utsjoki Paistunturin erämaa 42

Kohteen nimi: Leäkšagoadejohka (Leäkšagoadejohka)

Muinaisjäännöstyyppi ja määrä: kynnellinen liesi 1

Rauhoitusluokka: 2

Peruskartta: 3913 09 KODDEHVARRI

Koordinaatit: x = 7723 65, y = 480 59, z = n. 384 m mpy

Suunta ja etäisyys kirkosta tms: n. 19,5 km Outakosken kylästä itään

Suunnat maastokiintopisteisiin: Gottetvárrin (Koddehvarrin) laki $34^{\circ}/360^{\circ}$ ja Stuorraro-adján (Stuorraroadjan) laki $143^{\circ}/360^{\circ}$

Hoito ja kunto: A 1, B 1, C 7, D -, E 5, F 1, G -

Maanomistaja: Valtio/Metsähallitus, Ylä-Lapin luonnonhoitoalue, puhelin: 0205 647701,

osoite: PL 36, 99801 IVALO

Aiemmat tiedot: -

Kohde tarkastettu: 27.6.1999

Peruskarttaote

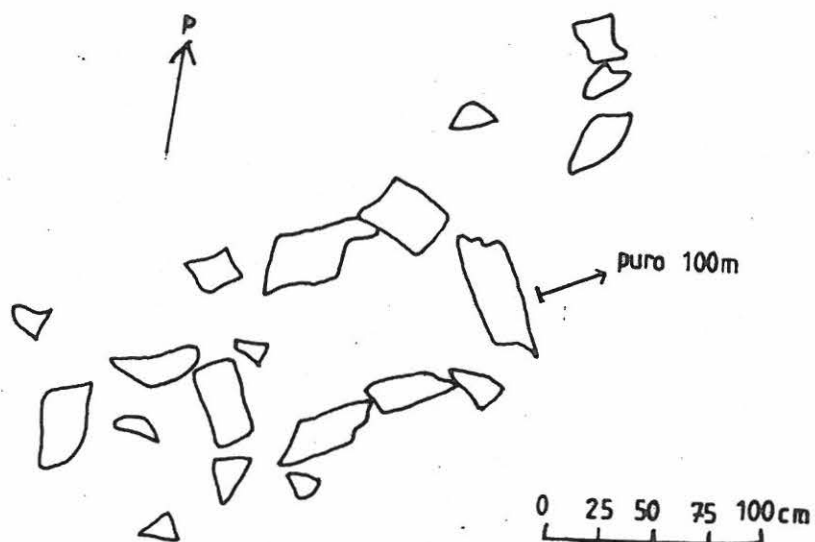
Yksityiskohtakartta

Liesi sijaitsee Kevon luonnonpuistossa, läntisen polun ns. Guivin (Kuivin) reitin varrella. Paikka on puuton, laakea jokilaakso Gamaoaivin (Kâmaoaivin) ja Buordnavárrin (Puordnavarrin) välissä. Liedestä noin 10 metriä pohjoiseen on voimakas katajapusikko, joka on myös hyvä tunnusmerkki paikalle. Muutoin alueella kasvaa vain vaivaiskoivua, variksenmarjaa, kurjenkanervaa, jäkälää ja mustikkaa. Liedessä kasvaa ympäristöä rehevämpi kasvillisuus, muiden muassa sammalta. Maaperä on muutoin seudulla melko kivistä, mutta lieden ympäristössä maa on tasainen ja kivetön. Lähimmät puut sijaitsevat nykyisin noin kolmen kilometrin päässä.

Liesi erottuu retkeilyreitille epämääräisenä, selvästi maasta kohollaan olevana, osin kasvillisuuden peittämänä kiviladelfana ylärinteen puolella, noin 12 metrin päässä polusta. Lähemmäs tultaessa se erottuu selvänä, vaikka osa kivistä onkin siirtynyt tai siirretty alkuperäiseltä paikaltaan. Muinainen oviaukko, jolle johtavat tulisijasta kivistä ladotut kynnet aukeaa joelle eli koilliseen, jonne on noin 100 metrin matka. Suorakaitteen muotoisen tulisijan sisämitat ovat 50 x 50 senttiä ja ulkomitat 90 x 85 senttiä. Kyn-

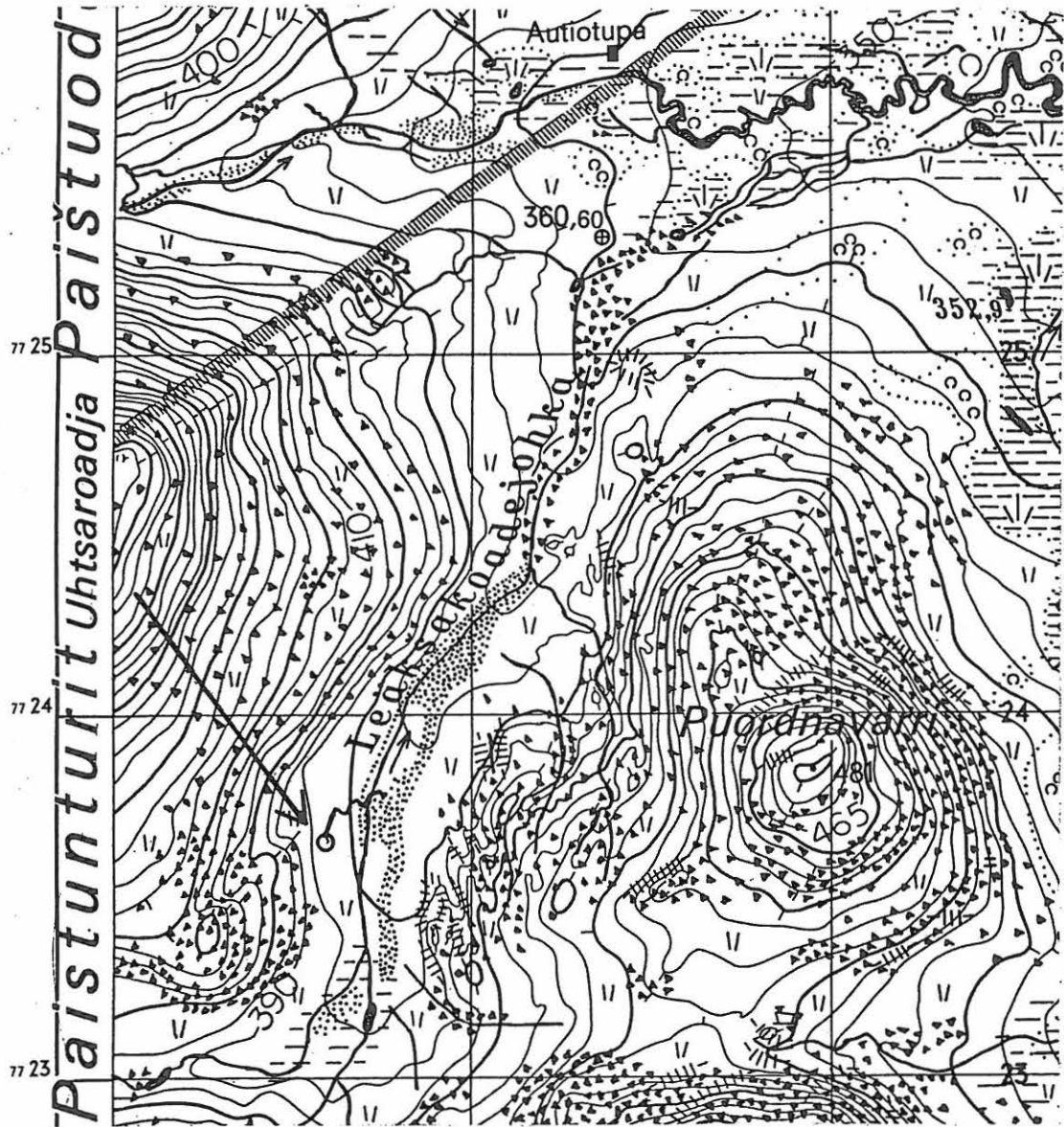
net ovat molemmat 150 senttiä pitkät. Kynnyskiveyksen leveys on noin 100 senttiä.

YKSITYISKOHTAKARTTA

PERUSKARTTAOTE 1:20 000

Utsjoki Paistunturin erämaa 43

Kohteen nimi: Čeavrresgielas (Tšeävreskielas) 3

Muinaisjäänöstyyppi ja määrä: kehäliesiä 2 ja säilytystila 1

Rauhoitusluokka: 2

Peruskartta: 3913 06 KUIVI

Koordinaatit: x = 7720 71-84, y = 475 65-67, z = n. 373-380 m mpy

Suunta ja etäisyys kirkosta tms: n. 29,5 km Karigasniemen kylästä koilliseen

Suunnat maastokiintopisteisiin: Aitečohkkan (Aihtetšohkkan) laki 234°/360° ja Njavgoaivi (Njaugoaivi) 180°/360°

Hoito ja kunto: A 1, B 1, C 7, D -, E 5, F 1, G -

Maanomistaja: Valtio/Metsähallitus, Ylä-Lapin luonnonhoitoalue, puhelin: 0205 647701,

osoite: PL 36, 99801 IVALO

Aiemmat tiedot: -

Kohde tarkastettu: 27.6.1999

Kuva 5. s. 160

Löydöt: poronkallo

Peruskarttaote

Kohde sijaitsee Kevon luonnonpuistossa, läntisen retkeilyreitillä eli niin sanotun Guivin (Kuivin) polun varrella kohdassa, jossa polku saapuu Čeavrresgielasin (Tšeävreskielasin) lounaispuolella virtaavalle Fiellogeadggehokkan (Fiellokeädggehokkan) latvapurolle. Kohde on puron koillispuolella. Paikalla kasvaa harvaa puurajakoivikkoa, vai-vaiskoivua, variksenmarjaa, kurjenkanervaa ja mustikkaa. Puron rannassa on muutamia terassimuodostelmia.

Noin 50 metriä retkeilyreitistä, sen luoteispuolella, melko korkealla törmällä on kehäliesi 1 (x = 7720 84, y = 475 65, z = n. 380 m mpy). Se on lähes huomaamaton, koska kasvillisuus on sen kätkenyt. Suorakaiteisen lieden pituus on 80 senttiä ja leveys 60 senttiä. Maasto on lieden ympärillä kivistä, joten se tuskin on kotaliesi. Kehäliesi 2 sijaitsee noin 15 metrin päässä purosta ja vain 5 metrin päässä retkeilyreitistä, sen luoteispuolella (x = 7720 71, y = 475 67, z = n. 373 m mpy). Liettä on erittäin vaikea havaita tiheän kasvipeitteen takia. Tämäkin liesi on suorakaiteen muotoinen, 90 senttiä pitkä ja 70

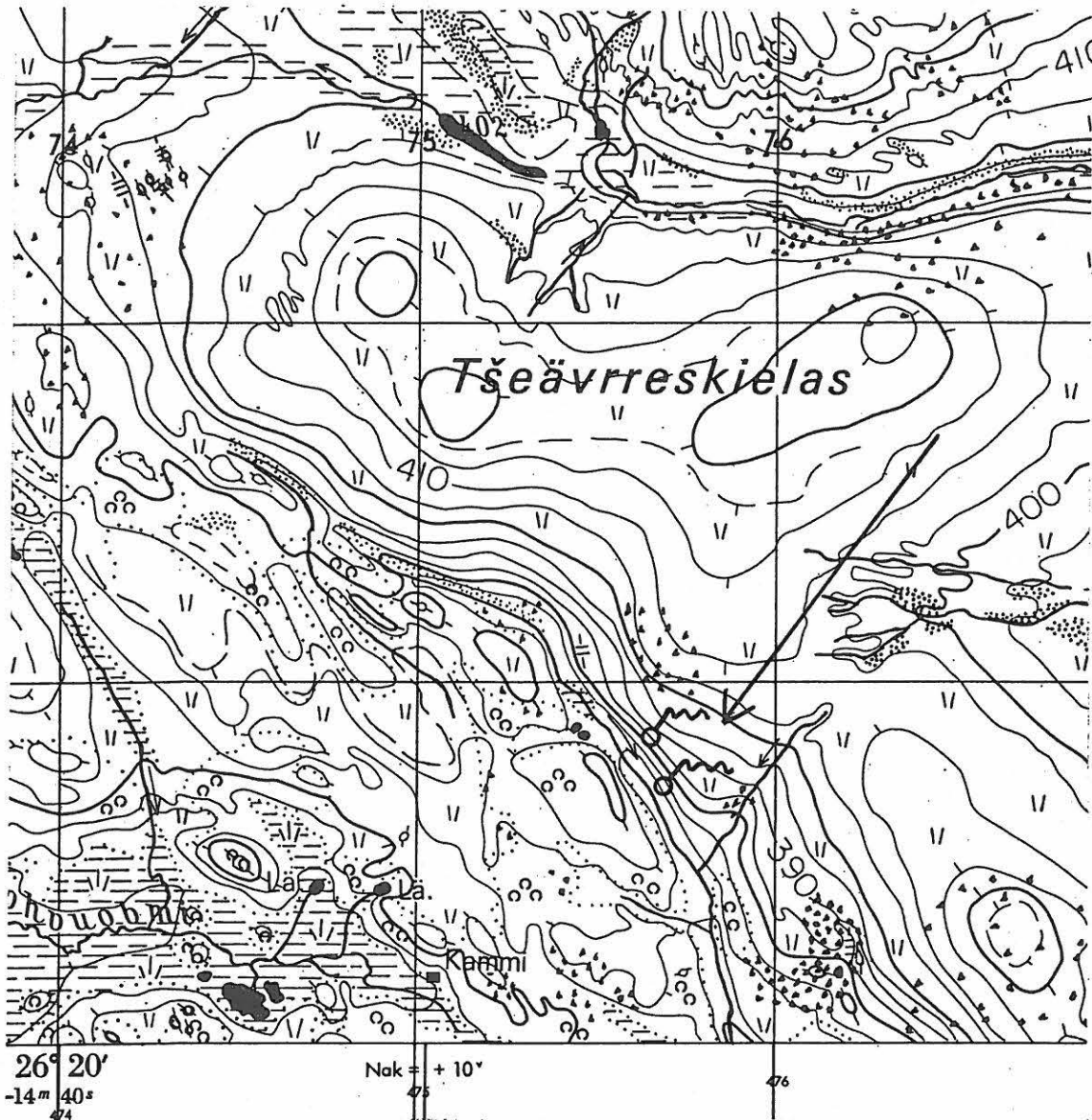
senttiä leveä. Sijoituspaikkana on tasainen terassi, joten liesi on voinut toimia kodan lietenä.

Polun kaakkoispuolella noin kahden metrin päässä siitä sijaitsee säilytystila. Matkaa purolle on 15 metriä ($x = 7720\ 71$, $y = 475\ 68$, $z = n. 371\ m\ mpy$). Tila on rakennettu samalle terassille kuin kehäliesi 2, mutta aivan seuraavan terassin pystysuoran, kivisen tyven tuntumaan. Tila on muodostettu latomalla maan päälle pyöreätköistä, noin 30-40 sentin kokoisista kivistä kehä. Sen halkaisija on 120 senttiä ja korkeus 50 senttiä. Seinämä on nyttemmin yhdeltä puolen sortunut. Tila on ollut suljettu kahdella laakakivellä, jotka seinämän sortumisen takia ovat toiselta puolelta sortuneet tilan sisään.

Säilytystila on siis jätetty paikoilleen suljettuna. Kivien raoista pilkottikin suuri luu. Laakakiveä nostettaessa se paljastui vihreäksi, hauraaksi hirvaan kalloksi, jolta on sarvet hakattu irti joko kirveellä tai suurella puukolla. Pohjalla oli myös muita epämääräisempiä luiden jäänteitä. Luut jätin tilaan niihin koskematta ja suljin tilan taas kivilaa'alla. Tilan pohja oli kasvion ja siellä oli ruskea turve- tai humuskerros sekä vasta sulaneen lumen jäljiltä harmaata härmää. Säilytystilassa ollut kallo on syksyllä tapetun hirvaan, koska sillä on ollut täysikasvuiset sarvet kiinni päässään. Mahdollisesti tällainen kätetty kallo liittyy porovarkauteen ja voi olla tilan sekundääristä käyttöä.

Tällaisia säilytystiloja esittelee myös Rolf Kjellström kirjassaan Lappmarksmikroskop - Intensivinventering av kulturlämningar i Jokkmokksfjällen (Nordiska museet 1983) muinaisjäännösryhmänä "förvaringsutrymmen". Hänen määritelmänsä mukaan "Förvaringsutrymmen är - som framgår av namnet - sådana utrymmen som bedömts använda för förvaringsändamål." Lisätuntemerkkeinä Kjellström antaa, että säilytystilat ovat usein suuren kiven tai lohkareen yhteydessä. Toisinaan kohteet sijaitsevat kukkulan laella. Hän jakaa tyyppin kahdeksaan alaryhmään, joista tyyppi kahdeksan vastaa lähinnä tätä kohdetta. Tyyppi kahdeksan on kivistä muodostettu "kuoppa", jolla on jonkinlainen katerakenne. Kjellström viittaa myös säilytystilojen poikkeuksellisen korkeaan sijaintiin. (Vrt. kohde 49)

PERUSKARTTAOTE 1:20 000

Utsjoki Paistunturin erämaa 44

Kohteen nimi: Goahppelávžejávri (Koahppelašavdšejavri) 1

Muinaisjäännöstyppi ja määrä: kvartsiasuinpaikka? 1

Rauhoitusluokka: 2

Peruskartta: 3914 12 ROAVVEOAIVI

Koordinaatit: x = 7752 44, y = 491 67, z = n. 278 m mpy

Suunta ja etäisyys kirkosta tms: n. 9 km Utsjoen kirkosta länteen

Hoito ja kunto: A 1, B 1, C 7, D -, E 1, F 1, G -

Maanomistaja: Valtio/Metsähallitus, Ylä-Lapin luonnonhoitoalue, puhelin: 0205 647701, osoite: PL 36, 99801 IVALO

Aiemmat tiedot: Marja Montosen ilmoitus inventoijalle syksyllä 1998 ja edelleen aluevalvojalle.

Kohde tarkastettu: 10.8.1999

Löydöt: kvartsiesineen katkelma 1, kvartsi-iskos 7

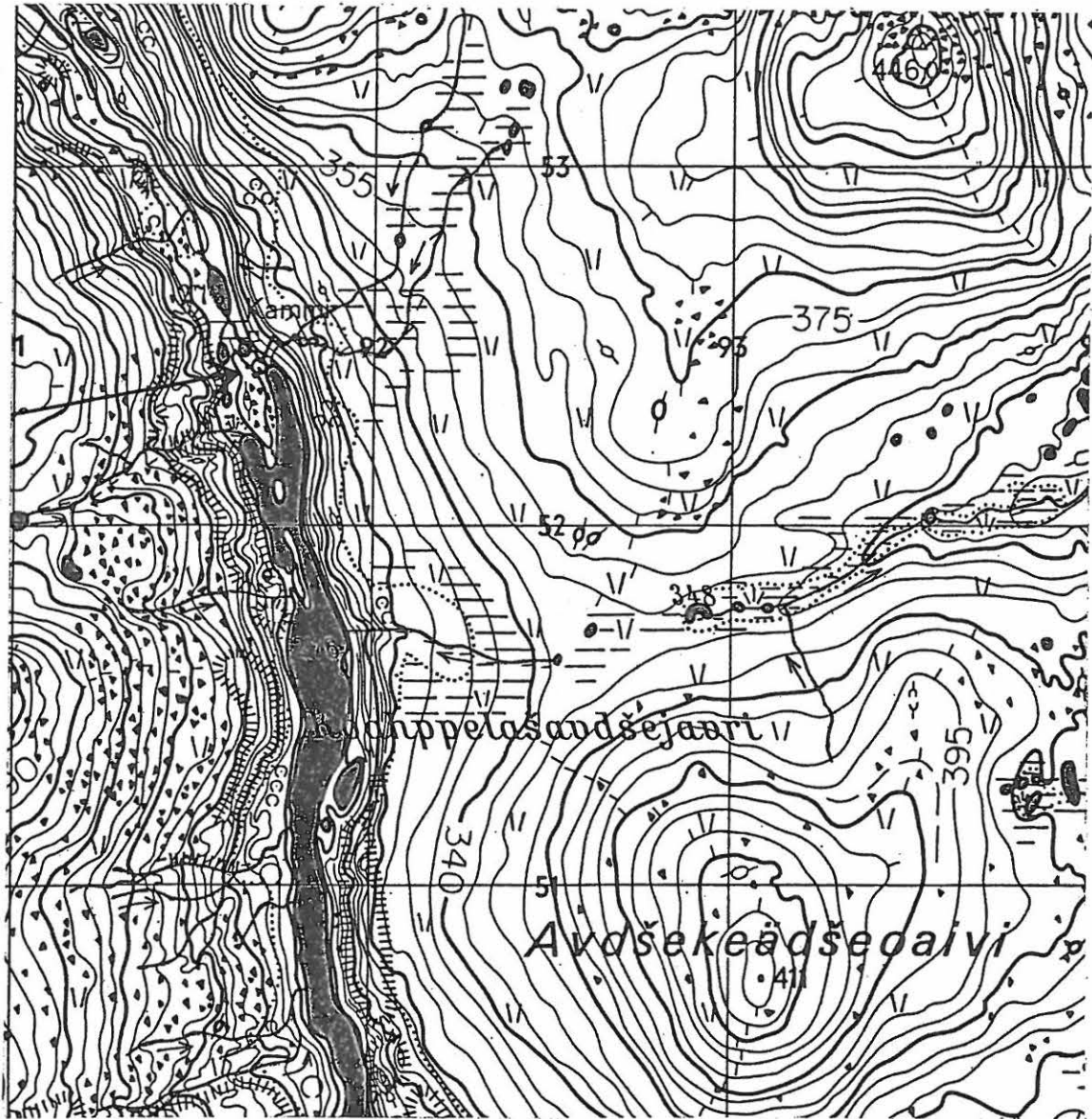
Peruskarttaote

Yleiskartta

Kohteen on alunperin löytänyt vaellusretkellä kesällä 1998 Marja Montonen, joka ilmoitti siitä inventoijalle ja sitten me yhdessä edelleen Markku Torviselle. Se sijaitsee Goahppelávžejávrin (Koahppelašavdšejavrin) pohjoispäässä olevan niemen tyvessä, järvestä laskevan Goahppelávžejohkan (Koahppelašavdšejohkan) rannalla. Niemen maaperä on yleisesti ottaen erittäin kivistä, mutta löytökohdassa poikkeuksellisesti tasaista ja kivetöntä. Järvelle päin paikkaa suojaa pieni maapenger. Karun kasvillisuuden muodostavat yksittäiset koivut, jäkälät ja variksenmarja. Paikka on helppo paikantaa. Joen vastarannalla on turvekammi ja vähän pohjoisempana rajavartioston tupa (lukittu). Järven rannassa kulkee polku sillalle, joka ylittää joen. Sillalta lähtee polku, joka pian haarautuu kahtia. Polun vasemmassa haarassa turve on kulunut hienoa hiekkaa myöten ja näkyvillä on iskoksia. Oikean puoleinen haara vie resentille tulipaikalle, jonka ympäristössä hiekkainen maa poikkeuksellisen punaista. Muita asuinpaikanmerkkejä ei ollut havaittavissa.

PERUSKARTTAOTE 1:20 000

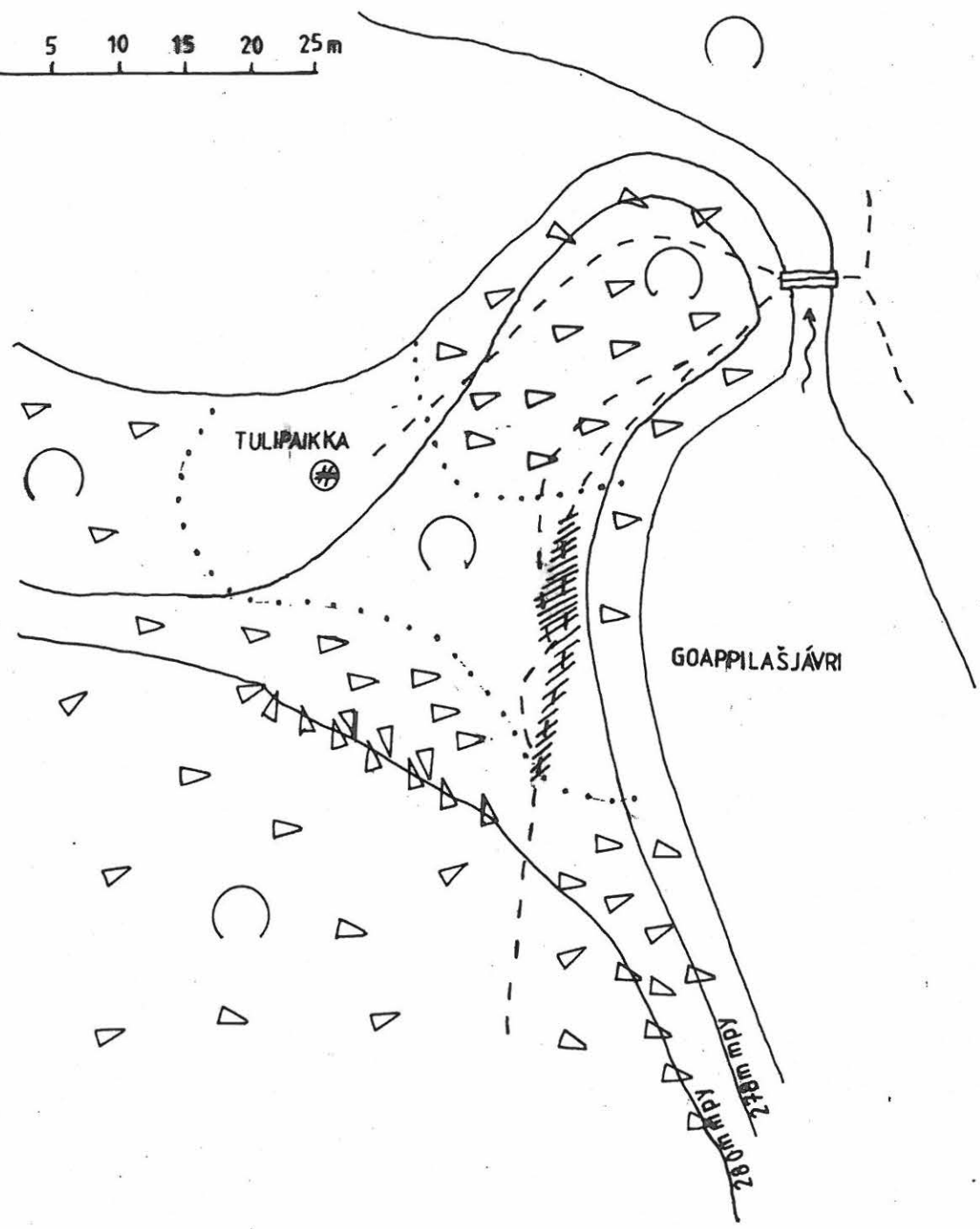
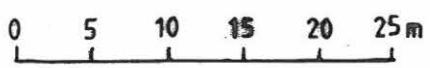

44 GOAPPELÁVŽEJÁVRI 1

YLEISKARTTA 1:500
piirt. T. Valtonen

- koivua
- kivikkoa
- polku
- kivettömän alueen raja
- kvartsia

Utsjoki Paistunturin erämaa 45

Kohteen nimi: Goappelávžejávri (Koappelašávdšejávri) 2

Muinaisjäännöstyyppi ja määrä: kvartsiasuinpaikka? 1

Rauhoitusluokka: 2

Peruskartta: 3914 12 ROAVVEOAIVI

Koordinaatit: x = 7750 08, y = 492 10, z = n. 280 m mpy

Suunta ja etäisyys kirkosta tms: n. 9 km Utsjoen kirkosta länsilounaaseen

Hoito ja kunto: A 1, B 1, C 7, D -, E 1, F 1, G -

Maanomistaja: Valtio/Metsähallitus, Ylä-Lapin luonnonhoitoalue, puhelin: 0205 647701,

osoite: PL 36, 99801 IVALO

Aiemmat tiedot: -

Kohde tarkastettu: 11.8.1999

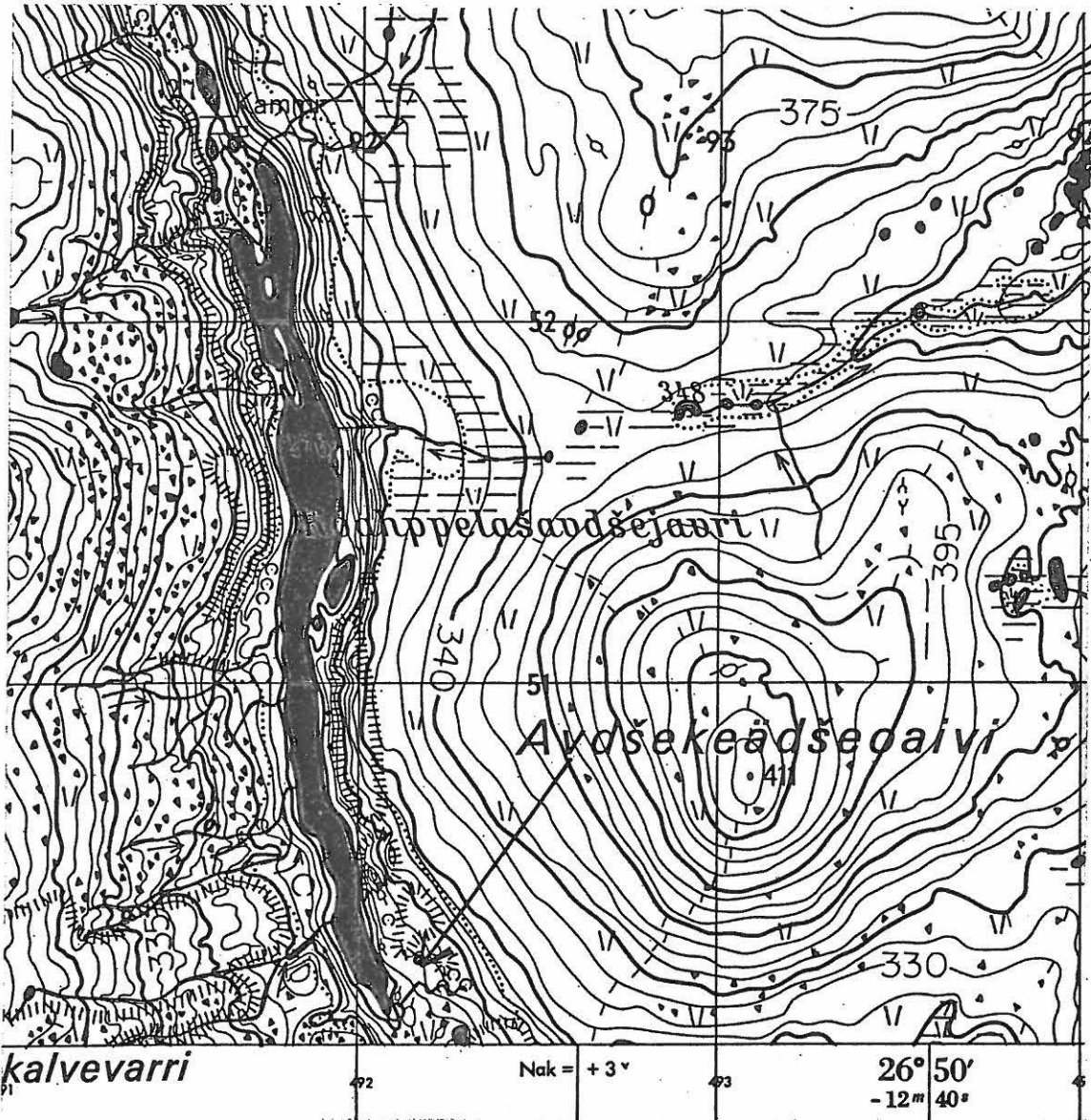
Löydöt: kvartsi-iskos 4

Peruskarttaote

Yleiskartta

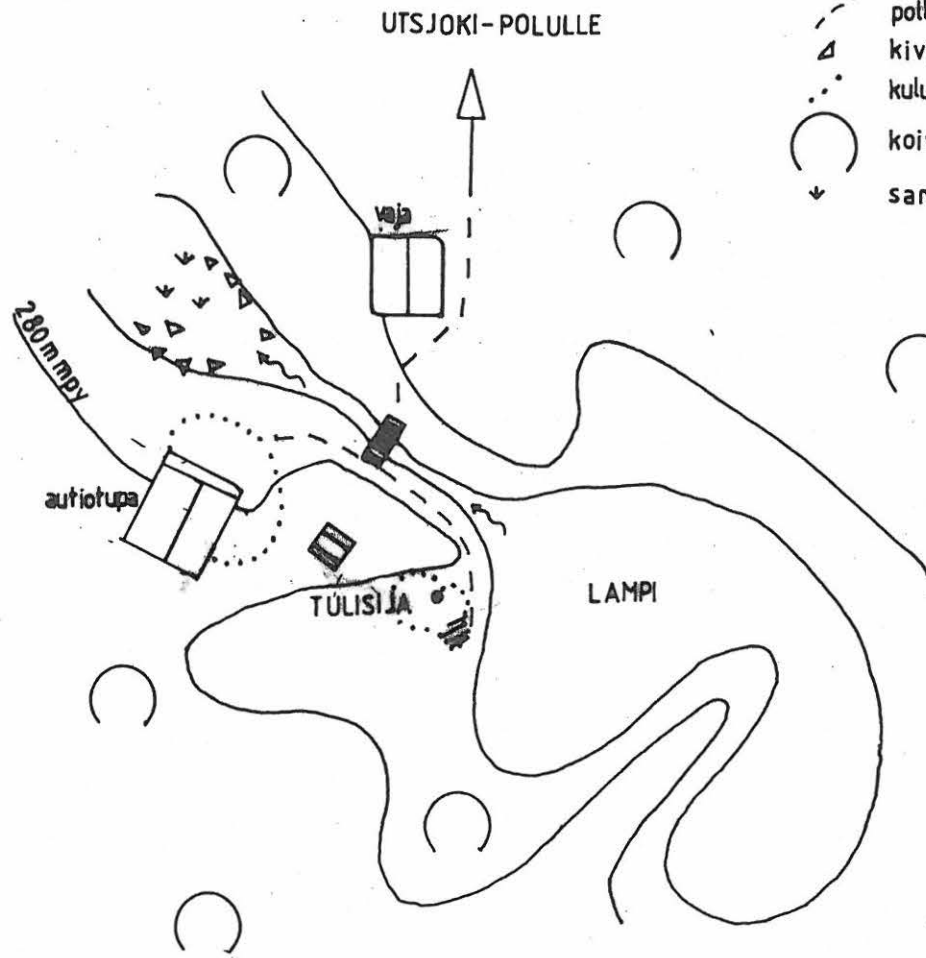
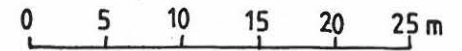
Kohde sijaitsee Goahppelávžejávrin (Koahppilašávdšejávrin) eteläpäässä, uuden autiotuvan pihamaalla. Seutu on epäsäännöllisesti kumpuilevaa hiekkapohjaista maastoa. Tuvan vieressä, lähdelammen rannalle rakennetulle nuotiopaikalle vievä polku on kulluttanut kasvillisuuden hiekkaa myöten. Tältä polulta, lammen tasaiselta rannalta löytyivät iskokset. Seudulla kasvaa harvaa tunturikoivikkoa, jäkäliä ja variksenmarjaa. Muita asuinpaikanmerkkejä ei ollut havaittavissa.

PERUSKARTTAOTE 1:20 000

44 GOAHPPELÁVŽEJÁVRI 2 P
YLEISKARTTA 1:500
piirt. T. Valtonen

- kvartsia
- potku
- kivikkoa
- kuluneen maan raja
- koivikkoa
- saraa

Utsjoki Paistunturin erämaa 46

Kohteen nimi: Sirddaávži (Sirdda-avdši)

Muinaisjäännöstyyppi ja määrä: pyyntikuoppia 8 ja kehäliesi 1

Rauhoitusluokka: 2

Peruskartta: 3914 11 MIELKEJOKSKAIDI

Koordinaatit: x = 7747 89, y = 492 94 - 493 13, z = n. 275-280 m mpy

Suunta ja etäisyys kirkosta tms: n. 9,5 km Utsjoen kirkosta lounaaseen

Hoito ja kunto: A 1, B 1, C 7, D -, E 5, F 1, G -

Maanomistaja: Valtio/Metsähallitus, Ylä-Lapin luonnonhoitoalue, puhelin: 0205 647701,

osoite: PL 36, 99801 IVALO

Aiemmat tiedot: -

Kohde tarkastettu: 12.8.1999

Peruskarttaote

Yleiskartta

Pyyntikuopat sijaitsevat Sirddaávžin (Sirdda-avdšin) länsirinteessä, rinteiden alimman ja samalla jyrkimmän osan ja Sirddaráhppát (Sirddarahpak) -tunturin tasanteella olevan järven välissä. Strategista sijoitusta parantaa vielä se, että järven toisella puolen maasto on erittäin hankalakulkuista kivikkoa. Odotusten vastaisesti tältä kivikkoalueelta ei löytynyt purnuja. Laakson rinne on entistä puurajakoivikko, jonka tunturimittari on 1960-luvulla syönyt kuoliaaksi, minkä takia jäljellä on vain pötkelöitä ja yksittäisiä kitukasvuisia koivuja. Kenttäkerroksessa kasvaa runsaasti katajaa. Erityisesti pyyntikuoppien vallit ovat katajan valtaamia. Muuna kasvillisuutena ovat jäkälät, variksenmarja sekä vaivaiskoivu. Maaperä on hiekkainen ja vähäkivinen.

Pyyntikuoppia on yhteensä kahdeksan kappaletta. Ne sijaitsevat jonossa suurin piirtein koillinen-lounas suuntaisena jonona, 190 metrin matkalla. Kuopat ovat muodoltaan nurkista pyöristyneitä nelikulmioita tai soikioita ja niitä ympäröivät vallit. Useisiin kuoppiin johtaa yhdestä nurkasta polkumainen ura. Kuopista ei löytynyt podsolikerrosta, vaikka vertailunäytteessä kuoppajonon vieressä kerros oli neljän sentin vahvuinen. Kuopat on vaikea havaita rinnettä alhaalta ylöspäin kiivettäessä.

Kuoppa 1 on lounaisin rivistä ja sijaitsee reilun kymmenen metrin päässä järven rannasta. Se on muodoltaan kulmista pyörästynyt neliö, jonka toisesta kyljestä aukeaa kaksi metriä leveä, kaksi metriä pitkä ja 60 senttiä syvä sivukuoppa. Varsinainen kuoppa on 3,5 metriä pitkä, kolme metriä leveä ja 75 senttiä syvä. Kuoppaa ympäröi selvä noin 1,5 metriä leveä valli. Kuoppa kaksi sijaitsee kahdeksan metriä kuopasta 1 koilliseen. Se on muodoltaan hyvin kulmikas. Pituutta on neljä metriä, leveyttä samoin neljä metriä ja syvyys vaihtelee 65-110 sentin välillä. Valli on noin metrin leveä, mutta sitä ei ole lainkaan kuopan luoteisreunalla.

Vajaa kymmenen metriä kuopasta 2 koilliseen sijaitsee kuoppa 3. Se on pyöreäkulmainen, suppilomaisesti syvenevä suorakaide. Se on neljä metriä pitkä ja kolme metriä leveä. Syvyyttä on metri. Kaakkoiskylkeen liittyy 1,5 metriä pitkä, poluntapainen, luiskamainen kuoppa. Valli on noin 1,5 metriä leveä ja sijaitsee tasaisesti kuopan ympärillä. Kuopat 1-3 sijaitsevat suurin piirtein samalla korkeudella.

Kuoppa 4 sijaitsee reilun kymmenen metriä kuopasta 3 itään. Se on suuri, pitkulainen soikio: neljä metriä pitkä, kolme metriä leveä ja 90 senttiä syvä. Valli on leveimmillään kaksi metriä leveä ja sijaitsee vain kuopan eteläpäässä. Kuoppa 4 sijoittuu vajaan metrin kuoppia 1-3 alemmas törmämäisen, jyrkemmän rinteiden reunalle. Tämä rinne laskeutuu 2-3 metriä alemmas tasanteelle, jolla on muutamia heinää kasvavia, löytöhetkellä kuivia sulavesilammikoita. Näiden lammensijojen toisella puolella, 35 metriä kuopasta 4 koilliseen sijaitsee pyyntikuoppa 5. Se on muodoltaan soikea ja erityisen suuri: kuusi metriä pitkä ja neljä metriä leveä. Syvyyttä kuopalla on 110 senttiä. Kuoppaa ympäröivä noin 1,5 metriä leveä valli keskittyy kuopan eteläreunaan.

Noin 65 metriä kuopasta 5 koilliseen, toista metriä alempana sijaitsee kuoppa 6. Se on muodoltaan soikea ja syvenee suppilomaisesti. Pohjalla on kuitenkin 100 x 30 sentin kokoinen suorakaiteen muotoinen matala kuopanne, joka lienee uusi, ketun tms. kaivama. Varsinainen kuoppa on neljä metriä pitkä ja 3,5 metriä leveä. Syvyyttä on 95 senttiä. Leveimmillään 1,5 metriä leveä valli sijaitsee kuopan pohjoispuolella.

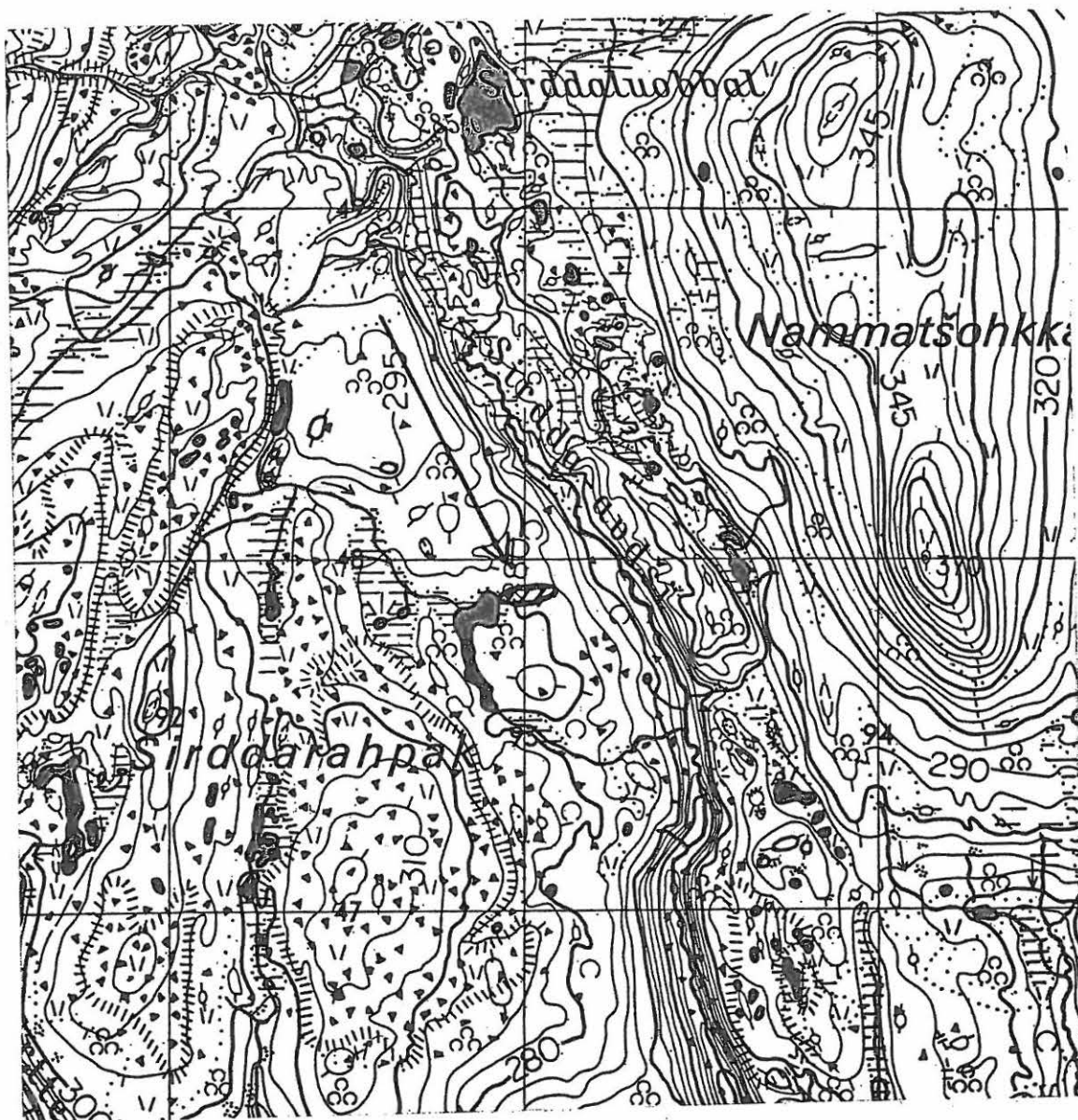
Vajaa 20 metriä kuopasta 6 pohjoiskoilliseen sijaitsee kuoppa 7. Se on muodoltaan soikea, kuusi metriä pitkä, neljä metriä leveä sekä metrin syvä. Valli on kaksi metriä leveimmillään ja sijoittuu kuopan eteläreunalle. Vajaa 20 metriä kuopasta 7 itään on

kuoppa 8. Se on muita kuoppia huomattavasti pienempi: vain kaksi metriä pitkä, kaksi metriä leveä ja 75 senttiä syvä. Se sijaitsee juuri taitteessa, josta rinne jyrkkenee melkoisesti. Kuopat 6-8 sijaitsevat suurin piirtein samalla korkeudella.

Reilu 15 metriä kuopasta 2 pohjoiseen eli 35 metriä järvenrannasta sijaitsee kehäliesi. Se on suorakaiteinen, 80 senttiä pitkä ja 60 senttiä leveä kotaliesi eli árran. Liesi liittyy alueen myöhempään käyttöön, todennäköisesti poronhoitoon. Liesi ei ole ollut kuitenkaan aikoihin käytössä, sillä kasvillisuus on vallannut sen täysin.

PERUSKARTTAOTE 1:20 000

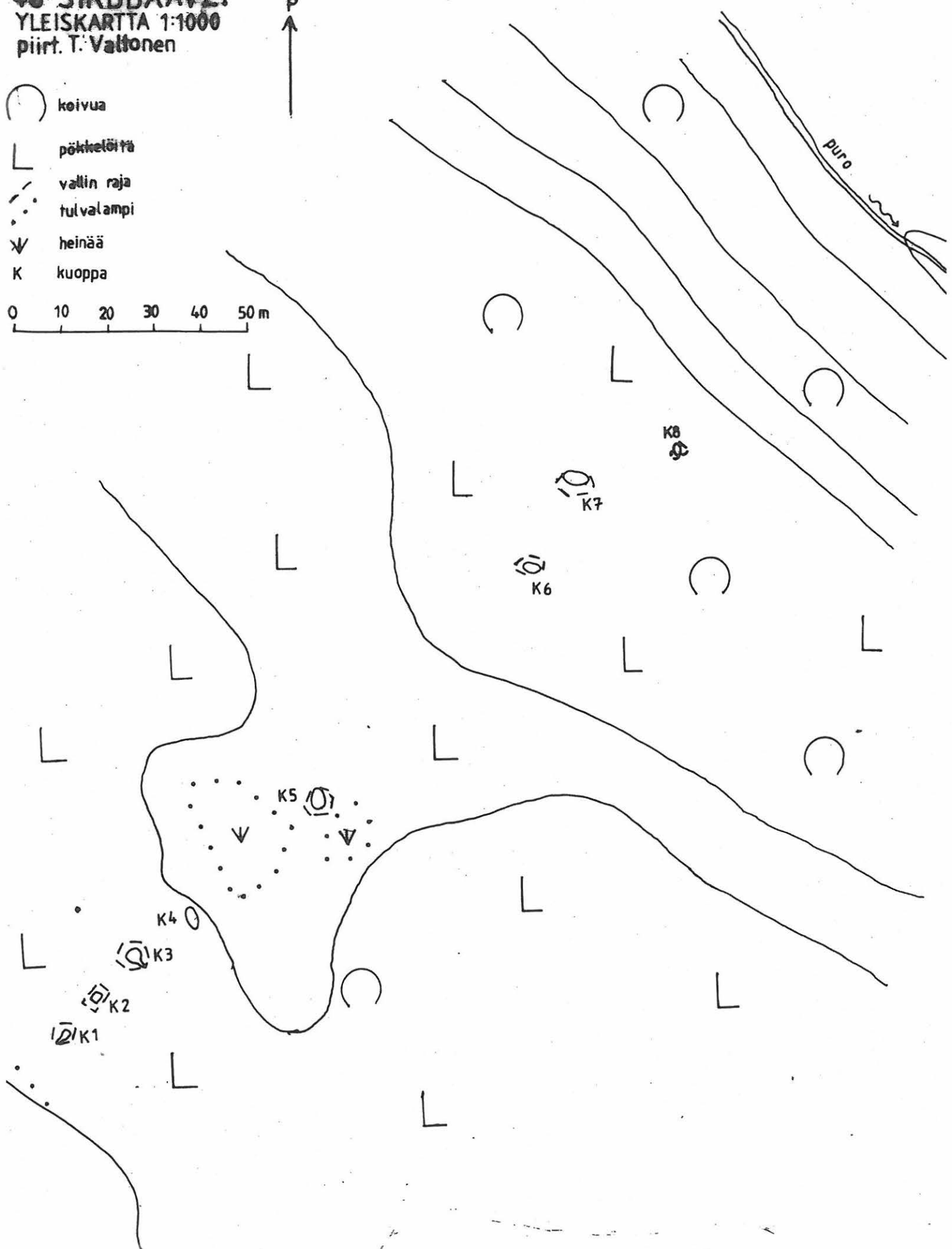
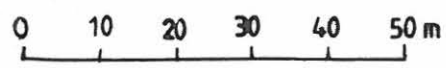

46 SIRDDAÁVZI
YLEISKARTTA 1:1000
piirt. T. Valttonen

- koivua
- pötkelöitä
- vallin raja
- tulvalampi
- heinää
- K kuoppa

Utsjoki Paistunturin erämaa 47

Kohteen nimi: Čársejohka (Tšarsejohka)

Muinaisjäännöstyyppi ja määrä: kvartsiasuinpaikka 1

Rauhoitusluokka: 2

Peruskartta: 3914 11 MIELKEJOKSKAIDI

Koordinaatit: x = 7744 92, y = 494 01, z = n. 195 m mpy

Suunta ja etäisyys kirkosta tms: n. 11 km Utsjoen kirkosta lounaaseen

Hoito ja kunto: A 4, B 1, C 5, D -, E 1, F 1, G -

Maanomistaja: Valtio/Metsähallitus, Ylä-Lapin luonnonhoitoalue, puhelin: 0205 647701,

osoite: PL 36, 99801 IVALO

Aiemmat tiedot: Marja Montosen ilmoitus inventoijalle ja edelleen aluevalvojalle syksyllä 1998

Kohde tarkastettu: 13.8.1999

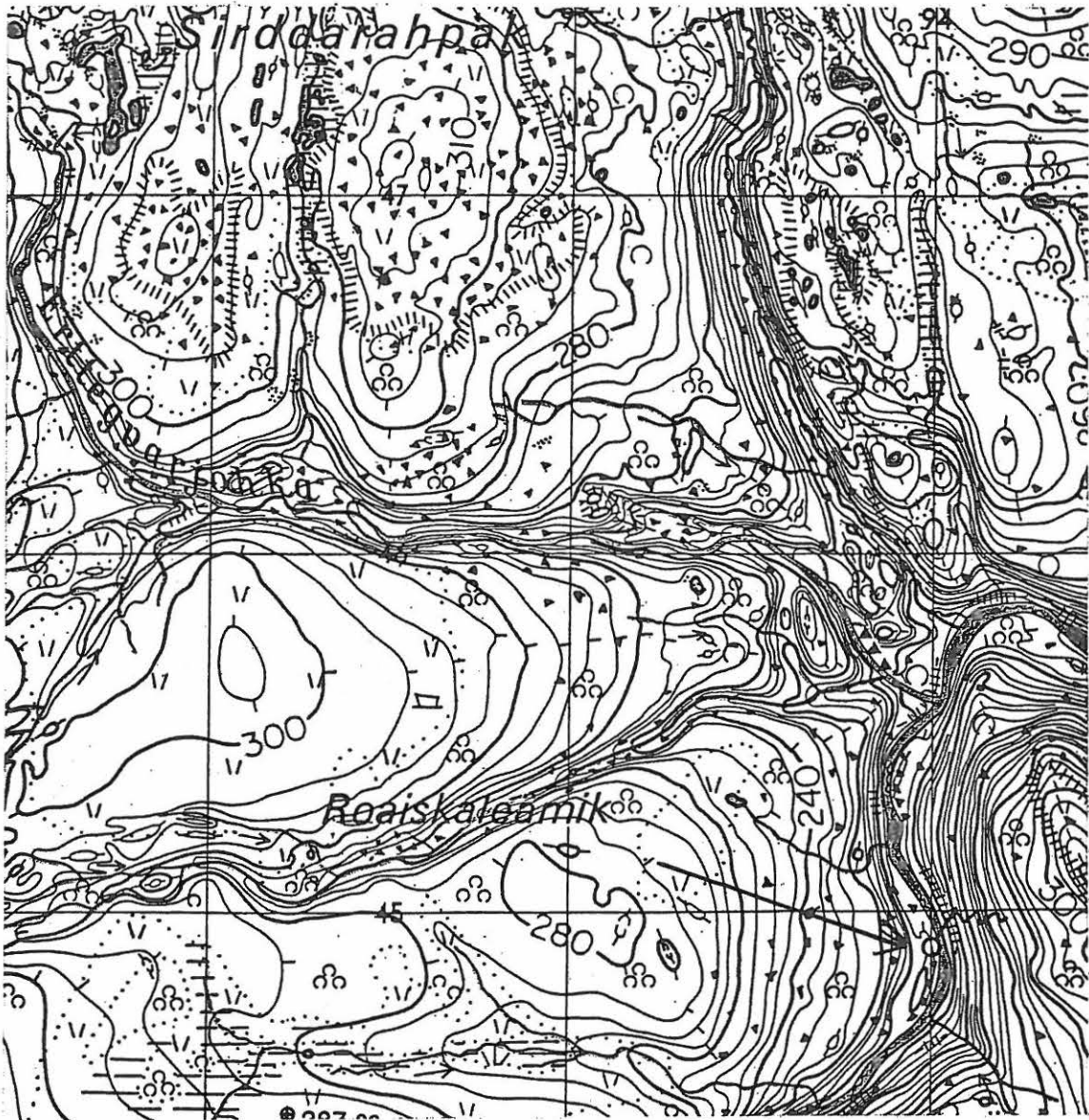
Löydöt: pyöreäteräinen kvartsiesine 1, kvartsi-iskos 11

Peruskarttaote

Yleiskartta

Kohteen on löytänyt vaellusretkellä kesällä 1998 Marja Montonen, joka on edelleen ilmoittanut siitä inventoijalle ja hän Markku Torviselle. Kohde sijaitsee Čársejohkan (Tšarsejohkan) rannalla noin 700 metriä Erttetvárjohkan (Erttegvarjohkan) suulta ylävirtaan. Muutoin jyrkkä jokilaakso levenee tällä kohdin pohjoisrannalta kapeahkoksi, mutta useamman sata metriä pitkäksi tasanteeksi. Maaperä on melko kivistä, mutta paikoin on myös tasaisia leiriytymiseen soveltuvia kohtia. Tasanteella kasvaa harvaa koivikkoa, jäkäliä ja paikoin heinää. Tulvavesi ja jäät syövät tasanteen reunaa, josta löytyi ”iskosryöppy” alas valumassa. Iskoksia oli ilmeisesti tähän asti pitänyt koossa lohennon kannon juurakko, jonka alta maa nyt oli alkanut sortua. Myös rantakivikossa oli iskoksia sekä luonnonsoikea noin 20 senttiä pitkä kvartsimukula, josta on isketty raaka-ainetta toisesta päästä siten että pää on muotoutunut kiilamaiseksi. Čársejohka on edelleen yksi tärkeimmistä lohennon kutuista.

PERUSKARTTAOTE 1:20 000

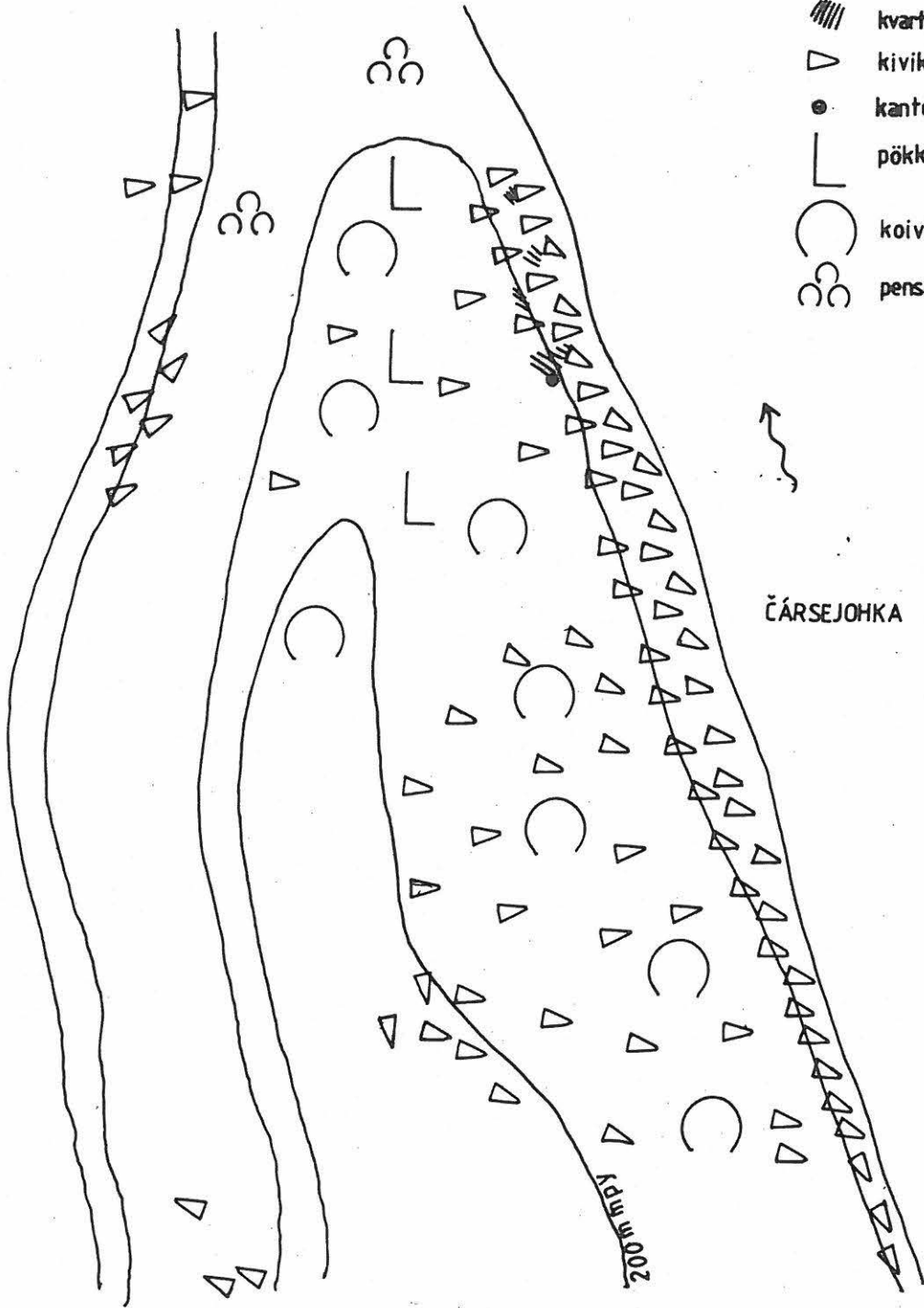

47 ČARSEJOHKA
YLEISKARTTA 1:500
piirt. T. Valtonen

0 5 10 15 20 25 m

- kvartsia
- kivikkoa
- kanto
- pökkelö
- koivikkoa
- pensaikkoa

Utsjoki Paistunturin erämaa 48

Kohteen nimi: Roaiskaleamit (Roaiskaleämik)

Muinaisjäänöstyyppi ja määrä: kvartsilöytöpaikka 1

Rauhoitusluokka: 2

Peruskartta: 3914 11 MIELKEJOKSKAIDI

Koordinaatit: x = 7744 24, y = 493 07, z = n. 277 m mpy

Suunta ja etäisyys kirkosta tms: n. 12 km Utsjoen kirkosta lounaaseen

Hoito ja kunto: A 1, B 1, C 7, D -, E 1, F 1, G -

Maanomistaja: Valtio/Metsähallitus, Ylä-Lapin luonnonhoitoalue, puhelin: 0205 647701,

osoite: PL 36, 99801 IVALO

Aiemmat tiedot: -

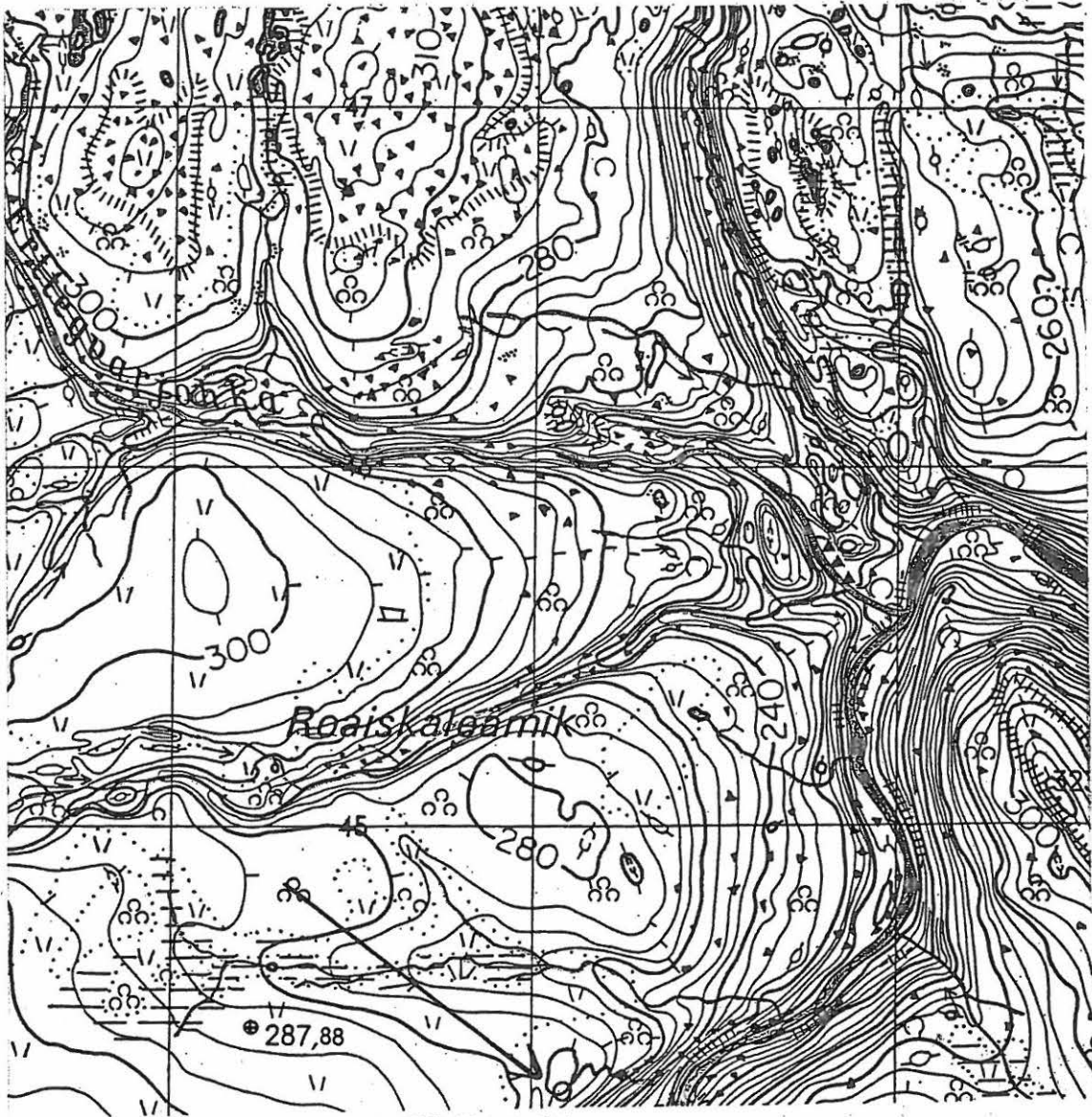
Kohde tarkastettu: 14.8.1999

Löydöt: kvartsi-iskos 4

Peruskarttaote

Kohde sijaitsee korkealla Čársejohkaa (Tšarsejohkaa) reunustavan Roaiskaleamit (Roaiskaleämik) -tunturin reunamalla. Seutu on karua, kivistä paljakkaa, jonka pohjakasvillisuuden muodostavat vaivaiskoivu, variksenmarja, mustikka ja jäkälät. Pintaturve on löytökohdalla rikkoutunut ja paljastuneessa mineraalimaassa on kvartsi-iskoksia sekä -ydin. Ydin on alkuaan luonnonpyöreä kvartsimukula, josta on iskeskelty kappaleita. Muita asuinpaikan merkkejä ei paikalla ollut. Kohde on tuulinen ja sieltä on hyvä näköala joka suuntaan, eritoten alas Čársejoelle sekä sen vastakkaiselle rannalle. Noin 150 metriä koilliseen kohteesta on pienoinen, vehreärantainen puro.

PERUSKARTTAOTE 1:20 000

Utsjoki Paistunturin erämaa 49

Kohteen nimi: Juovvaskáidi (Juovvaskaidi) 1

Muinaisjäänöstyyppi ja määrä: säilytystila 1

Rauhoitusluokka: 2

Peruskartta: 3914 07 JUOVVASKAIDI

Koordinaatit: x = 7738 19, y = 487 13, z = n. 317 m mpy

Suunta ja etäisyys kirkosta tms: n. 20,5 km Utsjoen kirkosta lounaaseen

Hoito ja kunto: A 1, B 1, C 7, D -, E 5, F 1, G -

Maanomistaja: Valtio/Metsähallitus, Ylä-Lapin luonnonhoitoalue, puhelin: 0205 647701,

osoite: PL 36, 99801 IVALO

Aiemmat tiedot: -

Kohde tarkastettu: 15.8.1999

Peruskarttaote

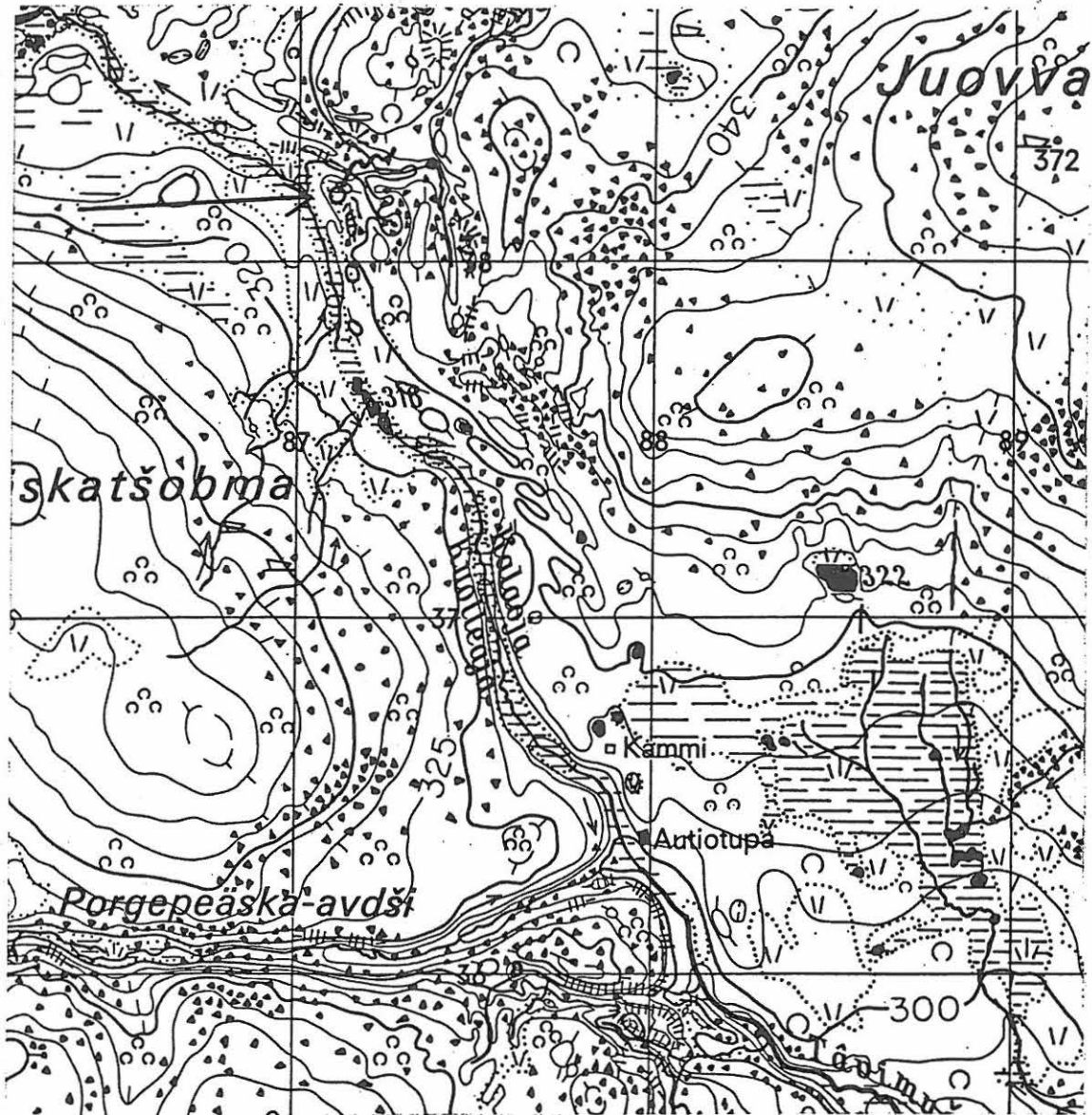
Kohde sijaitsee Juovvaskáidin (Juovvaskaidin) ja Borgebeaskačopman (Porgepeäskatšobman) välisessä kaakkois-luoteissuuntaisessa vähäpuisessa vuomassa, sen koillisreunalla, ennenkuin Juovvaskáidin (Juovvaskaidin) rinne alkaa nousta. Paikalla kasvaa yksittäisiä tunturikoivuja, heinää, jäkälää ja mustikkaa. Aivan lähellä virtaa luodetta kohti suorantainen puro. Tila on muodostettu latomalla noin kahdestatoista pyöreähköstä, 40-50 sentin kokoisesta kivistä kehä matalan kuopanteen ympärille. Sen pituus on 90 senttiä, leveys 80 senttiä ja korkeus 45 senttiä. Tila on ilmeisesti ollut suljettu kivillä, jotka on kasattu tilan viereen, ja joista osa on laakoja. Tilan pohjalla kasvaa rehevää kasvillisuutta. Konstruktio on väliaikaisen oloinen, erityisesti jos vertaa kohteeseen 43.

Tällaisia säilytystiloja esittelee myös Rolf Kjellström kirjassaan Lappmarksmikroskop - Intensivinventering av kulturlämningar i Jokkmokksfjällen (Nordiska museet 1983) muinaisjäänösryhmänä "förvaringsutrymmen". Hänen määritelmänsä mukaan "Förvaringsutrymmen är - som framgår av namnet - sådana utrymmen som bedömts användas för förvaringsändamål." Lisätuntemerkkeinä Kjellström antaa, että säilytystilat ovat usein suuren kiven tai lohkareen yhteydessä. Toisinaan kohteet sijaitsevat kukkulan laella. Hän jakaa tyyppin kahdeksaan alaryhmään, joista tyyppi kahdeksan vastaa lähinnä

tätä kohdetta. Tyyppi kahdeksan on kivistä muodostettu "kuoppa", jolla on jonkinlainen katerakenne. Kjellström viittaa myös säilytystilojen poikkeuksellisen korkeaan sijaintiin. (Vrt. kohde 43)

PERUSKARTTAOTE 1:20 000

Utsjoki Paistunturin erämaa 50

Kohteen nimi: Juovvaskáidi (Juovvaskaidi) 2

Muinaisjäänöstyyppi ja määrä: purnu 1

Rauhoitusluokka: 2

Peruskartta: 3914 07 JUOVVASKAIDI

Koordinaatit: x = 7737 36, y = 487 56, z = n. 318 m mpy

Suunta ja etäisyys kirkosta tms: n. 21 km Utsjoen kirkosta lounaaseen

Hoito ja kunto: A 1, B 1, C 7, D -, E 5, F 1, G -

Maanomistaja: Valtio/Metsähallitus, Ylä-Lapin luonnonhoitoalue, puhelin: 0205 647701,

osoite: PL 36, 99801 IVALO

Aiemmat tiedot: -

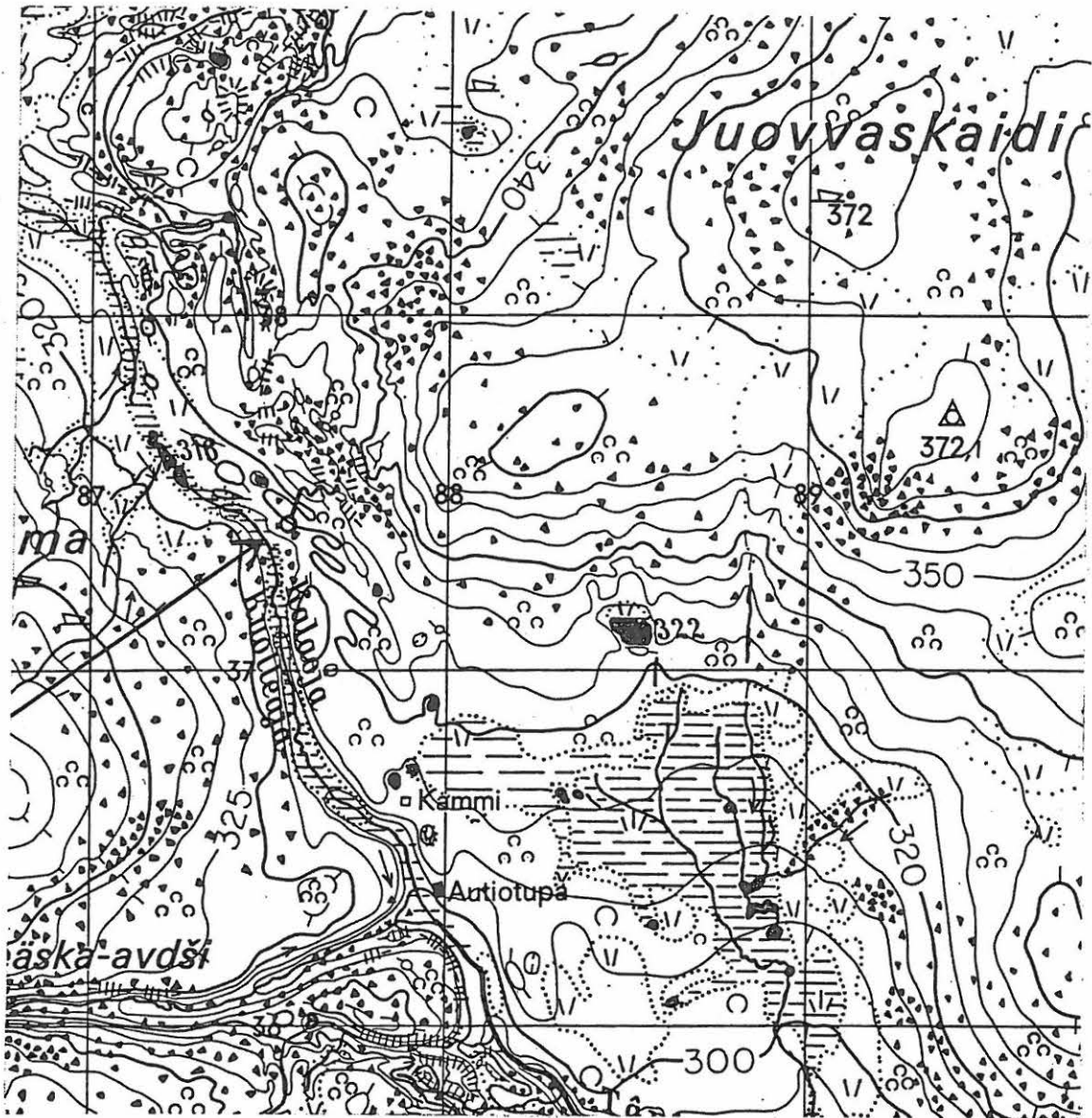
Kohde tarkastettu: 15.8.1999

Peruskarttaote

Kohde sijaitsee Kevon luonnonpuistossa, aivan sen rajan pinnassa. Paikka on Juovvaskáidin (Juovvaskaidin) ja Borgebeaskačopman (Porgepeäskatšobman) välisessä kaakkois-luoteissuuntaisessa vähäpuustoisessa vuomassa, sen koillisreunassa. Purnu on alarinteen painanteessa olevassa rakkakivikossa, ennenkuin Juovvaskáidi (Juovvaskaidi) alkaa jyrkemmin nousta. Aivan samalla kohdalla vuoman toisella reunalla, noin 200 metrin päässä sijaitsee kohde 52 eli kynnellinen liesi. Paikalla on aiemmin ollut harva tunturikoivikko, mutta tunturimittarit ovat tuhonneet puuston. Nykyinen kasvillisuus on lähinnä variksenmarjaa ja jäkälää. Rakkakivikon alareunan lähellä virtaa heinikkorantainen puro kohti eteläkaakkoa. Paikka on juuri vedenjakajan kaakkoispuolella.

Itse purnu sijaitsee loivasti viettävän, melko suuren rakan aivan ylimmässä reunassa, pienen törmän alla. Se on erittäin suuri ja soikea: kaksi metriä pitkä, 1,8 metriä leveä ja 1,1 metriä syvä. Se on muodostettu kaivamalla kivikkoon kuoppa ja latomalla sille vielä alarinteen puolelle matalaa muuria. Yksi seinä on osin romahtanut. Pohjalla kasvaa rehevä sammal- ja jäkälämatto. Rakkakivikossa oli maatuneita sarvenjäanteitä, joilla ei tietenkään välttämättä ole mitään tekemistä muinaisjäänöksen kanssa.

PERUSKARTTAOTE 1:20 000

Utsjoki Paistunturin erämaa 51

Kohteen nimi: Juovvaskáidi (Juovvaskaidi) 3

Muinaisjäänöstyyppi ja määrä: kodanpohja 1

Rauhoitusluokka: 2

Peruskartta: 3914 07 JUOVVASKAIDI

Koordinaatit: x = 7736 61, y = 487 87, z = n. 307 m mpy

Suunta ja etäisyys kirkosta tms: n. 21 km Utsjoen kirkosta lounaaseen

Hoito ja kunto: A 1, B 1, C 7, D -, E 5, F 1, G -

Maanomistaja: Valtio/Metsähallitus, Ylä-Lapin luonnonhoitoalue, puhelin: 0205 647701, osoite: PL 36, 99801 IVALO

Aiemmat tiedot: Lassi Saressalo mainitsee kohteen pro gradu -tutkielmassaan Talvaksen kylän etnohistoriallinen kehitys. Etnologinen tutkimus tenonsaamelaisen kylän elinkeinomuutoksesta. Turun yliopiston kulttuurien tutkimuksen laitoksen folkloristiikan tutkimuksia 1. Turku 1982.

Kohde tarkastettu: 15.8.1999

Peruskarttaote

Kohde sijaitsee Kevon luonnonpuistossa, aivan sen rajan pinnassa. Paikka on Juovvaskáidin (Juovvaskaidin) ja Borgebeaskačopman (Porgepeäskatšobman) välisen kaakkois-luoteissuuntaisen vähäpuustoisin vuoman koillisreunassa. Kodanpohja on tasanteella Juovvaskáidin (Juovvaskaidin) alarinteellä, noin 100 metrin päässä etelä-kaakkoon virtaavan puron korkean törmän laella. Kentän lähellä on myös pieniä lampareita. Paikalla on aiemmin ollut harva tunturikoivikko, mutta tunturimittarit ovat tuhonneet puuston. Nykyinen kasvillisuus on lähinnä variksenmarjaa ja jäkälää. Kodanpohjan ympärillä on kauas erottuva, pienialainen, selvärajainen kenttä, jossa kasvaa erittäin rehevää heinää, kynsisammalta, katajia ja kukkakasveja.

Kodanpohja erottuu kentässä epämääräisenä kasana, jossa on vielä melko hyvin erottavissa rakenteellisia piirteitä. Kentän heinikossa on lisäksi kodan ovi sekä joitakin hylättyjä käyttötavaroita. Kota on ollut pienehkö ja seudulle tyypillisesti korvakkorakenteinen. Samalla kohdalla on mahdollisesti ollut toinen kota ennen tätä. Tähän viittaisi kodan sijoittuminen ikäänkuin matalalle vallille. Kodan pituus on noin 2 metriä ja leveys

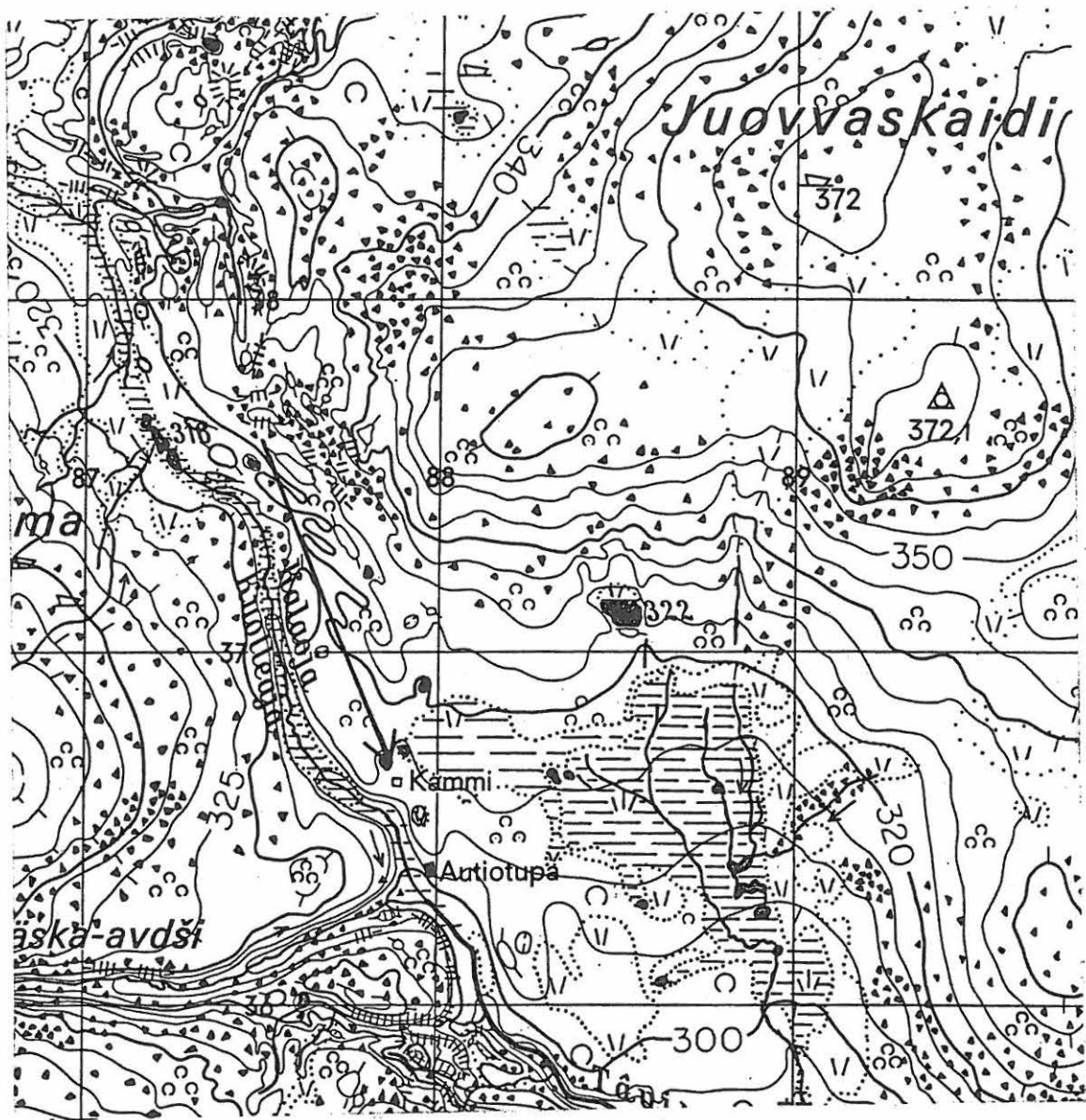
noin 1,8 metriä.

Kodan vuoraukseen on käytetty ohutta koivuriukua ja tuohilevyjä. Ainakin jossakin rakennusvaiheessa on käytetty kaupan rautanauvoja. Myös vanha lautareunainen räppänä on jossain vaiheessa katettu peltilevyllä, jonka läpi on johdettu kotaan lisätyn pönttökaminan savutorvi. Soikea, matala, ilmeisesti norjalaisvalmisteinen kamina on edelleen kodan jäänteiden alla. Kodan oviaukko on ollut kaakkoon päin ja sitä viimeksi peittänyt puu- ja pahvirakenteinen ovi on kooltaan 60 x 150 senttiä. Sisällä näkyy merkkejä muinaisesta loidon risutuksesta.

Saressalo käsittelee kirjassaan Talvadaksen kylän etnohistoriallinen kehitys myös kylän riekonpyyntiä. Tässä yhteydessä hän esittää myös kartan, johon on summittaisesti, informanttien tietojen mukaan merkitty seudun riekostuskodat. Juuri tälle paikalle on merkitty yksi, ja onkin luontevaa olettaa, että kyseessä on sama kota. Näin ollen kodan omistajana on ollut Nuvvuksen kylän Guttormin perhe. Kirjan aineistot on kerätty 1960-luvulla, jolloin nämä riekostuspaikat olivat jo jääneet käytöstä, joten kodanpohja ajoittuu aikaan ennen toista maailmansotaa. Seudulla on myös muita riekostuskodanpohjia.

PERUSKARTTAOTE 1:20 000

Utsjoki Paistunturin erämaa 52

Kohteen nimi: Borgebeaskačopma (Porgepeäskatšobma)

Muinaisjäänöstyyppi ja määrä: kynnellinen liesi 1

Rauhoitusluokka: 2

Peruskartta: 3914 07 JUOVVASKAIDI

Koordinaatit: x = 7737 36, y = 487 41, z = n. 320 m mpy

Suunta ja etäisyys kirkosta tms: n. 21 km Utsjoen kirkosta lounaaseen

Hoito ja kunto: A 1, B 1, C 7, D -, E 5, F 1, G -

Maanomistaja: Valtio/Metsähallitus, Ylä-Lapin luonnonhoitoalue, puhelin: 0205 647701,

osoite: PL 36, 99801 IVALO

Aiemmat tiedot: -

Kohde tarkastettu: 16.8.1999

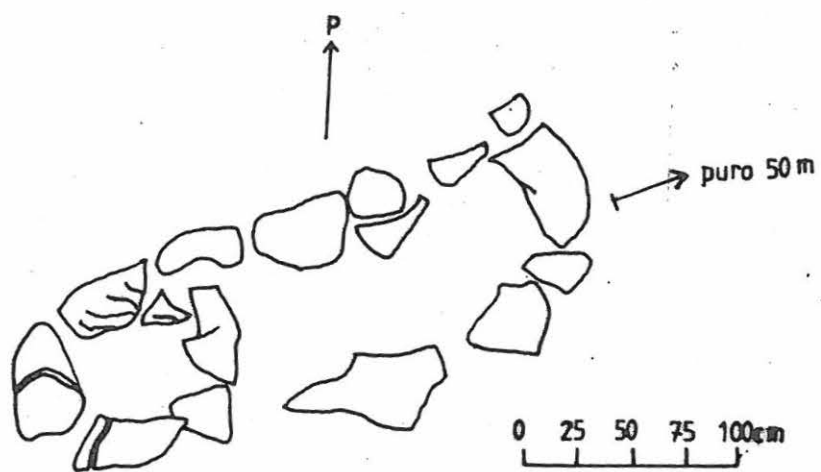
Kuva 6. s. 160

Peruskarttaote

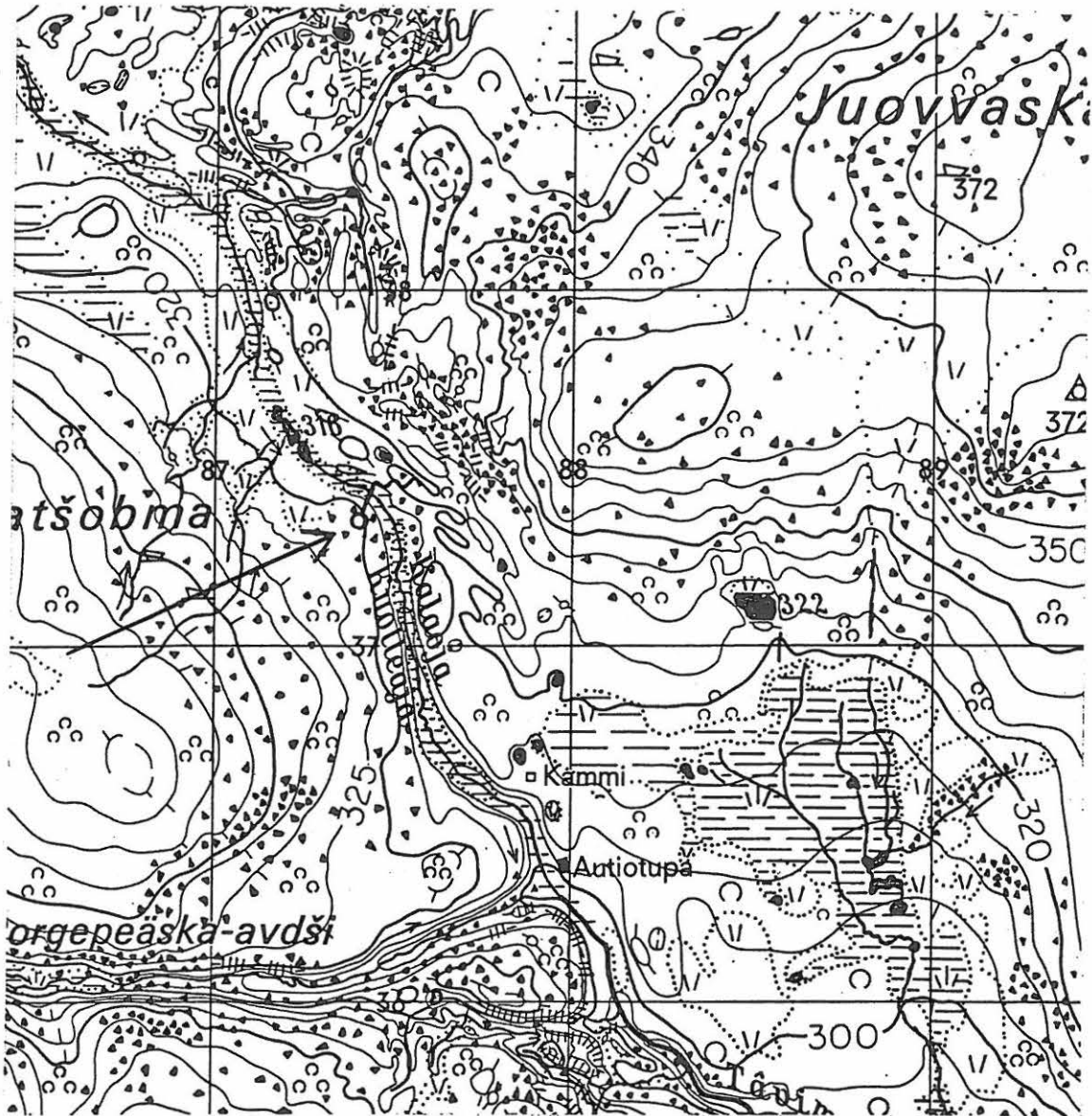
Yksityiskohtakartta

Kohde sijaitsee Kevon luonnonpuistossa, aivan sen rajan pinnassa. Paikka on Juovvaskáidin (Juovvaskaidin) ja Borgebeaskačopman (Porgepeäskatšobman) välisessä kaakkois-luoteissuuntaisessa vähäpuustoisessa vuomassa, sen lounaisrinteellä. Liesi on alarinteen tasanteella, melko suojaisessa kohdassa. Aivan samalla kohtaa vastapäisellä rinteellä, noin 200 metrin päässä sijaitsee kohde 50 eli suuri purnu. Paikalla on aiemmin ollut harva tunturikoivikko, mutta tunturimittarit ovat tuhonneet siitä valtaosan. Nykyisenä kasvillisuutena on vaivaiskoivua, mustikkaa, variksenmarjaa, juolukkaa ja jäkälää. Itse liedessä kasvaa myös heinää ja sammalia. Paikalla on poikkeuksellisen tiheä katajikko. Noin 50 metrin päässä virtaa heinikkorantainen puro kohti eteläkaakkoa. Paikka on juuri vedenjakajan kaakkoispuolella.

Liesi on melko kookas: tulisija on 90 senttiä leveä ja 105 senttiä pitkä. Muinainen oviaukko, jolle johtavat tulisijasta kivistä ladotut kynnet, aukeaa purolle eli koilliseen. Kynnet ovat 150 senttiä pitkät ja niiden väliin jäävä oviaukko noin metrin leveä. Osin kasvillisuuden peittämä liesi erottuu selvänä kohoumana. Kynsien välissä ja tulisijassa maanpinta on ympäristöä korkeammalla. Osa kivistä lienee kuumuuden halkomia.

PERUSKARTTAOTE 1:20 000

Utsjoki Paistunturin erämaa 53

Kohteen nimi: Borgebeaskaávži (Porgepeäska-avdši)

Muinaisjäännöstyyppi ja määrä: purnu 1

Rauhoitusluokka: 2

Peruskartta: 3914 07 JUOVVASKAIDI

Koordinaatit: x = 7735 61, y = 486 54, z = n. 346 m mpy

Suunta ja etäisyys kirkosta tms: n. 22,5 km Utsjoen kirkosta lounaaseen

Hoito ja kunto: A 1, B 1, C 7, D -, E 5, F 1, G -

Maanomistaja: Valtio/Metsähallitus, Ylä-Lapin luonnonhoitoalue, puhelin: 0205 647701,

osoite: PL 36, 99801 IVALO

Aiemmat tiedot: -

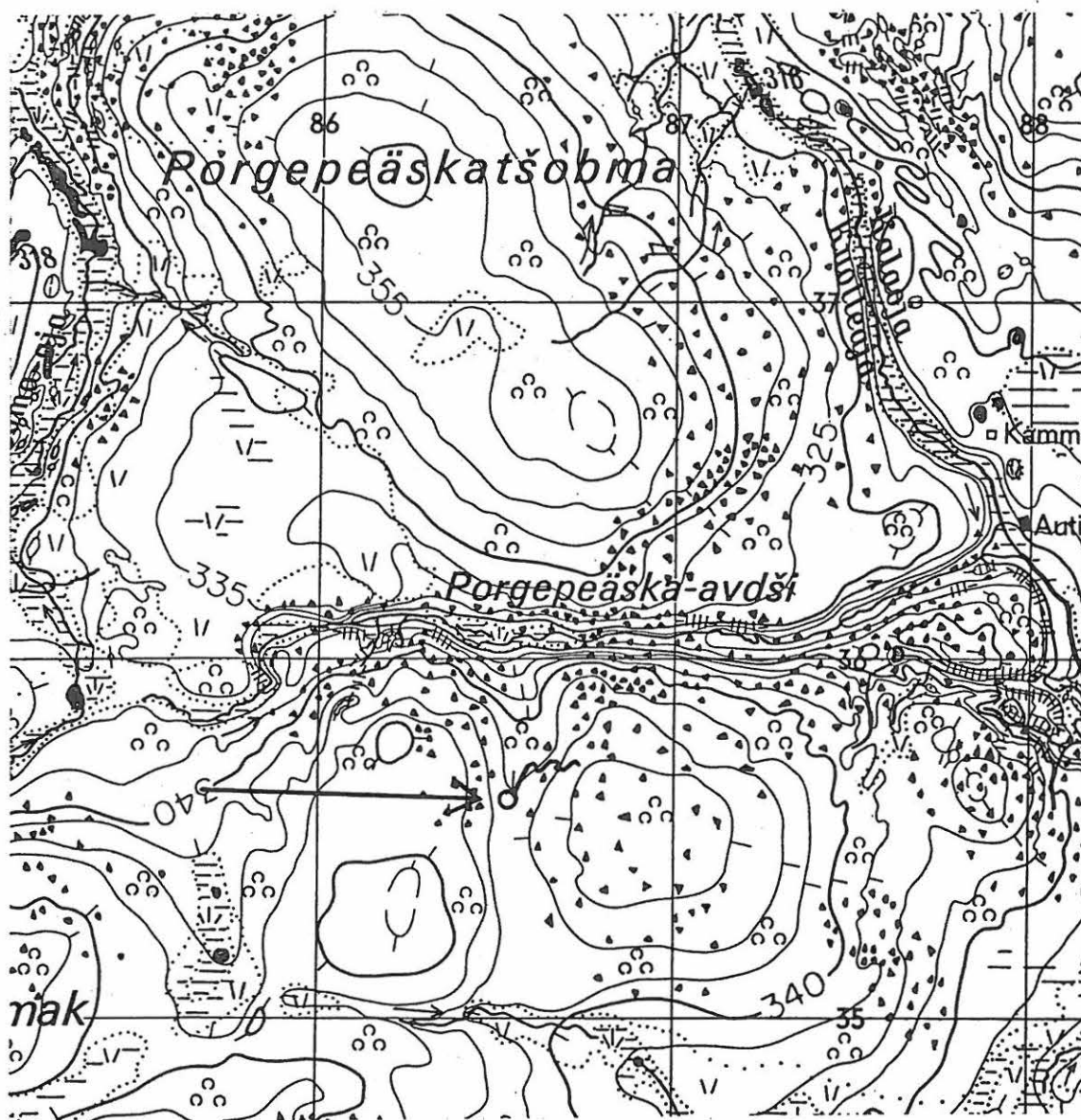
Kohde tarkastettu: 16.8.1999

Peruskarttaote

Kohde sijaitsee Kevon luonnonpuistossa, Borgebeaskaávžin (Porgepeäska-avdšin) eteläpuoleisella vaaralla, kahden loivan laen välisessä etelä-pohjoissuuntaisessa painaumassa. Alue on karua ylätunturia, jossa kasvaa yksittäisiä, kitukasvuisia koivuja, variksenmarjaa, jäkäliä ja vaivaiskoivua sekä paikoittain katajaa ja mustikkaa.

Itse purnu on laaja ja soikea, mutta suhteellisen matala: 180 senttiä pitkä, 110 senttiä leveä ja 60 senttiä syvä. Purnu on muodostettu poistamalla kivet kapeahkosta, pitkulaisesta rakkakivikosta ja latomalla leveät seinämät hieman kivikon tasoa korkeammalle. Seinämän päällä on lisäksi laakakiviä, joita lienee käytetty katelaakoina. Purnun pohjalla kasvaa ruohoa, sammalta ja jäkälää. Joitakin kiviä on pudonnut seinämältä pohjalle.

PERUSKARTTAOTE 1:20 000

Utsjoki Paistunturin erämaa 54

Kohteen nimi: Davimuš Mádjjohsuorgi (Távimuš Madjoksuorgi) 1

Muinaisjäännöstyyppi ja määrä: kehäliesi 1

Rauhoitusluokka: 2

Peruskartta: 3914 07 JUOVVASKAIDI

Koordinaatit: x = 7735 84, y = 488 25, z = n. 291 m mpy

Suunta ja etäisyys kirkosta tms: n. 21,5 km Utsjoen kirkolta lounaaseen

Hoito ja kunto: A 1, B 1, C 7, D -, E 5, F 1, G -

Maanomistaja: Valtio/Metsähallitus, Ylä-Lapin luonnonhoitoalue, puhelin: 0205 647701,
osoite: PL 36, 99801 IVALO

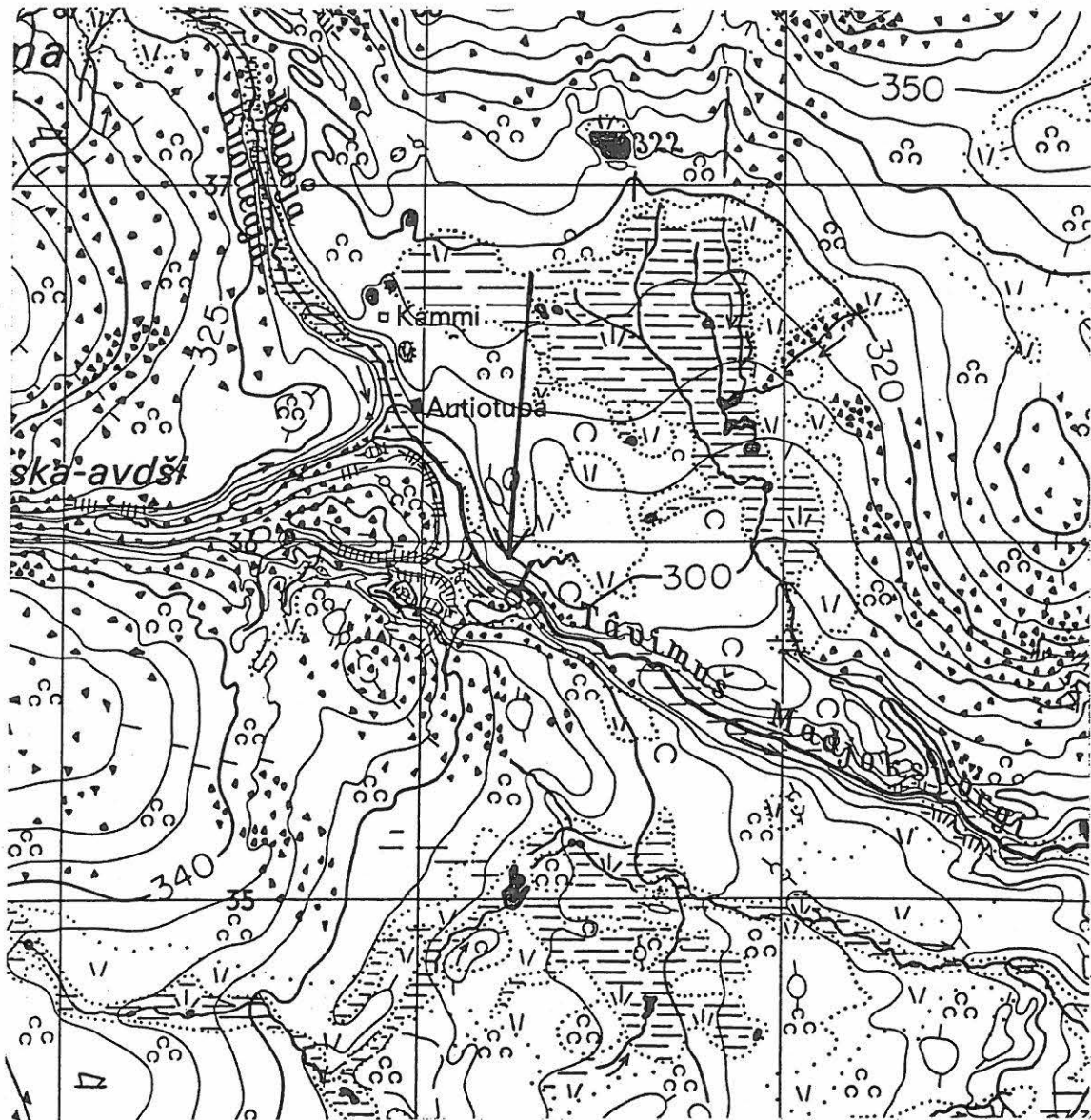
Aiemmat tiedot: -

Kohde tarkastettu: 17.8.1999

Peruskarttaote

Kohde sijaitsee Davimuš Mádjjohsuorgin (Távimuš Madjoksuorgin) rotkomaisessa laak-
sossa, Kevon luonnonpuistossa. Liesi on lounaisrannalla, noin 20 metrin päässä joes-
ta, kapeahkolla rantatasanteella, jossa kasvaa suojaavaa, melko korkeaa koivikkoa,
mustikkaa, variksenmarjaa ja heinää. Liesi on tyypillinen suorakaiteen muotoinen kota-
liesi eli árran. Se on 80 senttiä pitkä ja 60 senttiä leveä. Liettä on vaikea huomata, kos-
ka kasvillisuus peittää sitä lähes kauttaaltaan. Seutu on ja on ollut Paistunturin palis-
kunnan talvilaidunalue, ja liesi liittyneekin poronhoitoon.

PERUSKARTTAOTE 1:20 000

Utsjoki Paistunturin erämaa 55

Kohteen nimi: Davimuš Mádjjohsuorgi (Tâvimuš Madjohsuorgi) 2

Muinaisjäännöstyyppi ja määrä: kodanpohjia 2 ja rakennuksen pohjia 3

Rauhoitusluokka: 2

Peruskartta: 3914 07 JUOVVASKAIDI

Koordinaatit: x = 7735 44-46, y = 488 74, z = n. 291 m mpy

Suunta ja etäisyys kirkosta tms: n. 21 km Utsjoen kirkosta lounaaseen

Hoito ja kunto: A 1, B 1, C 7, D -, E 5, F 1, G -

Maanomistaja: Valtio/Metsähallitus, Ylä-Lapin luonnonhoitoalue, puhelin: 0205 647701,

osoite: PL 36, 99801 IVALO

Aiemmat tiedot: -

Kohde tarkastettu: 17.8.1999

Peruskarttaote

Yleiskartta

Kohde sijaitsee Kevon luonnonpuistossa, Davimuš Mádjjohsuorgin (Tâvimuš Madjohsuorgin) kaakkoistörmällä. Jyrkässä törmässä on suojaisa painauma, jonka halki virtaa läheiseltä suolta alkunsa saava puro Davimuš Mádjjohsuorgiin. Puron rannalla on noin viisitoista metriä leveä, 40 metriä pitkä, itä-länsisuuntainen tasanne suon ja jokirotkon välillä. Tälle tasanteelle on rakennettu kaksi kotaa ja kolme pienempää aittamaista rakennusta. Alueella on erittäin rehevä kasvillisuus: korkeita koivuja, erittäin runsaasti katajaa, heiniä, mesimarjaa, mustikkaa, sammalta, metsätähtiä, suolaheinää, siankärsämöitä ja muita kukkakasveja. Suon puoleisessa eli länsipäässä lisäksi tyypillisiä suokasveja, kuten suopursua. Kentän suonpuoleisesta päästä on ilmeisesti nostettu turvetta rakennusten katteeksi, koska siellä on ojamainen painanne. Painanne johtaa samalla suolta tulevan veden pois kentästä. Davimuš Mádjjohsuorgin rotkolaakson reunalla, aivan kentän alla on kaksi lähdettä.

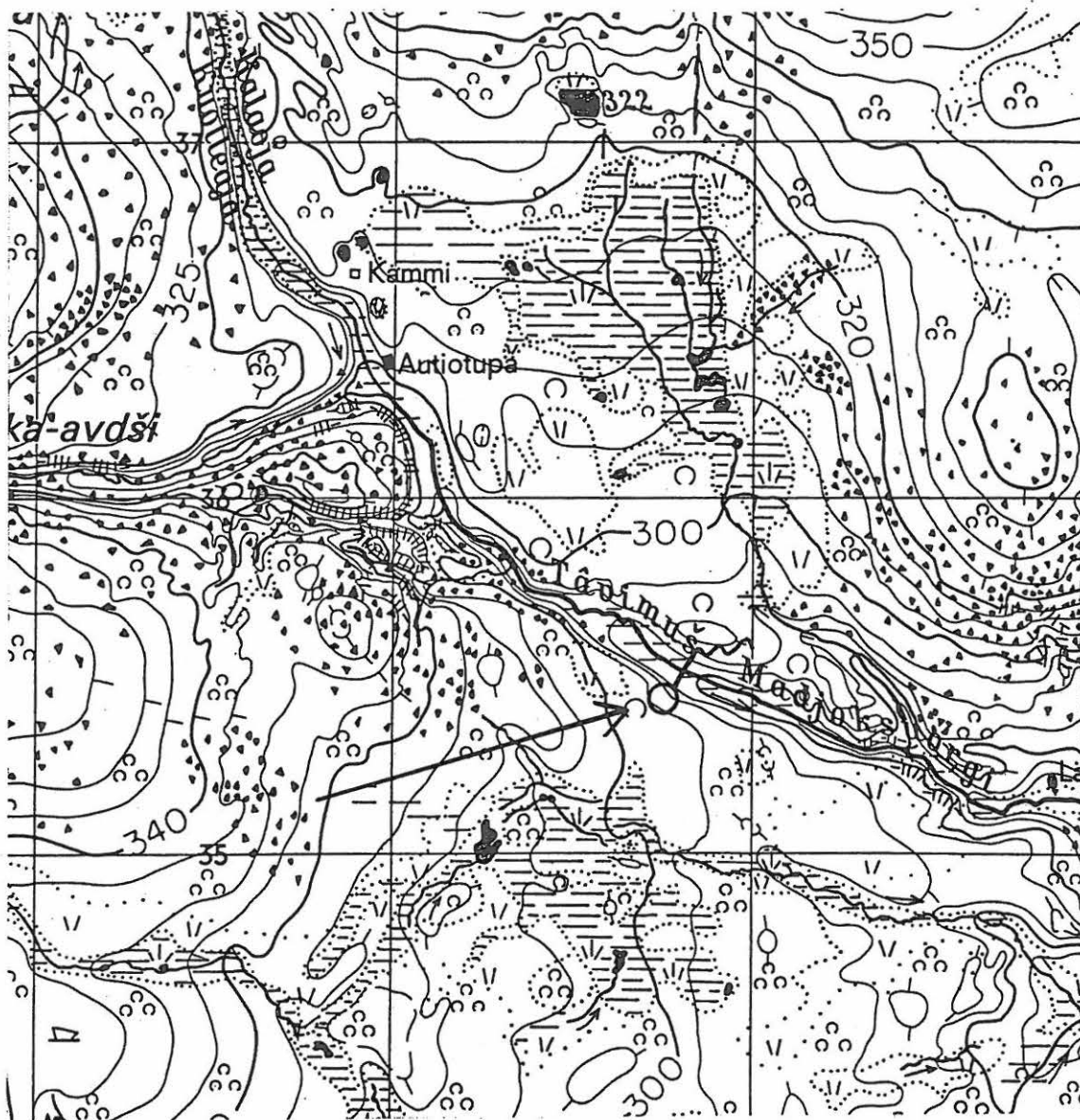
Kentällä on kaksi varsinaista kodanpohjaa, joista kotapohja 1 on Davimuš Mádjjohsuorgin puoleisessa eli itäpäässä kenttää. Se on suuren, kuusikulmaisen kodan jäännös, joka erottuu erittäin rehevänä turvevallina. Pohjan keskellä on turpeen ja kasvillisuuden kattama epämääräisesti suorakaiteinen kohouma, joka on mahdollisesti liesi.

Pohja on 5,5 metriä pitkä ja 5,2 metriä leveä. Vallin ulkoreunassa näkyy muutamia kiviä, jotka lienevät olleet kantavien rakenteiden, todennäköisesti kotakorvakkojen, tukena. Vallissa erottuu myös mahdollinen oviaukko, joka antaa kaakkoon päin.

Kodanpohjan 1 eteläpuolella rehevän niityn toisella puolella, noin neljän metrin päässä, on kaksi pienemmän rakennuksen pohjaa. Ne on rakennettu siten, että jyrkkä törmä muodostaa niiden takaseinän. Etu- ja sivuseinien perusteiksi on ladottu vankka maansekainen kivivalli. Itäisempi rakennuksen pohjista, numero 1, on 3,5 metriä leveä ja kaksi metriä pitkä. Sen pohjalla on merkkejä lahonneesta puurakenteesta. Oviaukko on pohjoiseen päin. Aivan rakennuksen pohja 1:n vieressä, osin sivuseinän yhdistämänä on rakennuksen pohja 2. Se on 2,5 metriä leveä ja 2 metriä pitkä. Oviaukko on samoin pohjoiseen päin. Molempien pohjissa kasvaa erittäin rehevä heinikko.

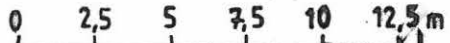
Noin 15 metriä kodanpohjasta 1 länteen on kodansija 2. Sekin on suuri, soikean kuusikulmainen vallijäännö: 5 metriä leveä ja 4,5 metriä pitkä. Keskellä on suorakaiteen muotoinen, jyrkkä liesi. Se on 90 senttiä pitkä ja 70 senttiä leveä. Kiveys erottuu turpeen peittämänä kohoumana, josta pilkottaa muutama kivikin. Vallissa erottuu oviaukko, joka antaa länteen. Oviaukon molemmin puolin ovat kivet. Oviaukon puolella kodanpohjan ulkopuolella on ruohoinen kenttä. Kodanpohjaa halkoo resentti poropolku. Kodanpohjasta 2 lounaaseen kahdeksan metriä on vastaavanlainen pieni rakennuksen pohja kuin pohjat 1 ja 2. Senkin takaseinänä on jyrkkä rinne ja seinän perustaksi on ladottu maansekainen kivivalli. Rakennuksen pohja 5:n leveys on 3,5 metriä ja pituus 2,5 metriä. Pohjalla kasvaa sammalia ja heinää.

PERUSKARTTAOTE 1:20 000

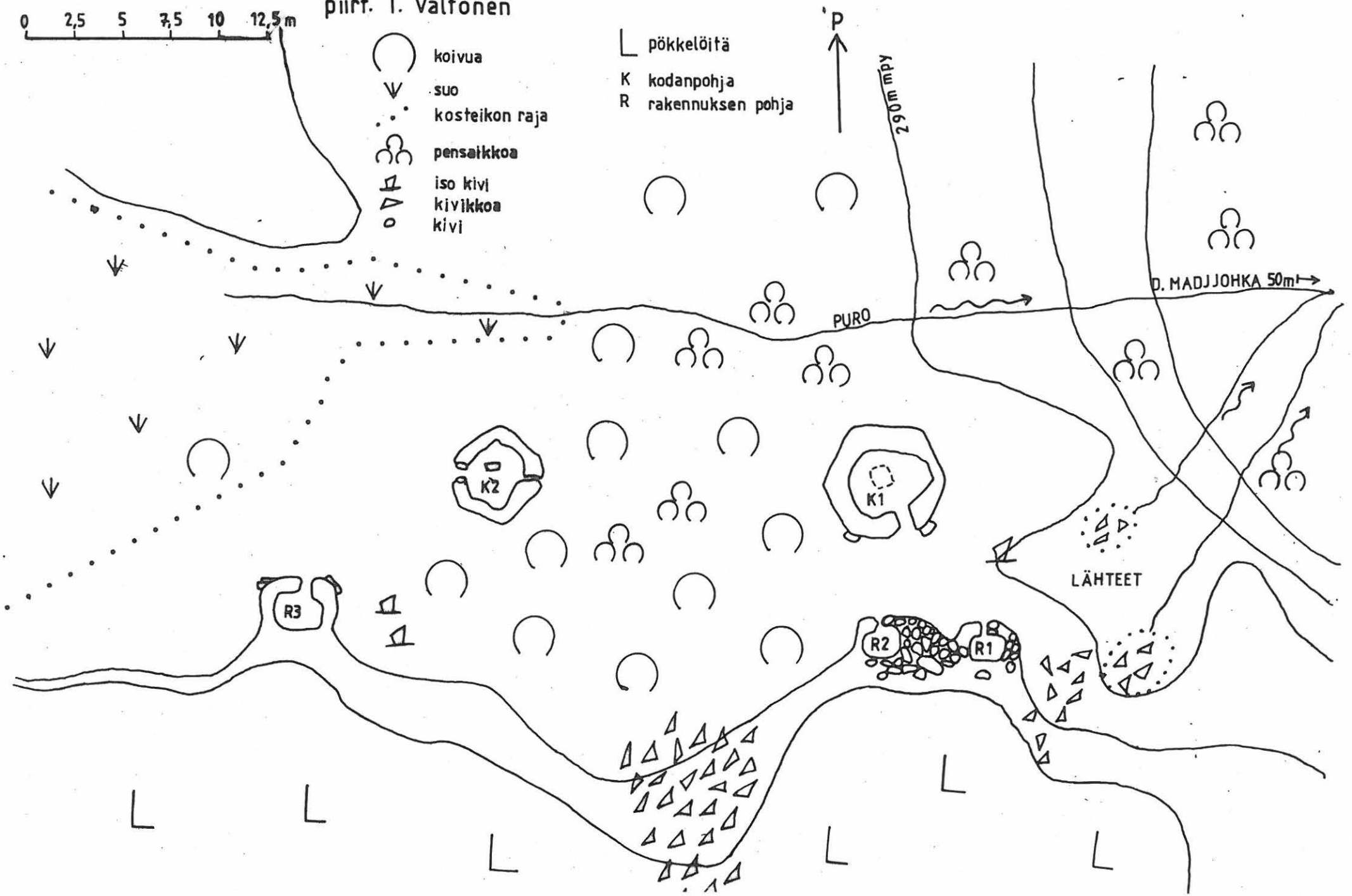
55 DAVIMUŠ MADJJOHSUORGI 2

YLEISKARTTA 1:250
piirt. T. Valtonen

- koivua
- suo
- kosteikon raja
- pensaikkaa
- iso kivi
- kivikkoa
- kivi

- pöckelöitä
- kodanpohja
- rakennuksen pohja

Utsjoki Paistunturin erämaa 56

Kohteen nimi: Gaskkamuš Mádjjoosuorgi (Kâskamuš Madjoksuorgi) 1

Muinaisjäännöstyyppi ja määrä: kodanpohja 1

Rauhoitusluokka: 2

Peruskartta: 3914 07 JUOVVASKAIDI

Koordinaatit: x = 7734 22, y = 489 69, z = n. 280 m mpy

Suunta ja etäisyys kirkosta tms: n. 22 km Utsjoen kirkosta lounaaseen

Hoito ja kunto: A 1, B 1, C 7, D -, E 5, F 1, G -

Maanomistaja: Valtio/Metsähallitus, Ylä-Lapin luonnonhoitoalue, puhelin: 0205 647701, osoite: PL 36, 99801 IVALO

Aiemmat tiedot: Lassi Saressalo mainitsee kohteen pro gradu -tutkielmassaan Talvaksen kylän etnohistoriallinen kehitys. Etnologinen tutkimus tenonsaamelaisen kylän elinkeinomuutoksesta. Turun yliopiston kulttuurien tutkimuksen laitoksen folkloristiikan tutkimuksia 1. Turku 1982.

Kohde tarkastettu: 17.8.1999

Peruskarttaote

Kohde sijaitsee Kevon luonnonpuistossa Gaskkamuš Mádjjoosuorgin pohjoisrannalla, noin 20 metrin päässä pienestä joesta. Alueella on aiemmin ollut harvaa tunturikoivikkoa, mutta tunturimittarit ovat tuhonneet puuston jokivartta lukuunottamatta. Seutu on siis nyt karua koivupökkelöautiomaata, jossa kasvaa lähinnä vain variksenmarjaa ja kaluttua jäkälää. Jokivarressa ja erityisesti kodanpohjaa ympäröivän 5 x 8 metrisen kentän laidoilla kasvaa runsaasti katajaa. Kentässä ja jokivarressa kasvillisuus on taas erittäin rehevää: heiniä, kultapiiskua, siankärsämöä, mesimarjaa, kurjenpolvea, kiskankelloja, haproa jne. Kentällä olleet kivet on kerätty kasaan piha-alueen reunalle.

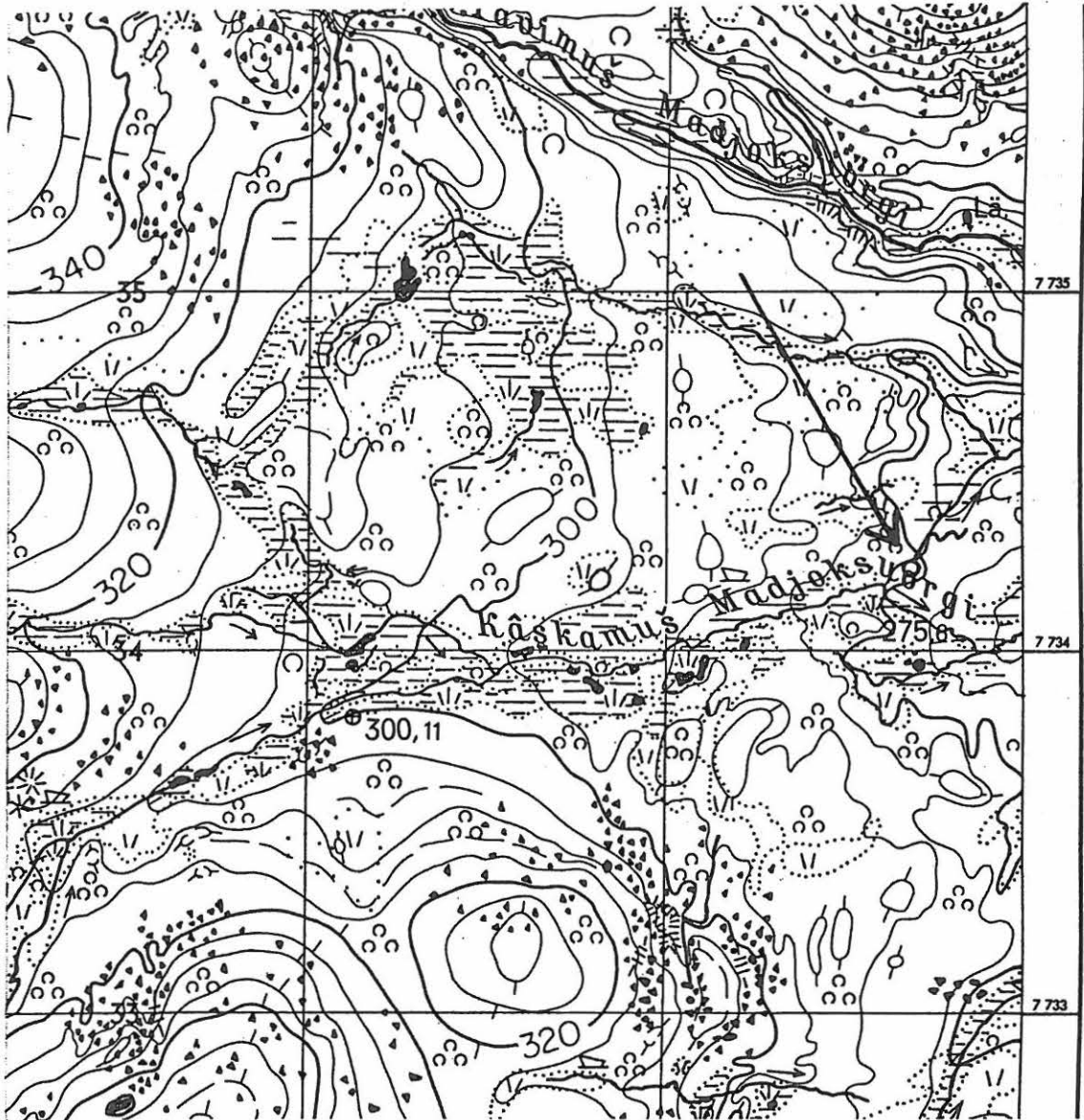
Kota sijaitsee aivan kentän reunassa, sen lounaispuolella. Ovi näyttäisi olleen kentälle päin. Kota on maatunut jo aivan täysin, mutta vallin kuusikulmaisesta muodosta päätellen se on ollut korvakkorakenteinen. Kodanpohja on laajahko, melko matala ja hyvin ruohottunut. Pituus on noin 4,5 metriä, leveys 4 metriä. Kodanpohjan keskellä on suorakaiteinen mätäs, joka saattaa olla tulisija. Muista rakenteista ei ole jäänyt maanpäällisiä merkkejä. Aivan nuori kotajäännös ei ole, sillä vallissa kasvaa jo 130 senttiä

korkea, vankka kataja. Kentän viereltä katajien juurelta löytyi särkynyt, mutta hieno, kolmijalkainen rautapata.

Saressalo käsittelee kirjassaan Talvadaksen kylän etnohistoriallinen kehitys myös kylän riekonpyyntiä. Tässä yhteydessä hän esittää myös kartan, johon on summittaisesti, informanttien tietojen mukaan merkitty seudun riekostuskodat. Suurinpiirtein tälle paikalle on merkitty yksi, ja onkin luontevaa olettaa, että kyseessä on sama kota. Näin olleen kodan omistajana on ollut Nuvvuksen kylän Guttormin perhe. Kirjan aineistot on kerätty 1960-luvulla, jolloin nämä riekostuspaikat olivat jo jääneet käytöstä. Tämä kenttä on kuitenkin niin vanha, että käyttöajankohta lienee huomattavasti varhaisempi. Seudulla on myös muita riekostuskodanpohjia.

PERUSKARTTAOTE

Utsjoki Paistunturin erämaa 57

Kohteen nimi: Gaskkamuš Mádjjohsuorgi (Kâskamuš Madjoksuorgi) 2

Muinaisjäänöstyyppi ja määrä: kehäliesi 1

Rauhoitusluokka: 2

Peruskartta: 3914 07 JUOVVASKAIDI

Koordinaatit: x = 7734 14, y = 487 03, z = n. 327 m mpy

Suunta ja etäisyys kirkosta tms: n. 23 km Utsjoen kirkosta lounaaseen

Hoito ja kunto: A 1, B 1, C 7, D -, E 5, F 1, G -

Maanomistaja: Valtio/Metsähallitus, Ylä-Lapin luonnonhoitoalue, puhelin: 0205 647701,
osoite: PL 36, 99801 IVALO

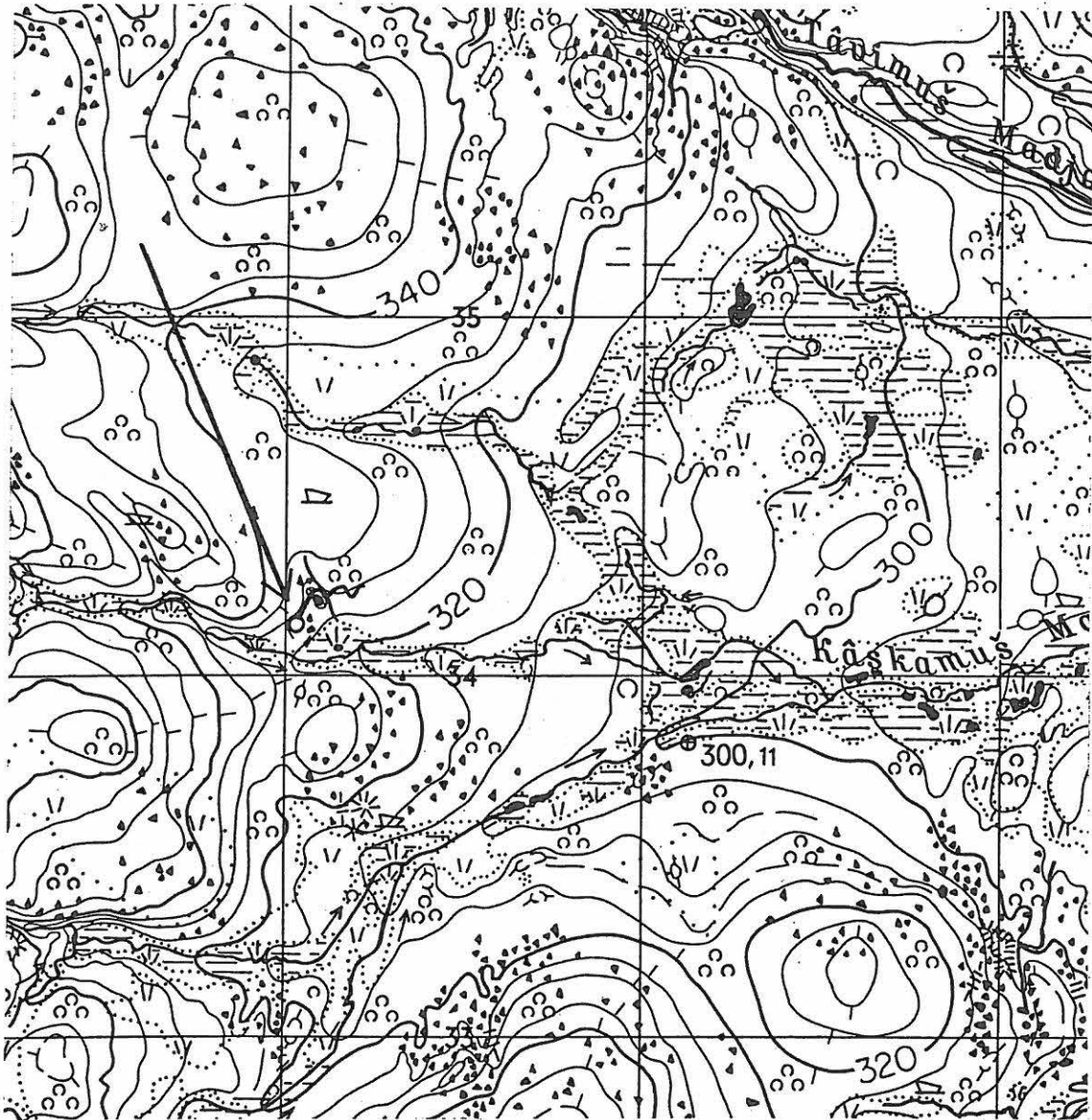
Aiemmat tiedot: -

Kohde tarkastettu: 19.8.1999

Peruskarttaote

Kohde sijaitsee Gaskkamuš Mádjjohsuorgin (Kâskamuš Madjoksuorgin) pohjoisimman latvahaaran varressa, Kevon luonnonpuistossa. Liesi on joen hieman viettävällä koillisrannalla, noin 80 metrin päässä purosta. Seutu on kivistä, loivapiirteistä ylätunturia, jossa on kasvanut ennen mittarituoja yksittäisiä koivuja. Nyt jäljellä on enää variksenmarjaa, mustikkaa ja paikoin heinää. Paikka on melko kivinen, mutta varmasti talvikäyttöön kelpaava. Liesi on tyypillinen suorakaiteen muotoinen kotaliesi eli árran. Se on 90 senttiä pitkä ja 90 senttiä leveä keskikokoisista kivistä koottu. Osa kivistä on ilmeisesti kuumuuden halkomia. Liettä on vaikea huomata, koska kasvillisuus peittää sitä lähes kauttaaltaan. Seutu on ja on ollut Paistunturin paliskunnan talvilaidunalue, ja liesi liittyneekin poronhoitoon.

PERUSKARTTAOTE 1:20 000

Utsjoki Paistunturin erämaa 58

Kohteen nimi: Hoigadanoaivi (Hoigadamoaiivi)

Muinaisjäännöstyyppi ja määrä: kvartsilöytökohde 1

Rauhoitusluokka 2

Peruskartta: 3913 09 KODDEHVARRI

Koordinaatit: x = 7726 33, y = 481 43, z = n. 374 m mpy

Suunta ja etäisyys kirkosta tms: n. 20,5 km Outakosken kylästä itään

Suunnat maastokiintopisteisiin: Guivin (Kuivin) autiotupa 187°/360° ja Gamaoivain (Kâmaoivain) laki 214°/360°

Hoito ja kunto: A 1, B 1, C 7, D -, E 1, F 1, G -

Maanomistaja: Valtio/Metsähallitus, Ylä-Lapin luonnonhoitoalue, puhelin: 0205 647701,

osoite: PL 36, 99801 IVALO

Aiemmat tiedot: -

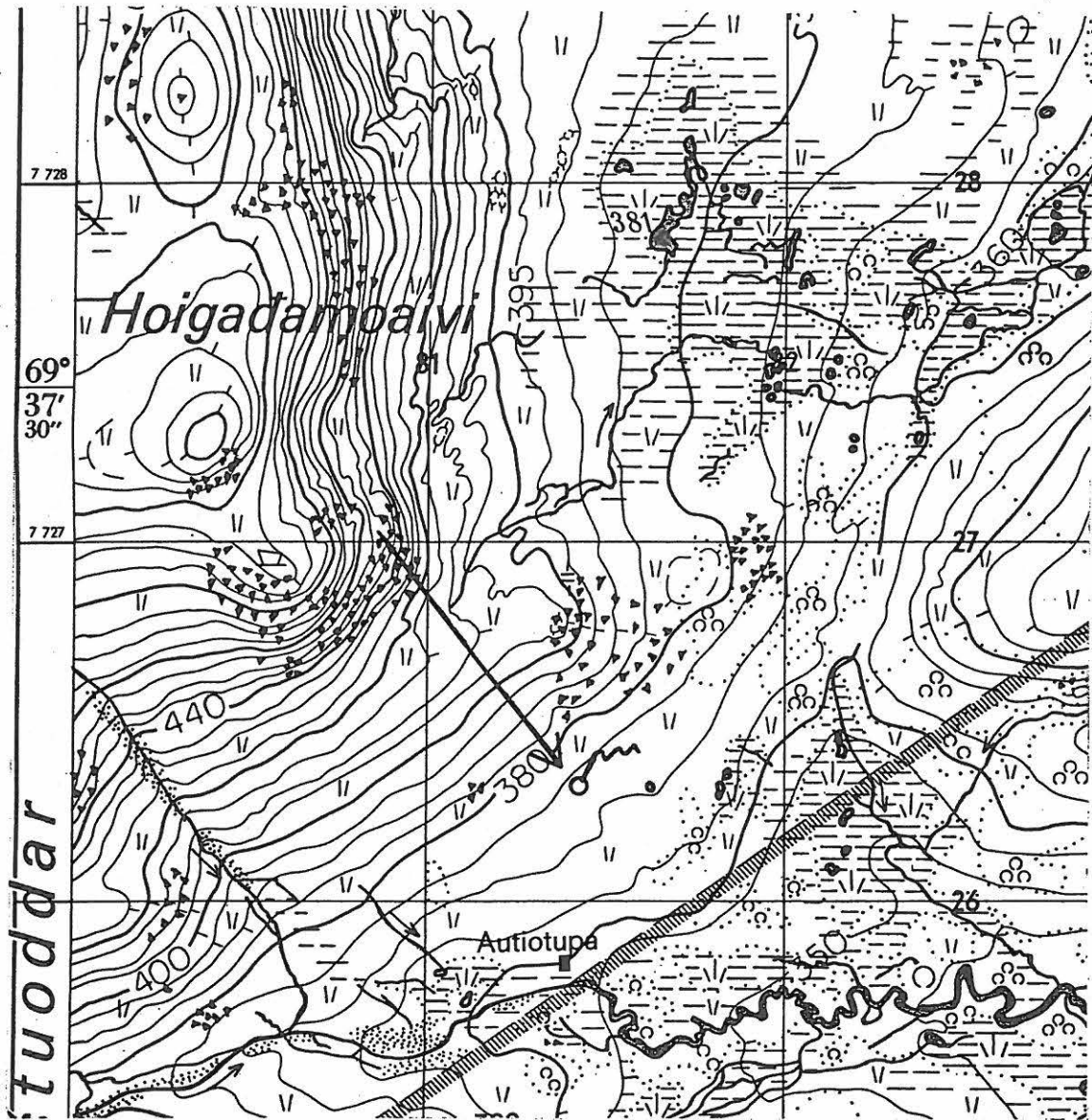
Kohde tarkastettu: 19.8.1999

Löydöt: kvartsi-iskos 6

Peruskarttaote

Kohde on Kevon luonnonpuistossa, Guivi (Kuivi) -tunturin alimmalla, lähes tasaisella rinteellä, 440 metrin päässä Guivin autiotuvasta. Seutu on puutonta, paikoin kivistä, ylätunturia, jonka aluskasvillisuutena ovat lähinnä vaivaiskoivut, variksenmarja, mustikka ja satunnaisesti heinä. Pintaturve oli löytökohdasta kulunut puhki ja tästä paljastumasta löytyi sekä iskoksia että erikokoisia raaka-ainekappaleita. Yksi kappaleista saattaa olla ydin. Muita asuinpaikan merkkejä ei alueelta löytynyt.

PERUSKARTTAOTE 1:20 000

Utsjoki Paistunturin erämaa 59

Kohteen nimi: Šlivggodanája (Šlivggođamaja)

Muinaisjäännöstyyppi ja määrä: kodanpohjia 3 ja kaltio?

Rauhoitustyyppi: 2

Peruskartta: 3914 07 JUOVVASKAIDI

Koordinaatit: x = 7730 91, y = 487 74-75, z = n. 299 m mpy

Suunta ja etäisyys kirkosta tms: n. 27,5 km Outakosken kylästä itäkoilliseen

Hoito ja kunto: A 1, B 1, C 7, D -, E 5, F 1, G -

Maanomistaja: Valtio/Metsähallitus, Ylä-Lapin luonnonhoitoalue, puhelin: 0205 647701, osoite: PL 36, 99801 IVALO

Aiemmat tiedot: Lassi Saressalo mainitsee kohteen pro gradu -tutkielmassaan Talvaksen kylän etnohistoriallinen kehitys. Etnologinen tutkimus tenonsaamelaisen kylän elinkeinomuutoksesta. Turun yliopiston kulttuurien tutkimuksen laitoksen folkloristiikan tutkimuksia 1. Turku 1982.

Kohde tarkastettu: 19.8.1999

Peruskarttaote

Yleiskartta

Kohde sijaitsee Kevon luonnonpuistossa, Máttimuš Mádjjohsuorgiin (Maddimuš Madjoksuorgiin) laskevan Šlivggodanájan (Šlivggođamajan) varrella. Pohjoispuolella on melko suuri suoalue. Kodanpohjat sijaitsevat noin 15-30 metrin päässä ja mahdollinen kaltio noin neljän metrin päässä purosta, sen mutkassa. Kohdalla kasvaa koivikkoa ja katajikkoo, paikoin melkoisina tiheikköinä. Aluskasvillisuutena varsinaisen kentän alueella on vaivaiskoivuja, kukkakasveja sekä heiniä, sen reuna-alueilla ja vanhempien kotasijojen luona myös variksenmarjaa ja muita varpuja.

Alueella on kolme erillistä kodanpohjaa. Pohjoisin kodanpohjista, numero 1, varsinaisessa kentässä on kaksinkertainen: vanhan kodanpohjan ellei kahden päälle on rakennettu korvakkorakenteinen kota, joka on vielä osin pystyssä. Kodan päädyt ovat koossa, mutta kyljet ovat sortuneet sisään vieden myös päädyt mukanaan maahan. Kota on melko kookas: 4,5 metriä pitkä ja 4 metriä leveä ja muodoltaan kuusikulmainen. Kodan vuorauksena on ohuita koivuriukuja, lautaa on käytetty vain oven rakentamiseen. Ra-

kentämisessä on käytetty sekä kaupan rautanauvoja että rautasaranoita. Kodassa on kuitenkin vain avoliesi. Hauska yksityiskohta ovat myös koivunrangoista tehdyt tikkaat.

Kotasija on jätetty näennäisesti käyttökuntoon: kentän reunaan on koottu katajakantoja polttopuiksi ja kodan loidon risutus on säilyneenä seinän alla. Ympäristössä on myös viimeistä käyttöä ajoittavia löytöjä, kuten puolitäysi öljypullo polttopuiden joukkoon kät-kettynä sekä joukko säilyketölkkejä. Kodalle lienee viimevaiheessa tultu kaksitahtisella moottorikelkalla, todennäköisesti 1960-luvulla. Matkaa purolle on 30 metriä.

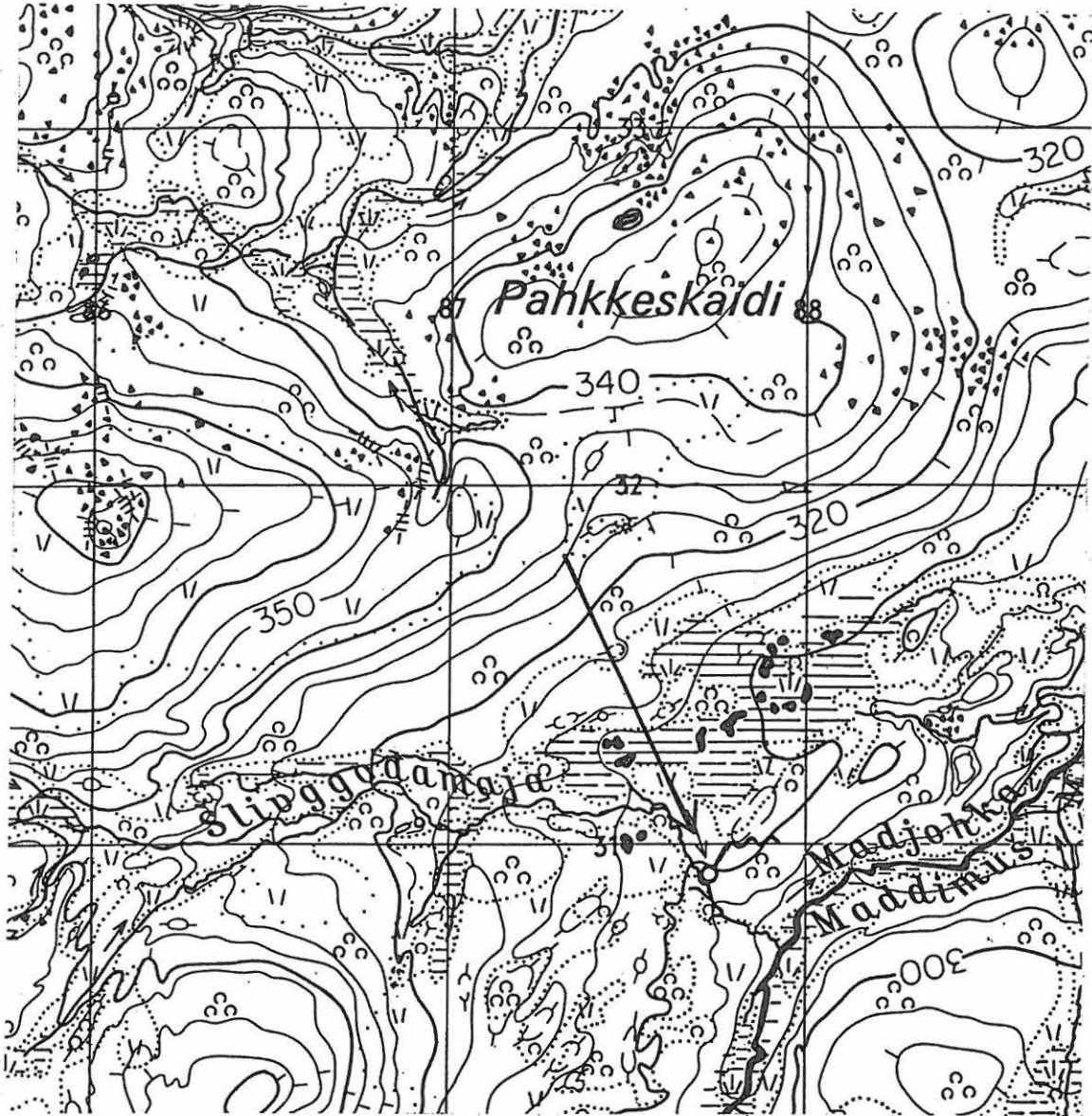
Kodanpohja 2 sijaitsee varsinaisen kentän ulkopuolella noin 15 metriä kotasijasta 1 etelälounaaseen koivikon keskellä. Kodasta ei ole jäljellä enää mitään selviä rakenteita, vain vallit, joista on mahdollisesti otettu turvetta uudempien rakennusten katteeksi. Valli on paksu ja leveä, muodoltaan hevosenkenkämainen. Oviaukko on todennäköisesti auennut lounaaseen. Kodanpohjan vierestä löytyi valurautainen, kolmijalkainen pata. Matkaa purolle on vajaa 25 metriä

Kodanpohja 3 sijaitsee kymmenen metriä kodanpohja 2:sta lounaaseen. Se erottuu hyvin kapeana vallina katajikon keskellä. Valli on selvästi soikea kuusikulmio, jonka keskellä erottuu lisäksi suorakaiteen muotoinen liesi. Oviaukko on mahdollisesti ollut itään päin. Matkaa purolle on 15 metriä.

Mahdollinen kaltio eli kylmä lähde, jollaisia on käytetty ruoan säilytyspaikkana, sijaitsee puron mutkassa 25 metrin päässä kodanpohjasta 2 länteen. Se on säännöllisen pyöreä, lieriömäinen, syvä, kivillä vuorattu kuoppa. Vesi on tummaa, joten tarkkaa syvyyttä on vaikea arvioida. Ilmeisesti seudulla on pohjavesi pinnassa, koska myös vastarannalla on luontaisesti veden täyttämiä kuoppia ja lähteiköille tyypillistä heinikköä. Myös lähellä virtaava puro varmasti pitää kuopan täynnä hiekkaisen maan läpi suotaen. Tuntuu ilmeiseltä ettei tällainen säännöllisen muotoinen kuoppa voi syntyä luonostaan.

PERUSKARTTAOTE 1:20 000

59 ŠLIVGGODANÁJA

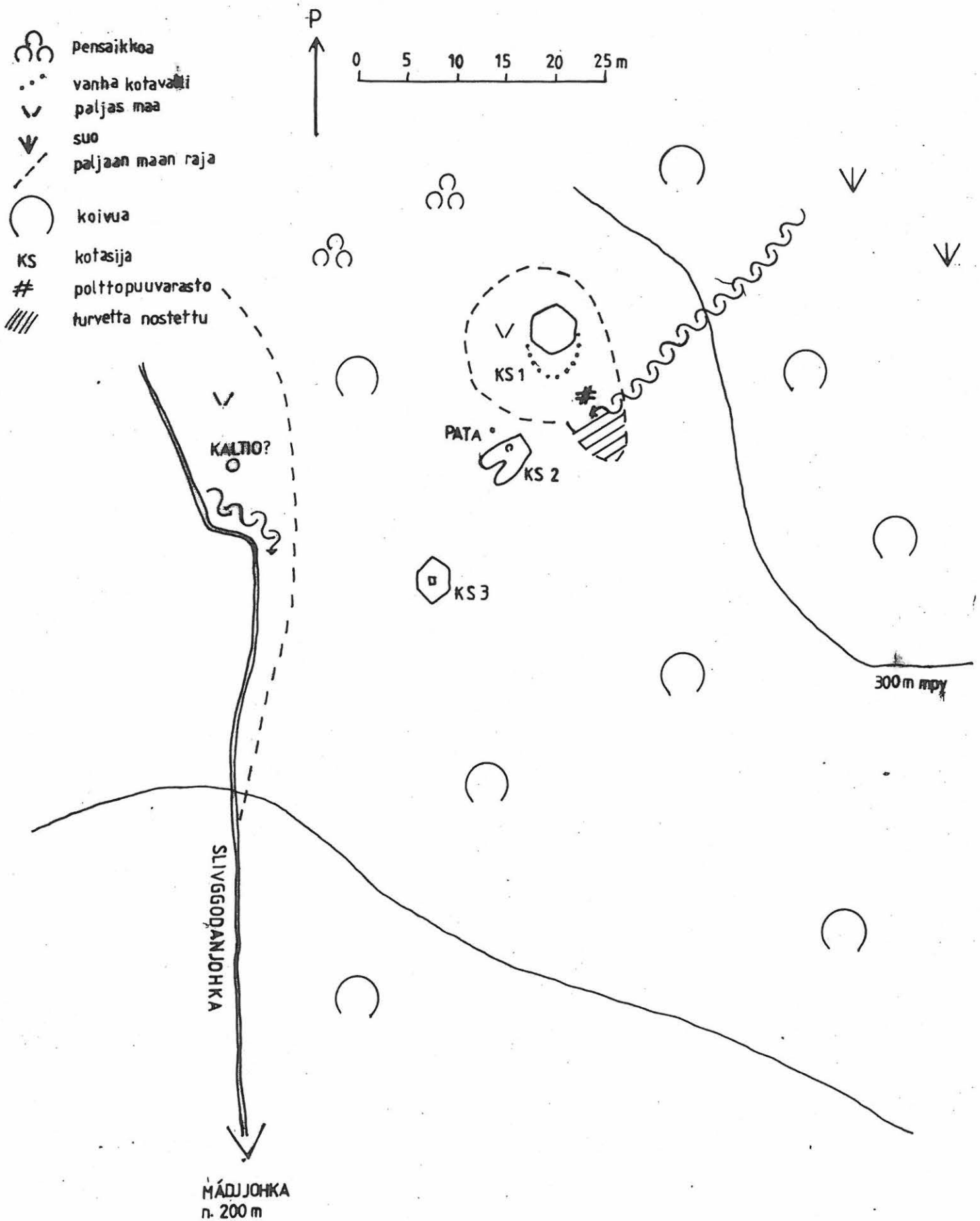
YLEISKARTTA 1:500

piirt. T. Valttonen

- pensaikkoa
- vanha kotavalli
- paljas maa
- suo
- paljaan maan raja
- koiwua
- kotasija
- polttopuuvarasto
- turvetta nostettu

P
↑

0 5 10 15 20 25 m

Utsjoki Paistunturin erämaa 60

Kohteen nimi: Máttimuš Mádjjoosuorgi (Maddimuš Madjoksuorgi)

Muinaisjäännöstyyppi ja määrä: pommikuoppia? 2

Rauhoitusluokka: 2

Peruskartta: 3913 09 KODDEHVARRI

Koordinaatit: x = 7729 83, y = 485 77-83, z = n. 335 m mpy

Suunta ja etäisyys kirkosta tms: n. 25 km Outakosken kylästä itään

Suunnat maastokiintopisteisiin: Gottetvárrin (Koddehvarrin) laki 209°/360° ja Guivin (Kuivin) laki 236°/360°

Hoito ja kunto: A 1, B 1, C 7, D -, E 5, F 1, G -

Maanomistaja: Valtio/Metsähallitus, Ylä-Lapin luonnonhoitoalue, puhelin: 0205 647701, osoite: PL 36, 99801 IVALO

Aiemmat tiedot: -

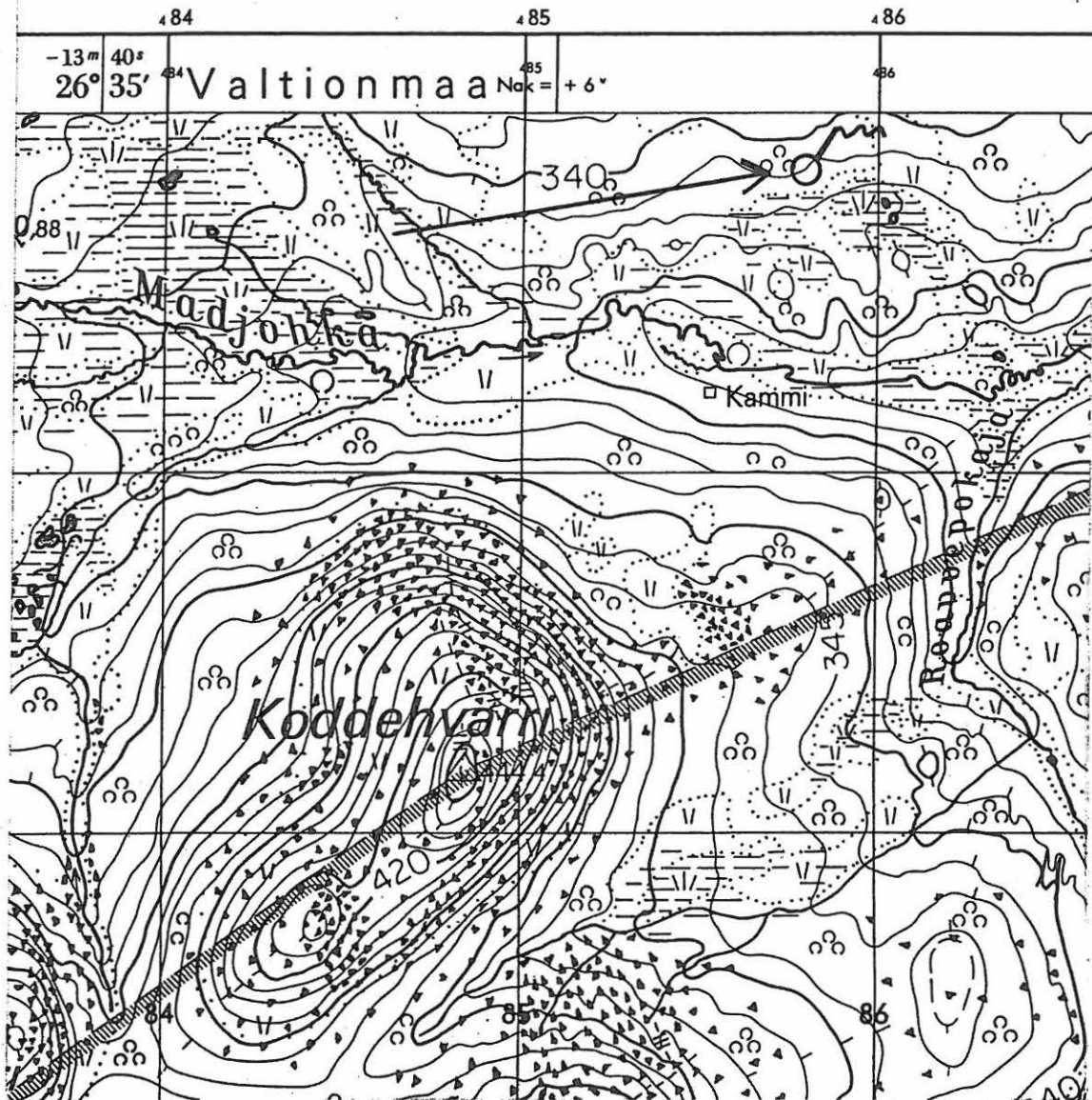
Kohde tarkastettu: 19.8.1999

Peruskarttaote

Kohde sijaitsee Kevon luonnonpuistossa, Máttimuš Mádjjoosuorgin (Maddimuš Madjoksuorgin) pohjoispuolisen vaaralla. Paikka on loivaa harvakoivuista vaaranrinnettä. Aluskasvillisuutena ovat vaivaiskoivut, variksenmarja, kurjenkanerva ja jäkälät. Viitisenkymmentä metriä alarinteeseen päin kuopista on rinteessä pieni, soinen rotkova-joama.

Kuoppia on kaksi. Ne sijaitsevat noin 50 metrin välein hiekkamaassa. Muodoltaan kuopat ovat säännöllisen pyöreitä, jyrkkäreunaisia kartioita eli reunat eivät ole vielä valuneet ns. lepokulmaan. Myöskään reunaturpeen alta ei maata ollut vielä erityisen paljoa valunut pois. Minkäänlaista kasvillisuutta kuopissa ei kasva, eikä kuoppia ympäröi myöskään minkäänlaiset vallit. Ainoastaan joitakin kiviä on kuopan ympärillä säteittäisesti. Kuopat olivat todella syviä: 1,5-2 metriä. Halkaisija oli noin 5 metriä kummasakin. Molemmissa oli vettä, toinen oli sitä täynnä lähes piripintaan, ilmeisesti sateisen kesän jäljiltä.

PERUSKARTTAOTE 1:20 000

Utsjoki Paistunturin erämaa 61

Kohteen nimi: Gamajohka (Kâmajohka) eteläinen 2

Muinaisjäänöstyyppi ja määrä: purnu 1

Rauhoitusluokka: 2

Peruskartta: 3913 09 KODDEHVARRI

Koordinaatit: x = 7725 28, y = 480 42, z = n. 387 m mpy

Suunta ja etäisyys kirkosta tms: n. 20 km Outakosken kylästä itään

Suunnat maastokiintopisteisiin: Gottetvârrin (Koddehvarrin) laki $42^{\circ}/360^{\circ}$, Guivin (Kuivin) laki $270^{\circ}/360^{\circ}$ ja Guivin (Kuivin) autiotupa $46^{\circ}/360^{\circ}$

Hoito ja kunto: A 1, B 1, C 7, D -, E 5, F 1, G -

Maanomistaja: Valtio/Metsähallitus, Ylä-Lapin luonnonhoitoalue, puhelin: 0205 647701, osoite: PL 36, 99801 IVALO

Aiemmat tiedot: -

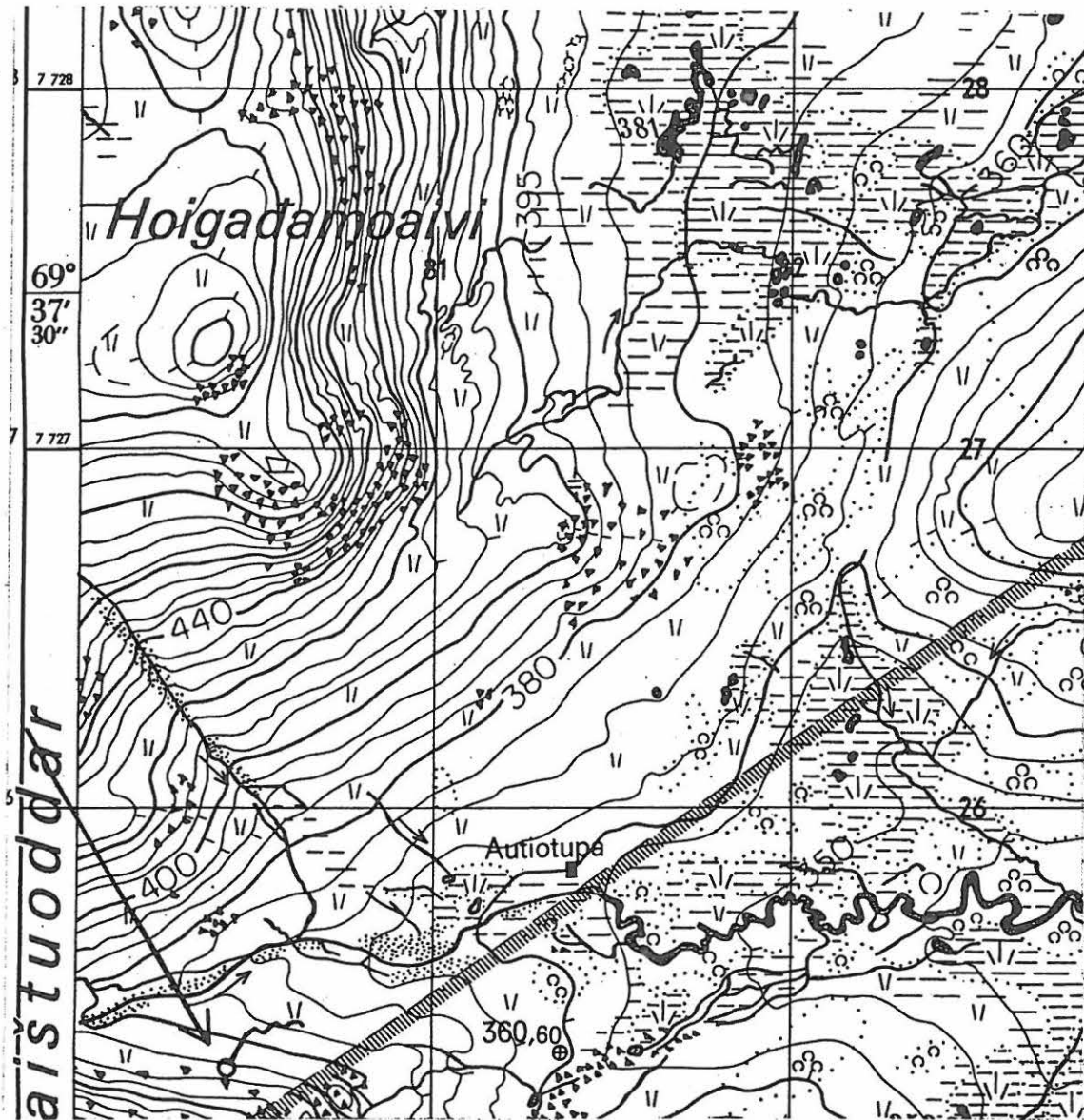
Kohde tarkastettu: 20.8.1999

Peruskarttaote

Kohde sijaitsee Kevon luonnonpuistossa, Gamajohkan (Kâmajohkan) eteläpuolella, Gamaoaivin (Kâmaoaivin) koillisrinteellä, melko matalalla. Paikka on puuton ylätunturin jokilaakso, jossa tuulee lähes aina. Aluskasvillisuutena on vaivaiskoivuja, variksenmarjaa, jäkäliä, katajia ja hieman heinää. Lisäksi purnun kohdalla on tämän rinnesektorin ainoa koivu.

Purnu on rakennettu rinteeseen suuntaiseen kapeaan, pitkulaiseen rakkakivikkoon, joka on alin mahdollinen rakennuspaikka koko rinteessä. Se on muodoltaan aavistuksen soikea, pienistä kivistä koottu ja suppilomainen. Pituutta on 2,5 metriä, leveyttä kaksi metriä ja syvyyttä 90 senttiä. Kivet on poistettu rakkajuotista purnun kohdalta liki pienimpiä kiviä myöten. Alarinteeseen päin on ladottu selvä valli, takaseinä taas on osin yhtä nousevan rinteeseen kanssa. Purnun pohjalla kasvaa hieman sammalta, jäkälää ja heinää, kasvillisuus ei ole erityisen vehreää. Seinämän koloissa erottuu lähes lahonneita katajan(?) varsien pätkiä, mahdollisesti sisärakenteiden jäänteitä. Pieniä laakakiviä on purnun reunoilla, ja niitä lienee käytetty purnun kattamiseen.

PERUSKARTTAOTE 1:20 000

Utsjoki Paistunturin erämaa 62

Kohteen nimi: Gamajohka (Kâmajohka) eteläinen 3

Muinaisjäännöstyyppi ja määrä: kvartsiasuinpaikka? 1

Rauhoitusluokka: 2

Peruskartta: 3913 09 KODDEHVARRI

Koordinaatit: x = 7725 26, y = 480 42, z = n. 386 m mpy

Suunta ja etäisyys kirkosta tms: n. 20 km Outakosken kylästä itään

Suunnat maastokiintopisteisiin: Gottetvârrin (Koddehvarrin) laki 38°/360°, Gamaoaivin (Kâmaoaivin) laki 52°/360° ja Guivin (Kuivin) autiotupa 208°/360°

Hoito ja kunto: A 1, B 1, C 7, D -, E 1, F 5, G -

Maanomistaja: Valtio/Metsähallitus, Ylä-Lapin luonnonhoitoalue, puhelin: 0205 647701, osoite: PL 36, 99801 IVALO

Aiemmat tiedot: -

Kohde tarkastettu: 21.8.1999

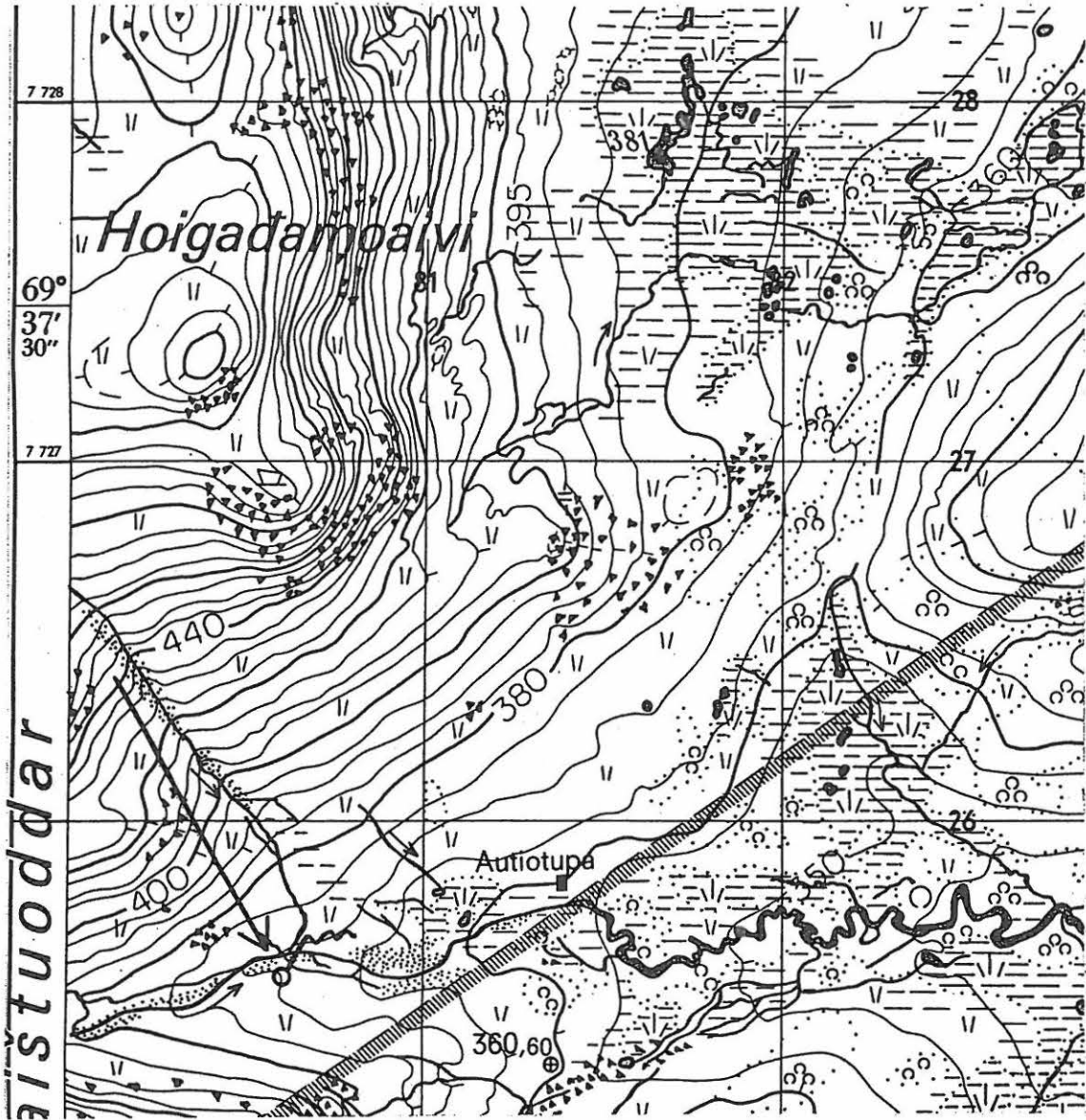
Löydöt: kvartsi-iskos 8

Peruskarttaote

Kohde sijaitsee Kevon luonnonpuistossa, Gamajohkan (Kâmajohkan) eteläpuolella, noin 80 metrin päässä rannasta. Paikka on puuton ylätunturin jokilaakso. Aluskasvillisuutena on vaivaiskoivuja, variksenmarjaa, jäkäliä, satunnaisesti katajia ja heinää. Turve on paikoin kulunut puhki ja näissä paljastumissa sekä kohdissa, joissa turvetta on vain ohuelti on runsaasti erikokoisia iskoksia näkyvillä noin kolmen metrin alueella. Maaperä on melko hienorakenteista moreenia, jossa ei ole isoja kiviä. Paikalla on nyt turvemättäitä. Ei muita asuinpaikan merkkejä. Kohde sijaitsee noin 700 metriä länteen kohteesta 41.

PERUSKARTTAOTE 1:20 000

Utsjoki Paistunturin erämaa 63

Kohteen nimi: Gamajohka (Kâmajohka) eteläinen 4

Muinaisjäänöstyyppi ja määrä: purnuja 5

Rauhoitusluokka: 2

Peruskartta: 3913 09 KODDEHVARRI

Koordinaatit: x = 7725 23, y = 480 14-17, z = n. 395-398 m mpy

Suunta ja etäisyys kirkosta tms: n. 19,5 km Outakosken kylästä itään

Suunnat maastokiintopisteisiin: Gottetvârrin (Koddehvarrin) laki 47°/360° ja Guivin (Kuivin) autiotupa 285°/360°

Hoito ja kunto: A 1, B 1, C 7, D -, E 5, F 1, G -

Maanomistaja: Valtio/Metsâhallitus, Ylä-Lapin luonnonhoitoalue, puhelin: 0205 647701, osoite: PL 36, 99801 IVALO

Aiemmat tiedot: -

Kohde tarkastettu: 21.8.1999

Peruskarttaote

Yleiskartta

Kohde sijaitsee Kevon luonnonpuistossa, Gamajohkan (Kâmajohkan) eteläpuolella, noin 300-400 metrin päässä joesta, Gamaoavin (Kâmaoavin) pohjoisrinteellä, melko matalalla. Paikka on puuton ylätunturin jokilaakso, jossa tuulee lähes aina. Aluskasvillisuutena on vaivaiskoivuja, variksenmarjaa, mustikkaa, jäkäliä, katajia ja hieman heinää. Paikka on polveileva rinne, jonka polvekkeissa sekä niiden rinteillä on kivikkoa. Näissä kivikoissa sijaitsevat purnut. Purnut on helppo saavuttaa alarinteen puolelta. Osa purnuista on epävarmoja: joko aloitettuja, väliaikaisessa käytössä olleita tai kokeiluonteisia.

Itäisin purnuista, purnu 1, on epävarma kohde. Sitä on joko aloitettu kaivamaan ja todettu huonoksi paikaksi tai sitten rakenne on muista syistä epämääräinen. Tässä kontekstissa on kuitenkin syytä olettaa sen olevan ihmisen tarkoituksellisen toiminnan tulosta. Purnun muoto on pitkulaisen soikea: 150 senttiä pitkä, 70 leveä ja 45 senttiä syvä. Pohjalla kasvaa hieman heinää.

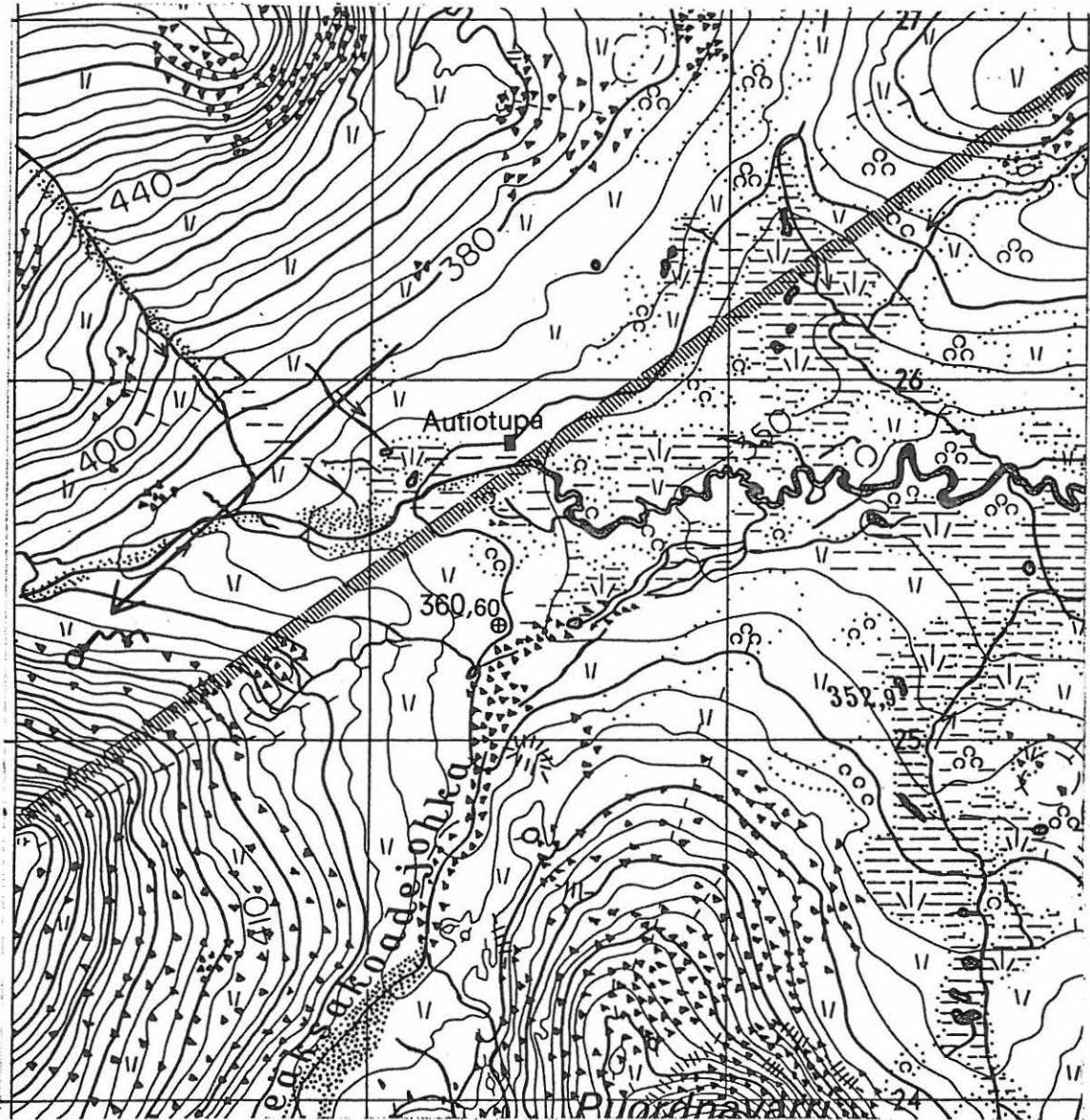
Noin 30 metriä purnusta 1 lounaaseen on purnu 2. Se on suuri soikea purnukaunotar: 1,8 metriä pitkä, 1,5 metriä leveä ja 55 senttiä syvä. Lisäksi purua ympäröi vankka, 1-3 metriä leveä kivivalli, erityisesti alarinteen puolella. Ylärinteen puolella tunturin rinne nousee jyrkästi. Vallin laella on suuria laakoja, joita lienee käytetty purnun kattamiseen. Purnun pohjalla kasvaa runsaasti jäkälää ja hieman heinää.

Noin 30 metriä purnusta 2 lounaaseen on purnu 3. Se on vielä suurempi, päärynän muotoinen tila: 2 metriä pitkä, 1-1,8 metriä leveä ja 65 senttiä syvä. Purnua ympäröi erityisesti alarinteen puolella leveä kivivalli. Ylärinteen puolella tunturin rinne nousee jyrkästi. Vallin laella on muutamia suuria laakoja, joita lienee käytetty purnun kattamiseen. Osa laaoista on valunut purnun pohjalle, jossa kasvaa sammalta. Näkyvyys joelle on estynyt läheisen maapolvekkeen takia.

25 metriä purnusta 3 kaakkoon on purnu 4. Se on suuri rinteen suuntaisesti sijoittunut soikio: kolme metriä pitkä, kaksi metriä leveä ja 90 senttiä syvä. Alarinteen puolella on leveä kivivalli, jonka laella on muutamia pieniä kivilaakoja. Laa'at ovat kuitenkin isompia kuin rakennuskivet ja niitä lienee käytetty purnun kattamiseen. Purnun pohjalla kasvaa sammalta ja heinää, myös muutamia kiviä on valunut pohjalle. Tasaisen pohjan halkaisija on ollut metri. Ylärinteen puoli nousee heti ylöspäin, muttei niin jyrkästi kuin purnujen 2 ja 3 kohdalla.

25 metriä pohjoiseen purnusta 4 on purnu 5. Se on matala ja hieman epämääräinen. Muodoltaan se on pyöreä, 1,2 metriä halkaisijaltaan. Syvyyttä on 40 senttiä. Pohjalla kasvaa heinää. Purnun 5 käytöstä ei ole varmuutta, mutta ainakin kohdalla on kokeiltu tulisiko hyvä purnu.

PERUSKARTTAOTE 1:20 000

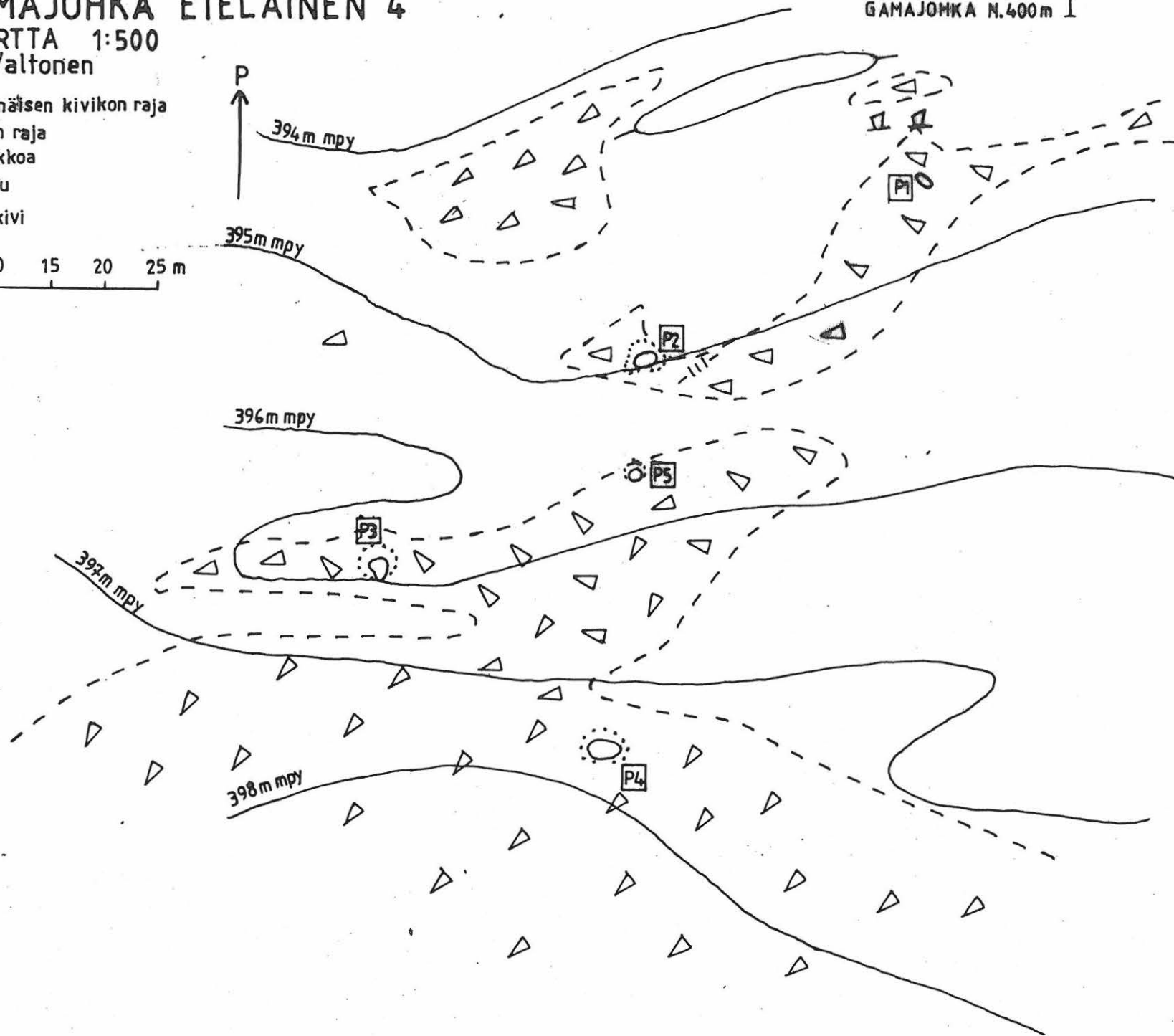
63 GAMAJOHKA ETELÄINEN 4

YLEISKARTTA 1:500
piirt. T. Valtonen

GAMAJOHKA N.400m ↑

- yhtenäisen kivikon raja
- - - vallin raja
- △ kivikkoa
- p purnu
- iso kivi

0 5 10 15 20 25 m

Utsjoki Paistunturin erämaa 64

Kohteen nimi: Gamajohka (Kâmajohka) eteläinen 5

Muinaisjäänöstyyppi ja määrä: kvartsilouhos 1

Rauhoitusluokka: 2

Peruskartta: 3913 06 KUIVI

Koordinaatit: x = 7725 32, y = 479 46, z = n. 399 m mpy

Suunta ja etäisyys kirkosta tms: n. 19 km Outakosken kylästä itään

Suunnat maastokiintopisteisiin: Guivin (Kuivin) laki 300°/360°, Guivin (Kuivin) autiotupa 63°/360° ja Gottetvârrin (Koddehvarrin) laki 50°/360°

Hoito ja kunto: A 1, B 1, C 7, D -, E 5, F 1, G -

Maanomistaja: Valtio/Metsähallitus, Ylä-Lapin luonnonhoitoalue, puhelin: 0205 647701, osoite: PL 36, 99801 IVALO

Aiemmat tiedot: -

Kohde tarkastettu: 21.8.1999

Kuva 7. s. 161

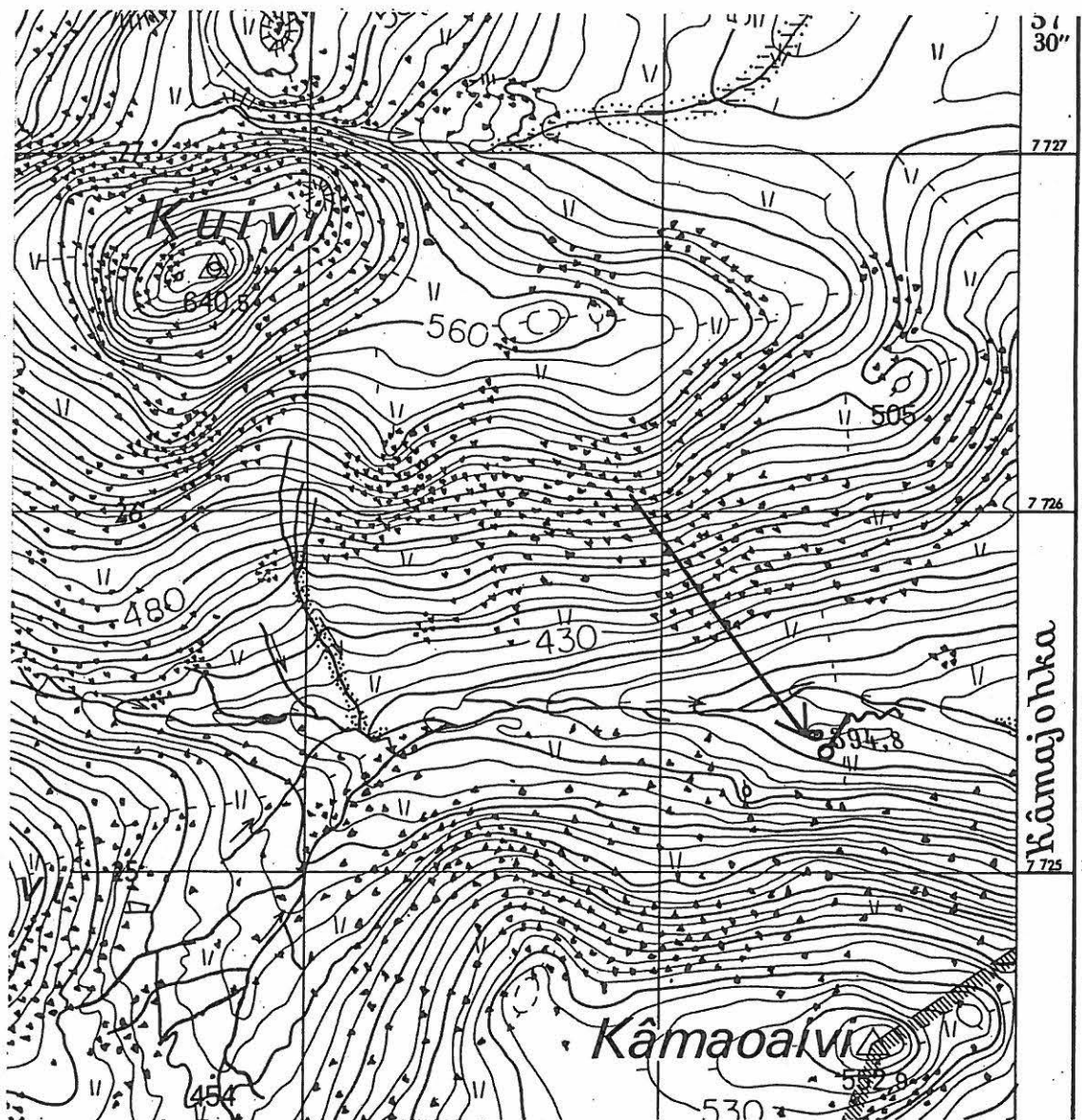
Löydöt: kvartsi-iskos 4

Peruskarttaote

Kohde sijaitsee Kevon luonnonpuistossa, Gamajohkan (Kâmajohkan) eteläpuolella, noin 400 metrin päässä joesta, Gamaoivon (Kâmaoivon) pohjoisrinteellä, alhaalla. Maasto on hieman aaltoilevaa ja läikittäin kivistä. Paikka on puuton ylätunturin jokilaakso. Aluskasvillisuutena on vaivaiskoivuja, variksenmarjaa, mustikkaa, jäkäliä ja katajia. Kivi näkyy kauas yksinäisenä, joelle päin harmaana, ylärinteelle päin valkoisena pystykivenä.

Kaksi metriä pitkässä, 1,6 metriä leveässä ja noin 1,2 metriä korkeassa kivessä on suuri kvartsisuoni. Suonen leveys vaihtelee 55-90 sentin välillä ja se on näkyvillä vain kiven toisella puolella. Kvartsi on erittäin hyvälaatuista, paikoin ruusukvartsia, paikoin kellertävää, valkoraitaista läpikuultavaa ja jopa vuorikristallia. Tästä suonesta on louhittu raaka-ainetta. Sekä kiven alla että sen koloissa sammalen sisään kasvaneina on edelleen iskoksia ja pienehköjä irrotettuja raaka-aine kappaleita.

PERUSKARTTAOTE 1:20 000

Utsjoki Paistunturin erämaa 65

Kohteen nimi: Gamajohka (Kâmajohka) eteläinen 6

Muinaisjäännöstyyppi ja määrä: purnu 1

Rauhoitusluokka: 2

Peruskartta: 3913 06 KUIVI

Koordinaatit: x = 7725 36, y = 477 97, z = n. 426 m mpy

Suunta ja etäisyys kirkosta tms: n. 17,5 km Outakosken kylästä itään

Suunta maastokiintopisteeseen: Guivin (Kuivin) laelle noin 1,4 km suuntaan 334°/360°

Hoito ja kunto: A 1, B 1, C 7, D -, E 5, F 1, G -

Maanomistaja: Valtio/Metsähallitus, Ylä-Lapin luonnonhoitoalue, puhelin: 0205 647701, osoite: PL 36, 99801 IVALO

Aiemmat tiedot: -

Kohde tarkastettu: 21.8.1999

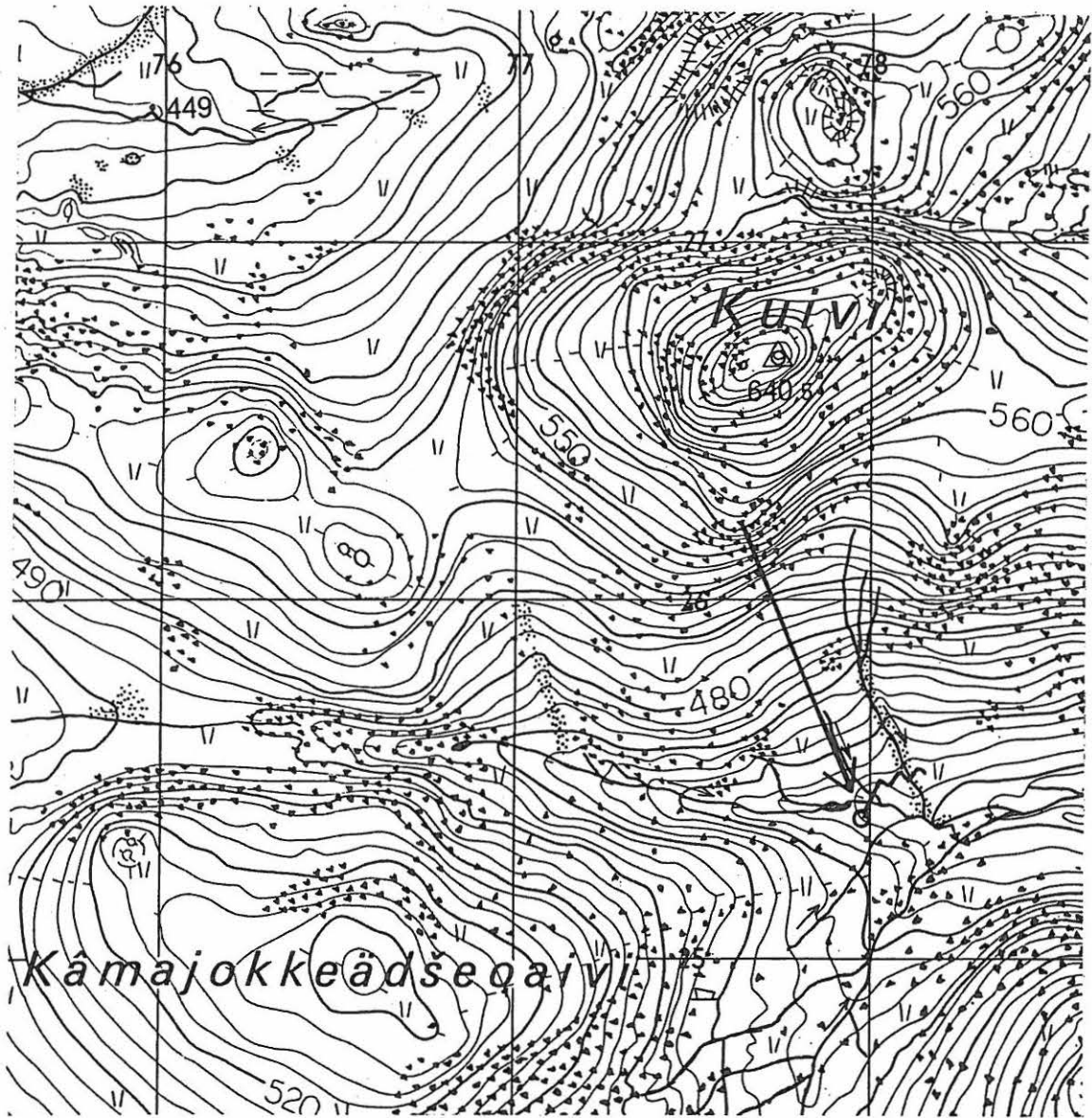
Peruskarttaote

Kohde sijaitsee Kevon luonnonpuistossa, Gamajohkan (Kâmajohkan) latvan eteläpuolella, Gamajohgeažeoavinv (Kâmajokkeädšeoavinv) koillisrinteellä, matalalla. Paikka on puuton ylätunturin jokilaakso, jossa tuulee lähes aina. Aluskasvillisuutena on vaivaiskoivuja, variksenmarjaa, jäkäliä, katajia ja heinää.

Purnu on rakennettu laajahkon rakkakivikon reunaan. Se on muodoltaan aavistuksen soikea ja koottu pienistä kivistä. Pituutta on kaksi metriä, leveyttä 1,8 metriä ja syvyyttä 65 senttiä. Kivet on poistettu rakkajuotista purnun kohdalta liki pienimpiä kiviä myöten. Purnu on hieman ylärinteen puolelta sortunut. Alarinteeseen päin on ladottu selvä valli, ylärinteeseen päin vain tuskin huomattava. Mahdollisia peitinlaakoja ei ole vallilla havaittavissa, mutta purnun pohjalla on joitakin isoja kiviä, joita on saatettu käyttää katteina. Pohjalla kivien alla kasvaa sammalta ja jäkäliä.

PERUSKARTTAOTE 1:20 000

Utsjoki Paistunturin erämaa 66

Kohteen nimi: Guivi (Kuivi)

Muinaisjäänöstyyppi ja määrä: purnu 1

Rauhoitusluokka: 2

Peruskartta: 3913 06 KUIVI

Koordinaatit: x = 7726 38, y = 475 37, z = n. 478 m mpy

Suunta ja etäisyys kirkosta tms: n. 14,5 km Outakosken kylästä itään

Suunnat maastokiintopisteisiin: Ahkovárrin (Ahkovarrin) laki 240°/360° ja Karigasniemen Ailigasin laki 200°/360°

Hoito ja kunto: A 1, B 1, C 7, D -, E 5, F 1, G -

Maanomistaja: Valtio/Metsähallitus, Ylä-Lapin luonnonhoitoalue, puhelin: 0205 647701, osoite: PL 36, 99801 IVALO

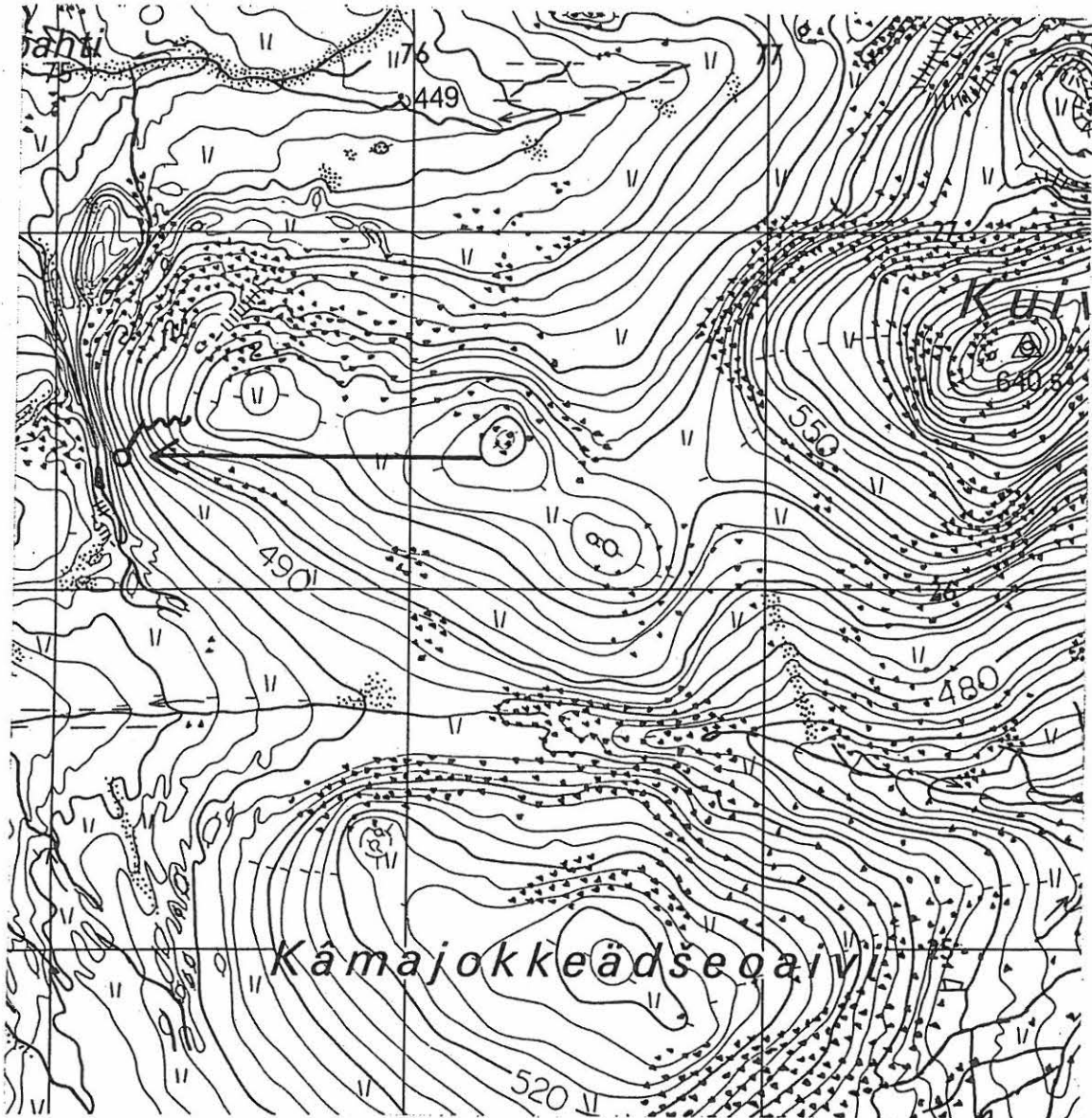
Aiemmat tiedot: -

Kohde tarkastettu: 21.8.1999

Peruskarttaote

Kohde sijaitsee Guivi (Kuivi) -tunturin länsipuolella tunturiylängöllä, lähellä Leakša-gohtiin (Leäkšakohtiin) kaakosta laskevan puron latvaa, juuri Kevon luonnonpuiston rajan ulkopuolella. Paikka on paljakkaa, jossa kasvaa vaivaiskoivua, variksenmarjaa, jäkälää ja mustikkaa. Purnu on tehty pieneen rakkakivikkoon. Se on pieni ja matala suorakaide: 90 senttiä pitkä, 50 senttiä leveä ja 50 senttiä syvä. Kivikosta on poistettu vain vähän kiveä, koska se on niin matala. Tämän lisäksi reunan päälle, erityisesti alarinteen puolelle, on ladottu valli. Vallin päällä on lisäksi vielä laakakiviä, joita on saatettu käyttää katekivinä. Pohjalla kasvaa paksu kerros sammalta, jäkälää ja vielä heinääkin.

PERUSKARTTAOTE 1:20 000

Utsjoki Paistunturin erämaa 67

Kohteen nimi: Leakšagoahti (Leäkšakohti) 1

Muinaisjäännöstyyppi ja määrä: kynnellisiä liesiä 5 ja purnuja 8

Rauhoitusluokka: 2

Peruskartta: 3913 06 KUIVI

Koordinaatit: x = 7727 06-30, y = 474 75-76, z = n. 429-330 m mpy

Suunta ja etäisyys kirkosta tms: n. 14 km Outakosken kylästä itään

Hoito ja kunto: A 1, B 1, C 7, D -, E 5, F 1, G -

Maanomistaja: Valtio/Metsähallitus, Ylä-Lapin luonnonhoitoalue, puhelin: 0205 647701,

osoite: PL 36, 99801 IVALO

Aiemmat tiedot: Martti Montonen on ilmoittanut vaellusretkellä löytämästään kohteesta inventoijalle kesällä 1999.

Kohde tarkastettu: 22.8.1999

Peruskarttaote

Yleiskartta

Yksityiskohtakartat liesistä 1-5

Kohde sijaitsee Guivi (Kuivi) -tunturin länsipuolella olevassa vedenjakajalaaksossa, Leakšagoahtissa (Leäkšakohtissa). Laakson itäreunalla, loivalla rinteellä, kaakosta laskevan puron kummallakin rannalla on useita kynnellisiä liesiä ja purnuja. Alue on puutonta tunturiylänköä, jonka kasvillisuutena on vaivaiskoivuja, katajia, variksenmarjaa, jäkäliä sekä puronvarsissa heinää ja kukkakasveja. Maasto on melko kivistä, paikoin on pienialaisia rakkakivikoita, mutta paikoin on myös aivan tasaisia, joskin pieniä aloja, joissa lieden sijaitsevat. Maastonmuodot ja kivisyys lienevätkin vaikuttaneet eniten liesien sijoittumiseen. Laaksossa on kahden seudun merkittävimmän joen, Ahko- ja Njiljohkan, vedenjakaja ja alkulähteet. Laaksosta on suorat kulkuyhteydet laaksoketjuja pitkin lähes joka suuntaan. Laakso on erityisesti kesällä poroille otollinen laidun.

Eteläisimmät muinaisjäännökset sijaitsevat puron etelärannalla, jossa on kynnellisen lieden ja kuuden purnun kokonaisuus. Purnut sijaitsevat kaikki lähekkäin 35 metriä pitkässä ja 8-11 metriä leveässä rakkakivikossa. Niistä eteläisin, purnu 1, on suuri ja pyöreä. Sen halkaisija on 1,8 metriä ja syvyys 65 senttiä. Sen reunoilla on suuria litteäh-

köjä kiviä, joita lienee käytetty kattamiseen. Laajalla, tasaisella pohjalla kasvaa sammalta, variksenmarjaa ja heinää.

9 metriä pohjoiseen purnusta 1 on purnu 2. Se on aavistuksen soikea, 170 senttiä pitkä, 140 senttiä leveä ja 75 senttiä syvä. Seinämä on osin sortunut sisään. Purnua ei ole korotettu vallilla, mutta seinämän päällä on mahdollisia katekiviä. Pohjaa peittävät seinämästä sortuneet kivet, joiden raoista erottuu puuta, mahdollisesti katajan oksien paloja.

Neljä metriä purnusta 2 koilliseen on purnu 3. Se on suorakaiteen muotoinen tila, joka on muodostettu suurten laakakiven avulla kahden suuren kiven kupeelle. Purnu on 90 senttiä pitkä, 50 senttiä leveä ja 60 senttiä syvä. Purnun kivikon reunan puoleista kylkeä on korotettu kasaamalla kiviä valliksi. Toisen puolen päällä erottuu vain laakoja, joita lienee käytetty purnun kattamiseen. Purnun pohjalla kasvaa paksu sammalkerros, jonka sisään on osin kasvanut poron-, ilmeisesti vaatimen, sarvi.

Noin metri luoteeseen purnusta 3 sijaitsee purnu 4. Se on matala, mahdollisesti keilumielessä rakennettu. Purnu on epämääräisen soikea, 95 senttiä pitkä, 80 senttiä leveä ja 35 senttiä syvä. Sen ympärillä ei ole lainkaan vallia. Vieressä on kasa kiviä, jotka mahdollisesti toimineet purnun katteina. Purnun pohjalla kasvaa reilu jäkäläkerros.

Noin metrin luoteeseen purnusta 4 on purnu 5. Se on suorakaiteen muotoinen, 90 senttiä pitkä, 55 senttiä leveä ja 50 senttiä syvä. Purnua on hieman korotettu latomalla kiviä valliksi sen ympärille. Lisäksi vallin päällä on laakakiviä, joita lienee käytetty katteina. Purnun pohjalla kasvaa paksusti jäkälää ja sammalta.

Kaksi metriä purnusta 5 luoteeseen on purnu 6. Se on epämääräisesti suorakaiteenmuotoinen, 80 senttiä pitkä, 55 senttiä leveä ja 50 senttiä syvä. Purnua on hieman korotettu vallilla, ja sen vierellä on laakakiviä, jotka sopisivat katekiviksi. Pohjalla on pientä mukulakiveä, sammalta ja jäkälää.

Rakkakivikon pohjoiskärjen länsipuolella, noin 10 metrin päässä on liesi 1. Liesi on 14 metriä purosta etelään, kahden matalan harjanteen välisellä tasanteella. Suorakai-

teenmuotoinen tulisija on 85 senttiä pitkä ja 65 senttiä leveä. Osa liesikivistä on ilmeisesti kuumuuden halkomia. Tulisijan toisen päädyn kulmista muinaisen oven sivuille kulkevat kivilinjat eli kynnet ovat 1,6 metriä pitkät. Oviaukon, joka aukeaa luoteeseen, kynnyksiveyksen leveys on 90 senttiä. Kynsien välinen maa on ympäröivää maanpintaa korkeammalla. Muutamia yksittäisiä kiviä on sijoitettuna noin kynsien mittaisen säteen etäisyydelle tulisijasta. Lieden ympärillä kasvaa erittäin runsaasti katajaa. (Ks. yksityiskohtakartta)

Muut havaitut rakenteet sijaitsevat puron pohjoispuolella. Niistä eteläisin on liesi 2. Se sijaitsee 21 metrin päässä purosta, aavistuksen vinolla pinnalla, matalan kummun kyljellä. Se on hieman hajonnut ja kätkeytyy osin suuren vaivaiskoivun alle. Suorakaiteen muotoinen tulisija on 80 senttiä pitkä ja 75 senttiä leveä. Osin hajonneet kynnet ovat noin metrin mittaiset, samoin myös kynnyksiveys on leveydeltään metrin. Oviaukko aukeaa itäkaakkoon. (Ks. yksityiskohtakartta)

Noin 30 metriä pohjoiseen liedestä 2 on liesi 3. Se sijaitsee aivan tasaisella kohdalla noin 47 metriä purosta pohjoiseen. Liesi on hyvin kasvillisuuden peitossa ja tulisija on osin mättään sisälle kasvanut. Toinen kynsistä puuttuu, mutta kynnyksiveys ja toinen kynsi ovat selvät. Suorakaiteen muotoisen tulisijan pituus on 80 senttiä ja leveys 55 senttiä. Kynnen pituus on 1,3 metriä, kynnyksiveys on metrin levyinen. Oviaukko aukeaa pohjoiseen päin. (Ks. yksityiskohtakartta)

Liedestä 5 noin 85 metriä pohjoiskoilliseen on liesi 4. Se on muita liesiä epämääräisempi, ilmeisesti osin hajonnut tai väliaikainen. Kynnet eivät ole selkeitä, joko kynnet ovat hajonneet tai kynsien virkaa on toimittanut vain yksi suuri linjakivi, kuten kohteessa 39. Tulisija on selkeämpi, joskin kivet ovat hieman siirtyilleet. Muoto on pyöristynyt suorakaide. Tulisijan pituus on 85 senttiä ja leveys 80 senttiä, todennäköisen kynnen pituus on 1,3 metriä. (Ks. yksityiskohtakartta)

Noin 50 metriä liedestä 4 pohjoiseen on liesi 5. Se on kaunis, hyvin säilynyt ja suuri. Liesi sijaitsee tasaisella paikalla, pienen töyrään vieressä, joka on aluetta pohjoisessa rajoittavan puron rannassa. Liedeltä on purolle matkaa noin 15 metriä. Neliön muotoinen liesi on 75 senttiä pitkä. Kynnet ovat 165 senttiä pitkä ja kynnyksiveyksen leveys on 80 senttiä. Oviaukko on ollut koilliseen päin. Liesi on osin kasvillisuuden kätkemä.

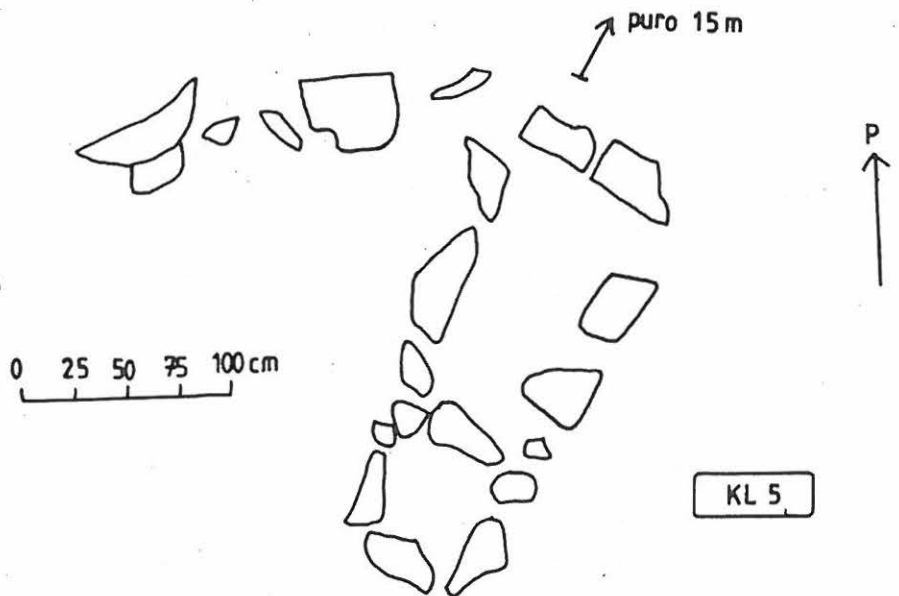
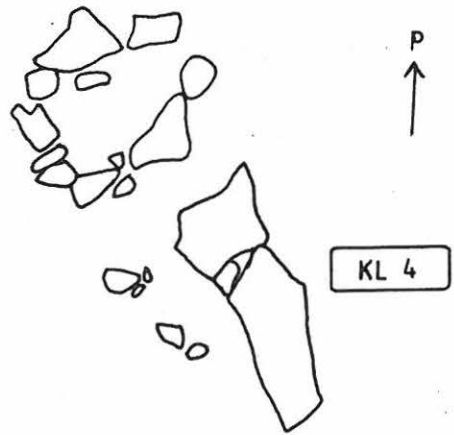
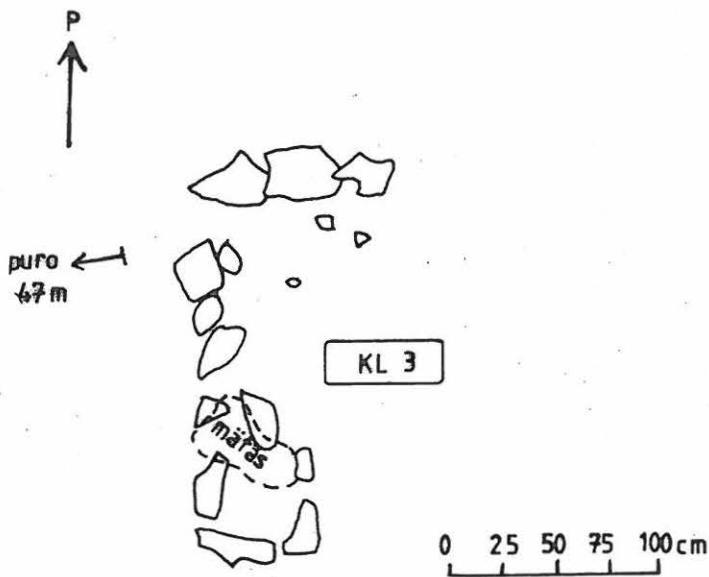
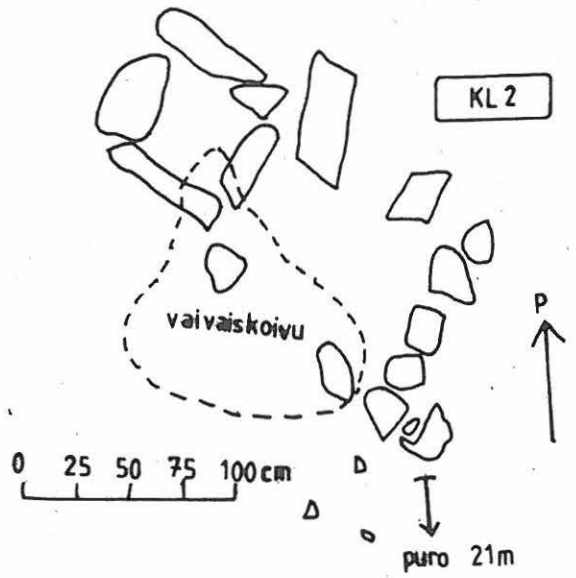
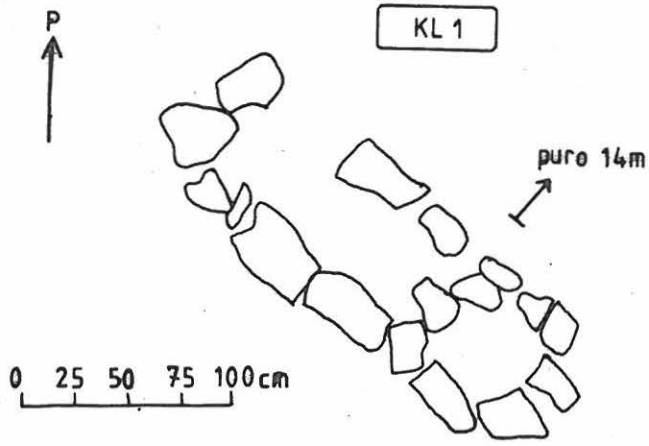
Joitakin kiviä on asetettuina kynsien mittaisen säteen päähän tulisijasta. (Ks. yksityiskohtakartta)

Noin 40 metriä liedestä 4 luoteeseen on pienialainen rakkakivikko. Tässä kivikossa on kaksi purnua, purnut 7 ja 8. Purnu 7 on vinoneliön muotoinen, 70 senttiä pitkä, 30-35 senttiä leveä ja 35 senttiä syvä. Se on muodostettu poistamalla kivikosta kaikki kivet purnun kohdalla ja latomalla vielä valli purnun seinien korottamiseksi. Vierellä on kivi-laakoja, joita on mahdollisesti käytetty katekivinä. Purnun pohjalla kasvaa heinää, variksenmarjaa, jäkälää ja sammalta. Purnu 8 sijaitsee noin 2 metriä pohjoiseen purnusta 7. Se on kartiomainen matala kuopanne, todennäköisesti kokeilu tai väliaikainen ratkaisu, koska selvät rakenteet puuttuvat. Kuopan halkaisija on 1,2 metriä. Pohjalla kasvaa heinää ja sammalta.

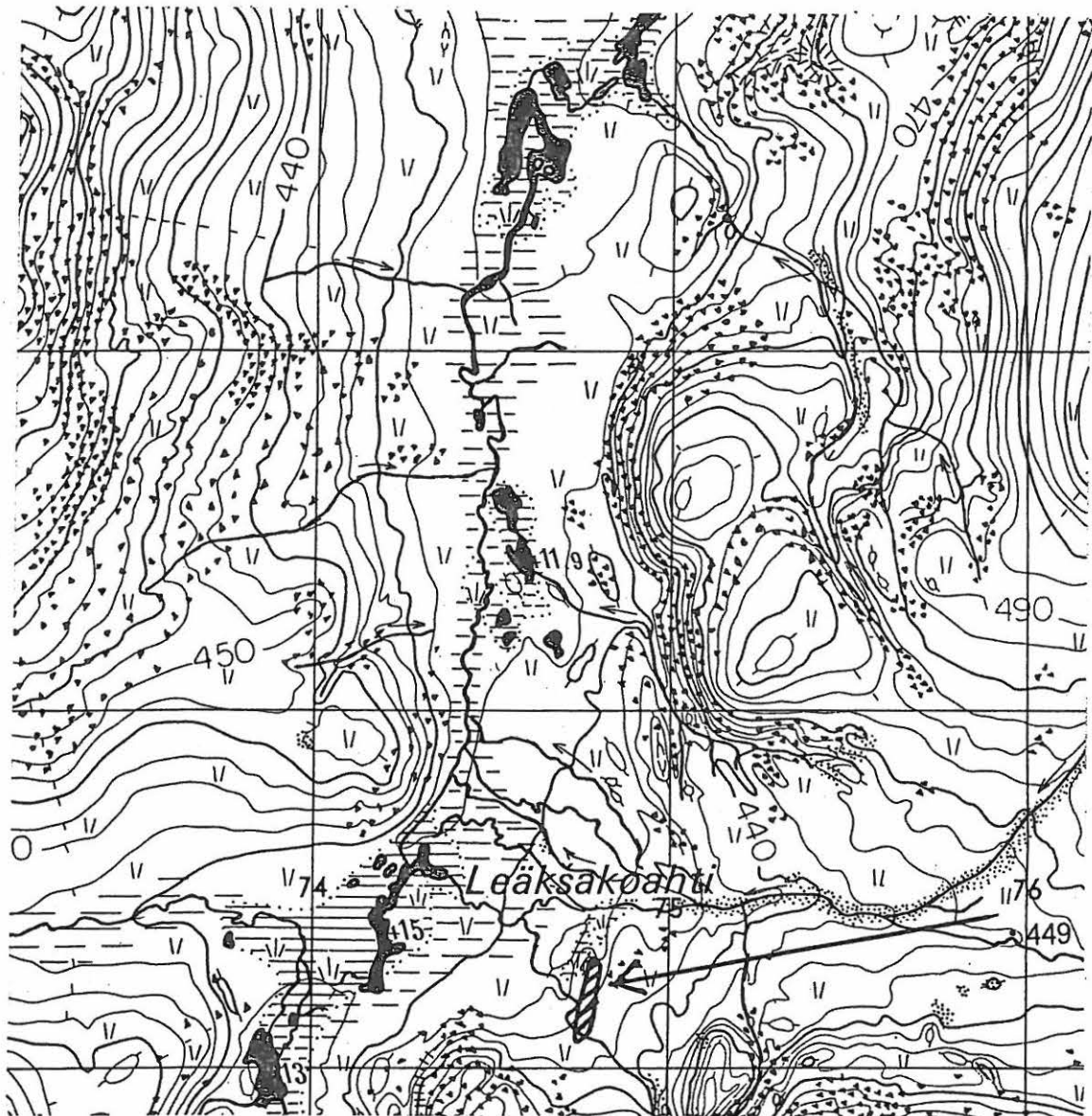
Alempana eteläisemmän puron rannalla, jossa se levenee pieneksi lammeksi on re-sentti pyöreä liesi. Alue on suosittua retkeilyseutua ja myös poronhoidolle tärkeä alue. Tämä on varmasti vaikuttanut vanhojen liesien osittaiseen tuhoutumiseen; niistä on helppo ottaa kiviä myös nykytulisijaan.

YKSITYISKOHTAKARTAT LEAKSAGOAHTI 1

PERUSKARTTAOTE 1:20 000

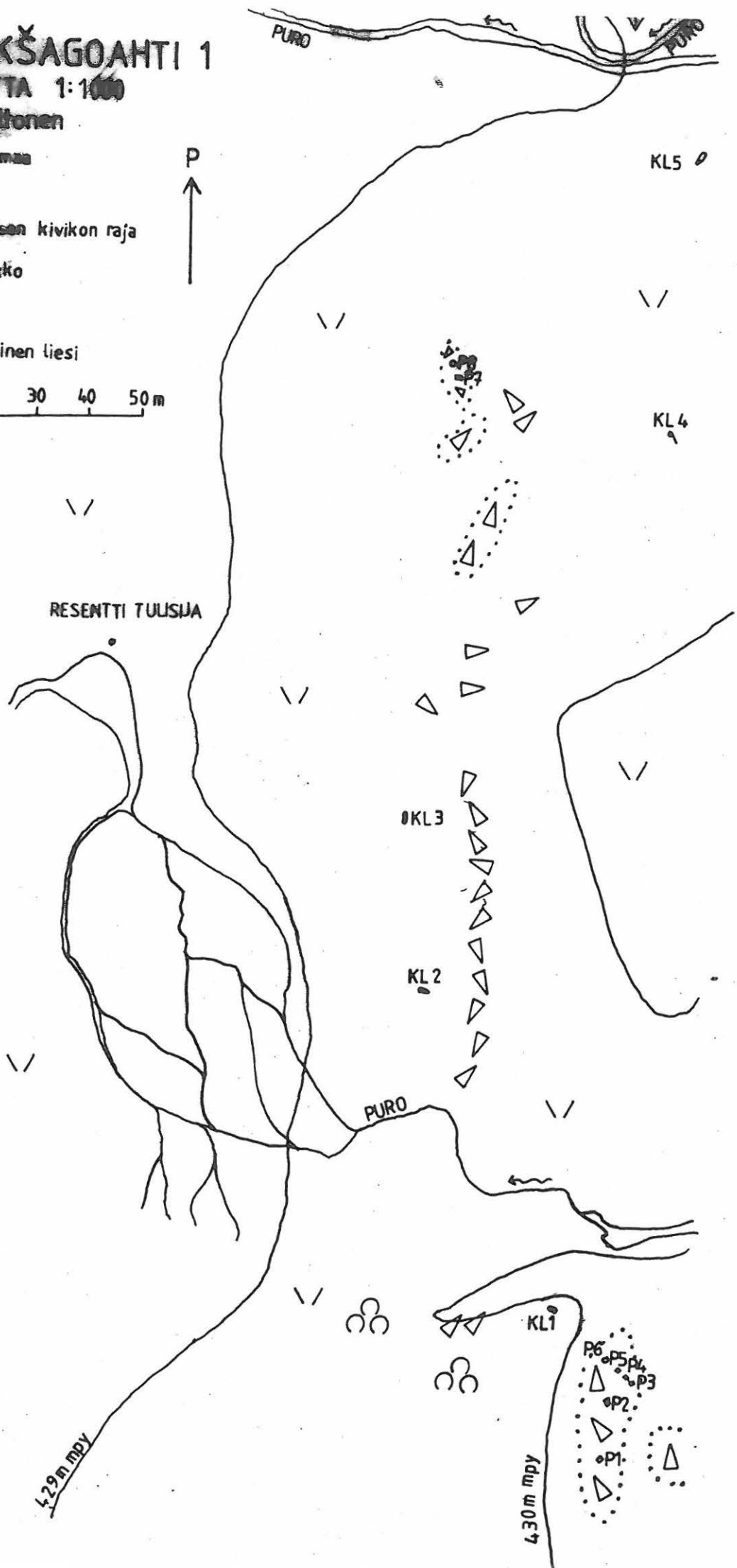
67 LEAKŠAGOAHTI 1

YLEISKARTTA 1:1000

piirt. T. Valttonen

- \\ paljas maa
- △ kiveä
- ⋯ yhtenäisen kivikon raja
- ☉ katajikko
- p purnu
- KL kynellinen liesi

0 10 20 30 40 50 m

Utsjoki Paistunturin erämaa 68

Kohteen nimi: Leakšagohti (Leäkšakohti) 2

Muinaisjäänöstyyppi ja määrä: purnu 1

Rauhoitusluokka: 2

Peruskartta: 3913 06 KUIVI

Koordinaatit: x = 7727 17, y = 474 66, z = n. 426 m mpy

Suunta ja etäisyys kirkosta tms: n. 14 km Outakosken kylästä itään

Suunnat maastokiintopisteisiin: Guivin (Kuivin) laki 87°/360° ja Guovdaoivin (Kuovdaoivin) laki 38°/360°

Hoito ja kunto: A 1, B 1, C 7, D -, E 5, F 1, G -

Maanomistaja: Valtio/Metsähallitus, Ylä-Lapin luonnonhoitoalue, puhelin: 0205 647701, osoite: PL 36, 99801 IVALO

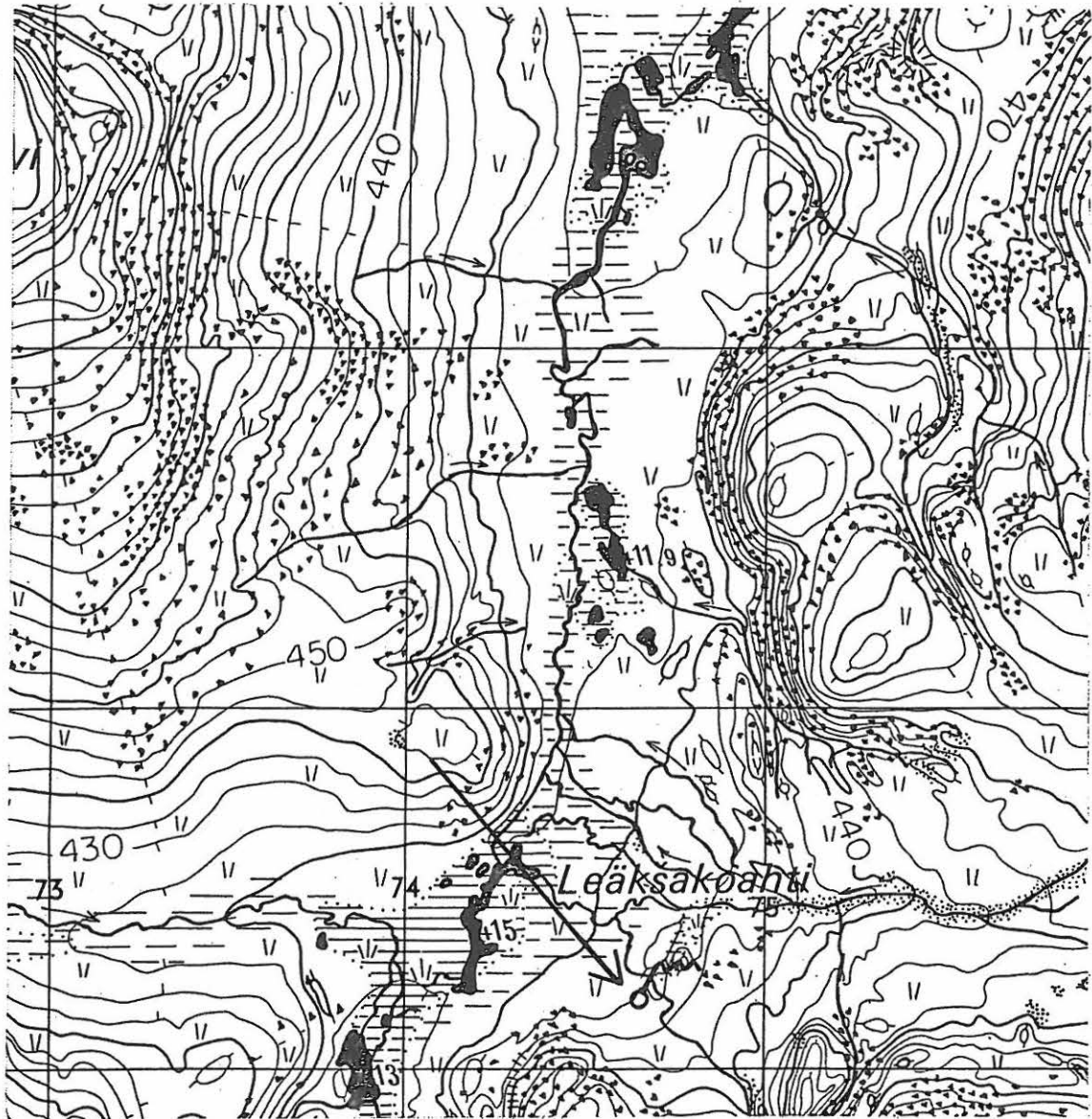
Aiemmat tiedot: -

Kohde tarkastettu: 22.8.1999

Peruskarttaote

Kohde sijaitsee Leakšagohtin tunturilaakson kaakkoisreunalla. Paikka on paljakkaa, jossa kasvaa vaivaiskoivua, variksenmarjaa, jäkälää ja mustikkaa. Purnu on tehty pienen rakkakivikon alareunaan. Se on pyöreä, suppilomainen ja halkaisijaltaan 1,2 metriä. Purnua ympäröi matala valli, joka saa purnun kauempaa näyttämään pieneltä röykkiöltä. Pohjalla kasvaa karhunsammalta. Paikalta on noin 300 metriä matkaa laakson pohjalla olevalle järvelle.

PERUSKARTTAOTE 1:20 000

Utsjoki Paistunturin erämaa 69

Kohteen nimi: Leakšagoahti (Leäkšakoahti) 3

Muinaisjäänöstyyppi ja määrä: kynnellisiä liesiä 2

Rauhoitustyyppi: 2

Peruskartta: 3913 06 KUIVI

Koordinaatit: x = 7727 22, y = 474 28, z = n. 416 m mpy

Suunta ja etäisyys kirkosta tms: n. 13,5 km Outakosken kylästä itään

Suunnat maastokiintopisteisiin: Guivin (Kuivin) laki $86^{\circ}/360^{\circ}$ ja Guovdaoivin (Kuovdaoivin) laki $33^{\circ}/360^{\circ}$

Hoito ja kunto: A 1, B 1, C 7, D -, E 5, F 1, G -

Maanomistaja: Valtio/Metsähallitus, Ylä-Lapin luonnonhoitoalue, puhelin: 0205 647701, osoite: PL 36, 99801 IVALO

Aiemmat tiedot: -

Kohde tarkastettu: 22.8.1999

Peruskarttaote

Yleiskartta

Yksityiskohtakartat liesistä 1 ja 2

Kohde sijaitsee Guivi (Kuivi) -tunturin länsipuolella olevassa vedenjakajalaaksossa, Leakšagoahtissa (Leäkšakoahtissa). Laakson eteläreunalla, pohjoisemman järven rannalla, sen eteläpään tuntumassa, on kaksi kynnellistä liettä. Matkaa järvelle on noin 50 metriä. Alue on puutonta tunturiylänköä, jonka kasvillisuutena on vaivaiskoivuja, heinää, variksenmarjaa, mustikkaa, juolukkaa sekä järvenrannalla suokasveja, kuten saroja ja sammalia. Maasto on melko kivistä, mutta paikoin on myös aivan tasaisia, joskin pieniä aloja, joissa lieden sijaitsevat. Laaksossa on kahden seudun merkittävimmän joen, Ahko- ja Njiljohkan, vedenjakaja ja alkulähteet. Laaksosta on suorat kulkuyhteydet laaksoketjuja pitkin lähes joka suuntaan. Laakso on erityisesti kesällä poroille otollinen laidun.

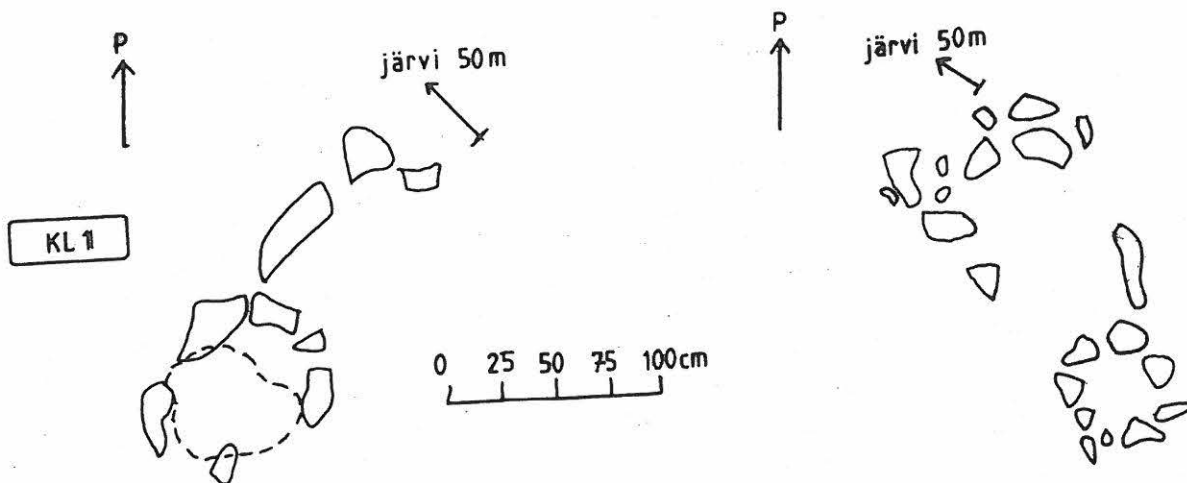
Liedet sijaitsevat 15 metrin päässä toisistaan, viereisen tunturin alimman rinnetöyrään alla, melko suojaisessa paikassa. Tasanne, jolla liedet ovat, on aivan järven rantasuon reunassa, joten ympäristö on melko mättäistä ja epätasaista. Molemmat liedet ovat hy-

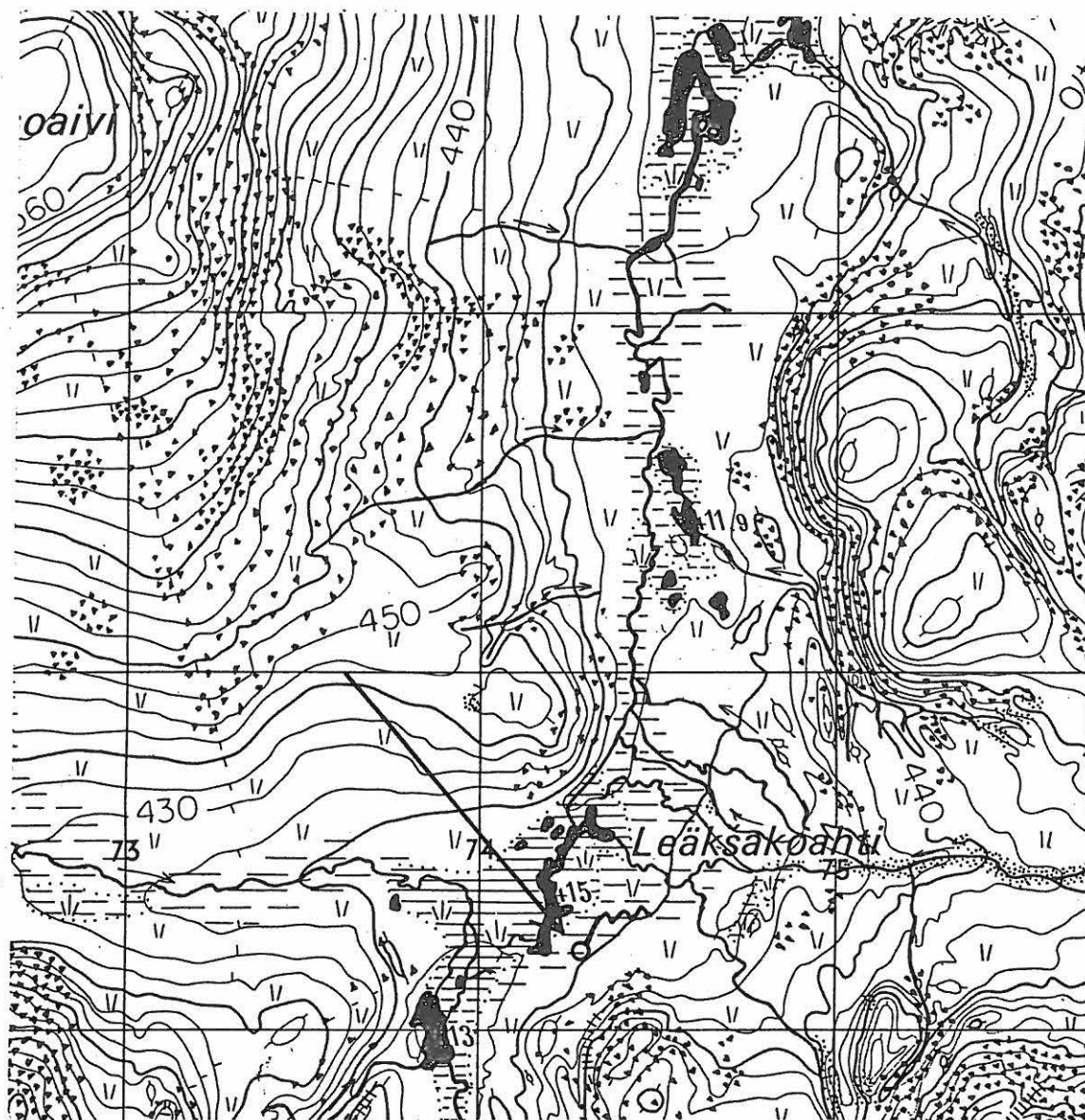
vin kasvillisuuden kätkeviä ja osin turpeen sisälle kasvaneita. Itäisemmässä liedessä, liedessä 1, on vain yksi kynsi eli tulisijasta oviaukkoa kohti johtava kivilinja. Se on 85 senttiä pitkä. Suorakaiteenmuotoinen tulisija on 90 senttiä pitkä ja 75 senttiä leveä. Oviaukko aukeaa koilliseen päin. (Ks. yksityiskohtakartta)

Liesi 2 sijaitsee liedestä 1 länteen. Suorakaiteenmuotoinen tulisija on 70 senttiä pitkä ja 65 senttiä leveä. Tulisijan toisen päädyn kulmista muinaisen oven sivuille kulkevat kivilinjat eli kynnet ovat 1,1 metriä pitkät. Oviaukon, joka aukeaa pohjoiseen, kynnyksen leveys on 1,1 metriä. Kohta on soistuva, ja liesikin on jo pitkälti turpeen sisälle kasvanut. (Ks. yksityiskohtakartta)

YKSITYISKOHTAKARTAT LIEDET 1 JA 2

PERUSKARTTAOTE 1:20 000

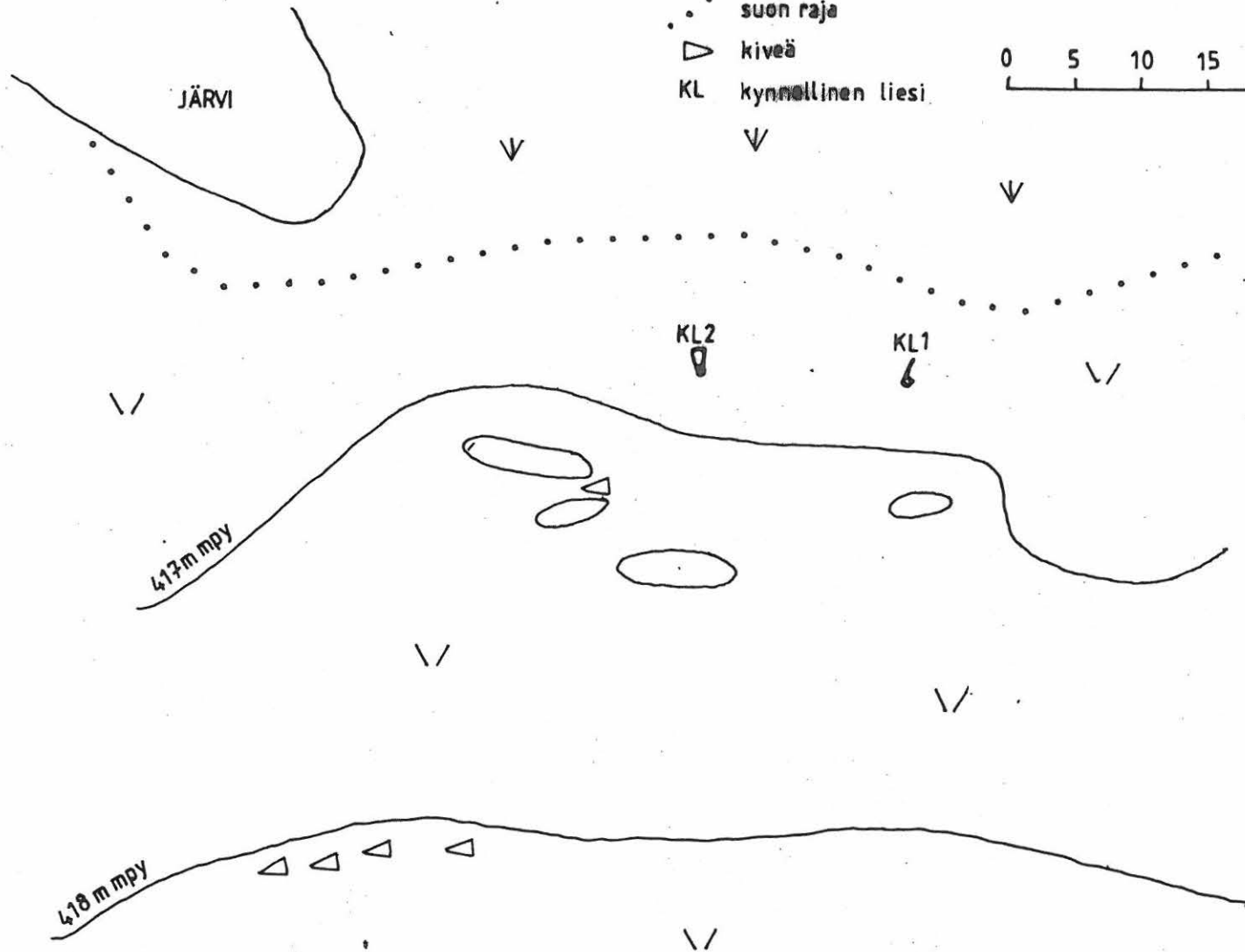
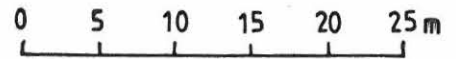

69 LEAKŠAGOAHTI 3

YLEISKARTTA 1:500
piirt. T. Valtonen

- ∇ suo
- ∕∕ paljas maa
- suon raja
- ▷ kiveä
- KL kynnyksellinen liesi

P
↑

Utsjoki Paistunturin erämaa 70

Kohteen nimi: Leakšagoahti (Leäkšakoahti) 4

Muinaisjäännöstyyppi ja määrä: kynnellinen liesi 1

Rauhoitusluokka: 2

Peruskartta: 3913 06 KUIVI

Koordinaatit: x = 7727 47, y = 473 96, z = n. 418 m mpy

Suunta ja etäisyys kirkosta tms: n. 13,5 km Outakosken kylästä itään

Suunnat maastokiintopisteisiin: Guivin (Kuivin) laki $92^{\circ}/360^{\circ}$, Guovdaoivin (Kuovdaoivin) laki $50^{\circ}/360^{\circ}$ ja Ráššoavin (Rašoaivin) laki $314^{\circ}/360^{\circ}$

Hoito ja kunto: A 1, B 1, C 7, D -, E 5, F 1, G -

Maanomistaja: Valtio/Metsähallitus, Ylä-Lapin luonnonhoitoalue, puhelin: 0205 647701, osoite: PL 36, 99801 IVALO

Aiemmat tiedot: Martti Montonen on ilmoittanut vaellusretkellä löytämästään kohteesta inventoijalle kesällä 1999.

Kohde tarkastettu: 22.8.1999

Peruskarttaote

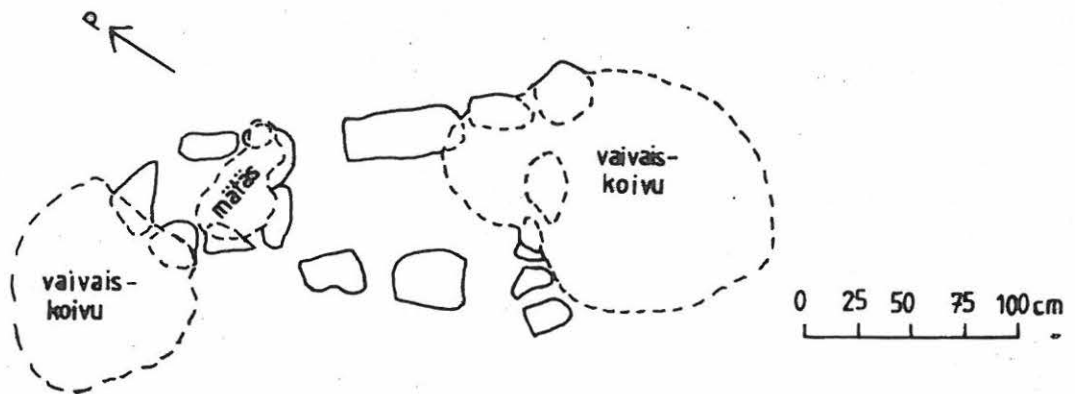
Yksityiskohtakartta

Kohde sijaitsee Guivi (Kuivi) -tunturin länsipuolella olevassa vedenjakajalaaksossa, Leakšagoahtissa (Leäkšakoahtissa). Laakson länsireunalla, lännestä laskevan puron rannalla, on yksinäinen kynnellinen liesi. Matkaa purolle on noin 50 metriä ja idässä olevalle järvelle 200 metriä. Alue on puutonta tunturiylänköä, jonka kasvillisuutena on vaivaiskoivuja, variksenmarjaa, mustikkaa, kurjenkanervaa, jäkälää sekä tulisijassa karhunsammalta. Maasto on tasaista, hieman viettävää Ráššoavin (Rašoaivin) rinteitä. Laaksossa on kahden seudun merkittävimmän joen, Ahko- ja Njiljohkan, vedenjakaja ja alkulähteet. Laaksosta on suorat kulkuyhteydet laaksoketjuja pitkin lähes joka suuntaan. Paikka on erityisesti kesällä poroille otollinen laidun.

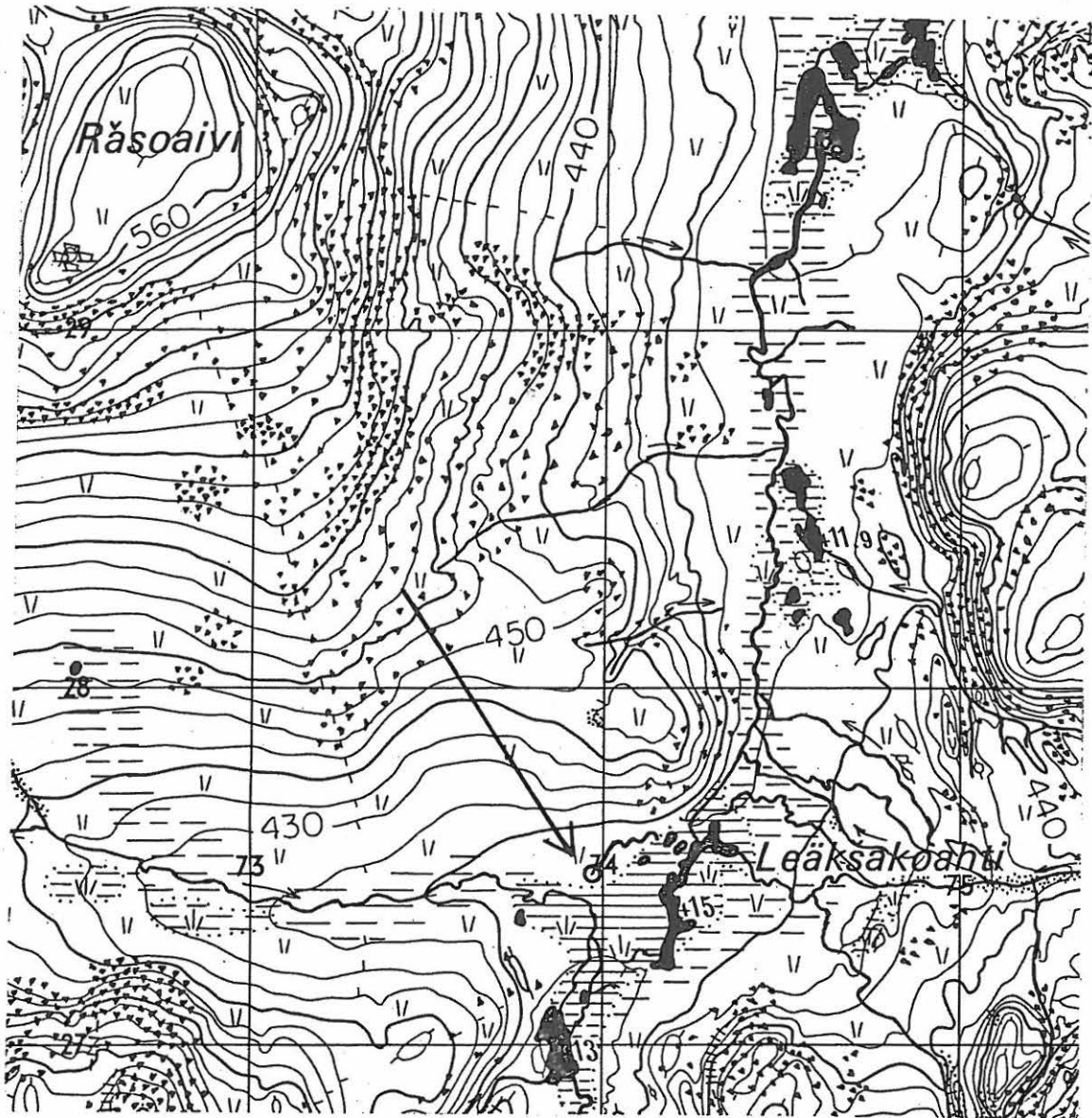
Liesi on vaikea havaita, koska se päällä kasvaa kaksi suurta vaivaiskoivua. Hyvä tunto-merkki on yksinäinen, suuri kivi noin 20 metrin päässä liedestä, suuntaan $326^{\circ}/360^{\circ}$. Suorakaiteenmuotoinen tulisija on 80 senttiä pitkä ja 60 senttiä leveä. Tulisijan toisen päädyn kulmista muinaisen oven sivuille kulkevat kivilinjat eli kynnet ovat 1,4 metriä

pitkät. Oviaukon, joka aukeaa itään, kynnyksiveyksen leveys on 1,2 metriä.

YKSITYISKOHTAKARTTA

PERUSKARTTAOTE 1:20 000

Utsjoki Paistunturin erämaa 71

Kohteen nimi: Leakšagoahti (Leäkšakoahti) 5

Muinaisjäännöstyyppi ja määrä: kynnellinen liesi 1

Rauhoitusluokka: 2

Peruskartta: 3913 06 KUIVI

Koordinaatit: x = 7728 13, y = 474 80, z = n. 419 m mpy

Suunta ja etäisyys kirkosta tms: n. 15 km Outakosken kylästä itäkoilliseen

Suunnat maastokiintopisteisiin: Gáimmioaivin (Kaimmioaivin) laki 354°/360° ja Kari-
gasniemen Ailigas 202°/360°

Hoito ja kunto: A 1, B 1, C 7, D -, E 5, F 1, G -

Maanomistaja: Valtio/Metsähallitus, Ylä-Lapin luonnonhoitoalue, puhelin: 0205 647701,

osoite: PL 36, 99801 IVALO

Aiemmat tiedot: -

Kohde tarkastettu: 23.8.1999

Peruskarttaote

Yksityiskohtakartta

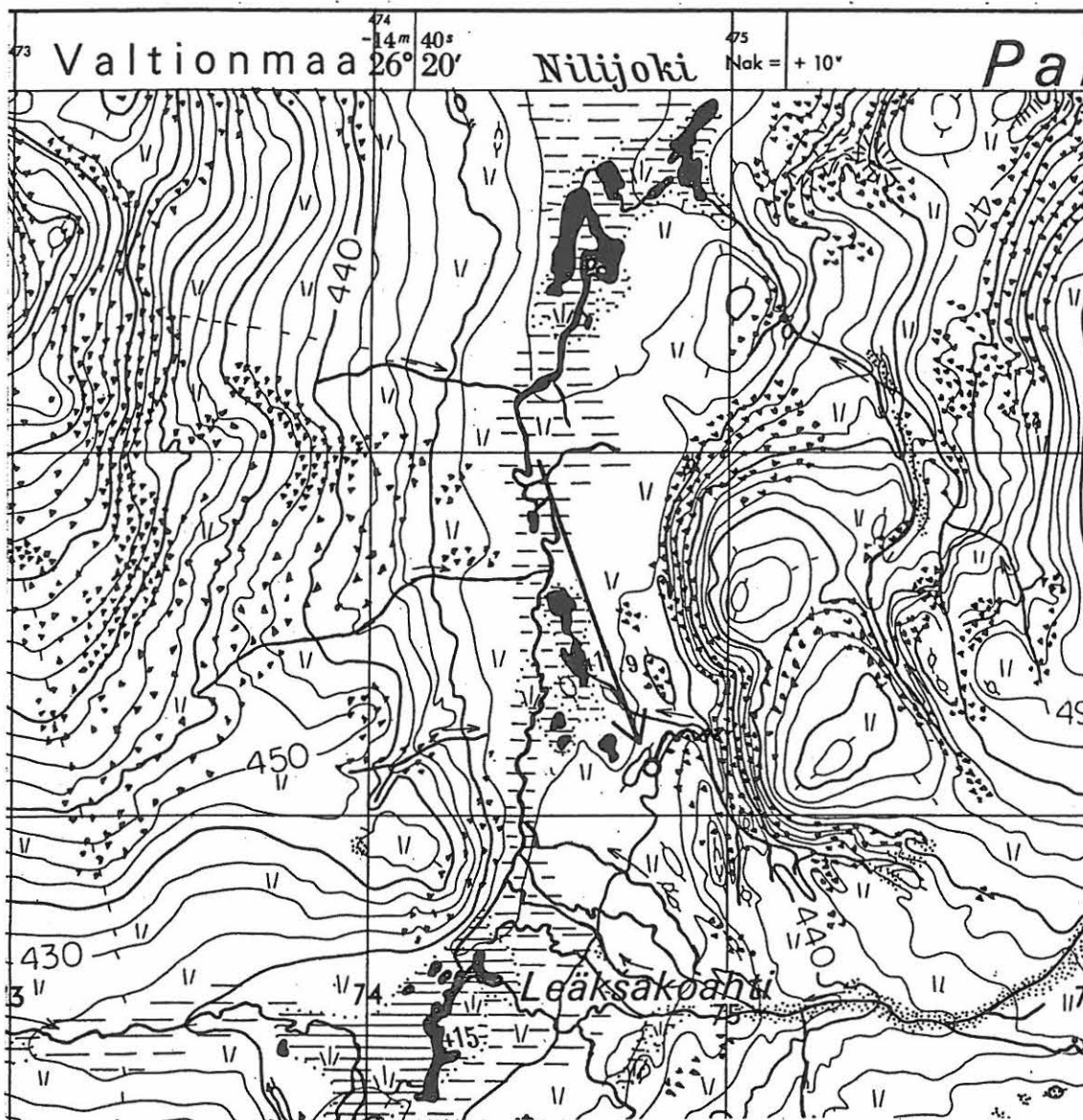
Kohde sijaitsee Guivi (Kuivi) -tunturin länsipuolella olevassa vedenjakajalaaksossa, Leakšagoahtissa (Leäkšakoahtissa). Laakson pohjoisreunalla, missä laakso vaihtuu Njiljokilaaksoksi on yksinäinen kynnellinen liesi. Alue on puutonta tunturiylänköä, jonka kasvillisuutena on vaivaiskoivuja, variksenmarjaa, jäkälää, riekonmarjaa sekä tulisijassa karhunsammalta. Paikka on tasainen, tunturin ja pienen harjun välissä oleva painanne. Harjun länsipuolella, noin 80 metrin päässä, on pieni lampi. Laaksossa on kahden seudun merkittävimmän joen, Ahko- ja Njiljohkan, vedenjakaja ja alkulähteet. Laaksosta on suorat kulkuyhteydet laaksoketjuja pitkin lähes joka suuntaan. Laakso on erityisesti ke-sällä poroille otollinen laidun.

Tulisija erottuu melko hyvin, kohollaan ollen, aivan kivettömällä tasanteella. Suorakai-teenmuotoinen tulisija on metrin pitkä ja 65 senttiä leveä. Osa liesikivistä on ilmeisesti kuumuuden halkomia. Tulisijan toisen päädyn kulmista muinaisen oven sivuille kulkevat kivilinjat eli kynnet ovat 1,25 metriä pitkät. Oviaukon, joka aukeaa itään, kynnys-kiveyksen leveys on metri.

YKSITYISKOHTAKARTTA

PERUSKARTTAOTE 1:20 000

Utsjoki Paistunturin erämaa 72

Kohteen nimi: Guovdaoaiivi (Kuovdaoaiivi)

Muinaisjäännöstyyppi ja määrä: kynnellinen liesi 1

Rauhoitusluokka: 2

Peruskartta: 3914 04 PAISTUNTURIT

Koordinaatit: x = 7730 51, y = 475 59, z = n. 404 m mpy

Suunta ja etäisyys kirkosta tms: n. 15,5 km Outakosken kylästä itäkoilliseen

Suunnat maastokiintopisteisiin: Gáimmioaivin (Kaimmioaivin) laki $0^{\circ}/360^{\circ}$ ja Ráššoaiivin (Rašoaiivin) laki $240^{\circ}/360^{\circ}$

Hoito ja kunto: A 1, B 1, C 7, D -, E 5, F 1, G -

Maanomistaja: Valtio/Metsähallitus, Ylä-Lapin luonnonhoitoalue, puhelin: 0205 647701, osoite: PL 36, 99801 IVALO

Aiemmat tiedot: -

Kohde tarkastettu: 23.8.1999

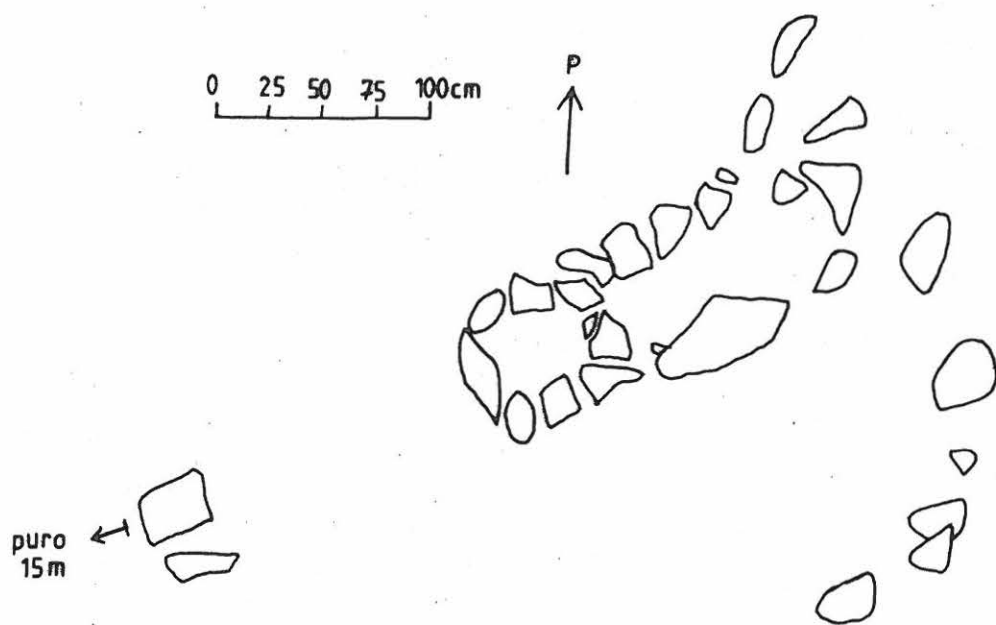
Peruskarttaote

Yksityiskohtakartta

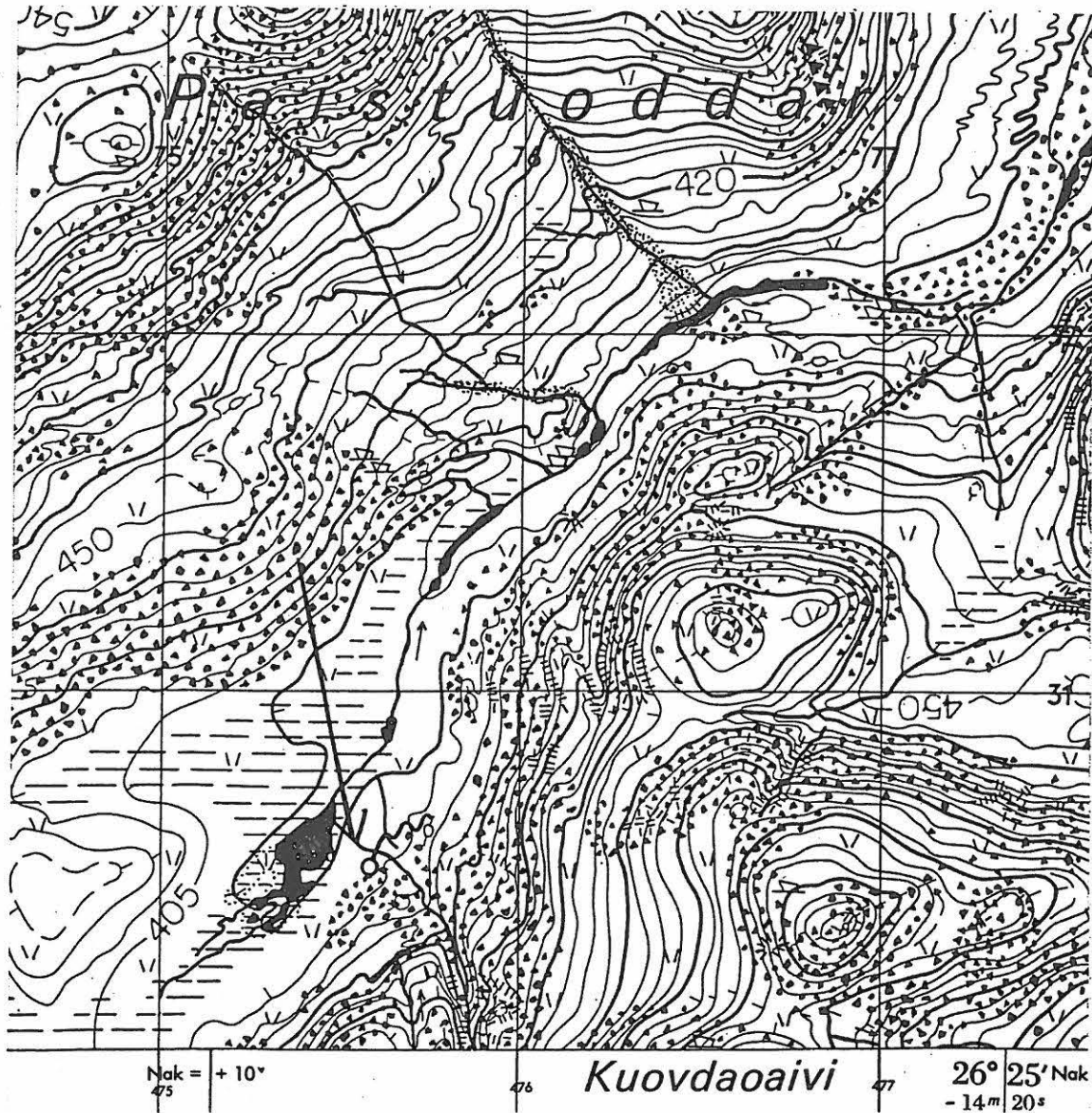
Kohde sijaitsee Njiljoen latvalla Gáimmioaivin (Kaimmioaivin) ja Guovdaoaiivin (Kuovdaoaiivin) välisessä laaksossa, sen itäreunalla, loivalla rinteellä. Liesi on pienen, kaakosta, tunturista laskevan puron rannalla, jota ei ole merkitty peruskarttaan. Matkaa purolle on 15 metriä ja järvelle, joka on laakson pohjalla, noin 100 metriä. Alue on puutonta tunturiylänköä, jonka kasvillisuutena on katajaa, vaivaiskoivuja, variksenmarjaa, jäkälää, heinää, juolukkaa sekä tulisijassa sammalta. Seutu on erittäin kivistä, mutta juuri kodan kohta on kivetön, lieneekö raivattu?

Liesi on osin kasvillisuuden peitossa, mutta erottuu kuitenkin hyvin. Suorakaiteenmuotoinen tulisija on 80 senttiä pitkä ja 80 senttiä leveä. Tulisijan toisen päädyn kulmista muinaisen oven sivuille kulkevat kivilinjat eli kynnet ovat 1,5 metriä pitkät. Oviaukon, joka aukeaa itäkoilliseen, kynnyksiveyksen leveys on 90 senttiä. Toisen kynnen alussa, tulisijan vierellä, ensimmäinen kivi on muita korkeampi, tasalakinen ja siten mitä oivallisin istuin. Myös arvioidun seinälinjan kohdilla on yksittäisiä kiviä.

YKSITYISKOHTAKARTTA

PERUSKARTTAOTE 1:20 000

Utsjoki Paistunturin erämaa 73

Kohteen nimi: Gáimmioaivi (Kaimmioaivi)

Muinaisjäänöstyyppi ja määrä: kynnellinen liesi 1, purnu 1 ja kehäliesi 1

Rauhoitusluokka: 2

Peruskartta: 3914 04 PAISTUNTURIT

Koordinaatit: x = 7723,04, y = 476 34-35, z = n. 391-392 m mpy

Suunta ja etäisyys kirkosta tms: n. 17 km Outakosken kylästä itäkoilliseen

Hoito ja kunto: A 1, B 1, C 7, D -, E 5, F 1, G -

Maanomistaja: Valtio/Metsähallitus, Ylä-Lapin luonnonhoitoalue, puhelin: 0205 647701,

osoite: PL 36, 99801 IVALO

Aiemmat tiedot: -

Kohde tarkastettu: 23.8.1999

Peruskarttaote

Yleiskartta

Yksityiskohtakartta

Kohde sijaitsee Njiljoen latvalla Gáimmioaivin (Kaimmioaivin) ja Guovdaoivin (Kuovdaoivin) välisessä jokilaaksossa, Njiljoen luoteisrannan törmällä, Gáimmioaivin loivalla rinteellä. Matkaa joelle on noin 40 metriä. Noin 35 metriä kohteesta koilliseen laskeutuu tunturista leveä hiekkainen uoma, joka on hyvä tunnusmerkki paikalle. Alue on puutonta tunturiylänköä, jonka kasvillisuutena on katajaa, vaivaiskoivuja, variksenmarjaa, juolukkaa sekä mustikkaa. Paikka on tasainen ja vähäkivinen, ainoa kivikeskittymä on se pieni rakka, jossa purnu sijaitsee.

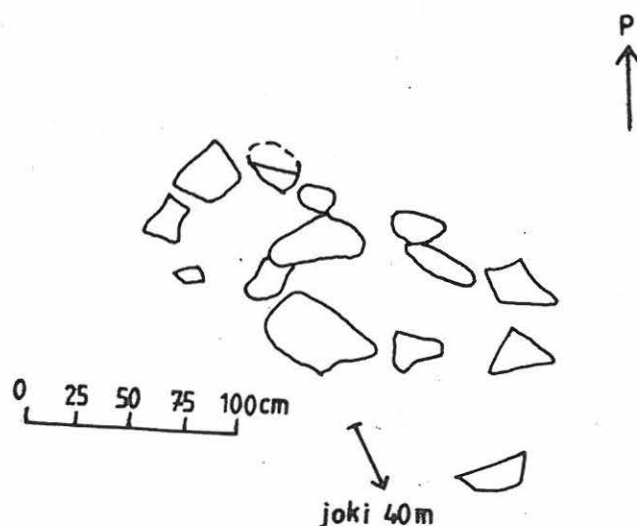
Kohteen itäisin muinaisjäänös on kynnellinen liesi. Se sijaitsee 40 metriä Njiljoesta pohjoiseen ja 35 metriä hiekkaisesta uomasta länteen. Liesi on hieman hajonnut ja osin kasvillisuuden peitossa, mutta erottuu kuitenkin hyvin. Suorakaiteenmuotoinen tulisija on 90 senttiä pitkä ja 80 senttiä leveä. Tulisijan toisen päädyn kulmista muinaisen oven sivuille kulkevat kivilinjat eli kynnet ovat metrin pitkät. Oviaukon, joka aukeaa kaakkoon, kynnyskiveyksen leveys on 95 senttiä. (Ks. yksityiskohtakartta) Kehäliesi sijaitsee kuusi metriä kynnellisestä liedestä lounaaseen. Suorakaiteen muotoinen liesi on 70 senttiä pitkä ja 65 senttiä leveä. Se on tavallinen kotaliesi eli árran, jotka tavallisesti

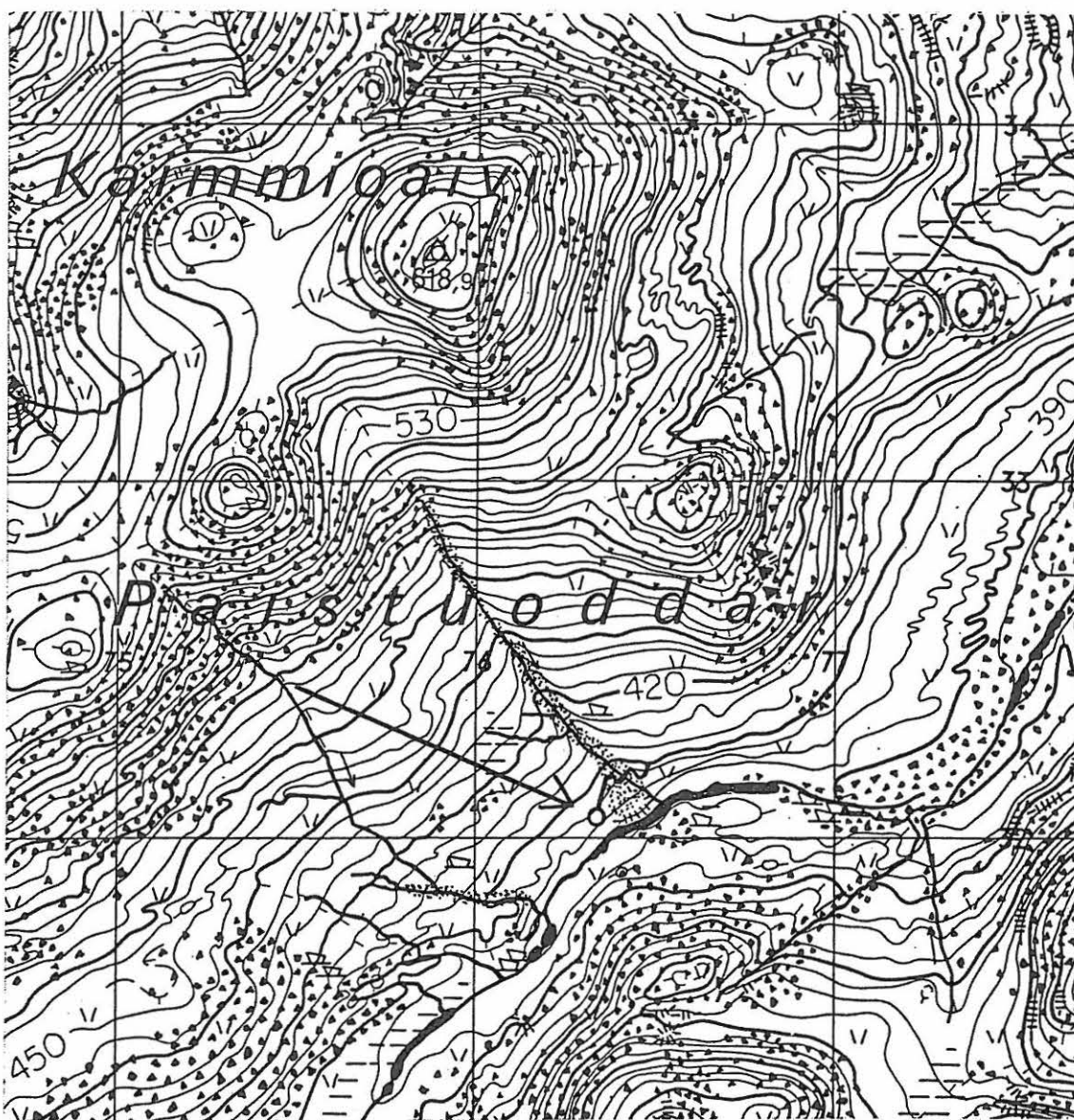
liittyvät poronhoitoon.

Purnu erottuu melko kauas jo senkin takia, että sijaitsee alueen ainoassa rakkakivikossa. Kivikko on erittäin pienialainen. Se sijaitsee 35 metrin päässä Njiljoesta pohjoiseen ja 37 metriä kynnellisestä liedestä lounaaseen. Pyörityneen suorakaiteen muotoinen purnu on kaivettu kolmen suuren kiven keskelle. Se on 1,1 metriä pitkä, metrin leveä ja 75 senttiä syvä. Osa seinistä on hieman sortunut, vaikka purnu onkin huolella tehty. Reunalla on laakakiviä, joita mahdollisesti käytetty purnun katteina. Pohjalla kasvaa rehevää heinää, sammalta sekä jäkälää.

YKSITYISKOHTAKARTTA

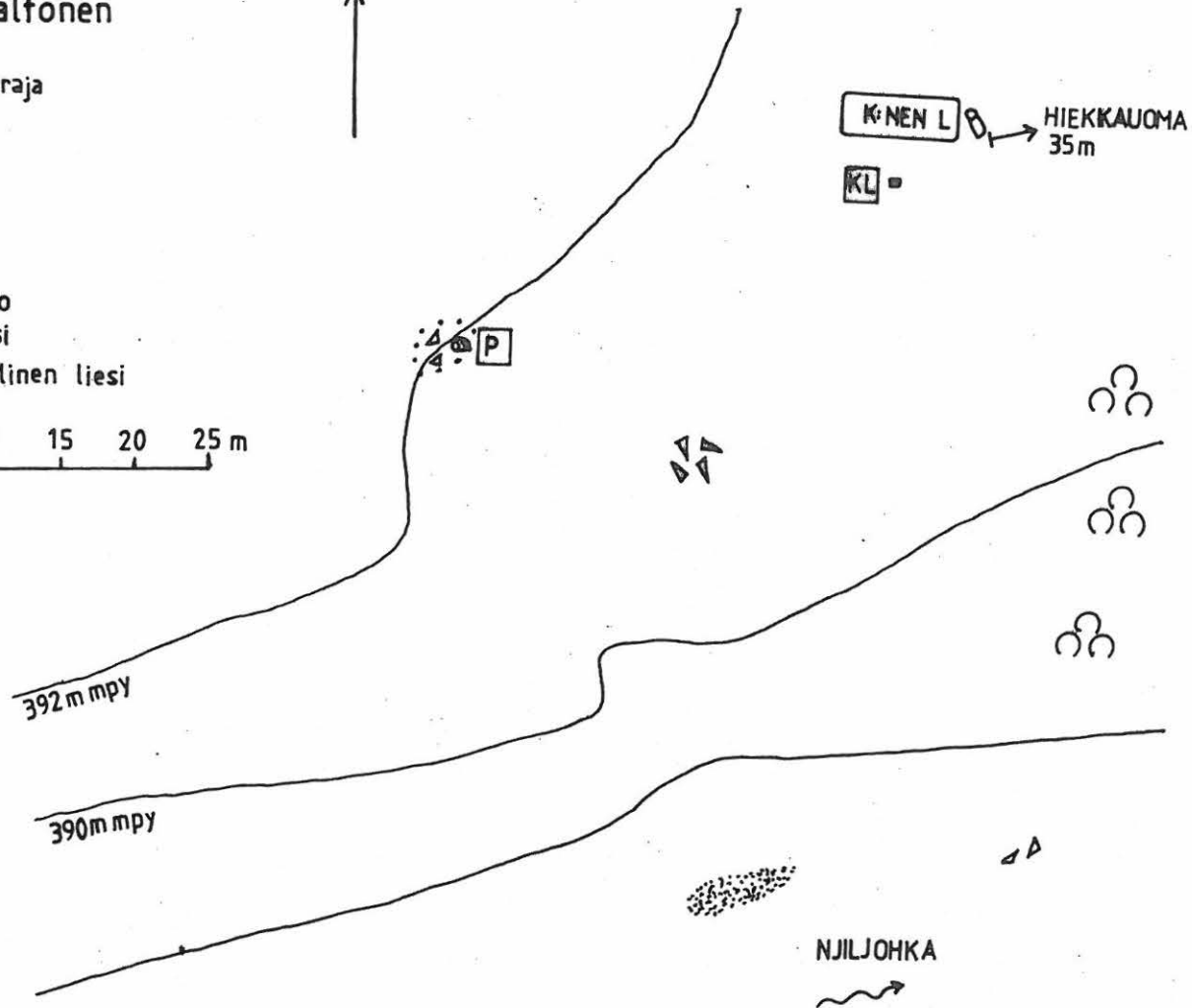
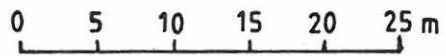

PERUSKARTTAOTE 1:20 000

73 GÄIMMIOAIVI
YLEISKARTTA 1:500
piirt. T. Valtonen

- ⋯ kivikon raja
- △ kiveä
- ⊕ } purnu
- P } }
- ⊖ } katajia
- ⋯ soraikko
- KL kehäliesi
- K:NEN L kynnellinen liesi

Utsjoki Paistunturin erämaa 74

Kohteen nimi: Huihkanjohka

Muinaisjäänöstyyppi ja määrä: turvekota 1

Rauhoitusluokka: 2

Peruskartta: 3914 04 PAISTUNTURIT

Koordinaatit: x = 7736 70, y = 477 48, z = n. 321 m mpy

Suunta ja etäisyys kirkosta tms: n. 20 km Outakosken kylästä koilliseen

Hoito ja kunto: A 1, B 1, C 7, D -, E 5, F 1, G -

Maanomistaja: Valtio/Metsähallitus, Ylä-Lapin luonnonhoitoalue, puhelin: 0205 647701,

osoite: PL 36, 99801 IVALO

Aiemmat tiedot: -

Kohde tarkastettu: 24.8.1999

Peruskarttaote

Kota sijaitsee niin sanotussa Njiljoen mutkassa, jossa joki levittäytyy lähes 200 metriä leveäksi kivikkovirraksi, juuri Huihkanjohkan suun alapuolella. Paikalla kasvaa hyvinvoipaa tunturikoivikkoa, variksenmarjaa, vaivaiskoivua, mustikkaa ja jäkäliä. Maaperä on hiekkaa. Kodan ympärille ei ole kehittynyt varsinaista kenttää, mutta puuttoman pihamaan maanpinta on paikoin kulunut hiekkaa myöten.

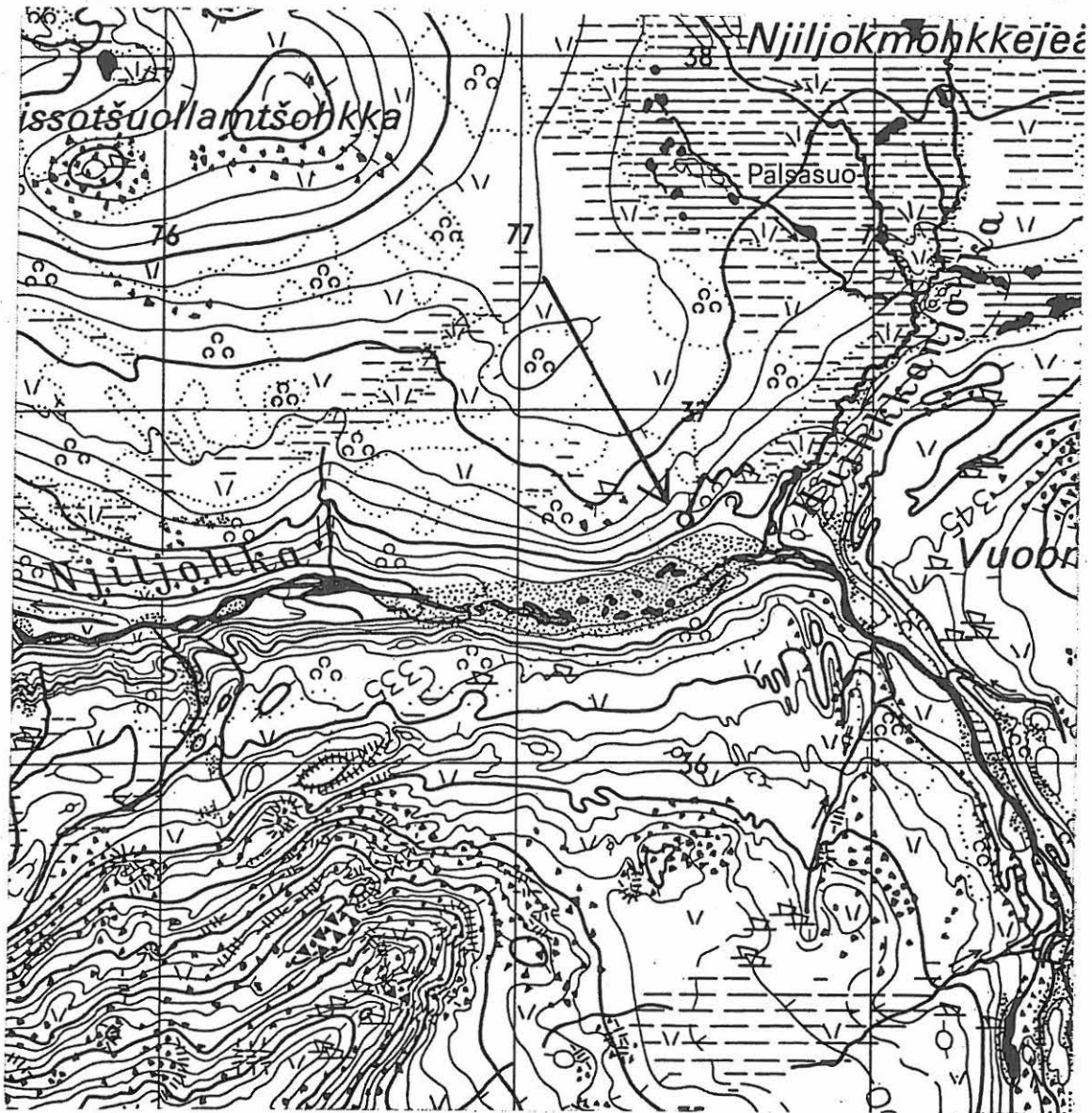
Kota on vielä melko hyvässä kunnossa, vaikkakin katto ja osa sivuseinistä on sortunut sisään. Seuraavana sisälle kaatuvat päädyt. Kota on seudulle tyypillinen korvakko- eli bealljerakenteinen kota. Sen etuseinä on kolme metriä leveä ja sivuseinä 3,7 metriä pitkä. Korvakkojen huippu on 1,8 metrin korkeudella maasta. Tulisija on kasattu noin 25 senttiä korkeaksi suorakaiteiseksi kehäksi kodan keskelle. Kodan lattia on hiek-kamaata, siellä täällä on merkkejä vanhasta risutuksesta.

Bealljit ja muut kantavat rakenteet ovat osin kuorittua koivua. Bealljit on tehty halkaisijaltaan kymmensenttisistä luonnonvääristä koivunrungoista. Sisävuoraus on oksaista mäntylautaa. Seinissä ei ole varsinaista tuulieristettä, lukuunottamatta yksittäisiä kattohuovan paloja. Sisälaudoitus on noen mustamaa ja siinä on joitakin nimikirjoituksia, muttei kuitenkaan vuosilukuja. Monet vuorauksen mäntylautoista ovat lahon-

neet. Ne ovat mahdollisesti vanhoja, jo aikaisemmin käytettyjä, lautoja, sillä koivuosat ovat säilyneet hyvin.

Turvetus on tehty "muuraamalla" eli latomalla n. 10 sentin paksuisia turveharkkoja paksuksi seinäksi. Kodan perällä, lattian rajassa on 20 x 25 sentin kokoinen vetoaukko. Ovi on noin 1,5 metriä korkea ja 60 senttiä leveä. Se on tehty mäntylaudasta, ja siinä on kaksi poikki pienaa ulkopuolella. Sisäpuolella on lisäksi lautojen rakojen kohdalla pystypienoitus. Kynnys ja oven karmi ovat mäntyä. Oven päällyslauta on tuettu luonnonväärillä puilla. Rakentamisessa käytetty rautanauvoja ja rautasaranoita. Kodan käyttäjistä tai käyttöajankohdasta ei ole kirjallista tietoa.

PERUSKARTTAOTE 1:20 000

Utsjoki Paistunturin erämaa 75

Kohteen nimi: Mávnnajohka (Mavnnajohka) 1

Muinaisjäännöstyyppi ja määrä: Kvartsiasuinpaikka 1

Rauhoitusluokka: 2

Peruskartta: 3914 04 PAISTUNTURIT

Koordinaatit: x = 7736 50, y = 474 75, z = n. 298 m mpy

Suunta ja etäisyys kirkosta tms: n. 17 km Outakosken kylästä koilliseen

Hoito ja kunto: A 1, B 1, C 7, D -, E 1, F 1, G -

Maanomistaja: Valtio/Metsähallitus, Ylä-Lapin luonnonhoitoalue, puhelin: 0205 647701,

osoite: PL 36, 99801 IVALO

Aiemmat tiedot: -

Kohde tarkastettu: 24.8.1999

Löydöt: suorateräinen kvartsiesine 1, kvartsi-iskos 2

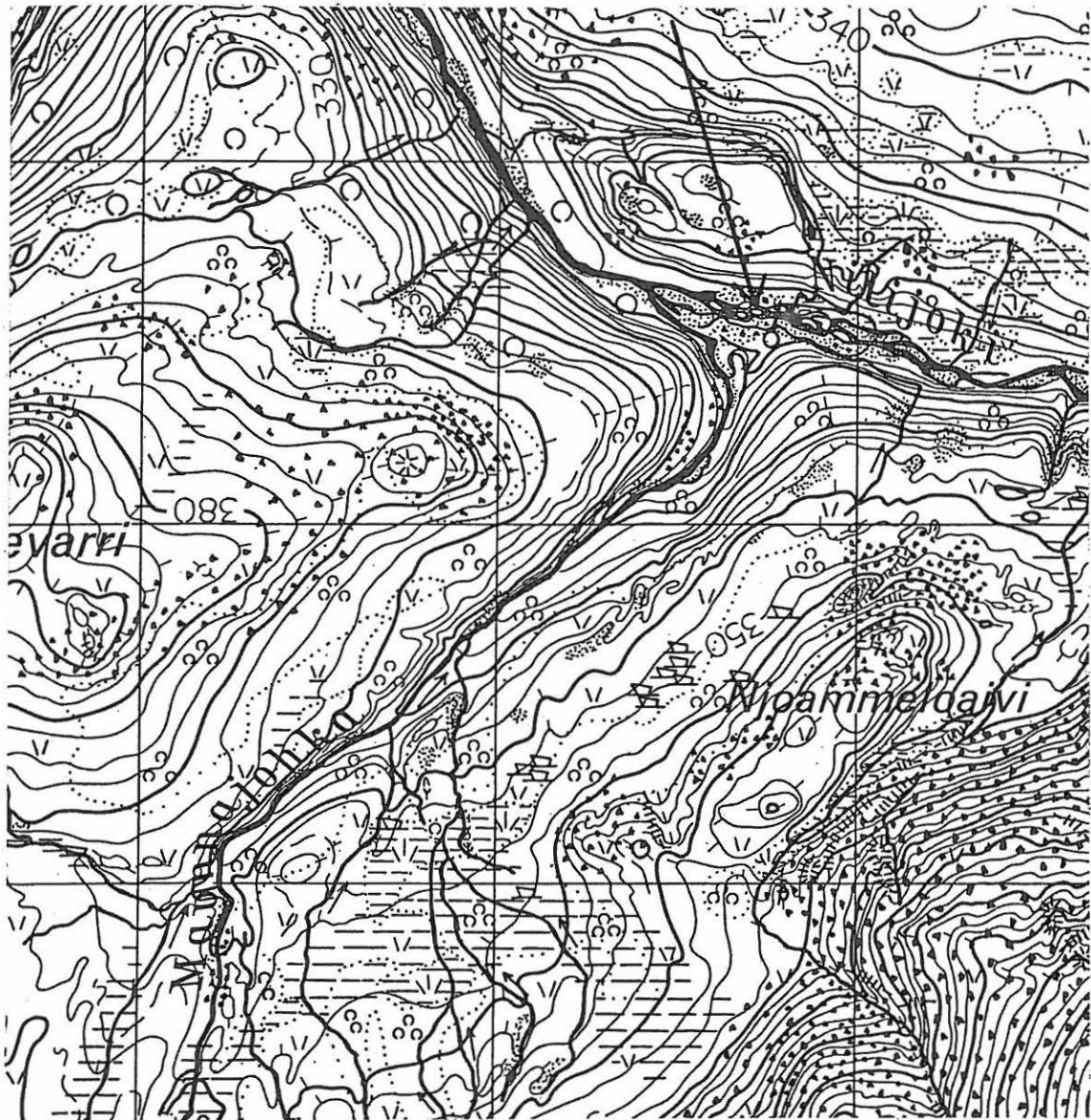
Peruskarttaote

Yleiskartta

Kohde sijaitsee Mávnnajohkan (Mavnnajohkan) suulla, sen itäpuolella, noin 200 metriä nykyisestä jokisuusta itään. Paikka on entinen jokitörmä, tasainen laaja terassi, mutta etäännytynyt joen suulta sen tuoman maan kasautumisen takia. Tasanteen takana nousee jyrkkä, kivinen tunturinrinne. Paikalla kasvaa koivuja, vaivaiskoivuja, jäkäliä, mustikkaa, juolukkaa ja sammalta. Jokirantaa seurailevat, rinnakkaiset poropolut ovat rikkooneet paikoin turpeen ja näistä paljastumista löydötkin löytyivät. Paikalla ei ollut havaittavissa muita asuinpaikan merkkejä.

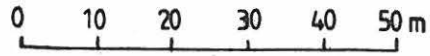

PERUSKARTTAOTE 1:20 000

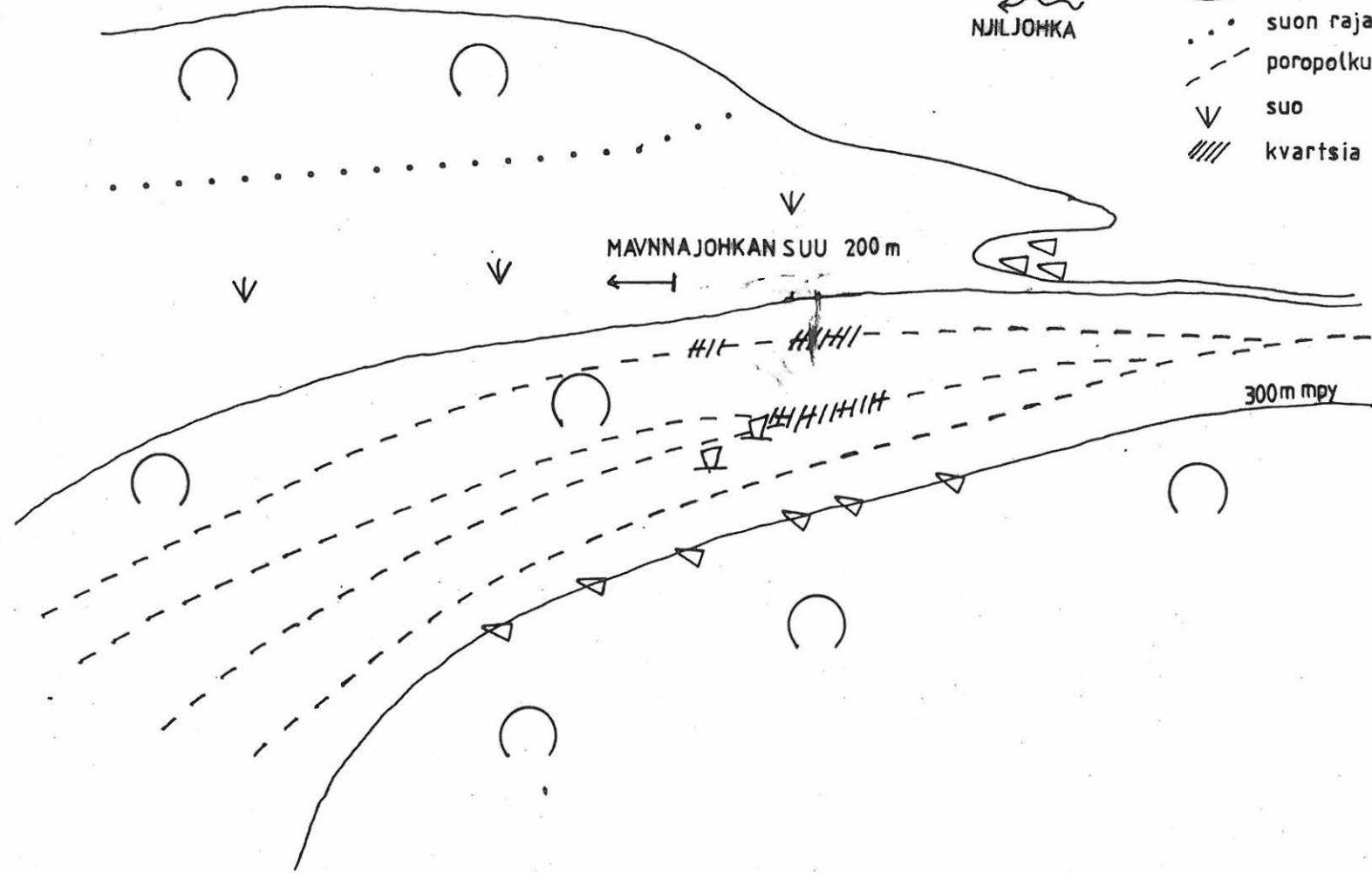
75 MÄVNNAJOHKA 1

YLEISKARTTA 1:1000
piirt. T. Valtonen

- koivua
- kiveä
- iso kivi
- suon raja
- poropolku
- suo
- kvartsia

← NJILJOHKA

Utsjoki Paistunturin erämaa 76

Kohteen nimi: Mávnnajohka (Mavnnajohka) 2

Muinaisjäänöstyyppi ja määrä: kvartsilöytöpaikka 1

Rauhoitusluokka: 2

Peruskartta: 3914 04 PAISTUNTURIT

Koordinaatit: x = 7736 64, y = 474 29, z = n. 298 m mpy

Suunta ja etäisyys kirkosta tms: n. 17 km Outakosken kylästä koilliseen

Hoito ja kunto: A 1, B 1, C 7, D -, E 1, F 1, G -

Maanomistaja: Valtio/Metsähallitus, Ylä-Lapin luonnonhoitoalue, puhelin: 0205 647701,

osoite: PL 36, 99801 IVALO

Aiemmat tiedot: -

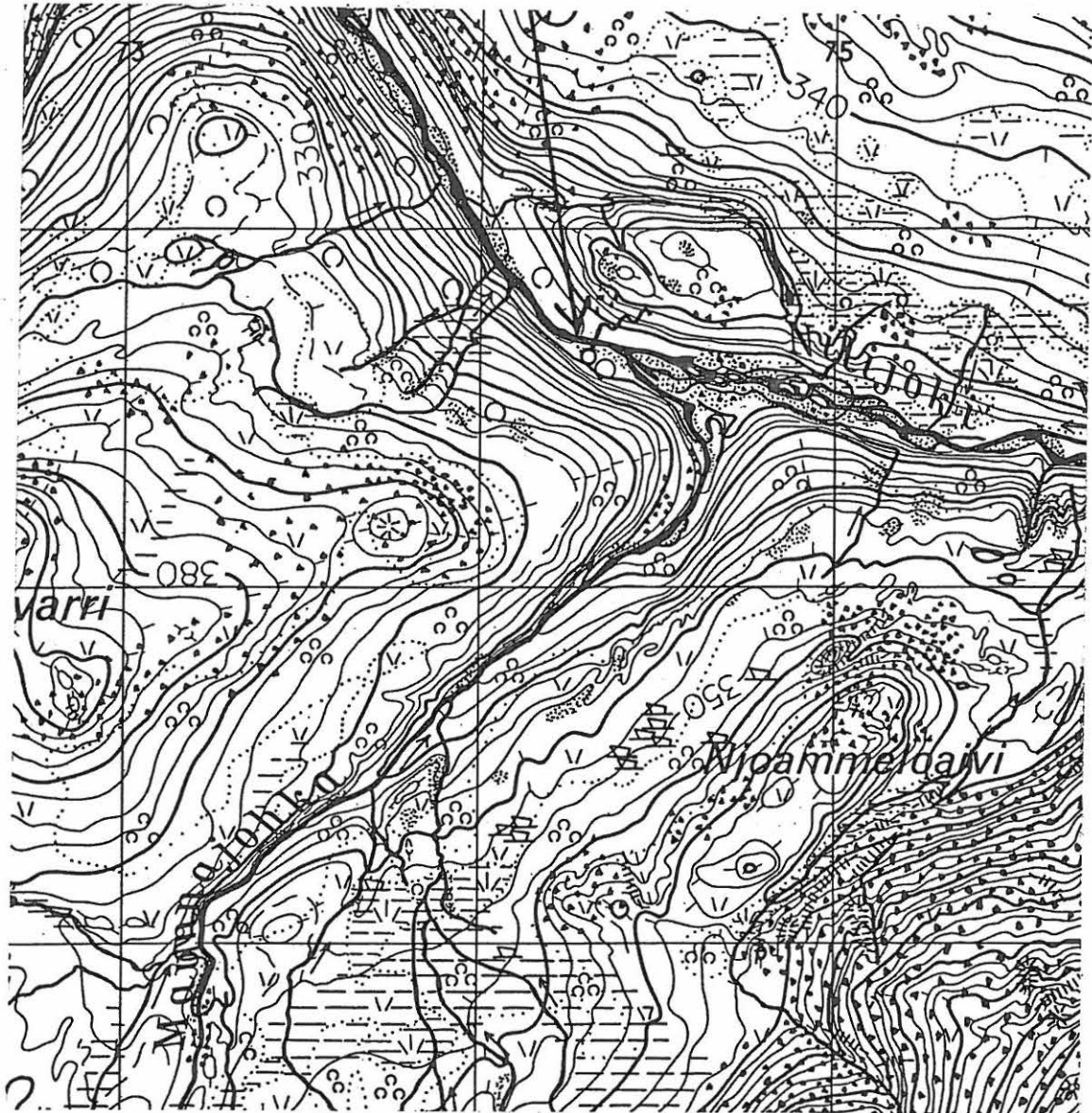
Kohde tarkastettu: 24.8.1999

Löydöt: kvartsi-iskos 1

Peruskarttaote

Kohde sijaitsee Mávnnajohkan (Mavnnajohkan) suulla, sen länsipuolella, noin 100 metriä nykyisestä jokisuusta länteen. Paikka on entinen jokitörmä, tasainen kapea terassi, jota Njiljokeen laskeva Mávnnajohka on syönyt. Törmä on nyt noin neljän metrin korkeudella vedenpinnasta. 20-30 metriä leveän tasanteen takana nousee Niibevárrin (Niibevarrin) jyrkkä rinne. Paikalla kasvaa yksittäisiä koivuja, vaivaiskoivuja ja matalaa jäkälää. Yksinäinen bipolaari-iskos löytyi hiekkamaan paljastumasta törmän päältä. Mu-
renevassa törmässä tai muualla sen päällä ei ollut havaittavissa asuinpaikan merkkejä.

PERUSKARTTAOTE 1:20 000

Utsjoki Paistunturin erämaa 77

Kohteen nimi: Niibevárrri (Niibevarri)

Muinaisjäännöstyyppi ja määrä: kvartsilöytöpaikka 1

Rauhoitusluokka: 2

Peruskartta: 3914 04 PAISTUNTURIT

Koordinaatit: x = 7736 25, y = 474 36, z = 336 m mpy

Suunta ja etäisyys kirkosta tms: n. 17 km Outakosken kylästä koilliseen

Hoito ja kunto: A 1, B 1, C 7, D -, E 1, F 1, G -

Maanomistaja: Valtio/Metsähallitus, Ylä-Lapin luonnonhoitoalue, puhelin: 0205 647701,

osoite: PL 36, 99801 IVALO

Aiemmat tiedot: Marja Montosen ilmoitus inventoijalle ja edelleen aluevalvojalle syksyllä 1998

Kohde tarkastettu: 24.8.1999

Löydöt: kvartsi-iskos 5

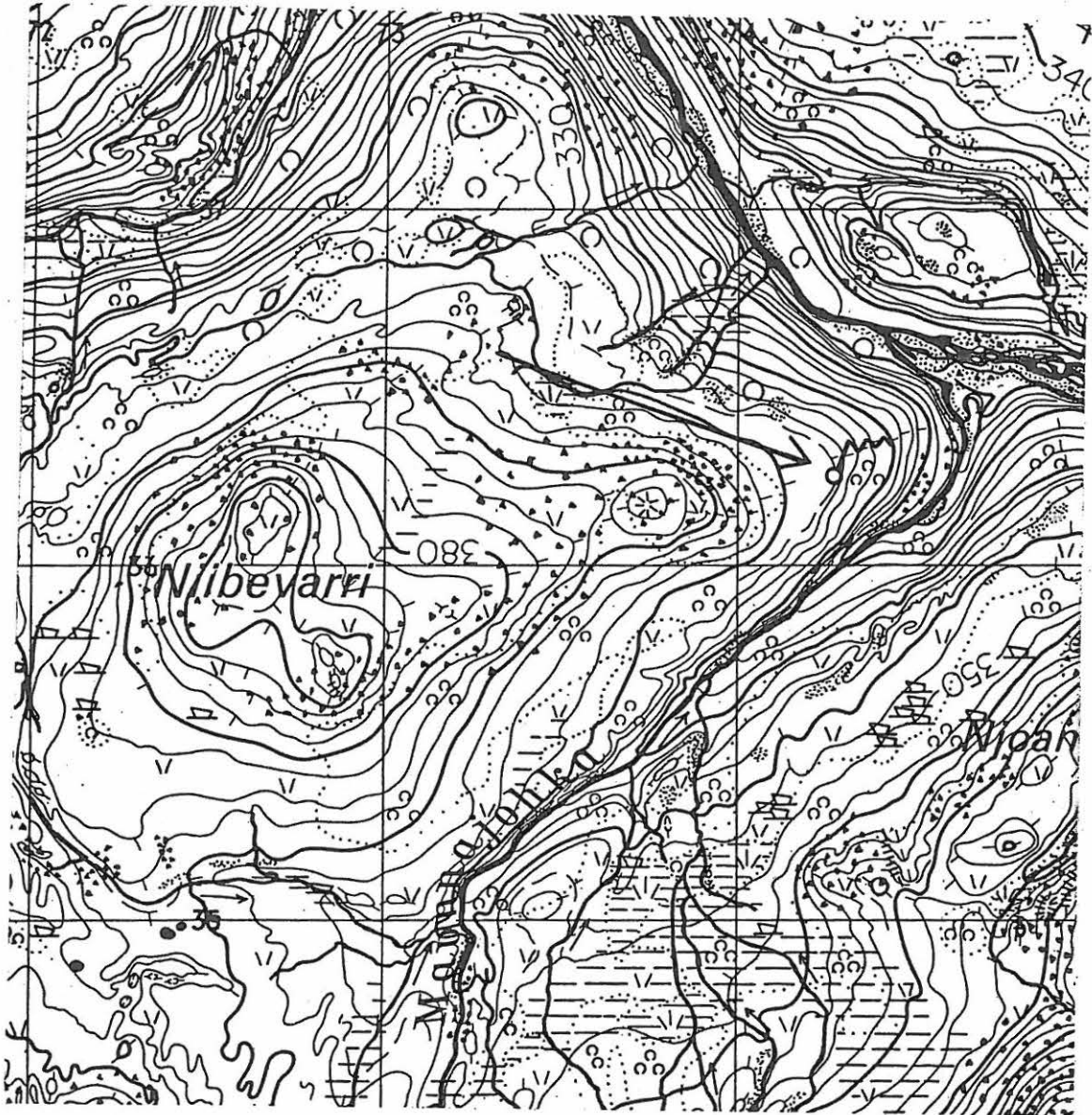
Peruskarttaote

Kohteen on alunperin löytänyt Marja Montonen vaellusretkellään kesällä 1998. Hän ilmoitti kohteestaan inventoijalle ja tieto kulki edelleen Markku Torviselle. Kohde sijaitsee Mávnnajohkan (Mavnnajohkan) suulla, sen länsipuolella olevalla Niibevárrilla (Niibevarrilla). Paikka on aivan vaaran reunimmaisella lakiterassilla, ennenkuin rinne lähtee jyrkästi laskemaan kohti Mávnnajohkaa (Mavnnajohkaa). Paikalla on tuulinen ja kasvaa harvaa koivikkoa, variksenmarjaa, mustikkaa sekä matalaa jäkälää. Maaperä on pahoin erosoitunut, niin että tasanteella on lukuisia laajoja hiekkapaljastumia. Näistä reunimmaisella, Njoammeloaville suuntautuvalla hiekalla on runsain määrin kvartsi-iskoksia noin viiden metrin kokoisella alueella.

Iskoksia on paljon erikokoisia, mutta niitä kaikkia yhdistää jonkinlainen epäonnistuneisuus: on paljon paksuja tai katkenneita iskoksia. Varsinaisesti esineiksi kelpaava aines on ilmeisesti viety pois. Paikalta on loistavat tarkkailumahdollisuudet sekä Njiljoelle, vastakkaiseen tunturiin että Mávnnajoen suulle. Paikan löytää helposti kulkemalla Mávnnajokea seurailevaa Niibevárrin kaakkoisreunaa.

PERUSKARTTAOTE 1:20 000

Utsjoki Paistunturin erämaa 78

Kohteen nimi: Stohpoaláš (Stohpoâlaš)

Muinaisjäännöstyyppi ja määrä: purnuja 2

Rauhoitusluokka: 2

Peruskartta: 3914 04 PAISTUNTURIT

Koordinaatit: x = 7738 58, y = 471 20, z = n. 380 m mpy

Suunta ja etäisyys kirkosta tms: n. 16,5 km Outakosken kylästä koilliseen

Hoito ja kunto: A 1, B 1, C 7, D -, E 5, F 1, G -

Maanomistaja: Valtio/Metsähallitus, Ylä-Lapin luonnonhoitoalue, puhelin: 0205 647701,

osoite: PL 36, 99801 IVALO

Aiemmat tiedot: -

Kohde tarkastettu: 25.8.1999

Kuva 8. s. 161

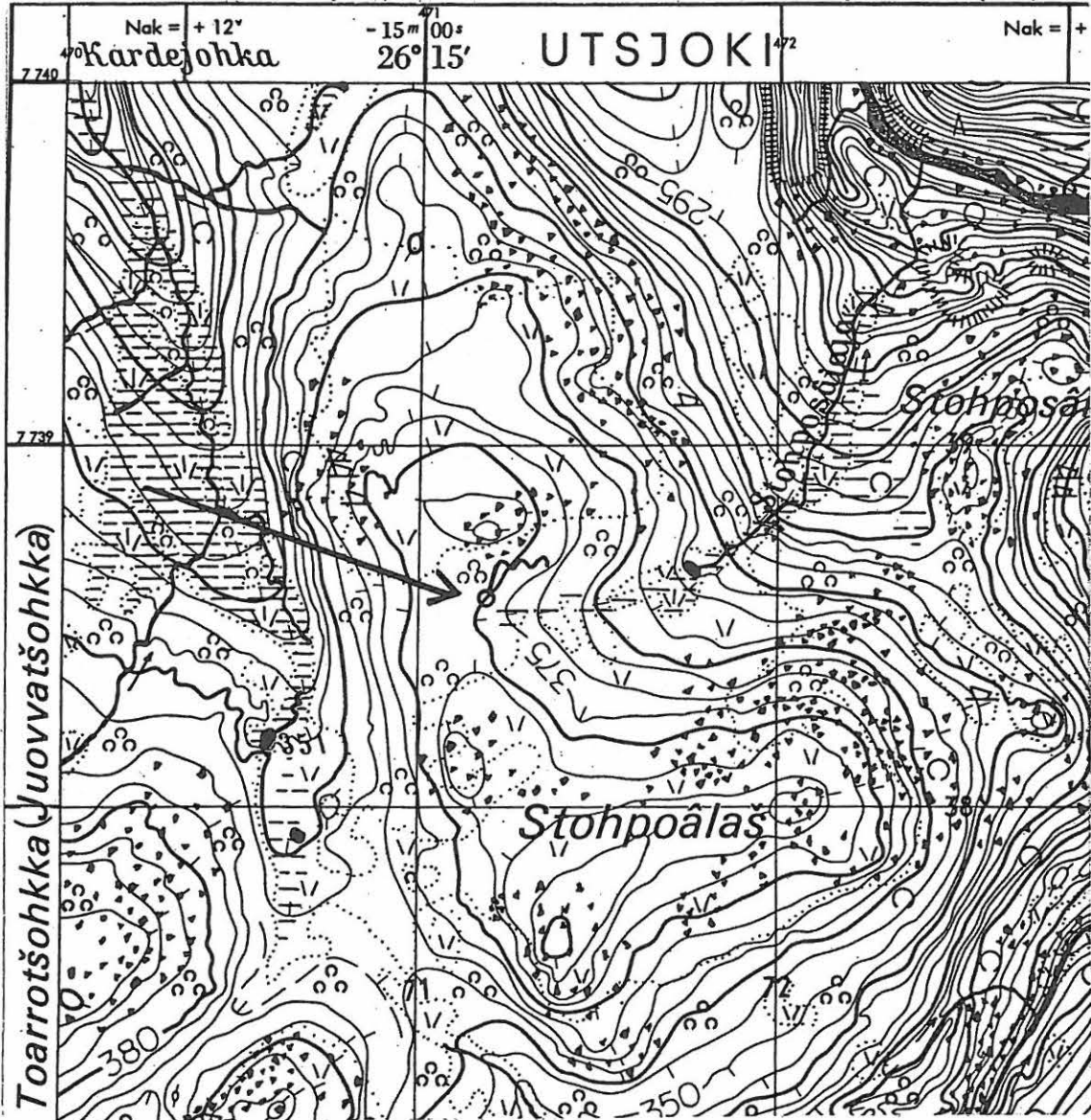
Peruskarttaote

Kohde sijaitsee Stohpoaláš (Stohpoâlaš) -tunturin pohjoisluoteispuoleisen olkavaaran kainalossa, simpukkamaisen puuttoman laakson reunalla. Purnut ovat melko suuressa kivikossa, jota ei ole merkitty peruskarttaan. Paikalla kasvaa harvaa puurajakoivikkoa, katajia, mustikkaa, vaivaiskoivuja ja variksenmarjaa. Alue erottuu erittäin hyvin jo toiselta puolen laaksoa eli kaakosta päin.

Purnut 1 ja 2 sijaitsevat noin kolmen metrin etäisyydellä toisistaan. Purnu 1 on eteläisempi. Se on suuri ja pyöreä, kauempaa rökkiön näköinen. Vaikutelman aikaan saa purnun reunojen korotukseksi ladottu valli. Purnu on halkaisijaltaan kaksi metriä, syvyydeltään 95 senttiä. Purnun pohja on laakea, tasainen ja kasvaa sammalta, jäkälää, heinää sekä koivuntaimia. Purnu 2 on osin romahtanut, pitkulaisen suorakaiteen muotoinen tila. Pituutta sillä on kaksi metriä, leveyttä 1,25 metriä ja syvyyttä on ollut ennen romahtamista 80 senttiä. Pohjalla pilkottaa vihreä sammal. Ilmeisesti tämäkin purnu on ollut rökkiömäinen ennen sortumistaan, nyt tätä hahmoa vain laaksoon päin. Säilyneen vallin päällä on hyviä, suuria laakoja, joita on saatettu käyttää purnun katteina.

PERUSKARTTAOTE 1:20 000

Utsjoki Paistunturin erämaa 79

Kohteen nimi: Stohposaičohkka (Stohposâitšohkka)

Muinaisjäänöstyyppi ja määrä: talonpohja 1

Rauhoitusluokka: 2

Peruskartta: 3914 04 PAISTUNTURIT

Koordinaatit: x = 7738⁵58, y = 471⁴20, z = n. 380 m mpy

Suunta ja etäisyys kirkosta tms: n. 18 km Outakosken kylästä pohjoiskoilliseen

Hoito ja kunto: A 1, B 1, C 7, D -, E 5, F 1, G -

Maanomistaja: Valtio/Metsähallitus, Ylä-Lapin luonnonhoitoalue, puhelin: 0205 647701, osoite: PL 36, 99801 IVALO

Aiemmat tiedot: Lassi Saressalo mainitsee kohteen pro gradu -tutkielmassaan Talvaksen kylän etnohistoriallinen kehitys. Etnologinen tutkimus tenonsaamelaisen kylän elinkeinomuutoksesta. Turun yliopiston kulttuurien tutkimuksen laitoksen folkloristiikan tutkimuksia 1. Turku 1982.

Kohde tarkastettu: 25.8.1999

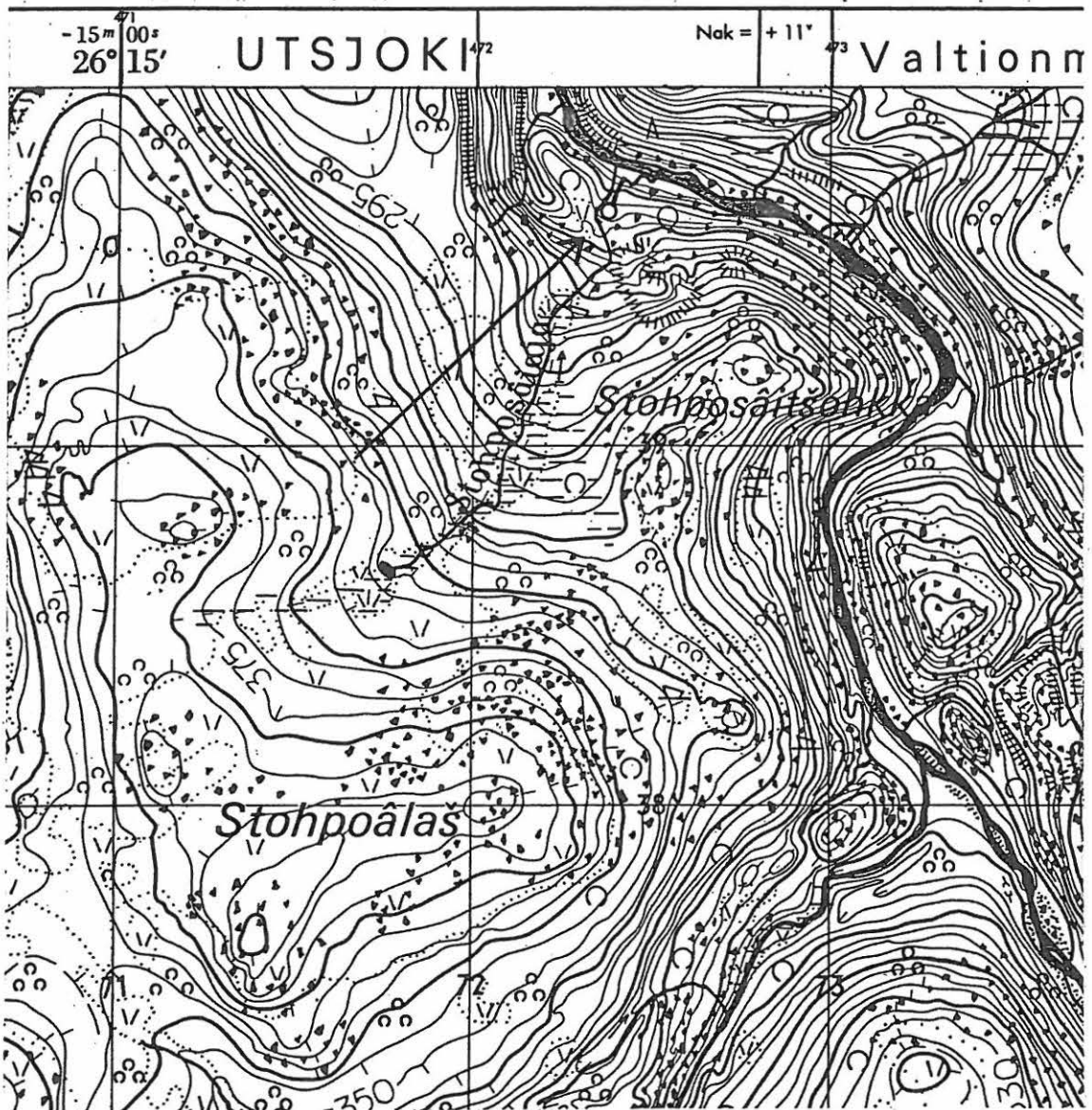
Peruskarttaote

Kohde sijaitsee Njiljokeen laskevan Stohposaiájan (Stohposâiajan) itätörmällä, hyvin lähellä suuta. Paikka on luontainen tasanne, muutoin jyrkän rinteiden keskellä. Kentältä on suora näkymä Njiljoelle. Kenttää ympäröi koivikko, ja se on kasvamassa pikku hiljaa umpeen. Rehevän heinikon joukkoon on jo tullut katajaa, variksenmarjaa, juolukkaa, mustikkaa, jäkälää ja sammalia. Talon tiivistysaineksista kertoo entisen seinänvieren vallannut seinäsammal. Paikkaa ympäröivät Stohposai- 'Tupasija-' alkuiset paikannimet viittaavat juuri tähän paikkaan.

Kentällä on ollut yhden Utsjoen kuuluisimmista pororikkaista Gádjá-Nillan eli Nils Vuolabin (1856-1929) kesätupa. Se on rakennettu vuonna 1904 ja toiminut kesäpaikkana. Tuvan hirret on viety pois, mutta kivijalka on edelleen jäljellä. Se muodostuu yhdestä kivikerrasta, joka on muodostettu luonnonkantikkaista kivistä. Kivijalka on 30-40 senttiä korkea. Osa kivistä on edelleen sijoillaan, osa siirretty, tai sitten siirretyt kivet ovat muita rakennusosia. Kivijalan sisäpuolella lienee ollut multapenkki. Talon pitempi sivu on puron suuntainen eli etelä-pohjoissuuntainen. Todennäköinen liesi, joka erottuu kiviko-

houmana muurahaiskeon alta, on ollut luoteisnurkassa, ovisuun vieressä. Vain yksi, 20 senttiä leveä, mäntyinen hirrenhaljikas on paikalle jätetty. Se on luultavasti ollut lattialankkuna. Talon pidempi seinä on ollut kuusi ja lyhyempi seinä neljä metriä pitkä. Jätettyjä esineitä ei ollut näkyvillä.

PERUSKARTTAOTE 1:20 000

Utsjoki Paistunturin erämaa 80

Kohteen nimi: Mávnnnaávži (Mavnna-avdši) 1

Muinaisjäänöstyyppi ja määrä: kvartsiasuinpaikka? 1

Rauhoitusluokka: 2

Peruskartta: 3914 04 PAISTUNTURIT

Koordinaatit: x = 7736 35, y = 470 16, z = n. 312 m mpy

Suunta ja etäisyys kirkosta tms: n. 15 km Outakosken kylästä koilliseen

Hoito ja kunto: A 1, B 1, C 7, D -, E 5, F 1, G -

Maanomistaja: Valtio/Metsähallitus, Ylä-Lapin luonnonhoitoalue, puhelin: 0205 647701,

osoite: PL 36, 99801 IVALO

Aiemmat tiedot: -

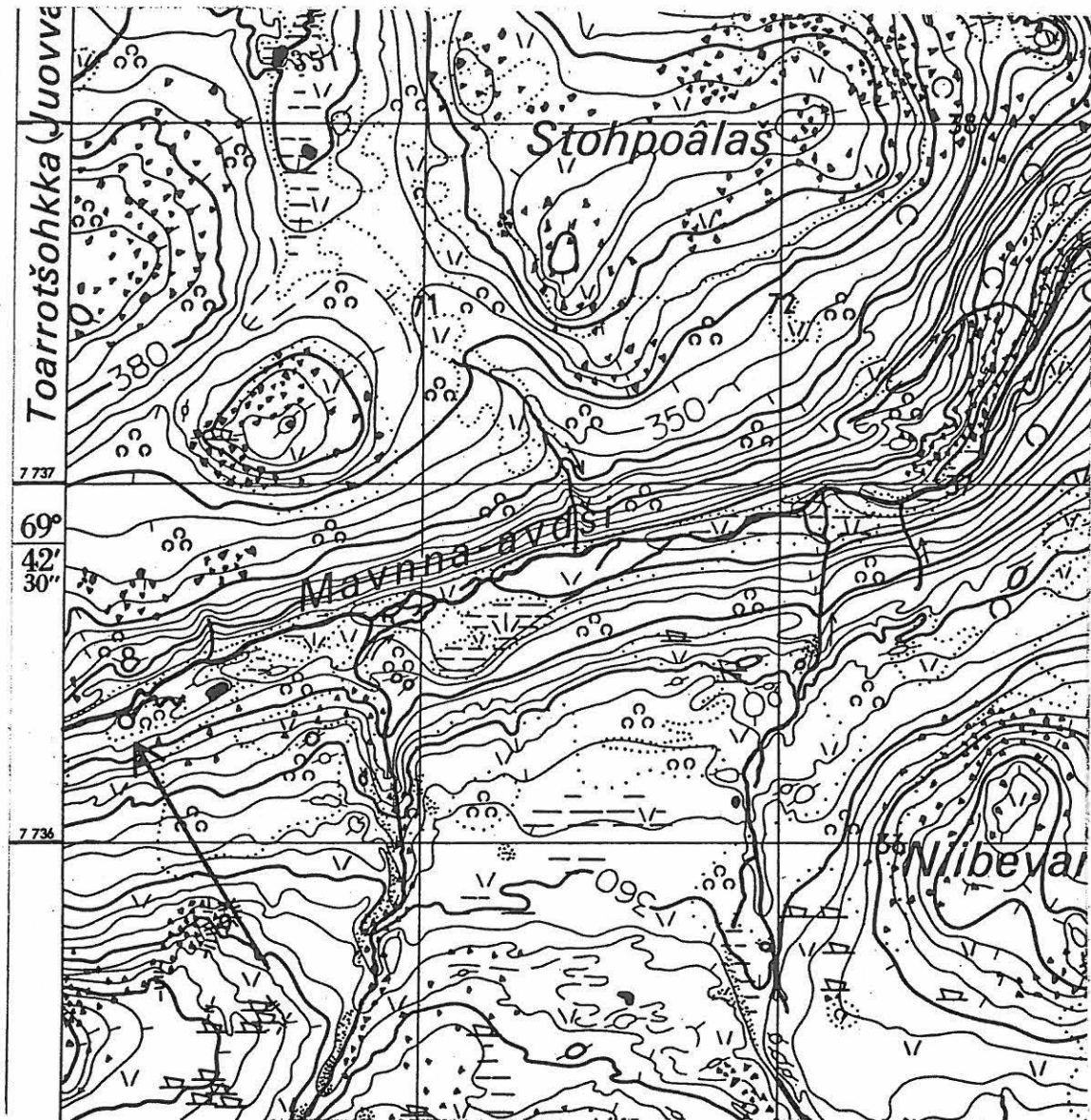
Kohde tarkastettu: 25.8.1999

Löydöt: kvartsi-iskos 4

Peruskarttaote

Kohde sijaitsee Mávnnnaávžissä (Mavnna-avdšissä), Stuorra Mávdna (Stuorra-Mavdna) -tunturin koillisreunalla, ávžin pohjalla virtaavan joen etelätörmällä. Törmällä on tasainen ja noin kahdeksan metriä leveä harjanne. Laiduntavat porot ovat rikkoneet paikoin maanpinnan ja iskokset löytyivät yhdestä tällaisesta paljastumasta. Alueella kasvaa harvaa koivikkoa, vaivaiskoivua, variksenmarjaa ja jäkäliä. Paikka ei ole mitenkään erityinen, mutta melko suojainen. Muita asuinpaikan merkkejä ei ollut havaittavissa. Joki on tai on ollut mahdollisesti lohen kutujoki. Kohde on vaikea paikallistaa, sillä jokivarsi on pitkällä matkalla hyvin samannäköinen.

PERUSKARTTAOTE 1:20 000

Utsjoki Paistunturin erämaa 81

Kohteen nimi: Mávnnáávži (Mavna-avdši) 2

Muinaisjäänöstyyppi ja määrä: kvartsiitti(?)-kvartsiasuinpaikka 1

Rauhoitusluokka: 2

Peruskartta: 3914 01 + 3912 10 TUODDAR-MAVDNA

Koordinaatit: x = 7735 97, y = 469 01, z = n. 324 m mpy

Suunta ja etäisyys kirkosta tms: n. 12,5 km Outakosken kylästä pohjoiskoilliseen

Suunnat maastokiintopisteisiin: Jorba Mávdnan (Jorba-Mavdnan) laki 316°/360° ja Gurutčohkkan (Kuruhtšohkkan) laki 233°/360°

Hoito ja kunto: A 1, B 1, C 7, D -, E 1, F 1, G -

Maanomistaja: Valtio/Metsähallitus, Ylä-Lapin luonnonhoitoalue, puhelin: 0205 647701,

osoite: PL 36, 99801 IVALO

Aiemmat tiedot: -

Kohde tarkastettu: 25.8.1999

Löydöt: kvartsiitti(?)esine, kvartsiesine 1, kvartsiitti(?)iskos, kvartsi-iskos 2

Peruskarttaote

Yleiskartta

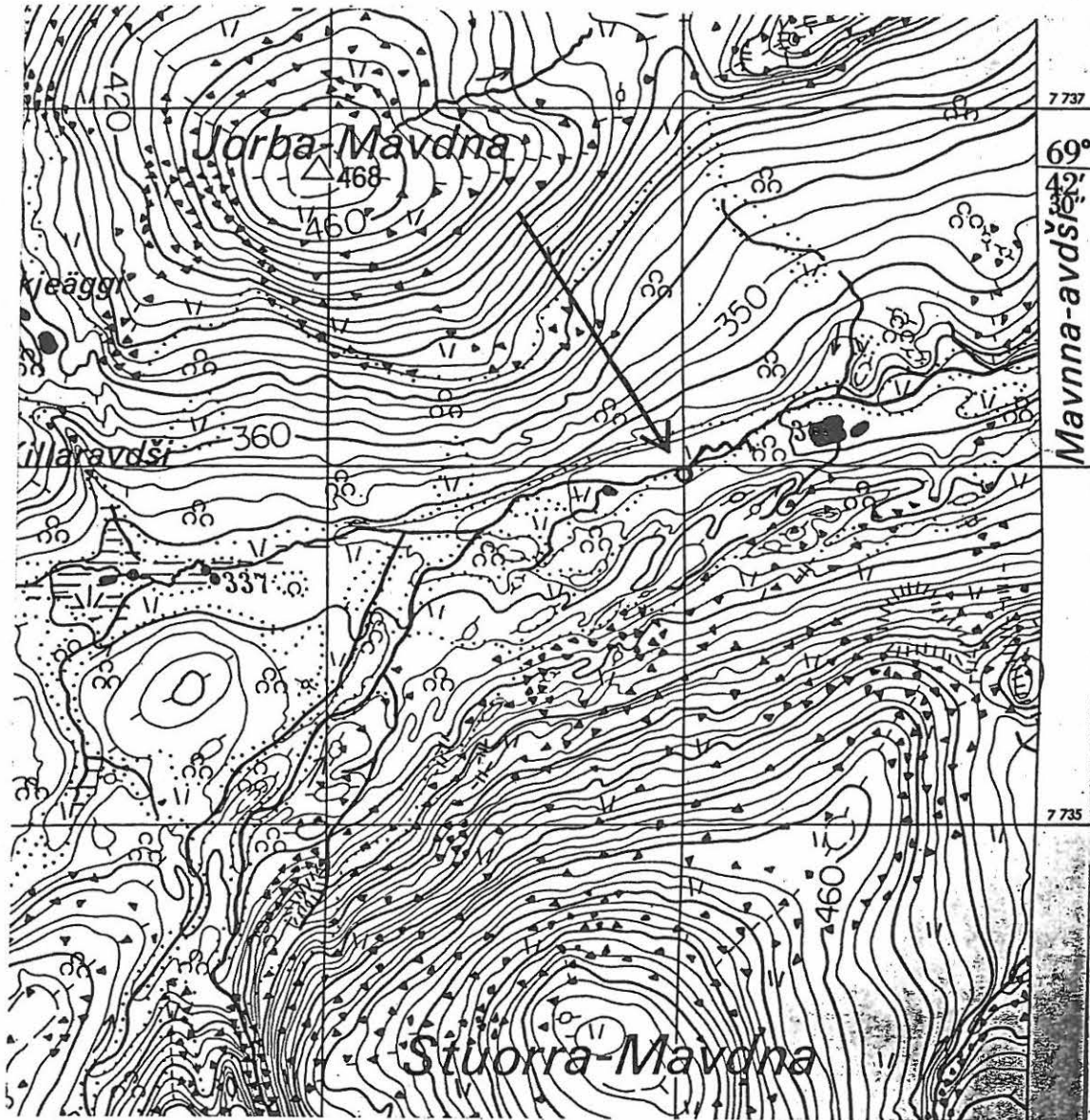
Kohde sijaitsee Mávnnáávžissä (Mavna-avdšissä), Stuurra Mávdna (Stuurra-Mavdna) -tunturin pohjoisreunalla, ávžin pohjalla virtaavan joen etelätörmällä. Törmä on noin kaksi metriä korkea, loivasti kumpuileva. Törmäkummut ovat laeltaan tasaisia, noin kymmenen metriä leveitä ja useamman kymmenen metriä pitkiä. Löytöpaikan kohdalla joki levenee noin 40 metriä leveäksi hiekkaiseksi, erittäin matalaksi uomaksi, jonka keskellä on pieniä saaria.

Laiduntavat porot ovat rikkoneet paikoin maanpinnan. Iskokset sekä esineet löytyivät tällaisista paljastumista. Kvartsi- ja kvartsiitti(?)-iskoksia sekä esineitä oli havaittavissa runsaasti ainakin kymmenen metrin matkalla sekä vielä seuraavalla kummulla noin 40 metriä lännempänä. Toisen kivilajin määrittäminen ei ole varma, mutta jotain kerrostunutta kivilajia, lähes piimäistä, kivilajia se on. Alueella kasvaa harvaa koivikkoa, vaivaiskoivua, variksenmarjaa, sammalta, katajaa ja jäkäliä. Aivan jokirannassa on myös heinää. Maaperä on karkeahkoa moreenia, siinä ei kuitenkaan ole isoja kiviä. Paikka on

itätuulella suojainen, mutta muulloin perin suojaton. Muita asuinpaikan merkkejä ei ollut havaittavissa. Joki on tai on ollut mahdollisesti lohien kutujoki.

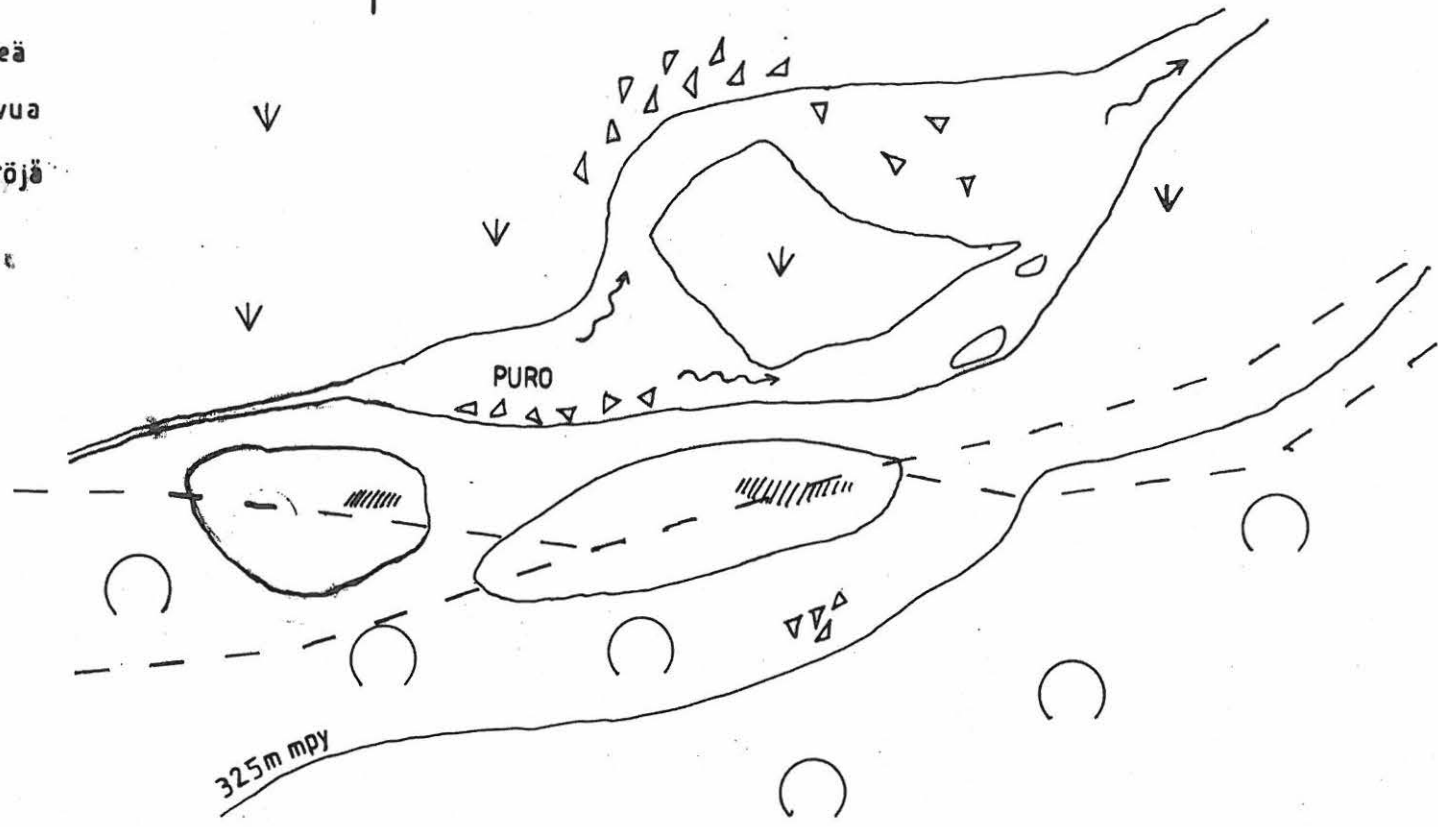
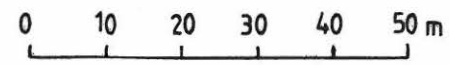
PERUSKARTTAOTE 1:20 000

81 MÁVNNAÁVŽI 2
YLEISKARTTA 1:1000
piirt. T. Valtonen

- poropolku
- suo
- kiveä
- koivua
- löytöjä

P
↑

Utsjoki Paistunturin erämaa 82

Kohteen nimi: Aslakolbmočeavi (Aslakolbmotšeävi)

Muinaisjäänöstyyppi ja määrä: purnuja 2

Rauhoitusluokka: 2

Peruskartta: 3914 01 + 3912 10 TUODDAR-MAVDNA

Koordinaatit: x = 7736 24, y = 466 21, z = n. 436 m mpy

Suunta ja etäisyys kirkosta tms: n. 11,5 km Outakosken kylästä pohjoiskoilliseen

Hoito ja kunto: A 1, B 1, C 7, D -, E 5, F 1, G -

Maanomistaja: Valtio/Metsähallitus, Ylä-Lapin luonnonhoitoalue, puhelin: 0205 647701,

osoite: PL 36, 99801 IVALO

Aiemmat tiedot: -

Kohde tarkastettu: 26.8.1999

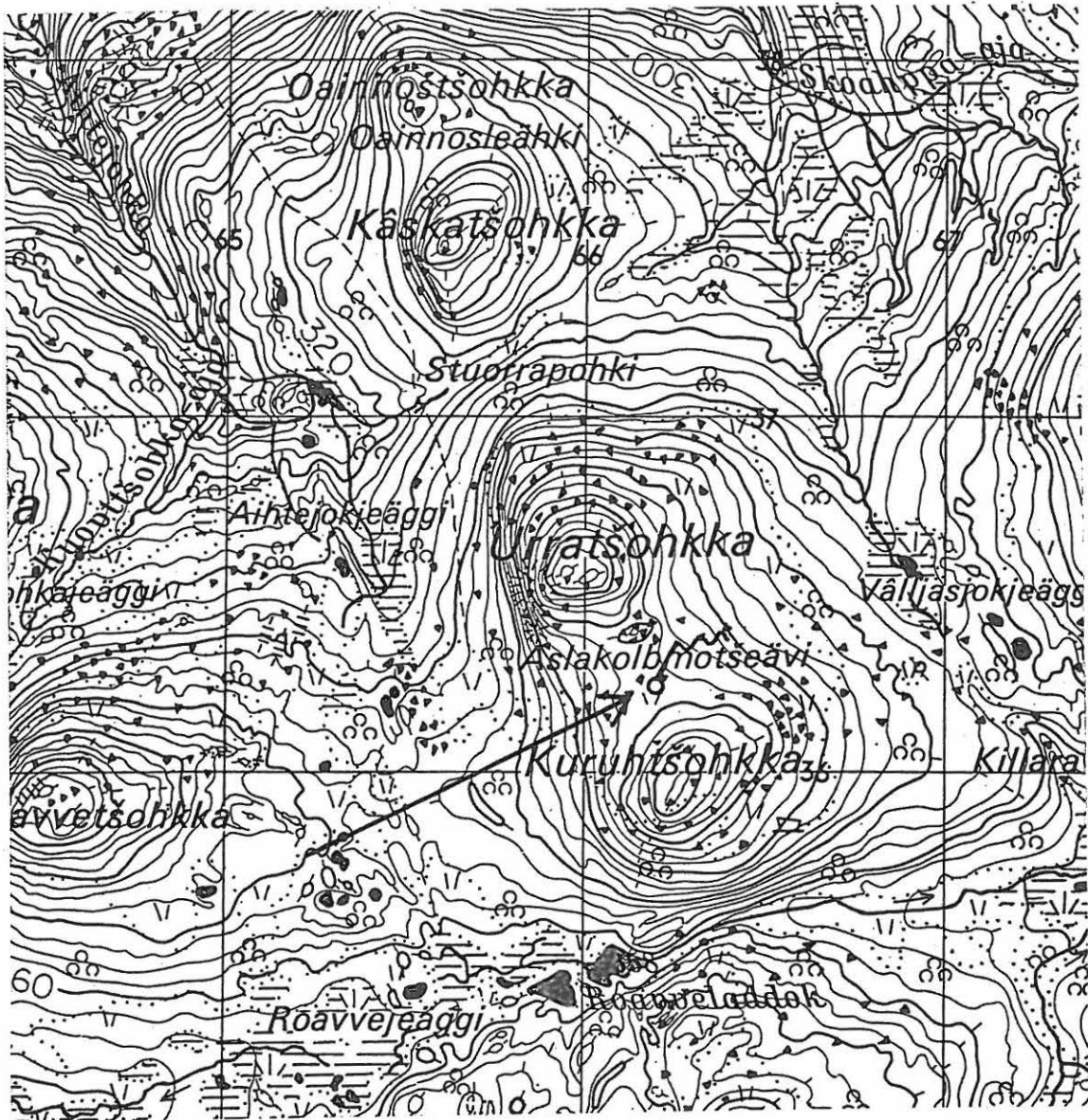
Peruskarttaote

Kohde sijaitsee kahden tunturinlaen, Urračohkkan (Urratšohkkan) ja Gurutčohkkan (Kuruhtšohkkan), välisellä ylängöllä. Tasaisella laella on hajanaisen oloinen rakkakivi-
vikko, jonka kaakkoisreunalla purnut sijaitsevat. Paikka on paljakkaa, jossa kasvaa vain variksenmarjaa, vaivaiskoivua ja jäkälää.

Purnu 1 on soikea ja suhteessa muuhun kokoon matala. Sen on rakennettu kolmen suuren kiven keskelle. Pituutta purnulla on kaksi metriä, leveyttä 1,3 metriä ja syvyyttä 40-50 senttiä. Seinämän laella on kookkaita laakakiviä, joita lienee käytetty purnun kattamiseen. Nämä laa'at antavat purnulle matalan röykkiömäisen vaikutelman. Pohjalla kasvaa jäkälää, heinää, vaivaiskoivua ja variksenmarjaa. Purnua on helppo lähestyä rakan reunasta.

Aivan purnun 1 vieressä on epämääräisempi mahdollinen purnu 2. Näillä kahdella on yksi yhteinen seinä. Purnun 2 muoto lähentelee soikeaa, pituutta on kaksi metriä, leveyttä yksi metri ja syvyyttä 60 senttiä. Pohjalla kasvaa heinää. Purnu 2 on joko väliaikainen tai sitten sen reunama on sortunut pahoin. Myös purnun 2 laidoilla on laakakiviä.

PERUSKARTTAOTE 1:20 000

Utsjoki Paistunturin erämaa 83

Kohteen nimi: Urračohkka (Urratšohkka)

Muinaisjäännöstyyppi ja määrä: kivilatomus 1

Rauhoitusluokka: 2

Peruskartta: 3914 01 + 3912 10 TUODDAR-MAVDNA

Koordinaatit: x = 7736 39, y = 466 14, z = n. 441 m mpy

Suunta ja etäisyys kirkosta tms: n. 11,5 km Outakosken kylästä pohjoiskoilliseen

Hoito ja kunto: A 1, B 1, C 7, D -, E 5, F 1, G -

Maanomistaja: Valtio/Metsähallitus, Ylä-Lapin luonnonhoitoalue, puhelin: 0205 647701,
osoite: PL 36, 99801 IVALO

Aiemmat tiedot: -

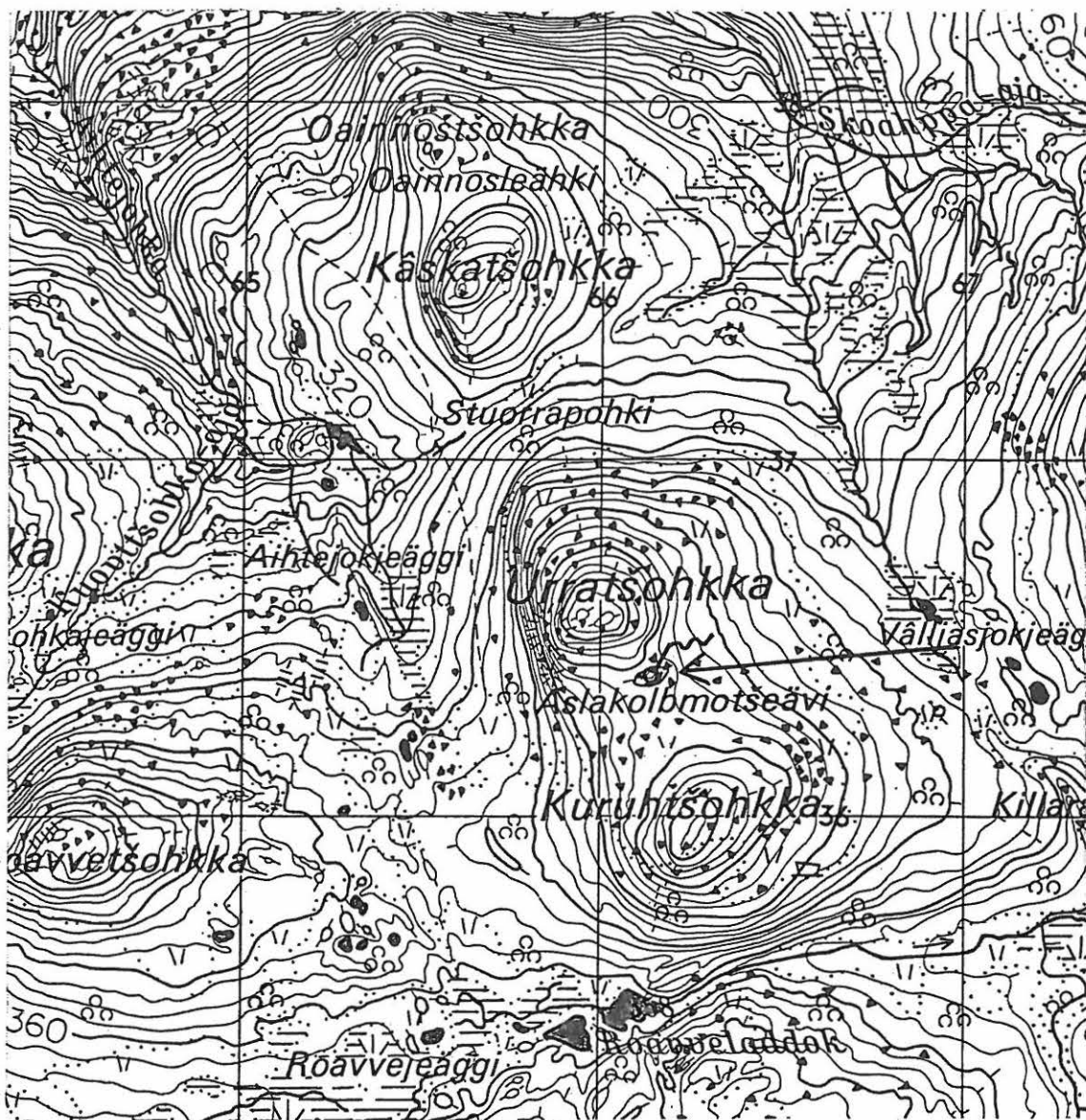
Kohde tarkastettu: 26.8.1999

Peruskarttaote

Kohde sijaitsee kahden tunturinlaen, Urračohkkan (Urratšohkkan) ja Gurutčohkkan (Kuruhtšohkkan), välisellä ylängöllä. Tasaisen laen luoteisreunassa on kivinen kumpare, jonka laelle kivilatomus eli urra eli laakakivistä koottu, säännöllinen pylväs tai patsas on rakennettu. Paikka on paljakkaa, jossa kasvaa vain variksenmarjaa, vaivaiskoivua ja jäkälää. Urra on 165 senttiä korkea ja halkaisijaltaan 70 senttiä. Merkki näkyy hyvin kauas. Läheisen kylän (Aittijoki) ihmiset eivät tunne tämän urran funktiota, mutta yleensä ne ovat olleet jonkinlaisia rajamerkkejä.

PERUSKARTTAOTE 1:20 000

Utsjoki Paistunturin erämaa 84

Kohteen nimi: Mádjjohka (Madjohka)

Muinaisjäännöstyyppi ja määrä: turvekota 1

Rauhoitusluokka: 2

Peruskartta: 3913 09 KODDEHVARRI

Koordinaatit: x = 7729 51, y = 485 22, z = n. 315 m mpy

Suunta ja etäisyys kirkosta tms: n. 25 km Outakosken kylästä itään

Hoito ja kunto: A 1, B 1, C 7, D -, E 5, F 1, G -

Maanomistaja: Valtio/Metsähallitus, Ylä-Lapin luonnonhoitoalue, puhelin: 0205 647701, osoite: PL 36, 99801 IVALO

Aiemmat tiedot: Lassi Saressalo mainitsee kohteen pro gradu -tutkielmassaan Talvaksen kylän etnohistoriallinen kehitys. Etnologinen tutkimus tenonsaamelaisen kylän elinkeinomuutoksesta. Turun yliopiston kulttuurien tutkimuksen laitoksen folkloristiikan tutkimuksia 1. Turku 1982.

Kohde tarkastettu: 16.6.1999

Peruskarttaote

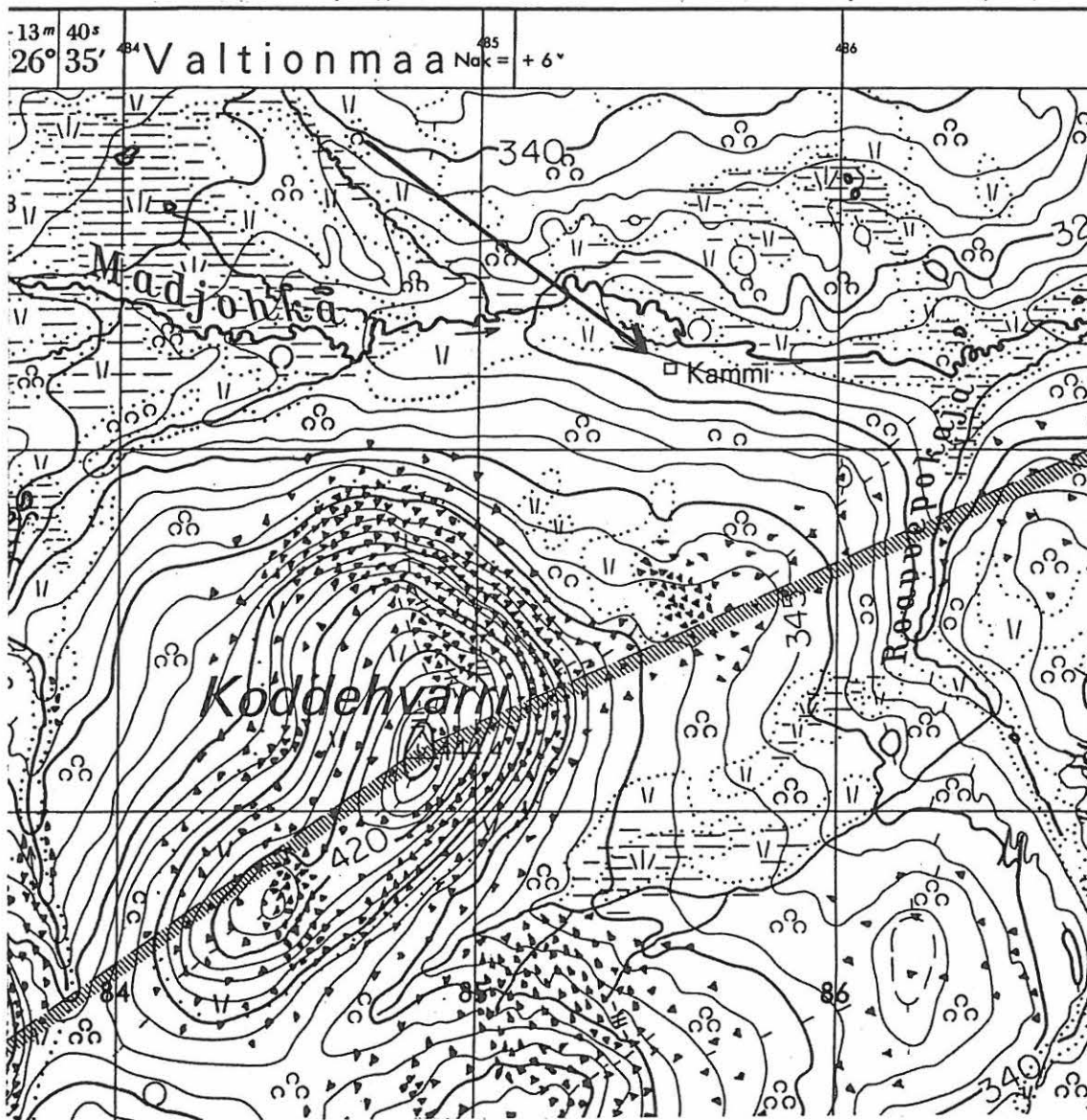
Kohde sijaitsee Mádjjohkan (Madjohkan) etelärannalla, Gottetvárrin (Koddetvarrin) koillispuolella, Kevon luonnonpuistossa. Matkaa joelle on noin 60 metriä. Seudulla kasvaa harvaa koivikkoa, tiheää katajikkoo, variksenmarjaa, jäkäliä ja vähän heinää. Kodan ympärillä ei ole selkeää kenttää, ainoastaan avoimempi, 5 x 5 metrinen pihamaa. Pihalla pyöreä kehäliesi, samoin lähellä toisella aukealla, jossa mahdollisesti laavusteltu. Lähiympäristössä myös jätekuoppa.

Kota on romahtanut, mutta rakenteellisia piirteitä pystyy vielä hyvin selvittämään. Kota on seudulle poikkeuksellisesti patsarakenteinen ja siten nelikulmainen. Siinä on ollut räppänä, joka on myöhemmin suljettu rautalevyllä, jonka läpi on johdettu kotaan lisätyn kaminan savutorvi. Vuoraus on tehty ohuesta, hieman kuoritusta koivuriu'usta, sillä vain oveen, joka makaa kentällä, on käytetty lautaa. Turpeutus on ladottu harkkoina, jotka lisäksi ainakin pohjoissivulla on tuettu paikoilleen puuristikolla, jota on voitu käyttää myös tikkaina. Ovi aukeaa suoraan itään. Takaseinällä on merkkejä mahdollisesta ve-
toaukosta. Rakentamisessa on käytetty ostonauloja, mutta ovesa on nahkasaranat.

Kaminan jäänteet on levitelty pihamaalle. Kodan pituus on 3,5 metriä ja leveys kolme metriä.

Saressalo käsittelee kirjassaan Talvadaksen kylän etnohistoriallinen kehitys myös kylän riekonpyyntiä. Tässä yhteydessä hän esittää myös kartan, johon on summittaisesti, informanttien tietojen mukaan merkitty seudun riekostuskodat. Juuri tälle paikalle on merkitty yksi, ja onkin luontevaa olettaa, että tämä tarkoittaa nuorinta kotaa. Näin ollen kodan omistajana on ollut Nuvvuksen kylän Laitin perhe. Kirjan aineistot on kerätty 1960-luvulla, jolloin nämä riekostuspaikat olivat jo jääneet käytöstä, joten kota ajoittuu aikaan ennen toista maailmansotaa. Seudulla on myös muita riekostuskodanpohjia.

PERUSKARTTAOTE 1:20 000

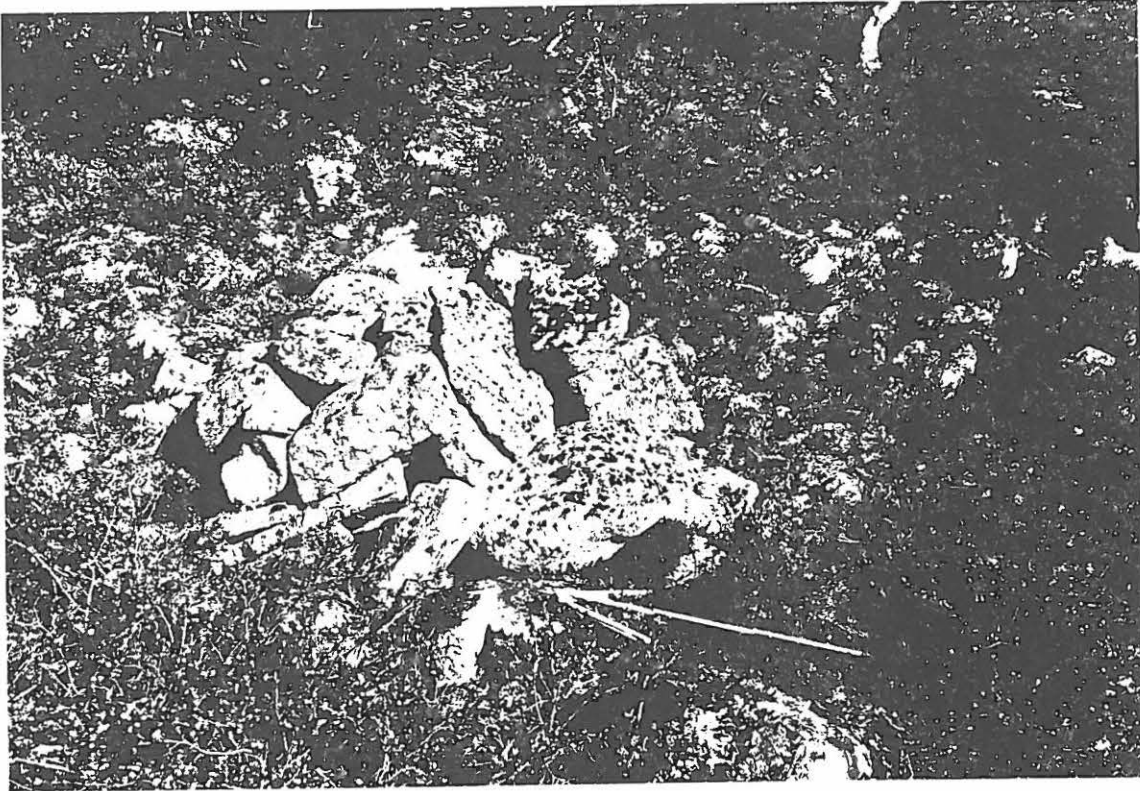

Kuva 1. 2 (76) Ristenäsjärvi (Siuttavaaralais)kivilatomuskohde, latomus 1, jota Kevon retkeilyreitti jatkuvasti eteläreunalta kuluttaa. Kuva: Mikael A. Manninen

Kuva 2. 7 (88) Puvrrasjavri pyyntikuoppa 9, jonka vallia Kevon retkeilyreitti jatkuvasti kuluttaa, idästä kuvattuna. Kuva: Taarna Valtonen

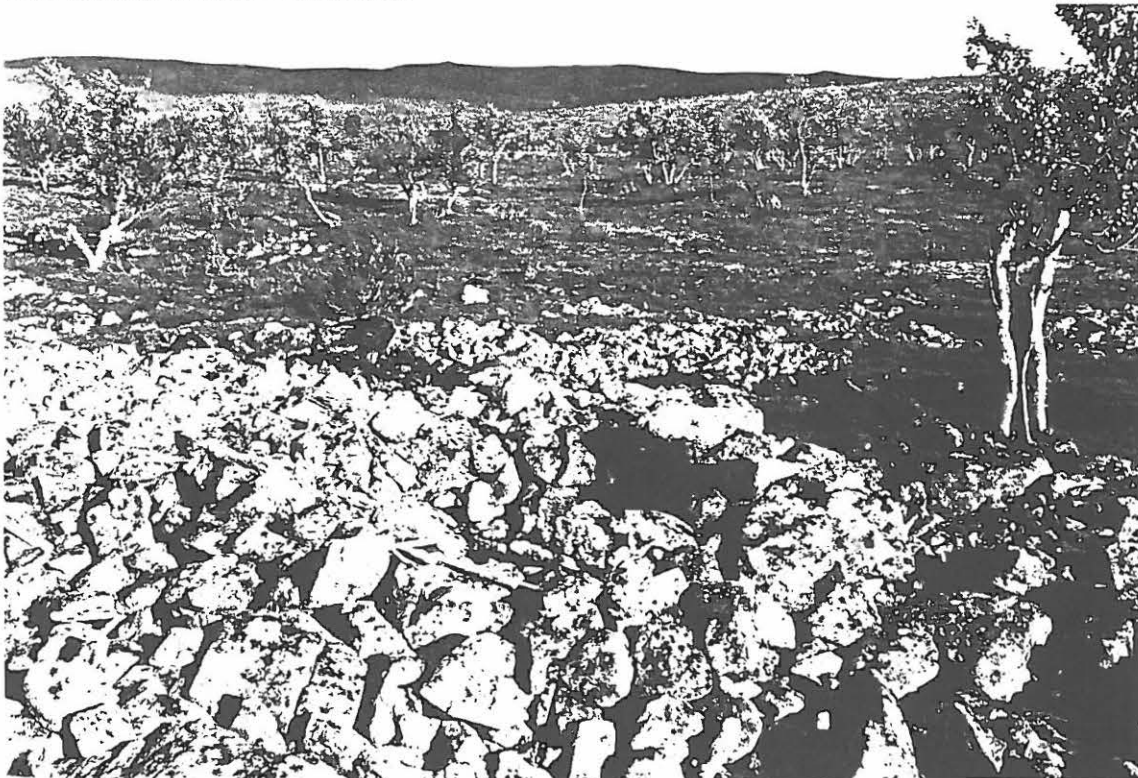
Kuva 5. 43 Ceavresgielas 3, säilytystila. Kuva: Taarna Valtonen

Kuva 6. 52 Borgebeaskacopma, kynnellinen liesi itäkaakosta päin kuvattuna. Kuva: Taarna Valtonen

Kuva 7. 64 Gamajohka eteläinen 5, kvartsilouhos, taustalla Gamajohka ja Guivi-tunturin laki. Kuva: Taarna Valtonen

Kuva 8. 78 Stohposaialás, purnu 1, taustalla simpukkamainen laakso ja Njiljoen takaiset tunturit. Kuva: Taarna Valtonen